

**T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARK-YL-2015-0003**

TRALLEIS BATI NEKROPOLÜ KANDİL BULUNTULARI

HAZIRLAYAN

Osman AYDIN

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Aslı SARAÇOĞLU

AYDIN- 2015

**T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARK-YL-2015-0003**

TRALLEIS BATI NEKROPOLÜ KANDİL BULUNTULARI

HAZIRLAYAN

Osman AYDIN

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Aşlı SARAÇOĞLU

AYDIN- 2015

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Arkeoloji Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Osman Aydın tarafından hazırlanan “*Tralleis Batı Nekropolü Kandil Buluntuları*” başlıklı tez, 29. 07. 2015 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

Unvanı, Adı ve Soyadı :

Prof. Dr. Aslı SARAÇOĞLU

Doç. Dr. Aynur CİVELEK

Doç. Dr. Hüseyin ÜRETEN

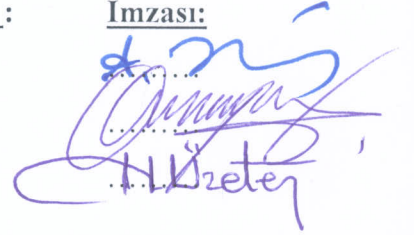
Kurumu :

ADÜ

ADÜ

ADÜ

İmzası:

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun .....sayılı kararıyla .....tarihinde onaylanmıştır.

Prof. Dr. Recep TEKELİ
Enstitü Müdürü

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Adı Soyadı : Osman AYDIN

İmza :

YAZAR ADI-SOYADI: Osman AYDIN

BAŞLIK: TRALLEIS BATI NEKROPOLÜ KANDİL BULUNTULARI

ÖZET

Aydın ili sınırları içinde yer alan Tralleis antik kenti, özellikle Hellenistik ve Erken Roma dönemlerinin önde gelen antik yerleşimlerinden biridir. Kentin ekonomik ve siyasi gelişimine paralel giden sanatsal faaliyetleri, özellikle Hellenistik ve Roma dönemlerinde dikkat çekici biçimde artış göstermiştir. Bugüne kadar devam eden Tralleis kazılarında ele geçen buluntular, kentin özellikle seramik alanında aktif bir merkez olduğunu göstermiştir. Çalışmamızda 2007 yılı kazı sezonunda, kentin Batı Nekropolü alanında büyük çoğunluğu mezar buluntusu olarak ele geçen kandiller incelemiştir.

Antik dönem ölü gömme geleneğinin özelliklerini ve inançlarını yansıtan Tralleis Batı Nekropolü 2006-2007 kazı çalışmalarında ortaya çıkan kandil buluntuları ile dikkat çekicidir. Tez konusunu oluşturan Batı Nekropolü alanı kandil buluntuları tipoloji, form ve kronolojik özellikleri açısından önemlidir. Antik dönemden günümüze kadar insanların ışık gereksinimini karşılayarak temel bir ihtiyacını gideren kandiller, özellikle mezarların en önde gelen buluntu grubunu oluşturmaktadır.

Yapılan tez çalışmasında, eldeki veriler yardımıyla Tralleis yapımı kandillerin yerel atölyelerinin belirlenmesi, bu atölyelerde üretilen örneklerin alt gruplarının form ve teknik açıdan değerlendirilip sınıflandırılması ve farklı merkezlerde ele geçen örneklerle karşılaştırılmalarının yapılarak tarihlendirilmesi hedeflenmiştir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Tralleis, Batı Nekropolü, Kandil, Hellenistik Dönem, Roma İmparatorluk Dönemi

NAME: Osman AYDIN

TITLE: LAMP FOUNDLINGS OF TRALLEIS WESTERN
NECROPOLIS

ABSTRACT

Tralleis, an ancient city located in the borders of Aydin province, particularly in Hellenistik and Early Romanian period is one of the leading ancient settlements. The city's artistic activities parallel to the economic and political development, especially in the Hellenistic and Roman period has increased remarkably. So far, the ongoing Tralleis finds from excavations have shown that the active centers of the city, especially in the ceramic field. In the 2007 season, here in the thesis study discussion, the majority of the lamps treated as grave finds in the city's western necropolis area were examined.

Ancient tradition of burying the dead reflects the characteristics and beliefs of the Western Necropolis Tralleis is remarkable with the lamp foundlings in the 2006-2007 excavation. Western Necropolis typology finds candles forming the thesis subject area is important in terms of form and chronological features. From Ancient Times until present day, Lamps address a fundamental need for people to have a light, especially it's the most prominent assemblage of graves.

In this thesis, the determination of the available data with the help Tralleis made candles of local shops, the form of examples of subgroups produced in these workshops and technically evaluated classification and is aimed dated done that they compared with samples recovered at different centers.

KEY WORDS

Tralleis, Western Necropolis, Lamp, Hellenistik Period, The Roman Empire Period.

ÖNSÖZ

İnsanoğlunun en önemli gereksinimlerinden biri olan aydınlanma araçlarının gelişimi, denizkabuğu ya da taşların kullanımından günümüzde elektriğin kullanımına kadar gelen uzun bir süreçtir. Karanlığı aydınlatma ihtiyacından doğan bu araçlar, zaman içerisinde cenaze törenleri, festivaller gibi birçok farklı amaç için kullanılmıştır. Kimi zaman bir tanrıçanın elinde görülen meşaleler, kimi zaman da bir mezara ölü hediyesi olarak bırakılan kandiller bu aydınlatma araçlarının bizler için ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Öncelikli olarak tez konumu bana veren, tezimin her aşamasında değerli görüşlerini, desteğini ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Aslı SARAÇOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tez konumu oluşturan eserleri çalışma iznini bana veren hocam Prof. Dr. Abdullah YAYLALI'ya teşekkürlerimi sunarım.

Tezimde önerileriyle ve katkılarıyla beni yönlendiren hocalarım Doç. Dr. Aynur CİVELEK ve Doç. Dr. Hüseyin ÜRETEN'e teşekkürlerimi sunarım.

Bana arkeolojiyi sevdiren başta Doç. Dr. Nurettin ÖZTÜRK, Yard. Doç. Şükrü ÖZÜDOĞRU, Yard. Doç. F. Eray DÖKÜ ve Yrd. Doç. Dr. Hüseyin METİN olmak üzere adlarını saymadığım bütün hocalarıma çok teşekkür ederim.

Tez çalışmam sırasında yayın bulmamda ve tezimin her aşamasında bana yardımcı olan Arş. Gör. Dr. Murat ÇEKİLMEZ'e, Aydın Arkeoloji Müzesi'ndeki çalışmalarında bana yardım eden çalışma dönemimdeki Müze Müdürü Emin YENER ile başta Uzman Arkeolog Şenay ÇEKİLMEZ olmak üzere bütün müze çalışanlarına teşekkür ederim. Tez çalışmamda yardımcı olan Arş. Gör. Nihal AKILLI'ya teşekkür ederim. Tez konum olan kandillerin çizimini yapan Arş. Gör. Dr. İsmail BAYTAK'a ile arkadaşlarım Ayşegül TEMEL ve Şadiye ATICI'ya minnet borçluyum. Yabancı kaynaklarımın çevirisini yapan Yeminli Mütercim Tercüman İsmail CENGAR'a teşekkür ederim.

Tezimin her aşamasında bana yardımcı olan sevgili arkadaşlarım Müzeyyen YILMAZ, Gencay GÜLOĞLU, Mehmet ZAYBAK, Öğr. Gör. Ayhan GİRGİN,

EMRAH ÖZDEMİR, Leyla KARADELİ ve M. Nuri TOKGÖZ'e sonsuz teşekkür ederim. Her zaman kitap kaynağında yardımlarını ve desteğini esirgemeyen Hüseyin OĞUZ'a teşekkürlerimi sunarım.

Desteklerini ve kalplerini her zaman yanımda hissettiğim aileme sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
GRAFİKLER LİSTESİ	vii
LEVHALAR LİSTESİ	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1
Amaç, Yöntem ve Kapsam	
BİRİNCİ BÖLÜM	
1. TARİHÇE VE KENTTE YAPILAN ARAŞTIRMALAR	3
1.1. Kentin Tarihçesi	3
1.2. Kentte Yapılan Araştırmalar	9
İKİNCİ BÖLÜM	
2. ANTİK ÇAĞDA KULLANILAN AYDINLATMA ARAÇLARI	10
2.1. Meşale	10
2.2. Mum	12
2.3. Kandil.....	13
2.3.1. Kandillerin Kökeni ve Tarihsel Gelişimi	13
2.3.2. Kandilin Bölümleri	17
2.3.3. Kandil Yapım Teknikleri	19
2.3.4. Kandillerin İşlevi	21

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TRALLEIS BATI NEKROPOLÜ KANDİL BULUNTULARI	24
3.1. Ephesos Tipi Kandiller.....	27
3.2. Kalp Burunlu Kandiller.....	33
3.3. Kulaklı Kandiller.....	37
3.4. Volütlü Kandiller	41
3.5. Yuvarlak Burunlu Kandiller.....	47
3.6. U Burunlu Kandiller.....	51
3.7. Açısız Burunlu Kandiller	54
3.8. Geç Roma Dönemi Kandiller.....	55
3.9. Tipoloji Dışı Kandiller	62
SONUÇ.....	63
KATALOG	67
KAYNAKÇA	119
GRAFİKLER	128
LEVHALAR.....	133
ÖZGEÇMİŞ.....	190

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Kandillerin Tipolojik dağılımı

Grafik 2: Kandillerin Tipolojik dağılım yüzdeleri

Grafik 3: Kandillerin Kronolojik Dağılımı

Grafik 4: Kandillerin Kronolojik Dağılımı Yüzdesi

Grafik 5: Kandillerin Munsell Katoloğuna Göre Hamur Renk Dağılımı

Grafik 6: Kandillerin Munsell Katoloğuna Göre Hamur Renk Dağılımı Yüzdesi

Grafik 7: Kandillerin Munsell Katoloğuna Göre Astar Renk Dağılımı

Grafik 8: Kandillerin Munsell Katoloğuna Göre Astar Renk Dağılımı Yüzdesi

LEVHALAR LİSTESİ

- LEVHA I** Harita 1: Tralleis Antik Kenti Konumu (Lewis 2008, map. 3)
- LEVHA II** Çizim 1: Batı Nekropolü 1 no'lu açma (*Yaylalı 2008, Çizim:1*)
Resim 1: Çatı Kremitle Mezarlar ve Mezar Hediyeleri (*Yaylalı 2008, Resim:10*)
- LEVHA III** Resim 1: Dromoslu Oda Mezar (*Yaylalı 2008, Resim:10*)
Resim 2: Mezar Hediyeleri (*Yaylalı 2008, Resim:12*)
- LEVHA IV** Resim 1: 5 No'lu Kline Üzerinde Açılan Niş (*Yaylalı 2008, Resim:13*)
- LEVHA V** K.1 : K.1 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a: K.1 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b: K.1 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA VI** K.2 : K.2 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a: K.2 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b: K.2 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA VII** K.3 : K.3 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a: K.3 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b: K.3 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA VIII** K.4 : K.4 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a: K.4 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b: K.4 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA IX** K.5 : K.5 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a: K.5 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b: K.5 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA X** K.6 : K.6 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a: K.6 No'lu Kandilin Üst Çizimi

	Çizim b:	K.6 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XI	K.7 :	K.7 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.7 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.7 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XII	K.8 :	K.8 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.8 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.8 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XIII	K.9 :	K.9 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.9 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.9 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XIV	K.10 :	K.10 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.10No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.10 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XV	K.11 :	K.11 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.11 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.11 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XVI	K.12 :	K.12 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.12 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.12 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XVII	K.13:	K.13 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.13 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.13No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XVIII	K.14 :	K.14No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.14 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.14 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XIX	K.15 :	K.15 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü

	Çizim a:	K.15 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.15 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XX	K.16 :	K.16 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.16 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.16 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XXI	K.17 :	K.17 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.17 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.17 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XXII	K.18 :	K.18 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.18 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.18 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XXIII	K.19 :	K.19 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.19 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.19 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XXIV	K.20 :	K.20 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.20 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.20 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XXV	K.21 :	K.21 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.21 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.21 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XXVI	K.22 :	K.22 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.22 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.22 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XXVII	K.23:	K.23 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
	Çizim a:	K.23 No'lu Kandilin Üst Çizimi
	Çizim b:	K.23 No'lu Kandilin Kesit Çizimi

LEVHA XXVIII K.24:	K.24 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.24 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.24 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XXIX K.25 :	K.25 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.25 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.25 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XXX K.26 :	K.26 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.26 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.26 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XXXI K.27 :	K.27 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.27 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.27 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XXXII K.28:	K.28 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.28 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.28 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XXXIII K.29:	K.29 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.29 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.29 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XXXIVK.30:	K.30 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.30 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.30 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XXXV K.31:	K.31 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.31 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.31 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XXXVI K.32:	K.32 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.32 No'lu Kandilin Üst Çizimi

- Çizim b: K.32 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA XXXVII K.33:** K.33 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
- Çizim a: K.33 No'lu Kandilin Üst Çizimi
- Çizim b: K.33No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA XXXVIII K.34:** K.34 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
- Çizim a: K.34 No'lu Kandilin Üst Çizimi
- Çizim b: K.34 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA XXXIX K.35:** K.35 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
- Çizim a: K.35 No'lu Kandilin Üst Çizimi
- Çizim b: K.35 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA XL K.36 :** K.36 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
- Çizim a: K.36 No'lu Kandilin Üst Çizimi
- Çizim b: K.36 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA XLI K.37 :** K.37 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
- Çizim a: K.37 No'lu Kandilin Üst Çizimi
- Çizim b: K.37 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA XLII K.38 :** K.38No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
- Çizim a: K.38 No'lu Kandilin Üst Çizimi
- Çizim b: K.38 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA XLIII K.39 :** K.39 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
- Çizim a: K.39 No'lu Kandilin Üst Çizimi
- Çizim b: K.39 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA XLIV K.40 :** K.40No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
- Çizim a: K.40 No'lu Kandilin Üst Çizimi
- Çizim b: K.40 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA XLV K.41 :** K.41 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü

Çizim a:	K.41 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.41 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XLVI K.42 :	K.42 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.42 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.42 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XLVII K.43:	K.43 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.43 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.43 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XLVIII K.44:	K.44 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.44 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.44 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA XLIX K.45:	K.45 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.45 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.45 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA LX K.46 :	K.46 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.46 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.46 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA LI K.47 :	K.47 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.47 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.47 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA LII K.48 :	K.48 No'lu Kandilin Üstten Görünümü
Çizim a:	K.48 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.48 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
LEVHA LIII K.49 :	K.49 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a:	K.49 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b:	K.49 No'lu Kandilin Kesit Çizimi

- LEVHA LIV K.50** : K.50 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a: K.50 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b: K.50 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA LV K.51** : K.51 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a: K.51 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b: K.51 No'lu Kandilin Kesit Çizimi
- LEVHA LVI K.52** : K.52 No'lu Kandilin Üstten ve Alttan Görünümü
Çizim a: K.52 No'lu Kandilin Üst Çizimi
Çizim b: K.52 No'lu Kandilin Kesit Çizimi

KISALTMALAR LİSTESİ

Abb:	Abbildung/Abbildungen
Age:	Adı geçen eser
Bkz:	Bakınız
B.Ç.	Burun Deliği Çapı
Cm:	Santimetre
Çev:	Çeviren
Çiz:	Çizim
ÇT:	Çatı Kiremitli Mezar
Dip:	Dipnot
D.Ç.	Diskus Çapı
DM:	Dromoslu Mezar
Edt:	Editör
Env:	Envanter
Fig:	Figür
Gen:	Genişlik
Kat:	Katalog
K.Ç:	Kaide Çapı
Lev:	Levha
M.Ö:	Milattan Önce
M.S:	Milattan Sonra
No:	Numara
NA:	Nekropol Alanı
Res:	Resim
S:	Sayfa/Sayfalar
SM:	Sanduka Mezar
TRL:	Tralleis
Uz:	Uzunluk
Vb:	Ve benzeri
Vd:	Ve devamı
Yük:	Yükseklik
Y.D.Ç:	Yağ Deliği Çapı

GİRİŞ

Amaç, Yöntem, Kapsam

Bugün Aydın ili sınırları içimde yer alan Tralleis antik kenti, özellikle Hellenistik ve Erken Roma dönemlerinin önde gelen yerleşimlerinden birisidir. Kentin siyasi ve ekonomik önemi doğallıkla sanatsal faaliyetlerine de yansımıştır. Tralleis ile ilgili yapılan çalışmalar kentin heykeltıraşlık alanındaki önemini ortaya koymuş ve Tralleisli heykeltıraşların ününün kentin sınırlarını aştığını kanıtlamıştır. Tüm bu bilgilerin yanı sıra, son yıllarda yapılan kazılar, kentin seramik alanında da önemli bir yere sahip olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Antik Dönem'in seramik alanındaki en önemli buluntu gruplarından birisi kandillerdir. Antik Dönem'de evlerde aydınlatma, mezarlarda hediye, dini törenlerde adak malzemesi olarak kullanılan, yapımı ve kullanımı Paleolitik Dönem'e kadar uzanan kandiller insanoğlunun hayatında çağlar boyunca önemli bir yer teşkil etmiştir. Antik Dönem'den neredeyse günümüze kadar insanların ışık gereksinimini karşılayarak temel bir ihtiyacını gideren kandiller özellikle mezarların en önde gelen buluntu grubunu oluşturmaktadır. Kandiller ilk olarak kullanılmaya başlandığı erken çağlarda ilkel örneklerden başlayarak her dönemde farklı form ve bezemede değişik şekillerde günümüze kadar ulaşmış ve böylelikle hem kronolojik gelişimini hem de tipolojik gelişimini çağlar içinde tamamlamıştır.

Tralleis Batı Nekropolü olarak adlandırılan alanda yapılan kazıların amacı öncelikle bu alanın hangi dönemlerde kullanıldığını belirlemek, mezar türlerini tespit etmek ve Tralleis'in farklı dönemlerdeki ölü gömme gelenekleri hakkında bilgi edinmektir. Dolayısıyla kentle ilgili yapılacak tüm değerlendirmeler, Tralleis kentinin özellikle seramikle ilgili yapılan çalışmaları tamamlayıcı nitelikte olmuştur. Tralleis 2006-2007 yılları kazı sezonunda Batı Nekropol alanında yürütülen çalışmalarda nicelik ve nitelik yönünden önem taşıyan seramikler özellikle de kandiller ele geçmiştir. Antik Dönem ölü gömme gelenek ve inançlarını yansıtan Tralleis Batı Nekropolü 2006-2007 kazı çalışmalarında ortaya çıkan bu kandil buluntuları tipoloji, form ve kronolojik açıdan dönemsel gelişim vermelerin açısından dikkat çekicidir.

Anadolu'nun birçok antik kentinde geçen kandiller yapıldıkları döneme bağlı olarak form ve stil açısından farklılık göstermektedir. Son yıllarda mezar kontekstleri ile yapılan çalışmaların ve yayınların artması bu konuda önemli bilgiler vererek kronolojiyi oluşturmaya katkı sağlamış ve Anadolu'nun buluntu zenginliğini yansıtmıştır.

Yapım tekniklerine göre farklılık gösteren kandiller teknolojik ilerlemeye paralel olarak da zaman içinde bir gelişim göstermektedir. Tez çalışmasında öncelikle kentin konumu, çalışma yapılan alan ele alınmış, daha sonra kandiller benzerlik ve farklılıklarına göre ana gruplara ayrılarak alt başlıklar oluşturulmuştur. Katalog bölümünde malzemenin ayrıntılı tanımlanması yapılıp, çizim, resim gibi görsel bilgiler eşliğinde malzeme değerlendirilmiştir. Stil, bezeme ve form özelliklerin incelendikten sonra, benzer örneklerden yararlanarak malzeme kronolojik yönden ele alınmıştır. En son olarak da değerlendirme bölümünde çalışma sonunda elde edilen veriler sunulmuştur.

Yapılan tez çalışmasında Tralleis yapımı kandillerin yerel atölyelerinin belirlenmesi, bu atölyelerde üretilen örneklerin alt gruplarının form ve teknik açıdan değerlendirilip sınıflandırılması, örneklerin çoğaltılması, farklı merkezlerde ele geçenlerle karşılaştırılmalarının yapılması ve malzemenin değerlendirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Ayrıca konuyla ilgili yapılacak çalışmalar kentin siyasi, ticari ve kültürel yapısının değerlendirilmesi, merkezler arasındaki etkileşimlerin ortaya konulması ve dönemin sosyal ekonomik durumunun belirlenmesi açısından önemlidir. Tez konusu olan Tralleis Batı Nekropolü kandil buluntularının çizilmesi, fotoğraflandırılması ile malzeme üzerinde kapsamlı çalışmalar yapılarak arkeolojik veriler işığında yayına hazırlaması tezin ana amacını olmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TARİHÇE VE KENTTE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

1.1. Kentin Tarihçesi

Tralleis antik kenti, Aydın İl merkezi sınırları içinde, Kestane (Mesogis) Dağları'nın güney eteklerinde, Tabakhane (Eudon) Çayı'nın Büyük Menderes (Maiandros) Nehri'ne birleştiği yerde geniş ve yüksek bir plato üzerinde kurulmuştur¹. Kent; doğal konumundan dolayı korunmaya elverişli, trapez biçimli bir tepe üzerine konumlanmıştır². Halkın bu geniş ve yüksek platoyu yerleşim alanı olarak seçmesinde, kuzeyde doğu-batı yönünde uzanan Mesogis Dağları ile güneyde Maiandros Nehri'nin suladığı verimli arazilerin yer aldığı Menderes Ovası'na egemen olması önemli bir rol oynamıştır³. Ayrıca kentin verimli toprakları, elverişli iklim şartları, Mesogis Dağı'nın eteğindeki plato üzerinde savunmaya uygun konumu, kısa zaman içinde gelişip zenginleşmesini sağlamıştır. Kuşkusuz kentin kısa sürede gelişmesinin bir diğer önemli nedeni ise; Antik Dönem Kral Yolu kadar büyük önem taşıyan ve Büyük Menderes Nehri boyunca uzanan Güney Yolu güzergâhı üzerinde yer almasıdır⁴. Strabon'un deyimiyle kent, Smyrna-Ephesos-Magnesia Tralleis-Nysa ve Laodikeia yolu üzerinde oldukça önemli bir kavşak noktasını oluşturmuş, hem askeri hem de ticari yönden ana yolun güvenliğini sağlamıştır⁵.

Kent, kuzeyde Kestane Dağı, güneyde ise Büyük Menderes Nehri arasında kalır. Kuzeyinde Thyaira/Thyaira⁶ çevresi ile Lydia, kuzeybatısındaki Ephesos çevresi, güneybatısındaki Menderes Magnesia'sı ile Ionia Bölgesi ile komşu olmasına karşın Tralleis bir Karia yerleşimi olmalıdır. Roma İmparatorluk Dönemi'nde Menderes

¹ Özgan 1982, 5; ; Dinç 1998, 206; Ölmez 2000, 1; Civelek 2001,1; Şahan 2006, 3; Saraçoğlu-Çekilmez 2011, 219.

² Strabon XIV.1.42.

³ Şahan 2006, 3.

⁴ Strabon XIV. 2. 29.

⁵ Strabon XIV. 1. 38-39; Rayet – Thomas 1997, 14-15; Chandler 1825, 260; Ramsay 1887, 354; French 1988, 536.

⁶ Keil - Premerstein 1914, 82; Knibbe - Meriç - Merkelbach 1979, 139; Meriç - Merkelbach - Şahin 1979, 192.

Antiokheia'sı, Nysa ile Magnesia'dan Ephesos'a bağlanan ticari yol üzerinde yer alır⁷. Yaşlı Plinius kentin dönemlere göre Euhentheia, Seleukeia, Antiokheia gibi isimlerle anıldığını yazmıştır⁸. Kentin kökeni ve kuruluşu konusunda en kapsamlı bilgiyi Strabon vermektedir. Tralleis'in, Argoslular ve Trakyalı Traller tarafından kurulduğunu, kentin isminin buradan geldiği bildirilmektedir⁹.

Tralleis antik kentinin güneybatısındaki Deştepe (Dedekuyusu) Höyüğü, kentin erken dönemi hakkında bilgiler sunmaktadır. Höyük üzerinde yapılan araştırmalarda Geç Kalkolitik Çağ'dan M.Ö. II. Bin'e kadar uzanan buluntulara rastlanmıştır. Deştepe Höyüğü'ndeki yerleşimin Osmanlı Dönemi'ne kadar devam ettiğine dair bulgular elde edilmiştir¹⁰. Ksenophon'un, *Hellenika*'sına¹¹ göre Tralleis, stratejik açıdan önemli bir garnizon kasabasıdır. Thibron, M.Ö. 400'de kenti kuşatmasına rağmen Tissaphernes güçlü süvari ordusuyla gelince, Thibron güvenlik için Ephesos'a çekilmiştir¹². Kent, M.Ö. 352'de Karia satraplığına bağlanmış olup, M.Ö. 344 yılına kadar İdrieus'un satraplığı altında kalmıştır¹³.

İdrieus'un hakimiyetinin yaşandığı M.Ö. 350'li yıllarda, Tralleis'te Dionysos Bakkhios Tapınağı olduğunu bilmektedir. Aydın'da tapınağın *asylia*¹⁴ alanını anlatan ve M.S. 1. yüzyılda kopyalanan bir sınır taşı bulunmuştur¹⁵. Karia Satrapı İdrieus ölünce yerine karısı Ada geçmişse de, Piksodaros onu tahttan indirerek hükümdarlığı ele geçirmiştir¹⁶. Piksodaros'un da ölümünden sonra ise damadı Orontobates, Karia'nın satrabı olmuştur¹⁷. Anadolu seferinde sırasında Büyük İskender, Ephesos'ta iken Magnesia'lı ve Tralleis'li elçiler bu kente gelerek şehirlerini İskender'e teslim etmişlerdir¹⁸. İskender, Halikarnassos'u aldıktan sonra, Phrygia'ya doğru yola çıkmadan

⁷ Chandler 1825, 260; Ramsay 1887, 354; French 1988, 536.

⁸ *Plin. Nat.* 5. 29.

⁹ *Strabon* XIV.1.42; Laumonier 1958, 480, 505; Toynbee 1910, 236.

¹⁰ Akdeniz 1997, 236–7. Resim 3; Dinç 1998, 208 vd;

¹¹ *Xen. Hell.* III. 2. 19.

¹² *Diod.* XIV. 36. 3; *RE* VI 1937, 2012 vd.

¹³ *RE* VI 1937, 2102.

¹⁴ Tekçam 2007, 25; Antik Yunan'da kutsal alanların sığınma ve koruma altına alma özelliği.

¹⁵ Paljakaov 1989, 8 vd. Nr. 3.

¹⁶ *Arrian. Anab.* I. 23. 7.

¹⁷ *Arrian. Anab.* I. 23. 8.

¹⁸ *Arrian. Anab.* I. 18. 1.

önce savaş aletlerini Tralleis'e taşıtmıştır¹⁹. Halikarnassos'u aldıktan sonra bütün Karia'nın satraplığını ise İdrieus'un karısı ve aynı zamanda kardeşi olan Ada'ya vermiştir. Kent, İskender'in ölümünden sonra, M.Ö. 313'te Antigonos Monophthalmos'un²⁰, M.Ö. 301'deki Ipsos Savaşı'ndan sonra da Lysimakhos'un idaresi altına girmiştir. M.Ö. 3. yüzyıl sonlarında, III. Antiokhos, Tralleis kentine Roma egemenliğine karşı bir takım ayrıcalıklar vermiştir²¹. M.Ö. 281'deki Kurupedion Savaşı'ndan sonra Seleukoslar'ın idaresi altında *Seleukeia* adını alır²². M.Ö. 190'da Seleukoslar ve Pergamon destekli Roma güçleri arasında, Sipylos (Sipil) Dağı eteklerindeki Magnesia'da yapılan savaşta Roma güçleri kazanmıştır²³.

M.Ö. 188 yılında kabul edilen Apameia Barışı'yla birlikte Tralleis, II. Eumenes'in idaresi altına girmiş²⁴ ve kistophorlar²⁵ basılmaya başlanmıştır²⁶. II. Eumenes'in, Synnada yakınlarında Galatlar'a karşı kazandığı zaferin ardından, Tralleis de dâhil olmak üzere birçok kentte festivallerle kutlanmıştır²⁷. Galatların saldırıları sırasında Tralleis ve Sardeis gibi kentler büyük sıkıntılar çekmiştir²⁸. Ele geçen bir yazıta göre, Tralleis'te, II. Eumenes Soter onuruna *Eumenia* adı verilen müzikli festival düzenlenmiştir²⁹. Aydın'ın 6 km. uzağındaki Kocagür'de bulunan ve Aydın Arkeoloji Müzesi'nde korunan bir mezar stelinde, Pergamon Krallığı'nın Tralleis'teki valisi olan Dionysios ile Karia, Lydia ile Ephesos çevresinin komutanlığını yapan onun babası Dionysios'tan bahsedilmektedir³⁰.

Tralleis, M.Ö. 133 yılına kadar, Pergamon Krallığı'nın idaresi altında kalmıştır. M.Ö. 133 yılında, III. Attalos'un Pergamon Krallığı'nın topraklarını vasiyet üzerine

¹⁹ Arrian. *Anab.* I. 23. 6; Rayet – Thomas, 1997, 27; Tül 2013, 56.

²⁰ *RE VI* 1937, 2102; Rayet – Thomas, 1997; Şahan 2006, 5.

²¹ Magie 1950, 119.

²² Ramsay 1930, 275; *RE VI* 1937, 2102; M.Ö. 190'dan önceki Seleukeia-Tralleis sikkeleri üzerinde Dios Larasiou ve Dios Eumenou lejantları belirtilir.

²³ *RE VI* 1937, 2102.

²⁴ Apameia Barış anlaşması ve koşulları için bkz. Polyb. *Histories XXI* 45; *RE VI* 1937, 2103 vd; Umar 1982, 138 vd.

²⁵ Howgego 1998, 63 vd; Atlan 1993, 45 vd; Birliğe dahil şehirlerin sikkeleri üzerinde ilk üç veya dört harften oluşan monogramlar yer almaktadır.

²⁶ *RE VI* 1937, 2103 vd.

²⁷ Magie 2001, 50 vd.

²⁸ Kaya 2000, 69.

²⁹ Kaya 2000, 71 vd; Üreten 2005, 209 vd.

³⁰ Mezar stelinin çevirisi Prof. Dr. Hasan Malay tarafından yapılmıştır.

Roma İmparatorluğu'na bırakılmasıyla kent Roma egemenliğine girmiştir. M.Ö. 126 yılında Aristonikos'un, Roma İmparatorluğu'na karşı Anadolu'da başlattığı ayaklanmayı desteklemesi nedeniyle Tralleis'in cistaphoros basma hakkı elinden alınmıştır³¹.

Kent, M.Ö. 88 yılında, Pontus Kralı VI. Mithridates Eupator'un, Roma İmparatorluğu'na karşı başlattığı ayaklanmaya destek vermiş³², Paphlagonia'lı Theophilus, Konkordia Tapınağı'na topladığı Roma yanlıları cezalandırmıştır. Mithridates ise Cornelius Sulla tarafından ağır bir şekilde cezalandırılmıştır³³. Kent, M.Ö. 1. yüzyılda oldukça zenginleşmiştir³⁴.

Plutarkhos, Caesar Dönemi'nde kentte içinde Caesar'ın heykelinin olduğu bir Nike Tapınağı'nın yapıldığından bahseder³⁵. M.Ö. 1. yüzyılın ortalarında, çok sayıda zengin Romalı'nın Tralleis'in önemli ve güzel yerlerinde yaşadıkları için, Asya eyaletinin önemli bir kenti olduğu düşünülmektedir³⁶. M.Ö. 58 yılından itibaren kistophorlar tekrar basılmaya başlanmıştır³⁷. M.Ö. 56-55 yıllarında Tralleis'te bulunan bir kistophor üzerinde Asya proconsülü C. Septimus³⁸, M.Ö. 15 yılından önceki bazı sikkeler üzerinde ise P. Vedius Pollio'nun adı görülür³⁹. Dionysokles ve Damasos Skombros gibi ünlü hatipler de Tralleis'de doğmuştur.

Tralleis'in eğitim ve kültür bakımından oldukça iyi durumda olduğunu gösteren en önemli kanıt ise Gymnasium yapısıdır. M.Ö. 27 yılında⁴⁰, "*Tralleis'te Gymnasium ve kentin diğer kısımları ile Laodikeialıların kentleri deprem sonucunda büyük hasara uğrayınca İmparator Augustus, yıkılan kısımların onarılması için yardım etmiştir*⁴¹". Daha sonra Augustus Dönemi'nden başlayarak Nero Dönemin'e kadar kentin ismi

³¹ RE VI 1937, 2104.

³² Arslan 2007, 144 vd.

³³ App. Mith. IV. 23; RE VI 1937, 2104.

³⁴ Magie 1950, 120.

³⁵ Caes. Civ. III. 105; Plut. Caes. XLVII.

³⁶ Broughton 1936, 176 vd.

³⁷ RE VI 1937, 2105.

³⁸ Head 1894, 420.

³⁹ Eilers 2001, 205.

⁴⁰ Levick 1971, 478.

⁴¹ Strabon XII. 8. 18.

“*Caesarea*” olarak deęişmiştir⁴². Aydın’dan bulunan ve M.Ö. 26/25 yıllarına tarihlenen bir yazıtta, Augustus’tan şehrin yeni kurucusu olarak bahsedilir⁴³. Tralleis, Augustus Döneminde, Ephesos *conventusuna* bağlı bir merkezdi⁴⁴. Augustus Dönemi’nden itibaren kentte kaliteli seramiklerin üretildiği bilinmektedir. Yaşlı Plinius “*Samos’un ve diğer kentlerin seramik kaplarının oldukça çok istenen ürünler olduğunu, aynı zamanda Anadolu’da Tralles ve İtalya’daki Mutina’nın kente özgü çanak-çömlek yapımını, bu kentlerin çömlekçi çarkı yardımıyla bölgesel olarak ün kazandıklarını ve tüm bölgelere ününün yayıldığı için çanak-çömleğin kara ve deniz yoluyla dört bir yana taşındığını*” demiştir⁴⁵.

Tralleis kentinin Yaşlı Plinius’un kaliteli DSB üretim merkezleri listesinde adı bulunup, Augustus Dönemi’ndeki kentin adı *Caesarea*, kapların bazılarında ise bu ismin damgalandığı bilinmektedir⁴⁶. Bölgenin önemli ticaret merkezlerinden biri olan Ephesos’da, kaliteli Tralleis seramiklerinin erken evrelerine ait parçaların bulunduğunu belirtilmektedir⁴⁷.

Claudius Dönemi’ne tarihlenen ve Ephesos yolu üzerinde bulunan bir mil taşında Tralleis’in İmparator Claudius’a bir adağından söz edilmektedir⁴⁸. İmparator Nerva Dönemin’e ait azatlı köle Kheresimos’un gymnasiumdaki adaklarını anlatan bir yazıt ele geçmiştir⁴⁹. Kesinlik kazanmasa da Hadrianus’un, ikinci ziyareti sırasında Tralleis’e de uğradığı düşünülmektedir. Hadrianus’un hububat ticaretini desteklediği, Tralleis’in ihtiyaçlarının karşılanması konusunda destek verdiği bilinmektedir⁵⁰.

Tralleis, Diocletianus Dönemi’nde deri ve keten yastıkların üretim merkezidir. Büyük Constantine Dönemi’nde, Constantinopolis Hipodromunu süsleyen heykeller Tralleis’ten götürülmüştür. M.S. 4. yüzyılın ortasında proconsul Lucius Caelius Montius, 300 stadium uzunluğunda, tünel ve kemerlerle desteklenen bir su yapısı inşa

⁴² Burnett vd. 1992, 438 vd.

⁴³ Paljakov 1989, 51, Nr. 35.

⁴⁴ Burton 1975, 93.

⁴⁵ *Plin. Nat.* XXXV, 46.

⁴⁶ Hayes 2008, 31.

⁴⁷ Hayes 2008, 31.

⁴⁸ *Asie Mineure* 1978, 166, Nr. 622.

⁴⁹ Paljakov 1989, 145, Nr. 148; Barresi 2003, 366 vd; Şahan 2006, 61 vd.

⁵⁰ Gülbay 2009, 44 vd; Edhem Bey 1904, 80 vd.

ettirmiştir⁵¹. Proconsulün bu cömert yaklaşımı, consul tarafından bir yazıt ile onurlandırılarak anlatılmıştır⁵².

Tralleis, I. Iustinianus Dönemi'nde, Hephaestopolis oğlu John ve Ephesos'lu John'un tek tabiat ekolünü (*monophysite*) savunan misyoner çalışmaların merkezidir⁵³. Kentin stratejik önemini ve savunma avantajlarını keşfeden Andronicus II. Palaeologus, Tralleis kentinin yapılarını yenilemiş ve kentin adını Andronicopolis ya da Palaeologopolis olarak değiştirmiştir. 36.000 erkek, kadın ve çocuk bu yeni kentte yaşamak için gelmiştir. M.S. 1284 yılında Menteşe Beyliği tarafından kent ve çevresi alınmıştır⁵⁴.

Tralleis kenti, gezginler ve araştırmacılar tarafından da incelenmiştir. Leake, Strabon'un anlattıklarından yola çıkarak modern Güzelhisar üzerinde yer alan kalıntıların Tralleis antik kentine ait olduğunu tespit etmiştir. Tiyatro ve stadiumu gören Leake, Vitruvius'un bahsettiği Argelius'un Ion düzenindeki Asklepios Tapınağı'nın ve diğer kalıntıların deprem sonucunda oluşan yangınla tahrip olduğunu belirtir. Pococke'nin daha önce Güzelhisar'da bulunduğu Latince bir yazıtta Tralleis isminin geçtiğini fakat ayrıntıya girmediğini tespit etmiştir. Chandler, Güzelhisar ve çevresinin önceleri Thorax olarak adlandırıldığını anlatır⁵⁵. Fellows, gymnasium alanındaki palaestra ve diğer yapılardan bahseder⁵⁶. Kenti gezen Texier antik kentteki bazı mermer kalıntılarının yeni yapılarda kullanıldığını belirtir⁵⁷. Rayet ve Thomas'ın ise 1877 yılında yayımlanan kent ile ilgili bir monografisi vardır⁵⁸.

⁵¹ Foss 1977, 483 vd.; Bates 1910, 103; Paljakov 1989, 148, Nr. 152.

⁵² Foss 1977, 483 vd; Paljakov 1989, 148, Nr. 152.

⁵³ Foss 1977, 483.

⁵⁴ Thonemann 2011, 1 vd.

⁵⁵ Chandler 1825, 260 vd.

⁵⁶ Fellows 1852, 242 vd.

⁵⁷ Texier 1862, 280 vd.

⁵⁸ Rayet, O – Thomas, A. *Milet et le Golfe Latmique. Tralleis, Magnesia du Meandre, Priene, Milet, Didymes, Heraclee du Latmos. Fouilles et Explorations Archeologiques. J. Baudry, Libraire-Editeur. Paris. 1877*; kitabın Tralleis ile ilgili olan kısmı, 1997 yılında, Osman Saçıkara tarafından “*Bir Karia Kenti Tralleis*” adı altında Türkçe'ye çevrilmiştir.

1.2. Kentte Yapılan Araştırmalar

1888 yılında, Alman Orient Komitesi adına C. Humann ve W. Dörpfeld tarafından antik kentteki kazı çalışmalarına başlanmış, kentin akropolünden başlayarak gymnasium alanını da kapsayan topografik harita oluşturulmuştur. Gymnasium ve tiyatrodaki kazı çalışmaları yürütülmüş, yapılan araştırmalar sonucunda Dörpfeld tarafından ilk defa tiyatronun planını oluşturulmuştur⁵⁹. Aynı yıl, Müze-i Hümayun'dan (İstanbul Arkeoloji Müzeleri) Nikoli Efendi, Aydın ziyareti sırasında Tralleis kentindeki kalıntılara ait parçaların halk tarafından şehrin yeni yapılarında kullanıldığını belirlemiştir⁶⁰. Şubat 1902'de Müze-i Hümayun'a, Tralleis'den bulunan üç heykelin götürülmesinden sonra Edhem Bey kazı çalışmaları yapmakla görevlendirilmiş⁶¹, Gymnasium alanında yoğunlaştığı çalışmalarda çok sayıda heykel ve yazıt bulunmuştur⁶².

Yunanlılar'ın Batı Anadolu'yu işgal ettiği 1920'li yılların başında Oikonomos, Klazomenai'de kazı yaptığı dönemde İzmir Evangelos Okulu'nda bulunan Tralleis heykeltıraşlık eserlerini yayınlamıştır. Ayrıca 1965 yılında Sichtermann, Ephebos heykelini ve 1966 yılında Laubscher ise Klasik Dönem'e ait bir plastik kabartmayı yayınlamışlardır⁶³.

1996 yılından 2002 yılına kadar Aydın Arkeoloji Müzesi ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nden Yrd. Doç. Dr. Rafet Dinç tarafından bilimsel kazılar yürütülmüştür. Bir süre ara verilen kazılara 2006 - 2008 yıllarında Prof. Dr. Abdullah Yaylalı başkanlığında sürdürülmüştür. 2009 yılında tekrar Yrd. Doç. Dr. Rafet Dinç tarafından Kazı gerçekleştirilmiştir. Kazılara tekrar ara verildikten sonra 2012 yılından itibaren Aydın Arkeoloji Müzesi Başkanlığı'nda ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nden Prof. Dr. Aslı Saraçoğlu'nun bilimsel başkanlığında kazılara devam edilmektedir.

⁵⁹ Humann-Doerpfeld 1893, 395 vd., Taf. XII-XIII.

⁶⁰ Frothingham 1888, 486.

⁶¹ Edhem Bey 1904, 55 vd; Kazı çalışmaları 1 Mart-13 Nisan 1902, 3 Eylül-20 Ekim 1902 ve 1 Eylül-25 Ekim 1903 olmak üzere üç ayrı dönemde yürütülmüştür.

⁶² Edhem Bey 1904, 55 vd.

⁶³ Özgan 1982, 12.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ANTİK ÇAĞ'DA KULLANILAN AYDINLATMA ARAÇLARI

2.1. Meşale

Meşale Ön-Asya dünyasında önce Mısır, daha sonra Asur Uygarlığı'nda kullanılmıştır⁶⁴. Klasik Dönem öncesindeki bu uygarlıklarda meşale, reçine ve katran ile yanıcı sıvıların içine bastırılmış saz veya asma dallarından elde edilmekteydi⁶⁵.

Antik Dönem'de Yunanistan ve Ege Dünyası'nda meşale yapımı için, kuru ağaç, tahta parçaları ile asma kabukları kullanılmıştır. Bunlara yapıldıkları malzeme ve yapılarına göre farklı isimler verilmekteydi. Homeros döneminde odaları aydınlatmak için '*lampteres*' denilen uzun kazıklar üzerine sabitlenmiş kuru ağaç ve tahta parçaları ile beslenen araçlar kullanılıyordu⁶⁶. Sazdan yapılan meşaleler ise, kabuklu sazların yağın içine bastırılmasıyla elde ediliyordu. Böylece yağın, sazların bir kabuk gibi sarması sağlanırdı. Ayrıca bir ip ya da keten yardımıyla saz parçaları bağlanarak dağılmaları engellenirdi. '*Belane*' olarak adlandırılan bu tür meşaleler için Homeros '*Detai*' kelimesini kullanmıştır⁶⁷.

Çam meşalelerinin kullanımı da Antik Dönem'e kadar uzanır. Bunlar reçineli kıymıkların kesilerek kurutulması ve yanıcı malzeme ile birlikte bir sopaya bağlanmasıyla oluşurdu. Antik Dönem'de asma kabuklarından yapılan ve '*Lophnis*' adı verilen meşalelerin de kullanıldığı bilinmektedir. '*Phanos*' adı verilen başka bir meşaleye, metal veya kilden yapılan kutular eklenir, bunlar yukarı ve ya aşağı çevrilmiş bir tür tabağın içine konular, böylece yanmış artıkları ve damlayan yağ bu tabakta toplanırdı⁶⁸. Bu araç uzun bir sopa eklenerek taşınırdı.

---

⁶⁴ Öztürk 2003, 17.

⁶⁵ Çokay 1996, 7.

⁶⁶ Öztürk 2003, 17.

⁶⁷ Hom. II. XI, 554; XVII, 663.

⁶⁸ Öztürk 2003, 18.

Meşale kullanımı hakkındaki bilgiler, vazo ve duvar resimleri ile antik kaynaklardan edinilmektedir. Bu kaynaklardan Antik Dönem’de Yunanistan’da meşalelerin aydınlatma amacı dışında, bazı şenliklerde de kullanıldığını öğrenmekteyiz. Meşalenin Demeter ve Persephone için düzenlenen Eleusis törenlerinde kullanılması, dinsel bir nitelik kazanmasına neden olmuştur⁶⁹. Bu törenleri ifade eden vazo resimlerinde meşaleler yağla ovulmuş birbirlerine bağlı fidanlar şeklinde betimlenmiştir⁷⁰. Yunan mitolojisinde, Demeter ve Persephone’nin atribütü olarak meşaleyi gösteren betimlerinin yanı sıra, Artemis ve Hekate’nin de meşaleyi silah olarak kullandıklarını gösteren betimler vardır⁷¹. Tapınaklarda da meşale kullanıldığı, ancak Antik Dönem’de birçok tapınağın meşalelerden akan yağ sebebiyle yandığı bilinmektedir⁷².

Ayrıca meşaleler haberleşmede de kullanılmışlardır. Troia’nın düşmesi ya da Mykale Savaşı’ndaki gelişmeler ile ilgili haberler, burundan buruna yanan meşaleler yoluyla gönderilmişlerdir⁷³.

Roma İmparatorluk Çağı’nda Caligula, Nero ve Domitianus dönemlerinde gece düzenlenen şenliklerde meşale yarışmalarının yapıldığı bilinmektedir. Meşale ile yapılan çeşitli ışık oyunları ilk kez Domitianus Dönemi’nde düzenlenmiş olup, aynı dönemde gladyatör oyunları da gece meşale ve kandil ile aydınlatılmıştır⁷⁴. Ayrıca Roma Dönemi’nde dini törenler ile evlilik törenlerinde meşale kullanımının yaygın olduğu bilinmektedir⁷⁵.

Yunan dünyasında, erken dönemlerde sadece bayramlarda ve törenlerde meşaleler ile aydınlatılan agora ve caddeler, daha sonraları sürekli aydınlatılmıştır.

---

⁶⁹ Çokay 1996, 8-9.

⁷⁰ Rumpsf, 1953, Res. 24.1; Öztürk 2003, 18.

⁷¹ Simon, 1998, Res. 94.

⁷² Öztürk 2003, 18.

⁷³ Çokay 1996, 9.

⁷⁴ Malay- Silay 1990, 30.

⁷⁵ Plin. *Nat.* XVI. 18.

2.2. Mum

Antik Dönem’de mum, lifli ve selüloz özlü bitkilerin zift, balmumu veya iç yağı içine bastırılmasıyla elde edilirdi⁷⁶. Mum fitili olarak (*hryallis, filum*) olarak papirüsün (*scirpus*) belli cinsleri veya bükülmüş lifleri kullanılmıştır⁷⁷.

Antik Dönem’de mumun kullanıldığını duvar resmi ve yazıtlardan öğrenmekteyiz. Ancak yazıtlarda mum için farklı isimler kullanılmıştır. Olasılıkla bu durum, mumun yapıldığı malzemenin çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır⁷⁸.

Roma’da mum kullanımı Etrüskler’e kadar dayanır. En erken belgelerden biri, *Orvieto*’da bulunan *Tomba Dei Veii*’deki duvar resmidir. Roma İmparatorluğu’nda mum yapımı için farklı malzemeler kullanılmıştır. Roma Dünyası’nda kullanılan iki tür mum vardır. Bu mumlarda, fitilin ince veya kalın oluşuna bağlı olarak yağ kütlesi az veya çoktu. Fitilin ince ve yağın çok olduğu mum tipi, genellikle iç yağından yapılır ve bu muma ‘*Candeles Sebacca*’ adı verilir⁷⁹. Fitilin bazen sülfürle karışık iç yağı veya balmumuna bastırılmasıyla yapılan mumlara ‘*Candelas Sebare*’ adını alır. Sadece balmumundan yapılan mumlar ise ‘*Candela Cerea, Cereus*’ olarak adlandırılmışlardır. Balmumundan yapılan mumlar oldukça pahalı olup, çoğunlukla zenginler tarafından tercih edilmişlerdir⁸⁰.

Antik Dönem’de mumlar, ev içi aydınlatmada ve cenaze törenlerinde kullanılmıştır. Olasılıkla ölünün etrafı mumlarla çevreleniyordu⁸¹. Bununla birlikte Romalılar dini törenler ve festivallerde de genellikle mum kullanmışlardır. Bizans Dönemi’nde de mumun, gerek ev içi günlük kullanımda, gerekse kilise aydınlatmasında kullanıldığı bilinmektedir⁸².

Antik Dönem’de mum taşıyıcısı olarak, ortasında sivri uçlu bir çıkıntı veya deliğin yer aldığı ‘*Phanos*’ tipi meşalelere benzeyen, metal veya pişmiş topraktan

⁷⁶ Öztürk 2003, 19.

⁷⁷ Çokay 1996, 10.

⁷⁸ Öztürk 2003, 19.

⁷⁹ Öztürk 2003, 19.

⁸⁰ Öztürk 2003, 19.

⁸¹ Çokay 1996, 11.

⁸² Çokay 1996, 11.

yapılmış ayaklar kullanılmıştır. Fakir halk için bu mum taşıyıcıların ahşap veya kilden yapıldıkları bilinmektedir. Mum taşıyıcılar daha sonraki yüzyıllarda daha da gelişerek şamdan biçimini almışlardır. Bu şamdanlara da ‘*Candelabrum*’ adı verilmiştir⁸³.

2.3. Kandil

2.3.1. Kandillerin Kökeni ve Tarihsel Gelişimi

Antik Dönem’de en çok kullanılan ve çağlar boyunca insanların yaşadıkları, çalıştıkları, ibadet ettikleri mekanları aydınlatmak için kullandıkları malzemelerden biri olan kandil, Latince kökenli bir kelime olup, ‘sıvı yağ ve fitil konularak yakılan aydınlatma kabı’ anlamına gelmektedir⁸⁴. Kelimenin Grekçe karşılığı *λυχνος* (*lykhnos*); ‘taşınabilir, portatif, ışık kaynağı, lamba’ anlamına gelmektedir⁸⁵. Latince karşılığı olan *candela* ise; ‘aydınlatan ve parlayan’ anlamındadır⁸⁶. Grekçe *lykhnos*, Latince *lychunus* ve *lucerna* olarak adlandırılmıştır⁸⁷.

Uygarlık tarihinde önemli bir yeri olan kandilin kökeni Eski Doğu uygarlıklarıdır. Kandiller çok eski tarihlerden beri Eski Ön Asya uygarlıklarında kullanılmıştır. Mısır’da, Eski Devlet zamanına ait hiyeroglif işaretler arasında kandil resimleri yer almaktadır⁸⁸. Pişmiş toprak kandillere ise Orta Devlet zamanında rastlanmıştır⁸⁹.

Kandil kullanımı Erken Paleolitik Dönem’e kadar inmekte olup bu dönem kandilleri taştan yapılmaktaydı⁹⁰. İnsanoğlunun yerleşik hayata geçerek üretime başladığı Neolitik Dönem’de, M.Ö. 8000 - 6000 yılları arasında deniz kabukları ve ayaklı geniş kaplar kandil olarak kullanılmıştır⁹¹. Deniz kabuğu içindeki helezon biçimli

⁸³ Çokay 1996, 11.

⁸⁴ Coşkun 2007, 11; Aydın Tavukçu 2006, 123; Metin 2012, 16.

⁸⁵ Okunak 2005, 39; Aydın Tavukçu 2006, 120; Metin 2012, 16.

⁸⁶ Öztürk 2003, 21; Okunak 2005, 39; Turan 2006, 127; Aydın Tavukçu 2006, 120.

⁸⁷ Çokay 2000, 9; Civelek 2001, 11; İnanan 2004, 8; Okunak 2005, 39; Metin 2012, 16; Turan 2006, 127; Aydın Tavukçu 2006, 120; Kan Şahin 2008, 6.

⁸⁸ Baldıran 1990, 32; Metin 2012, 20.

⁸⁹ Kınal 1969, 47; Metin 2012, 20.

⁹⁰ İnanan 2004, 16; Aydın Tavukçu 2006, 123; Durutürk 2010, 70; Barış 2011, 110.

⁹¹ Aydın Tavukçu 2006, 123; Barış 2011, 110.

kısım fitilin yerleştirilmesini kolaylaştırmış ve Filistin’de de deniz kabuğundan eşyalar bulunmuştur⁹².

Sümerler zamanında kandil kullanımı Ur Kral Mezarları’nda bulunan altın ve gümüş kandillerden bilinmektedir⁹³. Kandile daha sonraları III. Babil Sülalesi zamanında rastlanmaktadır. Bu sülalenin 32. Kırallı Nazı Maruttaş’ın Susa’daki tahtı üzerinde bir tanrı oturmaktadır. Bu tanrının karşısında ayakları hayvan ayağı şeklinde yapılmış bir sehpa ve üzerinde bir kandil bulunmaktadır⁹⁴. Ayrıca II. İsin Sülalesi’nden Marduk – Zakir – Şumi’ nin tahtı üzerideki tanrı sembolleri arasında ateş tanrısı Nusku’nun sembolü olarak bir kandil betimlenmiştir⁹⁵. Buradaki Babil kandili ördek biçimlidir⁹⁶.

Anadolu’da Hititler Dönemi’nde kandilin kullanıldığına dair yazılı metinler vardır⁹⁷. Ancak arkeolojik verilerle kesin olarak kanıtlanamamıştır. Çünkü Hitit kültürü veren yerleşimlerde kandil ele geçmemiştir. Fakat Kültepe, Acemhöyük ve Alişar’da üzüm salkımı şeklinde yapılmış ve asılarak kullanılan kaplar bulunmuş ve Konya – Karahöyük’te⁹⁸ benzerlerinde görülen yanık izlerinden dolayı, kandil olabilecekleri düşünülmüştür⁹⁹.

Girit’te Erken ve Orta Minos dönemleri’nde çoğu taştan yapılmış¹⁰⁰ ve Mısır’dan etkilendikleri düşünülen kandiller bulunmuştur¹⁰¹. Myken’de ağır, iki ve dört ağızlı taştan kandiller kullanılmıştır. Ayrıca Myken Saraylar Çağı’nda sığ bir çanak biçiminde kandiller de kullanılmıştır¹⁰². Bu kandillerin de ilk kez Mezopotamya da ortaya çıktıkları bilinmektedir.

⁹² Çokay 2000, 8-9; Okunak 2005, 45.

⁹³ Kinal 1969, 155; Civelek 2001, 7; Metin 2012, 20.

⁹⁴ Öztürk 2003, 23.

⁹⁵ Metin 2012, 20.

⁹⁶ Kinal 1969, 155; İnanan 2004, 16; Okunak 2005, 44.

⁹⁷ Saraçoğlu 1997,309; Civelek 2001,8; İnanan 2004, 16; Metin 2012, 20.

⁹⁸ Alp 2003, 43-44.

⁹⁹ Saraçoğlu 1997, 309; Çokay 2000, 9; Civelek 2001, 8; İnanan 2004, 16-17; Okunak 2005, 45; Metin 2012, 20.

¹⁰⁰ Civelek 2001, 8.

¹⁰¹ Öztürk 2003, 25; İnanan 2004, 17; Okunak 2005, 45.

¹⁰² Kassab-Sezer 1995, 27.

Arkaik Dönem’de Atina, Korinth ve Batı Anadolu’da yeni tipler üretilir. Bunlar; köprülü ağızlı ve askılı deliklilerdir¹⁰³. Zamanla antik çömlek yapımcıları, çanak şekilli kandillerin taşınması sırasında karşılaşılan zorluklardan dolayı, kandil gövdesini derinleştirmiş ve üst kısmını kapatmışlardır. Bütün Akdeniz ve Karadeniz dünyasına yayılan¹⁰⁴ şekilleri yerel çömlekçiler tarafından taklit edilmiştir.

Klasik Dönemde ise küresel gövde yaygın olarak kullanılmıştır. Üst kısım iyice kapanmıştır. Ağız kısım ise uca doğru daraltılarak yuvarlatılmıştır¹⁰⁵. Bu dönemle birlikte Arkaik Dönem kandillerinde görülen sıklık kaybolmaya başlamış ve yerini sığ olmayan kandillere bırakmıştır. Bununla birlikte kısa burunlu ve içbükey kenarlara sahip kandiller görülür¹⁰⁶. Bu dönemde burunlarda uzama olmuş, gövdeler derinleşmiş ve geniş omuzlar görülmüştür¹⁰⁷. Klasik Dönem’in başlarında gövdenin arka bölümünde yer alan tutamak dönemin sonlarına doğru kaybolmuştur¹⁰⁸. Ayrıca bu dönem kandilleri genel olarak siyah firmise sahiptir¹⁰⁹.

Hellenistik Dönem ile birlikte kandil üretiminde bir yoğunluk görülmektedir. Bunun nedeni ise çarkla üretimin yanı sıra M.Ö. 3. yüzyılda kalıp yapımı tekniğinde kullanılmasıdır¹¹⁰. M.Ö. 3. yüzyılın en tipik özelliği üst kısmın kapanarak ağız kısmının uzamasıdır. Ağız dairevi veya kesik, gövde çift koni veya iki ucu basık küre şeklindedir. Kulp ve ağız kısmı genellikle çarkla şekillendirilen gövdeye sonradan aplike edilmektedir. Yine bu dönemde kalıpla yapılan hayvan figürlü ve insan başı şeklindeki ilk kandiller üretilmiş ve Akdeniz’in büyük bir bölümüne yayılmıştır¹¹¹.

Roma Dönemi’ne ait ilk örnekler M.Ö. 3. yüzyılda Esquiline Mezarlığı’nda bulunmuştur¹¹². Bu kandiller Grek tipleriyle benzerlik göstermektedir. Kartaca ve

¹⁰³ Kassab-Sezer 1995, 40; Aydın Tavukçu 2006, 123; Metin 2012, 20.

¹⁰⁴ Bailey 1975, 17.

¹⁰⁵ Metin 2012, 22.

¹⁰⁶ Kan Şahin 2008, 22.

¹⁰⁷ Kan Şahin 2008, 22.

¹⁰⁸ Pastutmaz 2001, 8.

¹⁰⁹ Civelek 2001, 9.

¹¹⁰ Metin 2013, 105.

¹¹¹ Kan Şahin 2008, 24.

¹¹² Walters 1914, 2.

Kuzey Afrika'da bulunan ve M.Ö. 2. ve 1. yüzyıla tarihlenen kandiller Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi kandilleri arasında bir geçiş teşkil etmektedir¹¹³.

M.Ö. 1. – M.S. 1. yüzyıllarda İtalya'da yeni formlar üretilmiştir. Bu kandillerin burun uçları köşeli ya da yuvarlak yapılmakta ve burnun yanlarında volütler yer almaktadır¹¹⁴. Bazı kandillerde ise iki veya daha fazla burun görülmektedir. Bu dönemde bezemeler çeşitlenmiş ve kandiller üzerinde kabartmalar görülmeye başlanmıştır. Ancak kandillerin stil ve teknikleri çok kabadır. Kulpların üzerinde ise genellikle üçgen, bazen hilal veya yaprak formu, bazen de rölyef bezemeli ek bir parça yer almaktadır¹¹⁵. M.S. 1. yüzyıl ortalarında yeni tipler ortaya çıkmıştır. Basık ve yayvan formu bu tiplerin çoğunda yapımcısının ismi yer alır. Bu tip kandiller, M.S. 1. – M.S. 2. yüzyılda Anadolu'da, Mısır, Kıbrıs ve Tarsus'ta, M.S. 2. ve 3. yüzyılda Kuzey Afrika'da görülmüşlerdir¹¹⁶. Ayrıca M.S. 1. yüzyıl ortalarında Kuzey İtalya'da bronz örneklerden kopya edilen kandiller ortaya çıkmış ve bunlar fabrika kandilleri olarak adlandırılmışlardır¹¹⁷.

M.S. 3. yüzyılda olasılıkla yağın pahalı ve lüks bir malzeme olmasından dolayı, İtalya'da kandil yapımı azalmıştır. Fakat Yunanistan, Anadolu ve Kuzey Afrika'da üretim devam etmiştir¹¹⁸.

M.S. 4. yüzyıl kandilleri Geç Roma Dönemi'nden Erken Bizans Dönemi'ne geçişi teşkil etmektedir¹¹⁹. Bu dönem kandillerinde gövde ve ağız daha uzundur. Kulp ve onun yerine geçen çıkıntı, düşük kenar çerçevesi, yüksek dekorasyon, diskustan fitil deliğine kadar uzanan bir kanal ve kaide halkası bu kandillerin genel özelliklerindedir. M.S. 3. yüzyıl sonlarında 4. yüzyıl başlarında diskuslar üzerinde, mitolojik sahneler, hayvanlar, palmiye ağaçları, kuşlar, çivilenmiş üçgenler, tekerlekler, kalpler, üzüm salkımları ve Hıristiyanlıkla ilgili betimler ortaya çıkmıştır¹²⁰. Ayrıca M.S. 3. – 4. yüzyıllarda Mısır'da kurbağa formu kandiller yapılmıştır. Bu tip kandillerin üst

---

¹¹³ Walters 1914, 21.

¹¹⁴ Çokay 2000, 11.

¹¹⁵ Çokay 2000, 11.

¹¹⁶ Perlzweig 1961, 4.

¹¹⁷ Perlzweig 1961, 4.

¹¹⁸ Öztürk 2003, 26.

¹¹⁹ Coşkun 2007, 19.

¹²⁰ Perlzweig 1961, 22.

kısımında kurbağa kabartmaları yer alır ve palmye yaprakları ile rozetler de görülen bezemelerdendir¹²¹.

M.S. 5. ve 6. yüzyıl kandilleri oldukça kaba formlu ve dekore edilmeden sadece kalıp içine oyma çizgilerle bezenmiştir. İlk örnekler kahverengi daha sonrakiler ise yeşil sılıdır¹²². Gövde üzerine yüksek kabartma olarak asma dalları ve sarmaşık dalları yapılmıştır. Diskus üzerine ise haçlar, İsa monogramları ve mitolojik konular işlenmiştir. Batı Anadolu'da M.S. 5.-7. yüzyıllarda başta Ephesos olmak üzere¹²³, Smyrna, Miletos ve Sardes'te üretilmiş kandiller ortaya çıkmıştır. Bunlarda da genellikle Hristiyanlık sembolleri işlenmiştir.

2.3.2. Kandilin Bölümleri

Her dönemde kullanılan kandiller, zamanla değişerek ve gelişerek farklı tiplerde karşımıza çıksalar da genel olarak gövde, burun, kulp, omuz, diskus ve kaideden oluşur. Bunların dışında başparmak tutamağı ve kulakçıklar da kandilin bölümlerindedir.

Gövde: Yağ haznesi işlevini gören, yağın bulunduğu bölümdür. Kandile biçimini veren ana öğedir. Gövdeye burun, kulp, kaide ve formun özelliğine bağlı olarak diğer kısımlar eklenmektedir. Latince gövdeye, yağ haznesi anlamına gelen *infundibulum* denir¹²⁴. Gövde zamanla değişmiştir. İlk kandillerde sığ bir kâse biçiminde gövde bulunmaktadır. Daha sonraları, üst kısım kapatılarak diskus bölümü oluşturulmuştur. Buna bağlı olarak da gövdeye değişik şekiller verilmiştir. Gövdenin biçiminde en çok değişiklik ise Hellenistik Dönem'de olmuştur¹²⁵.

Burun: İç kısmında fitilin yerleştirilebilmesi için bir boşluğa sahip olup, fitilin yakıldığı bölümdür. Burun için Latince, *nostrum*, *nosus* veya *myxus* terimleri kullanılmıştır¹²⁶. Kandillerde genellikle tek burun olmasına rağmen, burun sayısı sınırsızdır. İki burun kandillere *bilycknis*, daha fazla burunlulara da *polymyxus* denir¹²⁷.

¹²¹ Çokay 2000, 12.

¹²² Coşkun, 2007, 19.

¹²³ Gürler 2004, 616.

¹²⁴ İlter 2009, 13.

¹²⁵ Kan Şahin 2008, 8.

¹²⁶ Çokay 2000, 12.

¹²⁷ Kan Şahin 2008, 9.

İlk zamanlarda burnun üzeri açık ve yayvandır. Zamanla üzeri kapanan burunda, uç kısım çeşitli şekiller almıştır. Bunlardan bazıları, çapa, kırlangıç kuyruğu ve ok ucudur. Burnun profili bazı formlarda da emzik gibi ya da pelikan gagası gibi ilginç şekillerde olabilir¹²⁸. Hellenistik Dönem sonunda ise burnun iki yanına volütler yapılmaya başlanmıştır.

Kulp: Burnun karşı yönünde yer alır. Latince *ansa* ve *manubrium* terimleri kulp için kullanılır¹²⁹. Yatay ve dikey olarak kandile bağlanan kulplar vardır. Yatay olarak gövdeye bağlanan kulplar, Klasik Dönem’de karakteristik olup, Hellenistik Dönem’de iki yivli üç bölüme ayrılarak yaygın olarak kullanılmıştır. Bazı kandillerde ise kulp yerine süslemeli tutamaklar¹³⁰ kullanılmıştır.

Omuz: Latince *margo*¹³¹ denilmektedir. Üst kısmı açık olarak yapılan kandillerden sonra omuz kandilin üst kısmını kapatacak biçimde yapılmıştır. Klasik Dönem’de gövdenin uzantısı şeklinde olup doldurma deliğine eğimli bir profil göstermektedir. Zamanla genişleyen omuz Hellenistik Dönem’le birlikte diskusla yağ deliğinin etrafını kaplar gelmiştir. Ayrıca kandillerin omuz kısmında değişik süslemelerde yer alır.

Diskus (Ayna): Hellenistik Dönem’in sonlarında görülmeye başlamıştır. Özellikle Roma Dönemi’nde kandilin önemli bir ögesi haline gelmiştir. Latince *discus* olan kelime, disk anlamına gelmektedir¹³². Diskus süslemeli ya da süslemesiz olabilir. Diskusta süsleme olarak, tanrı ve tanrıçalar, günlük hayattan konular, hayvanlar ve bitkisel süslemeler gibi her türden konu işlenebilir.

Kaide: kandilin alt bölümüdür. Düztabanlı, içbükey, dışbükey, alçak, yüksek ve halka kaideye sahip kandiller vardır. Kaidenin etrafı, bir çizgiyle ya da bir hatla sınırlandırılabilir. Oval veya yuvarlak kaideler de vardır.

¹²⁸ Kassab-Sezer 1995, no: 199 - 200.

¹²⁹ Çokay 2000, 13.

¹³⁰ Bailey 1975, pl. 38, no: 206.

¹³¹ Çokay 2000, 12 - 13.

¹³² Kan Şahin 2008, 10.

Başparmak Tutamağı: Kandili tutarken kolaylık sağlayan bu kısım, genellikle gövdenin sol yanında yer alır. Kulplu kandillerde çoğu zaman tutamak olmaz. Tutamağın üzeri delinip, delikten içeriye bir ip parçası geçirilerek kandilin kullanılmadığı zaman kandilin asılması için kullanılmıştır.

Kulakçıklar: Gövdenin ortasında ve kandilin her iki yanında yer alan ve kulak şeklinde olan bu çıkıntılar, tutmada kolaylık sağlar. Dekoratif bir öge olarak da kullanılan kulakçıklar, kare ya da dikdörtgen yüzeylere sahip olup, yaprak ve düğüm gibi çeşitli şekillerde süslenmişlerdir.

2.3.3. Kandilin Yapım Teknikleri

Antik dönemde kandillerin yapımında üç farklı teknik kullanılmıştır. Bunlar; elde şekillendirme, çarkta üretim ve kalıp tekniğidir.

Elde Şekillendirme: Pişmiş toprak kandiller erken dönemlerden itibaren elle şekillendirilmiştir. Elle kandil yapımı erken dönemlerde yaygın olmakla beraber, Hellenistik Dönem’de de yaygın olarak görülmektedir. Bu teknikte yapılan kandillerde, estetik kaygı güdülmeden sadece işlevsel amaçla elde biçimlendirilerek fırınlamaya hazırlanmışlardır. Bunlar elle yayvan tabak şekli verilen¹³³, bazen kaba bir burnu ve kulpu olan örneklerdir. Bu kandillerin işlevsel özellikleri ön planda tutulmuş ve tamamen süslemesiz olarak yapılmışlardır.

Çarkta Üretim: Çarkta kandil yapımı Orta Tunç Dönemi’nden itibaren görülür. Kandil, çarkın üzerine yerleştirilir ve kaide metal ve ya ahşaptan bir aletle döndürülerek şekillendirilir. Daha sonra bir ip ya da tel yardımıyla çarktan alınan kandilin tabanında oluşan izler, kil deri sertliğindeyken düzeltilir. Kaide eklenmek istendiğinde yine kil deri sertliğindeyken, burnu ve kulpu eklenmemiş kandil gövdesi ters biçimde çarka yerleştirilir. Eklenmek istenen kaide, ilave bir kil parçası ve metal ya da ahşap bir alet yardımıyla oluşturulur. Çarktan alınan kandilin gövdesine burnun yerleştirileceği delik açılır. Önceden elle şekillendirilmiş ve kurumaya bırakılmış burun kandile eklenir.

---

¹³³ Kassab-Sezer 1995, pl. 12.

Burun yapımında ise iki farklı yöntem uygulanmıştır¹³⁴. Birinci yöntemde, gövdede burun için ayrılan kısımda delik açılır ve bir tarafı açık olan burun buraya yerleştirilir. İkinci yöntem ise, burun için ayrılan kil kandil gövdesine yerleştirilir. Fital deliği ve gövde de kullanılan bir alet yardımıyla delinir. Fital deliğinin açılması için, içi boş ve sivri uçlu bir aletten yararlanılmıştır¹³⁵. Daha sonra omuz şekillendirilip, kulp varsa kandile eklenmiştir.

Kandillerin çarkla yapıldığı ise, kaidede bulunan ve çarktan alınırken bir ip veya tel yardımıyla kesilmesinden oluşan yay izlerinden anlaşılmaktadır¹³⁶. Çarkla yapılan kandiller genellikle derin ve süssüzdür. Üzerine rölyef yapılan örneklerde baskı tekniği uygulanmıştır. M.Ö 6 – 3. yüzyıllar arasında yapılmış olan bu kandiller arasında, kaidesinde yapımcısının imzasını taşıyan örnekler de vardır¹³⁷.

Kalıp Tekniği: M.Ö. 3. yüzyıldan itibaren çark yapımı kandillerle birlikte kalıp yapımı kandillerde görülmeye başlanmıştır. Kalıpla üretilen ilk kandiller, çark ile şekillendirilen çağdaşlarına benzemektedir¹³⁸. Kalıpla kandil üretiminde iki tür kalıp kullanılmıştır. Bunlardan birincisi *patris* adı verilen ve model olarak tanımlayabileceğimiz kalıp, tam bir kandil formunda, yekpare ve pozitif olarak hazırlanıyor, sertleşinceye kadar pişiriliyor ve çok sayıda *matris* çıkarmaya yarlıyordu¹³⁹. Süslemelerde düz orijinal model üzerine oyma ve kazıma suretiyle ya da motiflerin bulunduğu mühürlerin kullanılmasıyla oluşturulmuştur. *Matris* denilen ikinci kalıp, kandilin alt ve üst kısmını oluşturacak şekilde, negatif olarak hazırlanmış, pişmiş toprak veya alçıdan yapılmış bir kalıptır. Kil kalıp fırımlandığında hazır hale gelirken, alçı kalıp da kurutulduğunda kullanmaya hazır hale geliyordu¹⁴⁰.

Kalıpla kandil üretmek için kullanılan iki farklı yöntem vardır. Kil henüz nemliyken iki matrise de parmaklarla ya da bir aletle ince bir tabaka oluşturacak şekilde yayılıyor, alt ve üst bölümden oluşan iki parça birleştirilerek bastırılıyordu. Kalıp

¹³⁴ Kan Şahin 2008, 28.

¹³⁵ Öztürk 2003, 27.

¹³⁶ Çokay, 2000, 13; İlter 2009, 14

¹³⁷ Çoşkun 2007, 15.

¹³⁸ Kan Şahin 2008, 29.

¹³⁹ Çokay 2000, 13.

¹⁴⁰ Bailey 1975, 13.

parçalarının birleşme kısımlarındaki fazlalık veya eksiklikler, ıslak kil ve bir tahta ile düzeltiliyordu. Bu kalıplardan alt kısım gövdeyi üst ise diskus bölümünü oluşturuyordu.

Daha sonra kil kuruması için bekletiliyordu. Kil kurudukça büzüldüğünden dolayı, kandilleri kalıptan çıkartmakta kolaylaşıyordu. Diskus deliği, fitil deliği ve gerekli ise hava delikleri kesilmek suretiyle veya metal aletler yardımıyla açılıyordu¹⁴¹. Ayrıca kandilin kulpu kalıpla yapılmışsa, kulpun ekleneceği yer önce pürüzlü hale getirilip daha sonrada kulp ekleniyordu.

Kalıpla kandil yapımında kullanılan ikinci yöntem ise, iki ayrı kalıp içindeki kil, iyice kuruduktan sonra kalıplardan çıkartılıp gereken delikler açıldıktan sonra iki yarım parça birbirine eklenip kandil oluşturuluyordu. Zamanla kalıpla kandil üretimi bir endüstri haline gelmiş ve atölyelerde çok sayıda kalıba ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle de bazen aynı kalıp defalarca kullanılmış, hatta kil kalıpların yanı sıra alçı kalıplar kullanılmaya başlanmıştır. Ancak alçı kalıplar dayanıksız olduğu için çok az sayıda ele geçmiştir¹⁴².

2.3.4. Kandillerin İşlevi

Antik dönemde kandiller çeşitli amaçlara yönelik olarak kullanılmışlardır. Kişiler ait evlerin ve halka ait binaların aydınlatılmasında, şenlikler gibi özel durumlarda yapılan aydınlatmalarda, tapınaklarda adak eşyası olarak ve mezar hediyesi olarak farklı şekillerde kullanılmışlardır.

Evlerde kandiller; duvarlardaki nişlere veya raflara yerleştirilmişlerdir. Bazı durumlarda tavandaki zincirlere asılmış ya da özel masalar üstüne konmuş, bazen ise kulp kısmına geçirilen bir iple askılara asılarak kullanılmışlardır¹⁴³.

Cadde ve sokakların aydınlatılması için de ev ve dükkânların dış kısımlarına kandiller konmuştur. Pompei' de caddeye bakan evlerden birinin kapısının yanındaki nişin içersinde bir kandil bulunmuştur. Yine Pompei' de *Via dell Abundanza*' daki

¹⁴¹ Çokay 2000, 14.

¹⁴² Öztürk 2003, 28; Çoşkun 2007, 16.

¹⁴³ Çokay 2000, 23.

kapıların üstünde ve tezgâhlarda 285 kandil, 576 m. uzunluğundaki ikinci caddedeki 132 dükkânda 396 kandil bulunmuştur¹⁴⁴. Ayrıca Ephesos'ta Arkadian Caddesi'nde, Alexandria' da ve Antiokheia' da da birçok kandil ele geçmiştir. Kandiller cadde ve evlerde aydınlatma aracı olarak kullanılmalarının yanı sıra eski bir geleneğin devamı olarak evlerin temellerine de konulmuştur.

Kandiller, tapınak ve kutsal mekânlarda aydınlatma ve sunu eşyası olarak kullanılmışlardır. Tapınak ve kutsal mekânların aydınlatılması için ışığın mümkün olduğu kadar fazla olması istenmiş ve bunun içinde kandilin burun sayısı artırılmıştır¹⁴⁵. Kandiller tapınaklara adak olara verilmiş ve yakılmışlardır. Lycia'da bulunmuş bir yazıtta kandile itafen ' en yüksek tanrıya ' yazısı yer almaktadır¹⁴⁶. Bununla birlikte kandillerin tapınaklarda kullanıldığına en güzel örnek, Atina Akrapolu'ndeki Erechtheion' a Kallimachos' un adadığı kandildir. Bu kandil bütün bir yıl boyunca gece ve gündüz hiç durmadan yanmış olup kandilin yirmi burnu ve hurma ağacı formunda bir kapağı vardır¹⁴⁷.

Antik Dünya'da kandiller, mezar hediyesi olarak ölen kişinin mezarına konmuştur. Geleneğin kökeni Levant Bölgesi'ne ait olup günümüzden 3. Bin yıl geriye gitmektedir¹⁴⁸. Kandiller ölen kişinin bir eşyası olarak ya da bazı sembolik ve dini amaçlar için seramik, cam, mücevher ve diğer objelerle birlikte lahitlerin içine yerleştirilmiştir. Bazen ölen kişinin yaşamı boyunca kullandığı kandili öbür dünyada da kullanacağı düşünülerek mezarına bırakılmıştır¹⁴⁹. Mezar hediyesi kandillerin çoğu ya bir kez yakılmıştır ya da hiç kullanılmamıştır. Bunlar tören esnasında çevreye ışık sağlamış olabilir ya da ölümün karanlığına karşı ışık vermesi gibi sembolik bir anlam taşıyabilir¹⁵⁰.

Kandiller Yunan tiyatrolarında gece boyunca oynanan oyunu göstermek amacıyla da kullanılmışlardır. Caligula ve Domitianus Dönemleri'nde gladyatör ve

---

¹⁴⁴ Çokay 2000, 24.

¹⁴⁵ Çokay 2000, 23.

¹⁴⁶ Çoşkun 2007, 12

¹⁴⁷ Pausanias I, XXVI, 50-51.

¹⁴⁸ Kan Şahin 2008, 41.

¹⁴⁹ Çokay 2000, 26.

¹⁵⁰ Kan Şahin 2008, 41.

tiyatro oyunlarının kandiller ile aydınlatıldığı bilinmektedir¹⁵¹. Ayrıca kandiller hamam aydınlatmalarında da kullanılmıştır. Alexander Severius hamama aydınlatmada kullanmak üzere yağ hediye ederken, Pompei' deki Form Hamamı'nda da yaklaşık 1000 kadar kandil bulunmuştur¹⁵². Tiyatro ve hamamların dışında maden ocaklarında da kandillerin kullanıldığı bilinmektedir.

---

¹⁵¹ Çoşkun 2007, 13.

¹⁵² Çokay 2000, 20.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TRALLEIS BATI NEKROPOLÜ KANDİL BULUNTULARI

Tralleis antik kenti 2007 yılı kazı sezonunda Prof. Dr. Abdullah Yaylalı'nın başkanlığında, Prof. Dr. Aslı Saraçoğlu ve Araş. Gör. Dr. Murat Çekilmez Batı Nekropolü alanı sorumluluğunda çalışmalar sürdürülmüştür. Batı Nekropolü alanında üç farklı açmada çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu açmalar 1, 2 ve 3 No'lu açmalar olarak adlandırılmış, özellikle de 1 No'lu açma olarak adlandırılan alanda farklı tiplerde mezar ve gömüler ile çok sayıda buluntuya rastlanılmıştır. Ayrıca bu alan içinde yer alan mezarların etrafını çevreleyen 2 No'lu destek duvarı içinde bir adet yazıtlı gladyatör steli bulunması bu alanın uzunca bir dönem mezarlık alanı olarak kullanıldığını göstermiştir¹⁵³.

1 No'lu açma da mezarların yoğunlaştığı alan olarak belirlenmiştir ve yapılan çalışmalarda, 0.53 m. uzunluğunda, 0.62 m. genişliğinde ve 0.7 m. derinliğinde karşılıklı pişmiş toprak plakalardan oluşan 16 adet çatı kiremitli mezar açığa çıkarılmıştır. Doğu- Batı doğrultulu bu mezarlardan 3 No'lu çatı kiremitli mezarda 1 adet köpek iskeleti, diğerlerinde ise büyük çoğunluğu yetişkin yaşlarda inhumasyon tarzda gömülmüş iskeletlerine rastlanmıştır. Bu mezarların çoğunda ölü hediyesi olarak konulmuş tek kulplu testi, amphora, kandil ve sikkeler ele geçmiştir. Mezarlarda ele geçen sikkelerin ise II. Constantinus (M.S. 337-340), II. Constantius (M.S. 337-361) ve Constans (M.S. 337-350) Dönemleri'nde kullanılması bu mezarların tarihlenmesinde önemli bir belge niteliği taşımaktadır¹⁵⁴.

1 No'lu açma içerisinde çatı kiremitli mezarlar dışında değişik formdaki amphora, urna, situla gibi kaplara yapılmış gömüler de bulunmuştur. Ayrıca biri kırık iki adet küp biçimli kabın içine yapılmış gömü yapılmıştır. Sağlam olanın içerisinde yeni doğmuş bir bebeğe ait iskelet bulunurken, kırık olan kabın içinde kremasyon yapılmış kemik parçaları ile kül bulunmuştur. Ayrıca kırık olan kabın içinde ölü hediyesi olarak bir adet oyuncak çan ele geçmiştir. Açma içinde gömü için kullanılmış

¹⁵³ Yaylalı 2008, 27.

¹⁵⁴ Yaylalı 2008, 28.

üç adet amphora kap açığa çıkarılmıştır. Batı-Doğu doğrultulu bu kapların ikisinde cenin ya da yeni doğmuş bebekler yer alırken (biri hocker tarzda gömü) diğesinde ise 5-6 yaşlarında bir çocuğa ait gömü bulunmuştur. Amphoralar dışında, içlerine inhumasyon gömü yapılan genellikle boyları 0.30 m. ile 0.60 m. arasında değişen dik olarak toprağa yerleştirilmiş pişmiş toprak üç adet urna ele geçmiştir. Urna kapların yanı sıra açma içinde altı yaşından küçük çocukların gömüldüğü pişmiş topraktan situla biçimli kaplar da yer almaktadır¹⁵⁵.

1 No'lu açma içinde çatı kiremitli mezarlar, amphora, urnalar ve situla biçimli kaplara yapılan gömüler dışında Geç Hellenistik Dönem'den M.S. 2. yüzyıl sonlarına kadar kullanılmış dromoslu bir oda mezar açığa çıkarılmıştır. Kuzeybatı-Güneydoğu doğrultulu üzeri tonozlu, moloz taşlarla inşa edilmiş oda mezarın güneyinde, 3.15 m. uzunluğunda bir dromos, dromosun bitiminde ise 1.24 m. yüksekliğinde, 1.07 m. genişliğinde ve 0.11 m. kalınlığında bir kapak taşı bulunmaktadır. Bu kapak taşının ardında da 0.80 m. genişliğinde kapı yer almaktadır.

Dromoslu mezar yapısı farklı büyüklüklerdeki 1 ve 2 No'lu olarak adlandırılan iki adet odadan oluşmaktadır. 1 nolu odada iki ve 2 No'lu odada ise üç adet kline yer almaktadır. 1 No'lu odada batı tarafta 2.08 m. uzunluğunda, 0.73 m. genişliğinde, 0.67 m. derinliğinde üzeri tuğla plakalarla örtülü 1 No'lu kline yer almaktadır. Klinede kuzey-güney doğrultulu iskeletin ayak ucunda çok sayıda kandil ve unguentarium bulunmuştur. Odanın doğu kenarında ise 2.14 m. uzunluğunda, 0.49 m. genişliğinde, 0.71 m. derinliğinde üzeri plakalarla kapalı 2 No'lu kline vardır. Kuzey-güney doğrultulu iskeletin ayak uçlarına ölü hediyesi olarak bronz bir kılıç, kandiller, altın süs eşyaları ve cam şişe bırakılmıştır¹⁵⁶.

Tonozlu bir kapı ile geçilen 2 No'lu odanın batı tarafında 2.21 m. uzunluğunda, 0.92 m. genişliğinde, 0.64 m. derinliğinde 3 No'lu klineler yer almaktadır. Kline içinde bir adet terrakotta Eros heykelciği, kandiller ve unguentariumlar bulunmuştur. Ayrıca klinenin güney bölümünde duvara yaslanmış durumda bir adet urna gömü kabı ele geçmiştir. Odanın doğu bölümde yer alan 4 No'lu kline, 3.23 m. uzunluğunda, 0.83 m.

¹⁵⁵ Yaylalı 2008, 30.

¹⁵⁶ Yaylalı 2008, 30 vd.

genişliğindedir. Klinenin güney köşesinde içinde kemikler bulunan bir adet kapaklı urna bulunmuştur. Kline içinde kuzey-güney doğrultulu iskeletin baş kısmında iki adet bronz ayna, bronz küpe, yüzük parçaları, kandil ile unguentariumlar, ayak ucunda ise bronz iğne, kandiller ve terrakotta figürin parçaları ele geçmiştir. Ayrıca bu klinenin güney bölümünde 0.87 m. uzunluğunda ve 0.47 m. genişliğinde moloz taşlardan yapılmış bir bölme içinde dört adet urna yer almakta olup bu urnalar içinde kemik parçaları, kandiller, unguentariumlar ve bir adet mask parçası bulunmuştur. 2 No'lu odadaki 5No'lu Kline kuzey bölümde olup 2.25 m. uzunluğunda, 1.77 m. genişliğindedir. Doğu-batı doğrultulu iskeletin baş kısmında unguentariumlar ele geçmiştir. 5 No'lu klinenin batı köşesinde ise iki adet urna kemikleriyle birlikte bulunmuştur¹⁵⁷.

Dromoslu oda mezar dışında açma içinde 1, 2 ve 3 No'lu olarak adlandırılan farklı boyutlarda üç adet taş sanduka mezar açığa çıkarılmıştır. 1 No'lu taş sanduka mezar içinde kemik parçaları yer alırken 2 No'lu mezar içinde herhangi bir buluntu ele geçmemiştir. Ancak 3 No'lu taş sanduka mezar içinde ise kuzey-güney doğrultulu iskeletin yanında iki adet unguentarium, bir adet bronz sikke ve üç adet kandil bulunmuştur¹⁵⁸.

Batı nekropolünde 2 ve 3 No'lu açmalarda yapılan çalışmalarda 2 nolu açma içinde seramik parçaları ele geçerken, 3 No'lu açma içinde ise seramik parçalarıyla birlikte üç adet kandil bulunmuştur.

Tralleis antik kenti batı nekropolü kazı çalışmalarında çok sayıda kandil buluntusu ele geçmiştir. Batı nekropolü alanı kandil buluntuları tipoloji, form ve teknik özellikleri açısından farklılık göstermektedir. Batı kandillerin çoğu Hellenistik ve Roma Dönemi'ne ait olup genellikle kalıp yapımıdır. Ancak çark yapımı kandil örnekleri de bulunmaktadır. Kandiller hamur olarak katkısız az mikaya sahiptir. Genel olarak kırmızımsı sarı hamura sahip olup kırmızı astarlıdırlar. Fakat farklı renkte hamur ve astara sahip olanlar da bulunmaktadır. Kandiller yoğunluk olarak 1 No'lu açmada açığa çıkarılan dromoslu oda mezar içinden gelmiştir. Dromoslu oda mezar dışında çatı kiremitli mezarlardan, taş sanduka mezarlardan, sondajlardan ve situla gömülerden de

¹⁵⁷ Yaylalı 2008, 32.

¹⁵⁸ Yaylalı 2008, 33.

kandil buluntuları yer almaktadır. Kandillerin çoğu ölü hediyesi olarak mezarlara bırakılmıştır.

Kandil buluntularının çoğunluğu M.Ö. 2. yüzyıl ile M.S. 2 yüzyılları arasına tarihlendirilmektedir. Ancak az sayıdaki bazı örnekler M.S. 4. yüzyıl ile M.S. 6. yüzyılları arasına tarihlendirilir. Ele alınan kandiller, burun yapılarına göre tiplere ayrılarak ayrıntılı olarak incelenmiştir. Ancak bir grup kandil formsal özelliğine göre (kulaklı kandiller) ayrılarak ele alınmış bir grupta tipoloji dışı olarak incelenmiştir. Örnekler içinde ayrıca Ephesos tipi, kalp burunlu, yuvarlak burunlu, volütlü, açısız burunlu ve u burunlu kandiller bulunmaktadır.

3.1. Ephesos Tip Kandiller

Ephesos tipi kandiller ilk defa Wood tarafından ele alınmıştır¹⁵⁹. Form özellikleri açısından diğer kandillerden kolaylıkla ayrılan bu kandil grubu için Walters, Ephesos tipi kandiller tanımını kullanmıştır¹⁶⁰. Ephesos tipi kandiller, hamur ve firnis renkleri¹⁶¹, kulp ve burun yapıları ile diskus ve gövde yapıları açısından metal örneklerle benzetilmektedirler¹⁶². Bu grubun en belirgin özelliklerinin başında genellikle ok ucu burunlu olup diskusu çevreleyen bir bant olup bu bölümün çanak biçimli bir görüntüye sahip olmalarıdır¹⁶³. Bu grubun diskus bölümü çevresinde yağ hazneye dökülürken havanın dışarıya çıkmasını sağlayan küçük delikler yer almaktadır¹⁶⁴. Bu delikler genellikle üç adettir. Ancak tek ya da daha fazlada yapılan örnekler vardır¹⁶⁵. Gri renkte, iyi pişmiş, sert, az katkılı hamura sahip olup siyah ya da koyu gri firmise sahiptirler¹⁶⁶. Kulp olan örneklerin kulp bölümleri yivli olup sonradan eklenmektedir. Bezemler burun ve omuz üzerinde, genellikle bitkisel bezemeler ve geometrik desenler yapılmaktadır¹⁶⁷.

¹⁵⁹ Günay Tuluk 1996, 49.

¹⁶⁰ Walters 1914, 46.

¹⁶¹ Saraçoğlu-Çekilmez 2011, 230.

¹⁶² Gülay Tuluk, 1996, 49; Güngör, 2005, 36;

¹⁶³ Güngör 2005, 36; Turan 2006, 31.

¹⁶⁴ Civelek 2001, 13; Güngör 2005, 37.

¹⁶⁵ Gülay Tuluk, 1996, 49-50; Güngör 2005, 36-37.

¹⁶⁶ Turan 2006, 131.

¹⁶⁷ Güngör 2005, 37.

Ephesos tipi kandillerin örnekleri özellikle, Lesbos, Korinth, Knidos, Antiokheia ve Filistin'de yoğun olarak görülmektedir¹⁶⁸. Doğu Akdeniz'de de M.Ö. 2. yüzyıldan başlayarak Augustus dönemine kadar popülerdir¹⁶⁹.

Ephesos tipi olarak toplam 13 adet kandil (**K.1 - K. 13**) değerlendirilmiştir. Ele aldığımız kandillerden **K.12** No'lu kandil 13 nolu çatı kiremitli mezardan ele geçmiş olup **K.1 - K.11** nolu kandiller dromoslu oda mezarın farklı bölümlerinden bulunmuştur. **K.13** No'lu kandil 5 nolu situladan ele geçmiştir. Ancak **K.13** No'lu kandilin buluntu yeri bilinmemektedir. **K.1, K.10** ve **K.11** No'lu kandiller dromoslu oda mezarda 4 nolu klinenin güney bölümünden **K.6** nolu kandil ise 4 nolu klineden ele geçmiştir. **K.2** nolu kandil 3 nolu klinenin güneyinde, **K.3** No'lu kandil 2 nolu klinenin kuzey köşesinden, **K.4** No'lu kandil 2 nolu kline güneyden ve **K.7** No'lu kandil de 2 nolu klinede bulunmuştur. **K.5** No'lu kandil ise 1 nolu kline kuzey köşeden gelmiştir.

Ele aldığımız kandiller az mika katkılı olup farklı renkte hamur ve astara sahiptirler¹⁷⁰. **K.1** ve **K.4** No'lu kandiller açık sarımsı kahverengi (2.5 Y 6/3) hamurlu, koyu gri (Gley 1/3) astarlıyken **K. 2** No'lu kandil açık zeytuni kahverengi (2.5 Y 5/4) hamurlu, zeytuni gri (5 Y 5/2) astarlıdır. **K.3 - K.13** No'lu kandillerin hepsi kırmızımsı sarı hamurlu, kırmızı, astarlıdır. **K. 13** No'lu eser ise grimsi kahverengi (2.5 Y 5/4) hamura sahipken **K. 2** No'lu kandil gibi zeytuni gri (5 Y 5/2) astara sahiptir.

Kalıp ve çark yapımı olan bu kandiller genel olarak 10-15 cm boyutlara sahiptir. Ancak **K.10** nolu kandil; 18.2 cm. uzunluğu ve 11. 4 cm. genişliği ile diğer kandillerden ayrılır. Ephesos tipi kandillerin kaideleri diğer kandil örneklerine göre yüksektir. Bizim bu örneklerimizde genel olarak yüksek İçbükey diskusa sahiptir. Ayrıca kandillerin diskuslarının ortasında geniş yağ deliklerine sahiptirler. **K.1, K.2** ve **K.4** No'lu kandillerde ise 3 adet hava deliği bulunmaktadır. İncelediğimiz kandillerin diskus etraflarında genel olarak geometrik veya bitkisel bezemeler yer almaktadır. Ancak **K.5, K.6, K.7** ve **K. 8** No'lu kandillerin diskus etraflarında herhangi bir bezeme bulunmamaktadır. Burun ile diskus arasında da bezeme olan örneklerimiz (**K.1, K.2, K.4** ve **K.10**) vardır. Örneklerimiz genel olarak omuzdan, 2 ya da 3 yivli yüksek halka

¹⁶⁸ Civelek 2001, 13.

¹⁶⁹ Gürler 1994, 89; Saraçoğlu-Çekilmez 2011, 230.

¹⁷⁰ Hamur ve astar renkleri Munsell kataloga göre yapılmıştır.

kulpa sahipken yivsiz olan örneklerimiz de (**K.5 – K.6**) vardır. Kolaylıkla kırılabilen bu kulpların metal örneklerden esinlenerek yapıldıkları düşünülmektedir¹⁷¹.

Ephesos tipi kandiller burun özelliklerine göre kendi içinde mızrak uçlu ve yuvarlak burunlu olmak üzere iki gruba ayrılmaktadırlar. Bizim incelediğimiz örnekler içinde bu iki grup burun özellikleriyle birbirlerinden kolaylıkla ayrılmaktadırlar. İlk olarak ele aldığımız mızrak uçlu kandillerin burunları ok ya da mızrak ucu biçimindedirler. Bu tip örnekler Tralleis'in yanı sıra başta Ephesos olmak üzere Atina¹⁷², Korinth¹⁷³, Tarsus¹⁷⁴ ve Kıbrıs¹⁷⁵ gibi birçok merkezde görülmektedir. Özellikle **K.1**, **K.2** ve **K.3** No'lu kandiller tam bir mızrak ucu şeklindedirler. **K.4** No'lu kandilin burun bölümü kırıktır. Fakat bu örneğimizde ok ucu burunlu olmalıdır. Dört örneğin de gövdesi dairesel formlu olup eğimli omuza sahiptir. Yüksek iç bükey diskuslarının merkezinde geniş yağ deliği ve onun etrafında üç adet küçük hava deliği yer almaktadır. **K.1** nolu kandilin diskus etrafında 16 adet, burun ile diskus arasında ise bir adet silik halde bitkisel bezeme (?) bulunmaktadır. **K.2** nolu kandilin diskus çevresinde, omuzda sağda sekiz, solda beş adet olmak üzere sağdan sola birbirini takip eden ok ucu şeklinde geometrik bezemsi olup omuzda kırık ve eksik vardır. **K.4** No'lu kandilin omuz bölümünde ise bitkisel bezeme bulunmaktadır. Ayrıca **K.1** nolu kandilin diskusunda rozet bezeme yer almaktadır.

K.1 ve **K.2** No'lu kandilleri Howland Tip 49A başlığı altında ele almış olup M.Ö. geç 2. yüzyıl erken 1. yüzyıla tarihlendirmektedir¹⁷⁶. Goldman ise Grup VI içinde yer verdiği örnekleri M.Ö. 2. Yüzyıl ile Augustus Dönem'i arasına tarihlemiştir¹⁷⁷. Broneer, Korinth kandilleri için de Tip XIX altında ele almıştır¹⁷⁸. Bailey ise bu örnekleri M.Ö. 125 ile M.S. 25 yılları arasına vermiştir¹⁷⁹. **K.1** No'lu kandilin bezeme

¹⁷¹ Günay Tuluk 1996, 50; Civelek 2001, 13.

¹⁷² Howland 1958, 166-168.

¹⁷³ Broneer 1930, 66-70.

¹⁷⁴ Goldman 1950, 89-90.

¹⁷⁵ Bailey 1988, Plate 150, Q 173.

¹⁷⁶ Howland 1958, 166-168.

¹⁷⁷ Goldman 1950, 89-90, 102-103.

¹⁷⁸ Broneer 1930, 66-70.

¹⁷⁹ Bailey 1988, 452.

olarak birebir örnekleri olmasa da K. 2 No'lu kandilin benzer örnekleri vardır¹⁸⁰. Ancak **K.1**¹⁸¹ ve **K.2**¹⁸² No'lu kandillerin form olarak benzer örnekleri bulunmaktadır.

K.3 No'lu kandil dairesel formlu gövdeye sahip olup iç bükey diskus çember biçimiyle sınırlandırılmış ve ortada yağ deliği bulunmaktadır. Diskus ile burun arasında boğa başı biçiminde başlığı olan uzun sakallı insan portresi yer almaktadır. Buna benzer örneklerde bu bölümde sakallı maskların olduğu kandillerde bilinmektedir¹⁸³. Diskus çevresinde omuzda toplam 20 adet ikili ok ucu şeklinde geometrik bezeme bulunmaktadır. Diskustan omuza bağlanan yivli halka kulpa sahiptir. Hafif yüksek halka kaidenin ortasında silik olarak A (alfa) harfi vardır. Kaide üzerinde yer alan A (alfa) farklı örneklerde farklı tiplerde de görülmektedir¹⁸⁴. **K.3** No'lu kandilin bezeme olarak birebir örnekleri olmasa da form olarak benzerleri bulunmaktadır¹⁸⁵. **K. 3** No'lu eserin benzer örneklerini Kassab-Sezer M.Ö. 2. yüzyılın sonu M.Ö. 1. yüzyıl başına tarihlendirmiştir¹⁸⁶.

K.4 No'lu dromoslu oda mezar 2 nolu kline güneyden ele geçmiş olup kalıp yapımıdır. Kulp ile burun bölümü kırık ve eksik örneğimiz açık sarımsı kahverengi hamura ve çok koyu gri astara sahiptir. Dairesel formlu gövdeli ve eğimli omuzlu örneğimizin diskusu çember biçimiyle sınırlandırılmış olup ortada geniş yağ deliği vardır. Yağ deliğinin etrafında üç adet küçük hava deliği yer almaktadır. Burun bölümü kırık olan örneğimizin form olarak burnu olasılıkla **K.1**, **K.2** ve **K.3** No'lu kandillerde olduğu gibi ok ucu şeklinde olmalıdır. Diskus ile burun arasında ise bir kap yer almaktadır. Diskus çevresinde omuzda bitkisel bezeme bulunmaktadır. Omuzdan yüksek yivli halka kulplu kandil, hafif yüksek kaidelidir. Yüzeyinde kireçlenmeler görülmektedir. Benzer form ve özellikteki örnekleri Hayes¹⁸⁷ ve Gürler¹⁸⁸ Ephesos tipi kandiller altında değerlendirmiştir. Omuz ve burun ile diskus arasındaki bezemeler

¹⁸⁰ Günay Tuluk 1996, Çizim 20a.

¹⁸¹ Howland 1958, Plate 49, no. 657; Kassab-Sezer, 1995, no. 290, 292; Civelek 2001, Levha IV, K 13, 208.

¹⁸² Goldman 1950, Plate 94, no. 47; Howland 1958, Plate 49, 650-652; Bailey 1980, Plate 32, 164-165; Bailey 1988, Plate 150, Q 173 bis; Kassab-Sezer, 1995, no. 290; Civelek 2001, Levha V, K 10, 207, Levha VI, K 13, 208; Çevik-Bulut 2010, Res. 144d, 107.

¹⁸³ Gürler 1994, 88.

¹⁸⁴ Bailey 1988, Fig. 127, Q 1554, Fig. 130, Q 711.

¹⁸⁵ Kassab-Sezer, 1995, no. 304-305.

¹⁸⁶ Kassab-Sezer, 1995, 116-117.

¹⁸⁷ Hayes 1980, 15 vd.

¹⁸⁸ Gürler 1994, 87 vd.

farklılık gösterse de form olarak benzer örnekleri¹⁸⁹ Hayes, M.Ö. 2. yüzyılın sonu M.Ö. 1. yüzyıl başına tarihlendirirken¹⁹⁰, Metropolis'ten çıkan ve yine form olarak benzer ancak bezeme olarak farklılık gösteren örnekleri¹⁹¹ Gürler, M.S. 2. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirmektedir¹⁹².

Dromoslu oda mezar içinde 1 nolu kline (**K.5**), 2 nolu kline (**K.7 - K.8**) ve 4 nolu klinelerde (**K.6**) ve 5 nolu situladan (**K.9**) bulunmuş olan **K.5**, **K.6**, **K.7**, **K.8** ve **K.9** No'lu kandiller çark yapılarıdır. Çark izleri örneklerimizin kaide ve diskus bölümlerinde görülmektedir. **K.5**, **K.6** ve **K.7** No'lu kandillerin burun uçları **K.1 - K.4** Nolu kandillerde ki burun uçlarına göre daha yumuşak hatlı ok ucuna sahiptirler. **K.8** No'lu Kandilin burun ucu kırıktır. Ancak **K.5**, **K.6** ve **K.7** No'lu örneklerimiz ile aynı olmalıdır. **K.9** No'lu örneğimizin burnu ise diğer örneklere göre daha farklı olarak görülmektedir. Kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahip olan bu beş örneğimizde diğer örneklerde bulunan omuz ya da burun üzerinde yer alan bezemeler görülmemektedir. Yüksek içbükey diskusa sahip olan bu örneklerin merkezlerinde geniş yağ delikleri bulunmaktadır. Diskustan omuza bağlanan yüksek halka kulpu vardır. Ancak **K.7** ve **K.8** No'lu kandillerin kulp bölümleri kırık ve eksiktir. Hafif yüksek yuvarlak kaideye sahiptirler. **K.5**¹⁹³, **K.6**¹⁹⁴, **K.7**¹⁹⁵ ve **K.8**¹⁹⁶ No'lu kandillerimizin farklı merkezlerde benzerleri olsa da birebir benzer örnekleri daha önce Tralleis'te yapılan kazı çalışmalarında ele geçmiştir¹⁹⁷. Olasılıkla bu üç örneğimizde daha önceki Tralleis kazılarında ele geçen benzer örneklerle aynı kalıptan çıkmışlardır. Bu örneklerimiz Tralleis'in yerel üretim kandillerinden olmalıdır. Civelek benzer örnekleri Ephesos tipi kandiller altında değerlendirmiştir¹⁹⁸. Bizim örneklerimiz ile benzer örnekleri Civelek, M.Ö. geç 2. erken 1. yüzyıla tarihlendirirken¹⁹⁹; Kassab-Sezer, M.Ö.

¹⁸⁹ Hayes 1980, Plate 7, 55.

¹⁹⁰ Hayes 1980, 15.

¹⁹¹ Gürler 1994, Lev. 32, no. 172; Lev. 40, no. 183.

¹⁹² Gürler 1994, 89.

¹⁹³ Kassab-Sezer, 1995, no. 303; Civelek 2001, Levha V, K 19, 209.

¹⁹⁴ Kassab-Sezer, 1995, no. 303; Civelek 2001, Levha V, K 21-22.

¹⁹⁵ Rudolph 1978, Plate 31, no. 51; Kassab-Sezer, 1995, no. 303; Civelek 2001, Levha IV, K 16, K 18, 208, Levha V, K 19, 209.

¹⁹⁶ Rudolph 1978, Plate 31, no. 51; Kassab-Sezer, 1995, no. 303; Civelek 2001, Levha IV, K 16, K 18, 208, Levha V, K 19, 209.

¹⁹⁷ Civelek 2001, Levha IV, K 16, K 18, 208, Levha V, K 19, 209.

¹⁹⁸ Civelek 2001, 13 vd.

¹⁹⁹ Civelek 2001, 72-73.

2. yüzyılın son çeyreği ile M.Ö. 1. yüzyıla tarihlendirmektedir²⁰⁰. **K.9** No'lu kandilimiz burun formu ile diğer örneklerimizden ayrılmakla birlikte bezemesiz içbükey diskusa sahip olup ortada geniş yağ deliği bulunmaktadır. Eğimli bezemesiz omuzludur. Burun deliği ile diskusun dış çemberi birbirine bağlantılıdır. Omuzdan, yüksek halka kulpludur. Hafif yüksek yuvarlak kaide kırık ve eksiktir. Aşırı kullanımdan dolayı burun ve diskusta belirgin olarak yanma izleri olup astarda dökülmeler görülmektedir. Hellström benzer form ve özellikteki kandilleri²⁰¹ M.Ö. 1. yüzyıla tarihlendirirken²⁰², Hayes örneğimiz ile benzer kandili²⁰³ M.Ö. geç 2. yüzyıl – M.Ö. 1. yüzyıla tarihlendirmektedir²⁰⁴. Kassab-Sezer ise benzer örneği²⁰⁵ M.Ö. 2. yüzyılın II. yarısına tarihlendirmiştir²⁰⁶.

K.10 No'lu örneğimiz dromoslu oda mezardan 4 nolu kline güney bölüm ele geçmiş olup diğer Ephesos tipi kandil örneklerimizden boyut olara farklılık göstermektedir. Bunun yanı sıra yuvarlak burun tipi ile Ephesos tipi kandillerin ikinci grubuna girmektedir. Kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahip olan örneğimiz kalıp yapımı olup, gövdesi oval formlu, kesik konik haznelidir. İçbükey diskusunun ortadasında yağ deliği bulunmaktadır. Eğimli omuzda silik olarak dört adet büyük nokta kabartma bezeme vardır. Omuzda dışa taşkın olarak kulakçıklar bulunmaktadır. Diskus ile burun arasında, diskus çemberine bağlantılı olarak bir boğa başı yer almaktadır. Omuzdan, yüksek yivli halka kulplu, hafif içbükey yuvarlak diplidir. **K.10** No'lu örneğimizin birebir olarak benzer örnekleri olmasa da form olarak örnekleri vardır. Kassab-Sezer ve Barın **K.10** No'lu örneğimizin benzer örneklerini²⁰⁷ M.Ö. 2. yüzyıl sonu, M.Ö. 1 yüzyıl başına tarihlendirmişlerdir.

13 Nolu Çatı Kiremitli Mezar (**K.12**) ve 4 nolu kline kuzey köşeden (**K.11**) gelen kandil örneğimiz ile buluntu yeri bilinmeyen kandil (**K.13**) kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahip olup kalıp yapıyımlardır. Oval formlu gövdeli, kesik konik hazneli, içbükey diskusa sahip olan örneklerimizin diskuslarının merkezinde yağ

²⁰⁰ Kassab-Sezer 1995, 116.

²⁰¹ Hellström 1971, Plate 22, no. 26-29.

²⁰² Hellström 1971, 49.

²⁰³ Hayes 1980, Plate 3, no. 22.

²⁰⁴ Hayes 1980, 9.

²⁰⁵ Kassab-Sezer 1995, no. 240.

²⁰⁶ Kassab-Sezer 1995, 92.

²⁰⁷ Kassab-Sezer, 1995, no. 290, 368; Barın 1995, Levha 3 b.

deliği bulunmaktadır. Örneklerimizin eğimli omuzlarında bezemesiz diskusları etrafında bitkisel bezeme yer almaktadır. Diskus ile burun arasında çizgi hat bulunmaktadır. Omuzdan, yivli yüksek halka kulpa sahiptir. Hafif yüksek yuvarlak kaidelidir. **K.11** No'lu kandilin kaidesinde usta işareti vardır. **K.11**, **K.12** ve **K.13** No'lu kandillerimizin benzer örnekleri daha önceki yapılan Tralleis kazılarında çıkmıştır²⁰⁸. Olasılıkla örneklerimiz Tralleis'ten çıkan benzer örneklerle aynı kalıptandır. **K.11**, **K.12** ve **K.13** No'lu kandilleri Hayes²⁰⁹ ve Civelek²¹⁰ M.Ö. 2. yüzyıl sonu, M.Ö. 1. yüzyıl başına tarihlemişlerdir.

3.2. Kalp Burunlu Kandiller

Kalp burunlu kandiller hakkında ilk çalışmaları Loeschcke ve Ivanyi yapmıştır²¹¹. Ayrıca bu kandilleri, Brants Tip 18, Ponsich Tip 4 Form 3c ve Broneer Tip 25 altında ele almıştır²¹². Bu kandillere Tralleis dışında özellikle Roma, Atina, Kıbrıs ve Ephesos gibi merkezlerde rastlanır²¹³. Bu grubun en belirgin özelliği burun bölümlerinin kalp biçiminde olmasıdır. Kalp burunlu kandillerde bezeme genellikle geniş, dairesel gövdeli diskus üzerinde yer alır. Bezeme olarak geyik, keçi, boğa gibi hayvanlar tercih edilmiştir. Yağ çoğunlukla küçük çaplıdır. Bu örnekle düz kaideli, genellikle tutamak kulpludurlar²¹⁴. Ancak halka kulplu olanlar da vardır.

Tralleis Batı Nekropolü'nde yapılan kazı çalışmalarında kalp burunlu olarak toplam beş adet kandil (**K.14 – K.18**) ele geçmiştir. Ele aldığımız kandillerden **K.18** No'lu kandil 11 nolu çatı kiremitli mezardan kesme blok taştan -45 cm'den gelmiş olup **K.14 – K.17** No'lu kandiller ise dromoslu oda mezardan ele geçmiştir. **K.14** No'lu kandil dromoslu oda mezarda 4 nolu klinenin güney bölümünden, **K.15** No'lu kandil 1 nolu kline tuğla gömü üzerinden, **K.16** No'lu kandil dromoslu oda mezarın zemininden ve **K.17** No'lu kandil ise 2 nolu klinenin kuzey kösesinden -85 cm. güneyde bulunmuştur.

²⁰⁸ Civelek 2001, Levha II, K 1, 206, Levha VII, K 34, 221

²⁰⁹ Hayes 1980, Plate 15, no. 154-155.

²¹⁰ Civelek 2001, 69,76.

²¹¹ Loeschcke 1919: 237-243; Civelek 2001, 22.

²¹² Broneer 1930: 83-87; Civelek 2001, 22; Metin 2012, 129.

²¹³ Civelek 2001, 25.

²¹⁴ Civelek 2001, 22 vd.

Ele aldığımız kalp burunlu kandiller az mika katkılı olup genel olarak kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptirler. **K.14**, **K.15** ve **K.16** No'lu kandiller kırmızımsı sarının farklı tonlarında (5YR 6/6, 7.5YR 6/6, 5YR 6/8) hamura sahipken **K.16** ve **K.18** No'lu kandiller ise kırmızı (2.5YR 5/6, 10R 5/8) hamurludur. Astar olarak da beş kandil de kırmızının farklı tonlarındadır (2.5YR/6, 2.5YR 5/8, 10R 4/8, 10R 4/6).

Kalıp yapımı olan kandiller genel olarak 7-12 cm. boyutlarındadır. Yükseklik olarak ise 2.7 cm. ile 3.3 cm arasında farklılık göstermektedirler. Sağlam olarak ele geçen örneklerimiz genel olarak çemberle sınırlandırılmış iç bükey diskusa sahiptirler. **K.14** ve **K.18** No'lu kandillerin diskus bölümleri bezemelidir. **K.15**, **K.16** ve **K.17** No'lu kandillerin ise diskusları bezemesiz olup ortada yağ delikleri bulunmaktadır. **K.18** No'lu kandilin omuz bölümü bezemesizken diğer örneklerin omuz bölümlerinde yumurta dizisi ve nokta bezeme yer almaktadır. **K.14**, **K.16** ve **K.17** Nolu kandillerin omuz kısımlarında diskuslarını çevreleyen yumurta dizisi, **K.15** No'lu kandilde ise diskus etrafında nokta bezeme vardır. **K.14** ve **K.17** No'lu kandiller yivli halka kulpa, **K.15** ve **K.16** No'lu kandiller yivli yüzük kulpa, **K.18** No'lu kandil ise tutamak kulpa sahiptir.

Kalp burunlu kandiller Tralleis'in dışında Ephesos²¹⁵, Stratonikeia²¹⁶, Atina, Cyrene²¹⁷, Kibyra²¹⁸ gibi merkezlerin dışında da birçok antik kentte görülmektedir. Genel olarak kalp burunlu kandillerin diskus ve omuz bölümleri bezemeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bezemesiz omuz ve diskusa sahip olan örneklerde bulunmaktadır²¹⁹. İncelediğimiz örneklerden **K.14** ve **K.18** No'lu kandillerin diskusları bezemeli olmalarıyla diğerlerinden ayrılmaktadır.

K.14 No'lu kandil dromoslu oda mezar içinde 4 nolu klinenin güney bölümünde ele geçmiş olup kırmızımsı sarı hamurlu, kırmızı astara sahiptir. Dairesel gövdeli kandilin omuz kısmında toplam 36 adet yumurta dizisi bulunmaktadır. İçbükey diskusu halka çemberlerle sınırlandırılmış **K.14** No'lu kandil pastoral görünümüyle diğer örneklerden ayrılmaktadır. Diskus bölümünde sürüsünü otlatan bir çoban yer

²¹⁵ Walters 1914, 167 vd.

²¹⁶ Baldıran 1990, 37.

²¹⁷ Walters 1914, fig. 239, No. 1125, 170.

²¹⁸ Metin 2012, 138.

²¹⁹ Civelek 2001, Lev. VIII, K. 42.

almaktadır. Sürüsünü otlatan çoban figürleri M.S. 1. ve 2. yüzyılda kandiller üzerinde yaygın olarak işlenen konulardan birisidir²²⁰. Çobanlar bazen dinlenirken, bazen süt sağarken²²¹ bazen de bir müzik aleti çalarken görülmektedir²²². Çobanlar bizim örneğimizde de olduğu gibi lir ve ya khitara çalarken de işlenmişlerdir²²³. Kibyra ve Kzikos'tan ele geçen örneklerde de çoban figürleri görülmektedir. Bu yerlerde geçen örneklerde genelde solda asalı bir çoban ve otlattığı sürüsü tasvir edilmiştir²²⁴. Bizim örneğimizin diskusunda ortada yağ deliği, yağ deliğinin sağında elinde khitara ile oturur durumda sürüsünü otlatan bir çoban, figürlü betimin arkasında palmiye dalı yer alır. Khitara üzerinde bir kuş, kuşun arkasında kuşa bakar durumda bir tilki, tilkinin altında bir koç, koçun önünde oturan bir çocuk bulunur. Altta ise yatan bir köpek tasvir edilmiştir. Tanrı Apollon'un da çobanlık yaptığı bilinmektedir. Olasılıkla bizim örneğimizde de yer alan figür elinde kitarası ile birlikte Apollon olmalıdır. Form olarak baktığımızda, Walters benzer örnekleri kalp burunlu kandiller başlığı altında incelemiş olup bu örnekleri M.S. 3. yüzyıla tarihlendirmiştir. Metin ise çoban ve sürülerini otlatan örneklerin tasvir edildiği kandilleri M.S. 2. yüzyıla verir.

K.15 No'lu kandil dromoslu oda mezarda 1 nolu kline tuğla gömü üzerinde bulunmuştur. Kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahip örneğimiz burun özelliği gibi gövde olarak da kalp formunu andırmaktadır. Kulpun olduğu bölüm kaideye doğru keskin hatlıdır. İçbüyey diskusu bezemesiz olup çember ile sınırlıdır. Yizli yüzük kulplu örneğimizin omuz bölümü, diskus çevresi bir hat içinde toplam 43 adet nokta bezeme ile sınırlıdır. **K.15** No'lu kandilin benzer formdaki örneklerini Walters, kalp burunlu kandiller başlığı altında Bailey ise Asia: Ephesus grubu altında incelemiştir. Walters²²⁵ ve Bailey'in²²⁶ ele aldığı örnekler bizim örneğimiz ile birebir benzemektedir. Ancak bizim örneğimiz farklı olarak omuz bezemesine sahipken diğer örnekler bezemesizdir.

²²⁰ Metin 2012, 49.

²²¹ Bailey 1988, Fig. 55, Q3286, 44.

²²² Metin 2012, 50.

²²³ Bailey 1988, fig. 48.

²²⁴ Öztürk 2003, lev. 20c, çiz. 61; Metin 2012, K. 90-91, 743.

²²⁵ Walters 1914, Plate XXXIII, Fig. 248, No. 1178, 177.

²²⁶ Bailey 1988, Plate 103, Q 3075.

Benzer formdaki bu kandilleri Walters M.S. 3. yüzyıla tarihlendirirken²²⁷ Bailey Flavianus-Traianus dönemine tarihlendirmektedir²²⁸.

K.16 No'lu kandil dromoslu oda mezarın zemininden ele geçmiş olup kırmızı hamur ve astara sahiptir. Dairesel formlu gövdeye sahip olan örneğimiz içbükey bezemesiz diskusa sahiptir. Çember ile sınırlandırılmış diskus etrafında omuzda sağda 15 solda 16 adet olmak üzere toplam 31 tane yumurta dizisi bezemesi bulunmaktadır. Yivli yüzük kulpuadır. Ayrıca halka kaidelidir. Benzer örnekleri Bailey Traianus-Antoninler dönemine tarihlerken²²⁹, Baldıran 6. Grup altında incelediği bu kandilleri M.S. 2. yüzyıl ile M.S. 3. yüzyıl arasına veririrken²³⁰, Metin Kibyra kandillerinde benzer örnekleri Antoninler dönemine tarihlemiştir²³¹. Civelek ise kalp burunlu kandilleri M.S. 1. yüzyılın ikinci yarısına vermektedir²³².

K.17 No'lu örneğimiz dromoslu mezardan 2 nolu klinenin kuzey köşesinden 85 cm güneyden ele geçmiş olup kırmızımsı sarı hamurlu kırmızı astarlıdır. Çember ile sınırlı diskusu bezemesizdir. Hafif eğimli omzunda ise bir bölümü silik halde 40 adet yumurta dizisi yer almaktadır. **K.16** nolu kandil ile benzerlik gösterse de form olarak daha kaba ve kulpları da farklıdır. **K.16** No'lu kandil yüzük kulpa sahipken **K.14** No'lu örneğimiz yivli halka kulpa sahiptir. **K.16** ve **K.17** No'lu kandiller genel olarak benzer özellikler göstermesinden dolayı M.S. 1. yüzyıl ile 2. yüzyıllarına tarihlendirilmektedirler²³³.

K.18 No'lu kandilimiz kalp burunlu kandiller grubu içinde diğerlerinden farklı olarak 11 nolu çatı kiremitli mezar kesme taş bloktan -45 cm'den ele geçmiştir. Kırmızı hamur ve astara sahip olan kandilin omuz bölümünde **K.14**, **K.15**, **K.16** ve **K.17** No'lu kandillerde görülen bezemeler bulunmamaktadır. Ancak çember ile sınırlı diskusunda istiridye kabuğu bezemesi yer almaktadır. Birebir benzer örnekleri olmasa da özellikle

²²⁷ Walters 1914, 167 vd.

²²⁸ Bailey 1988, Q 3075, 379.

²²⁹ Bailey 1988, Q 3084, 380.

²³⁰ Baldıran 1990, 37.

²³¹ Metin 2012, 138.

²³² Civelek 2001, 22 vd.

²³³ Bailey 1988, Plate 103, Q 3084, 380; Baldıran 1990, Lev. LV, çiz. 1, 150; Civelek 2001, Lev. VIII, K. 38, K. 42; Metin 2012, K149, 753.

istiridye kabuğu işlenmiş örnekler mevcuttur²³⁴. Bu örneklerin de M.S. 2. yüzyıl içinde ve sonrasında kullanıldığı bilinmektedir²³⁵

Kalp burunlu kandil grubuna genel olarak baktığımızda gerek form ile stil açısından gerekse bulunmuş olduğu mezarların tarihi ve benzer örnekleriyle karşılaştırılması sonucunda M.S. 1. yüzyıl ile M.S. 2. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir²³⁶.

3.3. Kulaklı Kandiller

Kulaklı kandiller genel olarak yuvarlak burunlu olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Gövdelerinin iki yanından çıkıntıları olduğu için kulaklı kandiller olarak geçmektedir. Özellikle M.S. 1 yüzyılın II. ve III. çeyreğinde yaygın olarak kullanıldıkları görülmektedir²³⁷. Bu gruptaki kandilleri Loeschcke Tip V altında incelerken²³⁸. Broneer Tip XXIV başlığı altında incelemiştir²³⁹. Bailey ise Tip G altında ele almıştır²⁴⁰. Civelek yine bu kandilleri kulaklı kandiller başlığı altında vermiştir²⁴¹. Kulaklı kandiller Tralleis'in yanı sıra Atina, Ephesos, Miletos gibi antik kentlerde de görülmektedir²⁴². Kulaklı kandillerin erken örneklerinde diskus ile burunu bağlayan bir kanal yer almazken daha geç örneklerde bir hat bulunmaktadır. Ayrıca erken örneklerde gövdenin yanlarında yer alan kulakçıklar kırlangıç kuyruğu biçimindedir²⁴³.

Kulaklı kandiller grubunda Tralleis'in batı nekropolünden ele geçmiş toplam beş adet kandil (**K.19 – K.23**) bulunmaktadır. İncelediğimiz kandillerden **K.19** No'lu kandil 1 nolu kline kuzey köşeden, **K.20** No'lu kandil güney kesit situla B'den, **K.21** No'lu kandil 2 nolu klinenin kuzeybatı köşesinden, **K.22** No'lu kandil dromoslu oda mezar içinden ve **K.23** No'lu kandil 3 nolu klineden 180 cm. kuzeyde bulunmuştur.

²³⁴ Metin 2012, 66.

²³⁵ Metin 2012, 66.

²³⁶ Walters 1914, fig. 239, No. 1125, 170; Walters 1914, Plate XXXIII, Fig. 248, No. 1178, 177; Bailey 1988, Plate 103, Q 3075; Bailey 1988, Plate 103, Q 3084, 380; Baldiran 1990, Lev. LV, çiz. 1, 150; Civelek 2001, Lev. VIII, K. 38, K. 42; Metin 2012, K149, 753.

²³⁷ Civelek 2001, 41.

²³⁸ Loeschcke 1919, 40.

²³⁹ Broneer 1930, 81-82.

²⁴⁰ Perlzweig 1961, 14.

²⁴¹ Civelek 2001, 41.

²⁴² Civelek 2001, 41.

²⁴³ Civelek 2001, 42.

Bu kandil grubu az mika katkılı olup kırmızımsı sarının farklı tonlarında hamur ile farklı renklerde astara sahiptir. Ancak genel olarak kırmızının tonlarındaki renklerde astarlıdır. **K.19, K.20, K.21, K.22** ve **K.23** No'lu kandil kırmızımsı sarı (5YR 6/6, 7.5YR 6/6) hamurludur. Astar olarak ise **K.19, K.20, K.22** ve **K.23** No'lu kandiller kırmızının farklı tonlarındayken (2.5YR 4/6, 2.5YR 5/6) **K.19** nolu kandil astar rengiyle diğerlerinden ayrılmaktadır. **K.21** No'lu örneğimiz koyu kahverengi (7.5YR 5/6) astara sahiptir.

Kalıp yapımı olan bu kandil grubunun uzunlukları 8.2 – 10.9 cm., genişlikleri 7.4 – 8.6 cm. ve yükseklikleri ise 2.9 – 3.8 cm. arasında değişmektedir. **K.19** No'lu kandil sağlamken diğer örneklerimizde kırık ve eksikler bulunmaktadır. **K.19, K.20** ve **K.22** No'lu kandillerin diskus bölümlerini burunları ile bağlayan bir kanal yer alırken **K.21** ve **K.23** No'lu örneklerimizin diskusları çember ile sınırlandırılmışlardır. **K.21** No'lu kandilin dışındaki örneklerin diskus bölümleri bezemesiz olup ortada yağ delikleri vardır. Omuz bölümlerinde ise herhangi bir bezeme yer almamaktadır. **K.19** No'lu kandil yivli yüzük kulpa sahiptir. Ancak diğer örneklerimizin kulp bölümleri kırık ve eksiktir.

K.19 No'lu kandil, 1 nolu kline kuzey köşe bulunmuş olup kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. Kalıp yapımı ve sağlam olarak ele geçen örneğimiz dairesel formlu gövdeli, bezemesiz içbükey diskusludur. Discus ve burun bir kanal ile birbirine bağlantılıdır. Bu kanal ise erken örneklerde görülmezken daha sonraki örneklerde görülmeye başlandığı bilinmektedir²⁴⁴. Bezemesiz omuz dışı taşkın kulakçıklara sahiptir. Omuzdan yivli yüksek halka kulpludur. Yuvarlak düz kaidenin ortası hafif içe girinti yapmaktadır. Pişirmeden dolayı rengi alacalı olup astarda dökülmeler, burunda ise yanma izleri belirgin olarak görülür. Benzer örneklerini Loeschke tip V altında ele almıştır²⁴⁵. Bizim örneğimizden farklı olarak bu örnek kulpsuz olarak görülmektedir²⁴⁶. Loeschke tip V altındaki bu örnekleri M.S. 1. yüzyıla tarihlemektedir²⁴⁷. Broneer benzer örnekleri tip XXIV altında incelemiştir²⁴⁸.

²⁴⁴ Civelek 2001, 42.

²⁴⁵ Loeschke 1919, 228 vd.

²⁴⁶ Loeschke 1919, Plate XVII, no. 637.

²⁴⁷ Loeschke 1919, 232.

²⁴⁸ Broneer 1930, 80 vd.

Korinth'ten Tiyatro alanında bulunmuş ve bizim örneğimizle benzer olan bu kandil²⁴⁹ ile diğer örneklerini Broneer M.S. 1. yüzyılın II. yarısına tarihlendirir²⁵⁰. Kulaklı kandiller²⁵¹ ve alpha kulaklı kandiller²⁵² altında değerlendiren Perlzweig benzer örneklerini²⁵³ M.S. 1.yüzyılın ilk yarısına tarihlemiştir²⁵⁴. Szenteleky, Kartaca'dan çıkan benzer örneklerini²⁵⁵ Tiberius Dönemi'ne verirken²⁵⁶, Hayes kulaklı kandiller²⁵⁷ altında ele aldığı ve Tunus'tan çıkan benzer örneği²⁵⁸ ile bu grubu M.S. 1. yüzyılın 3. çeyreğine vermektedir²⁵⁹. Goethert – Polaschek tip XII altında²⁶⁰ incelediği bu grubu Tiberius / Cladius dönemlerine²⁶¹, Civelek ise kulaklı kandiller²⁶² altında incelediği bu grubu ve benzerini²⁶³ M.S. 1. yüzyılın ortalarına tarihlemiştir²⁶⁴.

K.20 No'lu kandil diğer örneklerimizden (**K.19**, **K.21**, **K.22** ve **K.23**) farklı olarak güney kesit situla B'den ele geçmiş olup kulp bölümü kırık ve eksiktir. Kalıp yapımı olan örneğimiz kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. İçbükey diskus ve burun bir kanal ile birbirine bağlantılıdır. Geniş bezemesiz diskusta altta yağ deliği vardır. Bezemesiz düz omuzda kulakçıklar yer almaktadır. 3 parçaya bölünmüş halka kaideye sahiptir. Pişirmeden dolayı alacalıdır. Astarada dökülmeler görülmektedir. Burunda ise yanma izleri vardır. Brants, benzer örnekleri tip X altında değerlendirmiştir²⁶⁵. Smyrna'dan ele geçen örnek form olarak bizim örneğimiz ile benzerlik göstermektedir²⁶⁶. Ancak Smyrna'dan çıkan örneğin diskus bölümünde bezeme yer alırken **K. 20** No'lu kandilde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır. Brants tip X altında değerlendirdiği kandili ve benzer örnekleri M.S. 1. – 2. yüzyıllara

²⁴⁹ Broneer 1930, Plate X, no. 473.

²⁵⁰ Broneer 1930, 82.

²⁵¹ Perlzweig 1961, 79 vd.

²⁵² Perlzweig 1961, 105 vd.

²⁵³ Perlzweig 1961, Plate 4, no. 84, 245; Plate 13, no. 400, 403.

²⁵⁴ Perlzweig 1961, 79, 106.

²⁵⁵ Szenteleky 1969, no. 44, 53.

²⁵⁶ Szenteleky 1969, 55.

²⁵⁷ Hayes 1980, 48.

²⁵⁸ Hayes 1980, Plate 22, no. 220, 180.

²⁵⁹ Hayes 1980, 49.

²⁶⁰ Goethert-Polaschek 1985, 141-143.

²⁶¹ Goethert-Polaschek 1985, 142.

²⁶² Civelek 2001, 41 vd.

²⁶³ Civelek 2001, Lev. XIV, K 78, 216.

²⁶⁴ Civelek 2001, 43.

²⁶⁵ Brants 1913, 26 vd.

²⁶⁶ Brants 1913, Plate IV, no. 417.

tarikhlemiştir²⁶⁷. Barın Grup V kulaklı kandiller altında²⁶⁸ ele aldığı benzer örneği²⁶⁹ (benzer örnekte diskus bezemelidir) ile diğer kandilleri M.S. 1. yüzyıl ortaları ile sonları arasına vermiştir²⁷⁰.

K.21 No'lu kandil örneğimiz 2 nolu klinenin kuzeybatı köşesinden ele geçmiş olup burnun bir bölümü ile kulpta kırık ve eksik vardır. Kalıp yapımı olan örneğimiz kırmızımsı sarı hamura sahipken bu grup içindeki diğer örneklerden farklı olarak koyu kahverengi astara sahiptir. Gövdesi küresel gövdelidir. Ancak, Baldıran benzer formdaki örneği yuvarlak cep saati gövdeli olarak adlandırmıştır²⁷¹. İçbükey derin diskusa sahip olan kandilin ortasında yağ deliği ve onun etrafında 26 adet çiçek yaprağı motifi yer almaktadır. Diskus ile burun bağlantısız olup burun ile diskus arasında iki volüt arasında 4 yapraklı çiçek motifi bulunmaktadır. Düz omuzda kulakçıklar vardır. Yuvarlak halka diplidir. Pişirmeden dolayı alacalıdır ve burunda yanma izi görülmektedir. Stratonikeia'dan çıkmış olan benzer örneğin kulp ve diskus bölümünde kırıklar olmakla birlikte bizim örneğimizle olduğu gibi bu örneğinde diskusunu kaplayan yaprak motifi görülmektedir²⁷². Form olarak birebir örnekler olmasa da Stratonikeia dışında bezeme olarak benzer örnekler görülmektedir²⁷³. Baldıran Stratonikeia'dan çıkan örneği beşinci grup²⁷⁴ altında değerlendirmiş olup bu grup altında yer alan diğer örneklerle birlikte benzer formdaki örneği M.S. 1. yüzyılın ikinci yarısı ile M.S. 2. yüzyıl arasına tarihlendirmiştir²⁷⁵.

K.22 No'lu kandil dromoslu mezar içinde bulunmuş olup diskus bölümünün bir kısmı ile kulpu kırık ve eksiktir. Kalıp yapımı olan örneğimiz kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. **K.19** No'lu örnekte görülen diskus ile burun arasında görülen kanal bu örneğimizde de görülmektedir. Ancak **K.19** No'lu kandildeki bu kanal daha genişken **K.22** No'lu kandilde diskustan burna doğru daraldığı görülmektedir. İçbükey

²⁶⁷ Brants 1913, 71.

²⁶⁸ Barın 1995, 18 vd.

²⁶⁹ Barın 1995, Levha 9 b.

²⁷⁰ Barın 1995, 93-94.

²⁷¹ Baldıran 1990, 144.

²⁷² Baldıran 1990, Res. 146d.

²⁷³ Walters 1914, Fig. 278, No: 1251; Broneer 1977, Plate 33, 2995-2996; Bailey 1988, Plate 70, Q2568, 2569, 2570, 2577; Hübinger 1993, Tafel 27, 208; Barın 1995, Lev. 24c; Heimerl 2001, Beilage 13, 387; Tafel 1, 20; Metin 2012, K.265, K.266, 77.

²⁷⁴ Baldıran 1990, 36-37.

²⁷⁵ Baldıran 1990, 37.

discusa sahip olan örneğimizin diskus bölümünde herhangi bir bezeme yer almamaktadır. Bezemesiz omuzda dışa taşkın kulakçıklar bulunmaktadır. Pişirmeden dolayı rengi alacalı olup astarda dökülmeler vardır. Yüzeyinde aşırı kireçlenme burunda ise yanma izleri belirgin olarak görülmektedir. Hafif yüksek ve düz kaideye sahiptir. Kartaca'dan çıkan örnek form olarak bizim örneğimiz ile benzerdir²⁷⁶. Ancak benzer formdaki örneğin kulakçık kısımları bizim örneğimizden farklıdır. Pergamon'dan çıkan örnek ise **K.22** No'lu örneğimiz ile benzerlik göstermektedir²⁷⁷. Bizim örneğimizde olduğu gibi Pergamon örneğinde de kulp bölümü kırıktır. Brants tip XVII²⁷⁸ altında ele aldığı örnekler ve bizim örneğimiz ile benzer örneği Cladius'lar Dönemi'ne tarihlenmiştir²⁷⁹. Heimerl ise grup 9a²⁸⁰ altında incelediği benzer örneği M.S. 1. yüzyılın 1. yarısına tarihlendirmektedir²⁸¹.

K.23 No'lu örneğimiz dromoslu mezar içinde 3 nolu klineden 180 cm. kuzeyde ele geçmiştir. Kalıp yapımı olan kandilin burun bölümü ile kulakçık kısmının bir tanesi kırık ve eksiktir. Aşırı korozyondan dolu kandilin yüzeyinde dökülmeler görülmektedir. İçbükey discusun ortasında yağ deliği yer alır. Diskus bölümü çember ile sınırlandırılmıştır. Ancak kandil yüzeyindeki dökülmelerden dolayı çember kısmının bir bölümü korunmuştur. Bezemesiz omuz dışa taşkın kulakçıklıdır. Korunmuş olan kaide bölümü halka biçimlidir. Kandilimizin benzer örnekleri olmasa da bulunduğu kontektsten ve özelliklerinden dolayı M.S. 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmek mümkündür.

3.4. Volütlü Kandiller

Bu kandiller burunları üzerinde volütlerinin bulunmasından dolayı volütlü kandiller olarak adlandırılmışlardır. Bu kandiller bizim örneklerimizde de olduğu gibi, yuvarlak burunlu ya da ok ucu şeklinde görülür. Genel olarak diskus bölümlerinde bezeme yer almaktadır. Ancak bezemesiz diskusa sahip örnekler de görülmektedir.

²⁷⁶ Brants 1913, Plate V, 726.

²⁷⁷ Heimerl 2001, Tafel 6, 238.

²⁷⁸ Brants 1913, 34 vd.

²⁷⁹ Brants 1913, 34.

²⁸⁰ Heimerl 2001, 55.

²⁸¹ Heimerl 2001, 116.

Diskus üzerinde ise farklı konuların veya tekli, çiftli ve daha fazla figürün olduğu kandiller vardır.

Volütlü kandiller grubunda Tralleis batı nekropolünden bulunmuş toplam altı adet kandil (**K.24 - K.29**) ele geçmiştir. İncelediğimiz volütlü kandiller dromoslu oda mezarın farklı bölümlerinden ele geçmiştir. **K.24** No'lu kandil 2 nolu kline kuzey köşeden, **K.25** ve **K.28** No'lu kandiller 4 nolu klinenin güneyinden, **K.26** ve **K.27** No'lu kandiller 2 nolu klineden, **K.29** nolu kandil ise 2 nolu klineden 51 cm. kuzeyde bulunmuştur.

Ele aldığımız bu grup az mika katkılı olup farklı renkte hamur ve astara sahiptirler. Ancak genel olarak kırmızımsı sarı hamur ile kırmızının farklı tonlarında astar renkleriyle dikkat çeker. **K.24** No'lu kandil hamur ve astar rengiyle **K.23** Nolu kandil ise hamur rengiyle diğer örneklerden ayrılır. **K.24** No'lu kandil pembe (5YR 7/4) hamura, sarımsı kırmızı (5YR 5/6) astara sahiptir. **K. 25** No'lu kandil açık kırmızı (2.5 YR 6/8) hamurlu, kırmızı (10R 4/6) astarlıdır. **K.26**, **K.27**, **K.28** ve **K.29** No'lu kandiller ise kırmızımsı sarının farklı tonlarında (5YR 6/6, 7.5YR 6/6) hamur ile kırmızının farklı tonlarında (2.5YR 5/8, 2.5YR 4/6, 2.5YR 5/6, 10R 4/8) astar özelliklerine sahiptir.

Kalıp yapımı olan volütlü kandiller genel olarak 13 cm. ile 10.2 cm uzunluklarında, 8.2 cm. ve 7 cm. genişliğindedir. Yükseklik olarak ise 3.6 cm. ile 2.4 cm. arasında değişmektedir. Sağlam olarak ele geçen örneklerimizden **K.24** ve **K.28** No'lu kandillerin dışındaki örneklerin kulp bölümleri kırık ve eksiktir. **K.28** No'lu örneğimizin dışındaki kandillerin diskusları çemberler ile sınırlandırılırken **K. 28** nolu kandilin diskus ile burun bölümü bir kanal ile birbirine bağlantılıdır. **K.29** No'lu kandilin diskus bölümü bezemesizken diğer örneklerimizin diskus bölümlerinde bezeme yer almaktadır. Düz veya eğimli olarak görülen omuz bölümleri bezemesizdir. Ancak **K.28** No'lu kandilin omuz kısmında sekiz adet yumurta dizisi yer almaktadır. Yuvarlak düz kaideye ve halka kaideye sahiptirler.

K.24 No'lu kandil dromoslu oda mezar içinde 2 nolu kline kuzey köşede ele geçmiş olup pembe hamura ve sarımsı kırmızı astara sahiptir. Sağlam olarak ele geçen

örneğimiz kalıp yapımıdır. Çemberlerle sınırlı içbükey diskus bölümünde ortada başında hale, sağ elinde kesici bir alet sol elinde ise olasılıkla meşale tutan Hekate? figürü yer almaktadır. Hekate'nin sağında ve solunda meşale ve kesici aletin olduğu bölümde birer adet kuş vardır. Figürün sağında yağ deliği bulunmaktadır. Düz omuza sahip olan kandilimizin omuz bölümü çemberlerle süslenmiştir. Omuzdan yükselen halka kulpu yivlidir. Hafif içbükey düz kaideye sahiptir. Burun üzerinde yer alan volütleri dışa doğru uçlarından çıkıntı yapmaktadır. Pişirmeden dolayı alacalı renge sahip olan örneğimizin burnunda kullanımdan dolayı yanma izleri belirgin olarak görülmektedir. **K.24** No'lu kandilimizin benzer formdaki örneklerini Goldman grup XII²⁸² altında değerlendirmiştir. Tarsus'tan ele geçen benzer formdaki örneğin diskus bölümünde bizim örneğimizden farklı olarak Eros figürü bulunmaktadır²⁸³. Goldman grup XII altında ele aldığı örneklerle birlikte benzer formdaki bu örneği M.S. 1. yüzyıla tarihlemektedir²⁸⁴. Stratonikeia'dan çıkan benzer formdaki kandilin diskus bölümünde ise bezeme olarak gladyatör mücadelesi bulunmaktadır²⁸⁵. Tozkoparan, benzer formdaki bu kandili Goldman ile aynı tarihe vererek M.S. 1. yüzyıla tarihlemiştir²⁸⁶. Civelek Tralleis'ten çıkan örnekleri volütlü kandillerin açısız burunlu volütlü kandiller altında incelemiştir²⁸⁷. Civelek bizim örneğimiz ile benzer olan örnekleri²⁸⁸ M.S. 1. yüzyıl ile M.S. 1. yüzyıl ortalarına tarihlemektedir²⁸⁹.

K.25 No'lu örneğimiz dromoslu oda mezarın 4 nolu klinenin güney bölümünden bulunmuştur. Kulp bölümü kırık ve eksik olan örneğimiz kalıp yapımı olup açık kırmızı hamura, kırmızı astara sahiptir. Ancak astarında dökülmeler görülmektedir. İç içe çemberlerle sınırlandırılmış içbükey diskusta ortada bir teke ve onun üzerinde Eros figürü yer almaktadır. Eros sol eliyle tekenin boynuzunu, sağ eliyle de ensesini tutmuştur. Teke ise yürür vaziyette tasvir edilmiştir. Tekenin ayakları arasında aşağıda yağ deliği bulunmaktadır. **K. 24** No'lu kandilden farklı olarak burun formu yuvarlaktır. Yine **K.24** No'lu örnekte olduğu gibi burun üzerinde volütler görülmektedir. Ancak

²⁸² Goldman 1950, 93-94.

²⁸³ Goldman 1950, Plate 98, no. 139.

²⁸⁴ Goldman 1950, 93-94.

²⁸⁵ Tozkoparan 1998, Res. 33 sol, 83.

²⁸⁶ Tozkoparan 1998, 22.

²⁸⁷ Civelek 2001, 28 vd.

²⁸⁸ Civelek 2001, Lev. X, K 54, 233; Lev. XI, K 57, 234.

²⁸⁹ Civelek 2001, 80-81.

K.24 No'lu kandilde iki volüt arasındaki mesafe eşit olarak görülürken bu örneğimizdeki volütlerin arası burna doğru daraldığı görülmektedir. Kullanımdan dolayı burun bölümünde yanma izleri vardır. Düz bezemesiz omzundan yükselen olasılıkla yivli halka kulpu olmalıdır. Ancak kulp kırık olduğundan kesin olarak kulp formu görülememektedir. Hafif yüksek yuvarlak düz kaideye sahiptir. Loescheche benzer formdaki kandilleri tip IV altında²⁹⁰ ele alırken, Perlzweig ve Hayes volütlü kandiller altında²⁹¹ değerlendirmiştir. Atina'dan çıkan benzer formdaki kandili²⁹² Perlzweig M.S. 1. yüzyıl ortalarına tarihlendirirken²⁹³, Kıbrıs'tan çıkan benzer formdaki örneği²⁹⁴ ile diğer örnekleri Hayes M.S. 1. yüzyıla tarihlemektedir²⁹⁵. Bailey Britania²⁹⁶ ve Kıbrıs'tan²⁹⁷ çıkan benzer formdaki örnekleri M.S. 30-100 ile M.S. 40-100 yılları arasına tarihlemiştir²⁹⁸. Civelek volütlü kandillerin yuvarlak burunlu volütlü kandiller başlığı altında²⁹⁹ değerlendirmiştir. Tralleis'ten çıkan örnekler³⁰⁰ formlar olarak benzerlik gösterirken bezeme olarak farklılık göstermektedir. Civelek benzer formdaki örnekleri M.S. 1. yüzyılın ortalarına tarihlenir³⁰¹.

K.26 No'lu kandil dromoslu oda mezar 2 nolu kline köşesinden ele geçmiş olup kulp bölümü kırık ve eksiktir. Kalıp yapımı örneğimiz kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. Çemberler ile sınırlanmış içbükey diskus bölümünde, sağ eli dirsekten yere dayalı, sol eli ise havaya doğru kaldırılmış, yatar vaziyette çıplak bir kadın ile domuzun ilişkisi betimlenmiştir. Kadının iki ayağı, karşısında arka ayakları üzerinde duran bir domuzun ön ayakları arasından boynuna dayalı olarak görülmektedir. Domuz ile kadın arasında yağ deliği vardır. **K. 25** No'lu ile benzer formda olan örneğimizin burun üzerinde yer alan volütlerinin arası **K.25** No'lu kandilde olduğu gibi daralmamaktadır. Burunda kullanımdan dolayı yanma izleri görülmekte ve yanma izleri diskusa doğru devam etmektedir. Yuvarlak düz kaideye sahiptir. Perlzweig benzer

²⁹⁰ Loescheche 1919, 225 vd.

²⁹¹ Perlzweig 1961, 81 vd.; Hayes 1980, 75 vd.

²⁹² Perlzweig 1961, Plate 4, no. 99, 102.

²⁹³ Perlzweig 1961, 81.

²⁹⁴ Hayes 1980, Plate 38, no. 318.

²⁹⁵ Hayes 1980, 79.

²⁹⁶ Bailey 1988, Plate 2, Q 1517.

²⁹⁷ Bailey 1988, Plate 63, Q 2400-2401; Plate 64, Q 2428-2429.

²⁹⁸ Bailey 1988, 159, 303, 305.

²⁹⁹ Civelek 2001, 34 vd.

³⁰⁰ Civelek 2001, Levha XIII, K 68, K 72.

³⁰¹ Civelek 2001, 36, 38, 84-85.

formdaki kandilleri vollütlü kandiller altında değerlendirmiştir³⁰². Perlzweig, Atina'dan çıkan benzer formdaki kandilleriyle bizim örneğimiz formsal olarak benzerlik göstermektedir. Ancak diskus bezemeleri olarak farklıdır. Birinin diskusunda iki at ve sürücüsü, diğesinde ise amphora içinden çıkan asma dalları yer almaktadır³⁰³. Bu örnekleri Perlzweig M.S. 1. yüzyıl ortalarına tarihlemiştir³⁰⁴. Szenteleky³⁰⁵ ve Hayes³⁰⁶ yine benzer formdaki örnekleri volütlü kandiller altında incelemiştir. Civelek ise volütlü kandillerin yuvarlak burunlu volütlü kandiller altında ele almıştır³⁰⁷. Szenteleky'nin değerlendirdiği benzer formdaki kandillerin diskusunda bizim kandilden farklı olarak kuş ile ağaç dalı ve gladyatörler bulunmaktadır³⁰⁸. Szenteleky bu form altında ele aldığı örneklerle birlikte diğ benzer örnekleri M.S. 1. yüzyıla tarihlendirir³⁰⁹. Hayes Mısır ve Kıbrıs'tan ele geçen benzer formdaki örnekleri³¹⁰ M.S. 1. yüzyılın II. yarısı ile M.S. 2. yüzyıl sonuna tarihler³¹¹. Tralleis'ten daha önceki yıllarda çıkan benzer formdaki kandilin diskusunda iki meşale arasında girland motifi bulunmaktadır³¹². Civelek bu örneği M.S. 1. yüzyılın II. yarısına tarihlendirmiştir³¹³.

K.27 No'lu kandil örneğimiz dromoslu oda mezar 2 nolu klineden ele geçmiş olup kulp bölümü kırık ve eksiktir. Kalıp yapımı olan kandil kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. Dairesel formu gövdeli olan kandil içbükey diskusludur. Diskus bölümünde silik olarak bir insan (?) figürü yer almaktadır. Solda ise yağ deliği bulunmaktadır. Bezemesiz eğimli omuzda dökülmeler vardır. Burun ile diskus bağlantısız olup burun üzerinde volütler yer almaktadır. Burun üzerindeki volütler **K.24**, **K.25**, **K. 26** ve **K. 28** No'lu kandillerde olduğu gibi dışa doğru çıkıntı yapmamaktadır. Hafif içbükey yuvarlak diplidir. Walters, benzer formdaki kandilleri volütlü kandiller altında değerlendirmiştir³¹⁴. Walters'ın ele aldığı benzer formdaki kandillerin diskusunda bizim örneğimizden farklı olarak diskus bölümlerinde Athena figürü, lir

³⁰² Perlzweig 1961, 81 vd.

³⁰³ Perlzweig 1961, Plate 4, no. 99, 104.

³⁰⁴ Perlzweig 1961, 81.

³⁰⁵ Szenteleky 1969, 77 vd.

³⁰⁶ Hayes 1980, 77.

³⁰⁷ Civelek 2001, 34 vd.

³⁰⁸ Szenteleky 1969, Plate 25, 102a, 106a.

³⁰⁹ Szenteleky 1969, 80.

³¹⁰ Hayes 1980, Plate 38, 312-315, 318, 196.

³¹¹ Hayes 1980, 78-79.

³¹² Civelek 2001, Levha XIII, K 67.

³¹³ Civelek 2001, 83.

³¹⁴ Walters 1914, 95 vd.

çalan Apollon ve iki adam ile boğa figürleri görülmektedir³¹⁵. Bu örnekleri Walters M.S. 1. yüzyıla tarihlemiştir³¹⁶. Öztürk ise bu formdaki benzer örneği yarı sarmal burunlu kandiller başlığı altında incelemiştir³¹⁷. Kyzikos'tan çıkan benzer formdaki örneklerin diskuslarından birinde kupa motifi diğerinde ise yunus balığı ve palmet parçası yer alır³¹⁸. Diskusunda kupa motifi bulunan örneğin omuz bölümünde de yumurta dizisi bulunmaktadır. Öztürk bu örnekleri M.S. 1. yüzyılın II. yarısı ile M.S. 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirmiştir³¹⁹.

K.28 No'lu Kandil dromoslu oda mezar 4 nolu kline güney köşeden ele geçmiştir. Sağlam olarak ele geçen kandil kalıp yapımı olup kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. Dairesel formlu gövdeli kandil, içbükey diskusludur. Diskus etrafını çevreleyen hat buruna doğru devam etmekte, burun ve diskus arasında bir kanal oluşturarak burun ile diskusu birbirine bağlamaktadır. Diskus ile burun arasında bulunan bu kanalın ortasında burun bölümüne yakın alanda hava deliği bulunmaktadır. Diskusun ortasında yer alan yağ deliğinin etrafını çevreleyen bir bölümü silik çiçek motifi vardır. Diğer örneklerden farklı olarak geniş volütlere sahiptir. Eğimli omuzda, diskus etrafında toplam sekiz adet büyük yumurta dizisi bezemesi yer almaktadır. Omuzdan, yüksek yivli halka kulplu olup yuvarlak halka kaidelidir. Daha önceki yıllarda Tralleis kazılarında çıkan örnek ile bizim örneğimiz form ve bezeme olarak birebir benzemektedir³²⁰. Olasılıkla Tralleis'ten çıkan bu örnek ile bizim kandilimiz aynı kalıptan çıkmış olmalıdır. Tralleis'ten ele geçen benzer kandili Civelek, volütlü kandillerin açısız burunlu volütlü kandilleri altında³²¹ değerlendirmiş ve M.S. 1. yüzyıla tarihlendirmiştir³²².

K. 29 No'lu kandil dromoslu oda mezar içinden 2 nolu klinden 51 cm kuzeyde bulunmuş olup kulp bölümü kırık ve eksiktir. Kalıp yapımı olan örneğimiz kırmızımsı sarı hamur ile kırmızı astara sahiptir. Pişmeden dolayı alacalı ve astarda yer yer dökülmeler görülmektedir. Dairesel formlu gövdeli kandilin iç içe çemberlerle

³¹⁵ Walters 1914, Plate XXI, no. 789; Plate XXV, no. 775, 776, 782.

³¹⁶ Walters 1914, 95.

³¹⁷ Öztürk 2003, 61-62.

³¹⁸ Öztürk 2003, Levha 15 b-c.

³¹⁹ Öztürk 2003, 61.

³²⁰ Civelek 2001, Levha XII, K 65.

³²¹ Civelek 2001, 28 vd.

³²² Civelek 2001, 83.

sınırlanan bezemesiz içbükey diskusun ortasında yağ deliği yer almaktadır. Burunda yanma izleri olup iki yanında volüt bulunmaktadır. **K.24** No'lu kandil ile burun formları benzerlik göstermektedir. Ancak **K. 29** No'lu kandilin burnu **K. 24** No'lu kandile göre daha kısadır. Yuvarlak düz halka kaide hafif içe girinti yapmaktadır. Örneğimizin benzerini Barın grup IV altında değerlendirmiştir³²³. Birebir benzer formdaki örneğin bizim örneğimizden farklı olarak omuz bölümünde diskusu çevreleyen yumurta dizisi bezemesi yer almaktadır³²⁴. Barın'nın ele aldığı benzer formdaki kandilin kulp bölümü omuzdan yivli halka kulpludur. Olasıyla bizim örneğimizde kulp bölümü halka şeklinde ve yivlidir. Barın örneğimiz ile benzer formdaki kandili ve bu grup altında değerlendirdiği kandilleri M.S. 1. yüzyılın ilk yarısından sonuna kadar olan döneme tarihlemiştir³²⁵.

3.5. Yuvarlak Burunlu Kandiller

Yuvarlak burunlu olarak kandiller burun ve gövde formlarının bölümlerinin genel olarak yuvarlak olmalarıyla dikkat çekmektedirler. Gövdenin devamı veya omuzdan diskus bölümlerinin çizgi hattına kadar bağlanan yüksek halka ve yüzük kulpa sahiptirler. Genel olarak bezemeli olarak karşımıza çıkan kandillerin bezemesiz olan örnekleri de vardır. Diskus bölümleri bezemeli ya da bezemesiz olur. Küçük yağ deliğine sahip bu kandillerin yuvarlak içbükey veya düz kaideleri görülmektedir. M.S. 1. yüzyıldan itibaren yaygın olarak kullanılan bu kandillerin kullanımları yüzyıl boyunca devam eden yuvarlak burunlu kandilleri Loeschcke³²⁶ tip VIII, Ivanyi³²⁷ tip VII altında ve Miltner Roma kandilleri altında değerlendirmiştir³²⁸. Broneer³²⁹ tip XXV altında değerlendirirken, Goldman³³⁰ grup XVI Heimerl³³¹ ise grup 11 altında ele almaktadır. Civelek³³² Tralleis'ten çıkan örnekleri yuvarlak burunlu kandiller altında ele

---

³²³ Barın 1995, 14 vd.

³²⁴ Barın 1995, Levha 7 c.

³²⁵ Barın 1995, 92.

³²⁶ Loeschcke 1919, 237 vd.

³²⁷ Ivanyi 1935, 12-13.

³²⁸ Civelek 2001, 53.

³²⁹ Broneer 1977, 59 vd.

³³⁰ Goldman 1950, 114-116.

³³¹ Heimerl 2001, 62-63.

³³² Civelek 2001, 53 vd.

alırken Pastutmaz³³³ Knidos'ta bulunan bu grubu yuvarlak emzikli kandiller olarak incelemiştir. Yine Metin³³⁴ Kibyra'dan çıkan kandilleri yuvarlak burunlu kandiller altında değerlendirmiştir.

Yuvarlak burunlu kandiller grubunda batı nekropolü alanından toplam dört adet kandil (**K. 30 – K. 33**) ele geçmiştir. Ele aldığımız kandillerden **K. 30 – K.31** No'lu eserler dromoslu oda mezar içinden gelmiştir. **K.30** No'lu kandil 1 nolu kline güney sol taraftan, **K.31** nolu kandil ise 3 nolu kline kuzeyden 180 cm uzaklıktan bulunmuştur. **K.32** nolu örneğimiz sondaj 3,-120 cm. de ele geçmişken **K.33** No'lu örnek açma 1 kesme blok taştan 6.34 cm. güneydoğu 1.05 cm'den gelmiştir.

Yuvarlak burunlu kandiller az mika katkılı olup üçü kırmızımsı sarı tonlarında hamur ile kırmızının farklı tonlarda astar rengine sahiptir. **K.30, K.32** ve **K.33** No'lu kandiller kırmızımsı sarı (5YR 6/6) hamurlu ve kırmızı (2.5YR 5/8, 2.5YR 5/) astarlıdır. **K.31** No'lu örneğimiz ise diğer örneklerden farklı olarak kırmızı (2.5YR 5/) hamura ve kırmızımsı kahverengi (2.5YR 5/4) astara sahiptir.

Kalıp yapımı olan kandil grubumuz genel olarak 11.1 cm. ile 8.6 cm. uzunluklarında, 6.8 cm. ve 7.9 cm. genişliği arasında değişen boyutlara sahiptir. Yükseklik olarak ise 2.8 cm. ile 3.4 cm arasındadır. Genel olarak sağlam olan örneklerimizden **K. 32** ve **K.33** No'lu kandillerin kulp bölümleri kırık ve eksiktir. Yine **K. 31** No'lu örneğimizin diskus bölümünde kırık vardır. Kalıp yapımı olan kandil grubumuzdan **K.33** No'lu örneğimiz dışındaki örneklerin diskus bölümleri bezemelidir. Düz veya eğimli omuz bölümlerine sahiptirler. **K.30** No'lu kandilin omuz bölümünün sağ ve sol tarafları dikdörtgen panellerle bölünmüştür. **K.32** No'lu kandilin omuz bölümünde diskus etrafını çevreleyen yumurta dizisi bulunmaktadır. Diğer örneklerin omuz bölümlerinde ise herhangi bir bezeme yoktur. Yivli yüzük kulplu veya halka kulpludurlar. Kaide bölümleri de yuvarlak düzdür.

K.30 No'lu kandil dromoslu oda mezar içinde 1 nolu klinenin güney sol tarafından ele geçmiş olup sağlamdır. Kalıp yapımı örneğimiz kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. Dairesel formlu gövdeli örneğimizin yuvarlak içbükey

³³³ Pastutmaz 2001, 13.

³³⁴ Metin 2012, 122 vd.

diskusun sağında, solunda ve tutamak kısmında üç adet mask yer almakta olup ortada yağ deliği bir çember ile sınırlandırılmıştır. Kandillerin diskus bölümünde yer alan masklar farklı şekillerde görülebilir. Tekli ve birden fazla olarak yer alan masklı kandiller bilinmektedir³³⁵. Genel olarak bizim örneğimizde de olduğu gibi üçlü masların görüldüğü kandiller³³⁶ sevilerek kullanılmıştır. Az eğimli omuzdan tabana inen yivli yüzük kulpa sahip örneğimiz yuvarlak kaidelidir. Burun ile diskus bağlantılı olup burunda kullanımdan dolayı yanma izleri görülmektedir. Bu tipteki kandilleri Walters Grek tipleri altında değerlendirmiştir³³⁷. Korfu'dan çıkan bizim örneğimiz ile benzer formdaki kandili³³⁸ Walters M. 2. yüzyıla tarihlemiştir³³⁹. Bailey Korinth kandilleri altında³⁴⁰ değerlendirdiği örneğimiz ile benzer form ve özellikteki kandili³⁴¹ ve M.S. 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirir³⁴². Heimerl ise grup 11 altında³⁴³ ele aldığı kandiller ile benzer kandili³⁴⁴ 2. yüzyılın I. yarısına tarihlendirmektedir³⁴⁵.

K.31 No'lu kandil dromoslu oda mezar 3 nolu kline kuzeyden 180 cm. uzaklıkta bulunmuş olup sağlam ve kalıp yapımıdır. Yuvarlak burunlu kandillerin diğerlerinden farklı olarak kırmızı hamura ve kırmızımsı kahverengi astara sahiptir. Dairesel formlu gövdeli kandilin diskusunda ortada bir yatak veya kanep ve onun üzerinde ayakta duran sağa bakar vaziyette tasvir edilmiş bir oğlak yer almaktadır. Ephesos'tan çıkan kandil üzerinde bizim örneğimizde olduğu gibi ortada bir yatak veya kanep bulunmakta ve onun üzerinde bizim örneğimizden farklı olarak bir köpek görülmektedir³⁴⁶. Walter bu örneği M.S. 3. yüzyıla tarihlendirmiştir³⁴⁷. **K.31** No'lu kandilin diskusunda sağ altta yağ deliği bulunmaktadır. Hafif eğimli bezemesiz omuzdan yükselen yivli halka kulpa sahiptir. Burun bölümünde ise kullanımdan dolayı yanma izleri vardır. Stratonikeia'dan çıkan benzer formdaki örneği³⁴⁸ Baldıran 5. Grup

³³⁵ Broneer 1930, Plate XII, no. 702; Bailey 1988, fig. 78, 63; Barın 1995, Lev. 13b.

³³⁶ Metin 2012, K175, K176, K177, K178, K179, K180, K181, 69.

³³⁷ Walters 1914, 182 vd.

³³⁸ Walters 1914, Fig. 268, no. 1230.

³³⁹ Walters 1914, 182.

³⁴⁰ Bailey 1988, 401 vd.

³⁴¹ Bailey 1988, Plate 116, Q 3243.

³⁴² Bailey 1988, 404.

³⁴³ Heimerl 2001, 62.

³⁴⁴ Heimerl 2001, Tafel 16, 635.

³⁴⁵ Heimerl 2001, 153-154.

³⁴⁶ Walters 1914, Fig. 245, no. 1156, 174; Ayrıca bkz. Bailey 1988, Fig. 95, Q 3039, Q 3072, 75.

³⁴⁷ Walters 1914, 167.

³⁴⁸ Baldıran 1990, Res. 145a, 371.

altında³⁴⁹ değerlendirmiştir. Bizim örneğimiz ile benzer kandili ve bu grup altında değerlendirdiği diğer kandilleri Baldıran M.S. 1. yüzyılın 2. yarısına – M.S. 2. yüzyıl arasına tarihlendirmiştir³⁵⁰.

K.32 No'lu kandil örneğimiz sondaj 3, -120 cm'den ele geçmiştir. Kulp bölümü kırık ve eksik olan kandil kalıp yapımıdır. **K.30** ve **K. 33** No'lu kandiller gibi kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. Dairesel formlu gövdeli kandilin içbükey diskusu bir çember ile sınırlandırılmıştır. Diskusta ortada yürür şekilde sağa doğru bakan boğa figürü onun altında da yağ deliği yer almaktadır. Kandillerin üzerinde diskus bölümlerinde boğa figürlerinin farklı şekillerde işlendiği bilinmektedir³⁵¹. Boğalar, tanrıların kutsal hayvanları ile güç ve üretgenliğin simgesi olarak kullanılmaktadır³⁵². Düz omzunda diskusu çevreleyen bir kısmı silik olarak görülen toplam 34 adet yumurta dizisi bulunmaktadır. Yuvarlak kaideye sahip kandilin burun ile diskus bağlantısız olup burunda kullanımdan dolayı yanma izleri astarta ise dökülmeler görülmektedir. Perlzweig benzer formdaki kandilleri kısa burunlu kandiller altında değerlendirmiştir³⁵³. Atina Agorası'ndan çıkan ve bizim örneğimiz ile formsal benzerlik gösteren kandili M.S. geç 1. yüzyıl ile erken 2. yüzyıla tarihlemiştir. Ezer'in değerlendirdiği Anadolu Medeniyetler Müzesi'nde yer alan kandil ile bizim örneğimiz benzerlik göstermektedir³⁵⁴. Ezer benzer form ve özellikteki bu örneği Roma Dönemi'ne vermiştir³⁵⁵. Civelek ise benzer formdaki kandilleri yuvarlak burunlu kandiller altında incelemiştir³⁵⁶. Formsal olarak bizim örneğimiz ile benzerlik gösteren Tralleis'ten çıkan kandilin diskusunda aslan figürü görülmekte olup omuz bölümünde ise örneğimizde olduğu gibi yumurta dizisi yer almaktadır³⁵⁷. Civelek benzer formdaki bu kandili M.S. 1. yüzyıl ortalarına tarihlendirmektedir³⁵⁸.

³⁴⁹ Baldıran 1990, 36-37.

³⁵⁰ Baldıran 1990, 37.

³⁵¹ Bailey 1988, Plate 103, Q 3085; Barın 1995, çizim 9a; Aydın Tavukçu 2006, çizim 156, 319; Metin 2012, K108, K128, K244, K291, K495, 63.

³⁵² Güngör 2011, 70; Metin 2012, 63.

³⁵³ Perlzweig 1961, 83-85.

³⁵⁴ Ezer 1988, Res. 15, 115.

³⁵⁵ Ezer 1998, 109.

³⁵⁶ Civelek 2001, 54-57.

³⁵⁷ Civelek 2001, Levha XVIII, K 99, 200.

³⁵⁸ Civelek 2001, 91.

K.33 No'lu kandil örneğimiz açma 1 kesme blok taştan 6.34 cm. güneydoğu 1.05 cm'den ele geçmiş olup kulp bölümü kırık ve eksik diskus bölümü ise kırıktır. Kalıp yapımı olan kandil kırmızısı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. Dairesel formlu gövdeli, bezemesiz içbükey diskusludur. Kırık diskusunun ortasında yağ deliği yer almaktadır. Bezemesiz omuz hafif eğimlidir. Omuzdan yükselen halka kulplu olmalıdır. Yuvarlak düz dipli kandilin burun ile diskus bağlantısız olup kullanımdan dolayı burunda yanma izleri astarda ise dökülmeler görülmektedir. Benzer form ve özellikteki kandilleri Bailey Asia: Ephesos altında değerlendirmiştir³⁵⁹. Ephesos'tan ele geçen benzer formdaki kandilleri³⁶⁰ Bailey Traianus-Antoninler Dönemi'ne tarihlendirmiştir³⁶¹. Civelek, yuvarlak burunlu kandiller başlığı altında³⁶² ele aldığı benzer formdaki kandilleri³⁶³ M.S. 1. yüzyıl ortalarına tarihlendirir³⁶⁴. Yine Heimerl grup 9c altında³⁶⁵ incelediği kandilleri ve bizim örneğimiz ile benzer kandili³⁶⁶ M.S. 1. yüzyılın II. yarısına tarihlendirmiştir³⁶⁷.

3.6. U Burunlu Kandiller

U burunlu olarak adlandırılan kandillerin burun formları U şeklinde olup burun ile gövde arasında bir çizgi hat bulunmaktadır. Diskus ile paralel olarak görülen bu çizginin iki yanında birer nokta bezeme yer almaktadır³⁶⁸. Genel olarak diskus bölümleri çemberlerle sınırlandırılmışlardır. Diskus bölümleri ile omuz bölümleri bezemeli ya da bezemesiz olarak görülür. Kulp olarak ise yivli yüzük kulp yaygın olarak kullanılır. Kaide olarak genellikle yuvarlak düz kaideye sahiptirler. Bazen kaide üzerinde kabartma olarak harf veya şekiller bulunur. Bu tip kandilleri Loeschcke tip VIII³⁶⁹ altında, İvanyi tip VII³⁷⁰ altında değerlendirirken Perlzweig U burunlu kandiller³⁷¹

³⁵⁹ Bailey 1988, 366 vd.

³⁶⁰ Bailey 1988, Plate 102, Q3049, Q 3050.

³⁶¹ Bailey 1988, 376-377.

³⁶² Civelek 2001, 54-57.

³⁶³ Civelek 2001, Levha XVIII, K 100, K 102.

³⁶⁴ Civelek 2001, 92-93.

³⁶⁵ Heimerl 2001, 56.

³⁶⁶ Heimerl 2001, Tafel 6, no. 249.

³⁶⁷ Heimerl 2001, 56.

³⁶⁸ Civelek 2001, 44; Metin 2012, 126.

³⁶⁹ Loeschcke 1919, 237 vd.

³⁷⁰ İvanyi 1935, 12-13.

³⁷¹ Perlzweig 1961, 87 vd.

olarak değerlendirmiştir. Hayes³⁷² dairesel burunlu kandiller, Heimerl³⁷³ ise grup 9d altında incelemiştir. Civelek³⁷⁴ ve Güngör³⁷⁵ U burunlu kandiller altında ele alırken Metin³⁷⁶ diskusa paralel çizgili U burunlu kandiller altında ele almıştır.

U burunlu kandiller grubu altında batı nekropolü alanından ele geçen iki adet kandil (**K.34 - K.35**) örneğimiz bulunmaktadır. Ele aldığımız kandillerin ikisi de dromoslu oda mezar içinde bulunmuştur. **K.34** No'lu kandil 1 nolu klineden, **K.35** No'lu kandil ise 3 nolu klineden ele geçmiştir.

U burunlu kandiller az mika katkılı olup kırmızımsı sarı hamur ile kırmızı astara sahiptir. Kırmızımsı sarı (7.5 YR 6/6) hamur ve kırmızı (10R 4/8) astarın aynı tonlarına sahip iki örneğimizin de yüzeyinde dökülmeler görülmektedir. Kalıp yapımı olan kandiller genel olarak 9.6 cm uzunluklarında, 6.9 cm. ile 7.3 cm. genişliğinde ve 3.5 cm. yüksekliğindedir. Genel olarak sağlam olan **K.34** ile **K.35** No'lu kandillerin kulp bölümleri kırık ve eksiktir. Diskus bölümlerinde ise çatlaklar görülmektedir. **K.35** No'lu kandilin kaide bölümünde de kırık ve eksik vardır. Her iki örneğin de diskus bölümleri çemberlerle sınırlandırılmıştır. İçbükey diskuslarında herhangi bir bezeme bulunmamaktadır. Diskuslarının ortasında küçük yağ delikleri yer alır. Hafif eğimli omuzları bezemesizdir. Omuzdan yükselen kırık kulpları yüzük kulp formunda olmalıdır. U burunlarının diskus ile birleştiği bölümde çizgi hat bulunmakta ve bu çizginin iki ucunda nokta bezeme yer almaktadır. Düz, hafif yüksek yuvarlak kaide bölümleri vardır.

K.34 No'lu kandil dromoslu oda mezar 1 nolu klineden ele geçmiş olup kulp bölümü kırık ve eksiktir. Kalıp yapımı olan kandil kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. Dairesel formlu gövdeli örneğin içbükey diskusu iç içe çemberlerle sınırlandırılmıştır. Bezemesiz diskusta kırık ve eksikler olup ortada yağ deliği vardır. Hafif eğimli omuz bölümü bezemesizdir. Burun ile diskus arasında çizgi bir hat bulunmakta ve bu hattın uçlarının sağ ve sol üstlerinde birer adet nokta bezeme

³⁷² Hayes 1980, 53 vd.

³⁷³ Heimerl 2001, 56-57.

³⁷⁴ Civelek 2001, 44-47.

³⁷⁵ Güngör 2011, 32.

³⁷⁶ Metin 2012, 126-128.

bulunmaktadır. Düz, hafif yüksek yuvarlak kaidelidir. Burunda kullanımdan dolayı yanma izi görülmemektedir. Astar ise korunmuştur.

K.35 No'lu kandil dromoslu oda mezar 3 nolu klineden ele geçmiştir. Kulp bölümü ile diskus ve kaide bölümünde kırk ve eksikler vardır. Dairesel formlu gövdeye sahip örneğimizin diskusu çemberlerle sınırlandırılmıştır. Bezemesiz diskusun ortasında bir bölümü kırk ve eksik olan yağ deliği vardır. Eğimli omuz bezemesizdir. Burun ile diskus bağlantısızdır. Burun ile diskus arası bir çizgiyle sınırlandırılmış olup sağında ve solunda üstte birer adet nokta bezeme bulunmaktadır. Düz, hafif yüksek yuvarlak diplidir. Burunda yanma izi görülmemekte olup astar da ise dökülmeler vardır.

K.34 ve **K.35** No'lu kandillerin benzer form ve özellikteki örnekleri ile Atina agorasından çıkan bizim örneğimiz ile benzer kandili³⁷⁷ Perlzweig, U burunlu kandiller³⁷⁸ altında değerlendirmiş ve M.S. 1. yüzyılın 2. yarısı erken 2. yüzyıla tarihlenmiştir³⁷⁹. Hayes dairesel formlu kandiller altında incelediği İtalya ve Tunus'tan çıkan benzer örnekleri³⁸⁰ M.S. 50-80/100 ile M.S. 2. yüzyıla tarihlendirir³⁸¹. Bailey tip O ve Galia ve Britania³⁸² ile Asya: Ephesos³⁸³ altında ele aldığı bizim örneklerimiz ile benzer örnekleri³⁸⁴ Flavianus-Traianus Dönemi ve M.S. 1. yüzyılın 3. çeyreği ile M.S. 2. yüzyılın 1. yarısına tarihlenmektedir³⁸⁵. Heimerl grup 9d altında³⁸⁶ ele aldığı kandiller ile bizim örneklerimiz ile benzer örneği³⁸⁷ M.S. 1. yüzyılın 2. yarısına – 2. yüzyılın 1. yarısına tarihlenmiştir³⁸⁸. Civelek U burunlu kandiller altında³⁸⁹ değerlendirdiği kandillerle bizim örneğimiz ile benzer örnekleri³⁹⁰ M.S. 1. yüzyılın 2. yarısı – erken 2. yüzyıla tarihlenirken³⁹¹, Güngör yine U burunlu kandiller altında³⁹² ele aldığı örneklerle

³⁷⁷ Perlzweig 1961, Plate 7, no. 176.

³⁷⁸ Perlzweig 1961, 87 vd.

³⁷⁹ Perlzweig 1961, 88.

³⁸⁰ Hayes 1980, Plate 26, no. 243, 184; Plate 33, no. 275, 191.

³⁸¹ Hayes 1980, 54, 65.

³⁸² Bailey 1988, 150 vd.

³⁸³ Bailey 1988, 366 vd.

³⁸⁴ Bailey 1980, Plate 57, Q 1213-1214; Bailey 1988, Plate 5, 1569, Plate 101, Q 3040.

³⁸⁵ Bailey 1980, 300; Bailey 1988, 156, 376.

³⁸⁶ Heimerl 2001, 56-57.

³⁸⁷ Heimerl 2001, Tafel 8, 329.

³⁸⁸ Heimerl 2001, 124.

³⁸⁹ Civelek 2001, 44-47.

³⁹⁰ Civelek 2001, Levha XVI, K 91, 218; Levha XVII, K 92-93. 218.

³⁹¹ Civelek 2001, 89.

³⁹² Güngör 2011, 32.

benzer örneği³⁹³ M.S. 1. yüzyılın 2. çeyreğinden 3. yüzyılın 2. yarısına kadar olan döneme tarihlendirmiştir³⁹⁴.

3.7. Açısal Burunlu Kandiller

Açısal burunlu kandiller olarak adlandırılan bu grubun karakteristik özelliği burunun genellikle iki tarafa doğru açılıp geniş bir açı oluşturarak uzamasıdır³⁹⁵. Genel olarak diskus ve omuz bölümleri bezemeli olarak karşımıza çıkan bu grubun bezemesiz örnekleri de vardır. Genellikle omuz bölümlerinin sağ ve sol tarafları dikdörtgen panellerle bölünmüştür. Kulplu bölümleri ise genel olarak yivli ve yüzük şeklinde görülmektedir. Bu grubu Walters, Grek tiplerinin açısal burunlu, kulplu ve yazılı altında değerlendirmiştir³⁹⁶. Broneer tip XXVII altında³⁹⁷ değerlendirirken Civelek³⁹⁸ ve Metin³⁹⁹ açısal burunlu kandiller atında ele almıştır.

Tralleis batı nekropolünden açısal burunlu olarak bir adet kandil (**K.36**) bulunmuştur. **K.36** No'lu kandil örneğimiz dromoslu oda mezar içinden 4 nolu kline 1 nolu duvardan 223 cm. 2 nolu duvardan 225 cm. uzaklıktan ele geçmiştir. Kalıp yapımı olan örneğimiz sağlamdır. Kırmızımsı sarı (5YR 6/6) hamura ve açık kırmızı (2.5YR 6/8) astara sahip olup astarda dökülmeler görülmektedir. 9.7 cm. uzunlukta, 7.8 cm. genişlikte ve 2.9 cm. yüksekliktedir. Dairesel formlu gövdeli örneğimizin içbükey diskusu çember biçimiyle sınırlandırılmış olup ortada pelerinli sola doğru dönük yürür durumda bir figür, figürün arkasında aşağıda ise yağ deliği yer almaktadır. diskus üzerinde silik olarak görülen figür Eros olmalıdır. Diskus etrafında ortası dikdörtgen panellerle kesilmiş yumurta dizisi bulunmaktadır. Az eğimli omuzdan tabana inen yivli, yüzük kulpludur. Yuvarlak düz kaidenin ortası hafif içe girinti yapmaktadır. Burun ile diskus arasında diskusa doğru daralan kabartma paneli vardır. Diskus ile burun etrafında kireçlenme vardır. Kullanımdan dolayı burunda yanma izleri görülmektedir. Örneğimiz ile benzer form ve özellikte kandiller, Atina, Korfu ve Kibyra gibi birçok merkezde

³⁹³ Güngör 2011, Kat. No. 21, 134.

³⁹⁴ Güngör 2011, 32.

³⁹⁵ Civelek 2001, 48.

³⁹⁶ Walters 1914, 182 vd.

³⁹⁷ Broneer 1977, 90 vd.

³⁹⁸ Civelek 2001, 48-52.

³⁹⁹ Metin 2012, 146 vd.

görülmektedir⁴⁰⁰. Bu kandillerde, bizim örneğimizde olduğu gibi tanrı ve tanrıçalar ya da farklı türde bezemeler işlenmiştir. Walters, açısız burunlu kandiller altında değerlendirdiği benzer form ve özellikteki kandiller ile bizim örneğimiz ile benzer kandilleri M.S. 2. yüzyıla tarihlendirmektedir⁴⁰¹. Perlzweig, Atina agorasından çıkan benzer form ve özellikteki kandilleri⁴⁰² M.S. 2. yüzyıl ile erken 3. yüzyıla tarihlendirir⁴⁰³. Civelek ise açısız burunlu kandiller altında⁴⁰⁴ ele aldığı bizim örneğimiz ile benzer kandili⁴⁰⁵, M.S. erken 2. yüzyıllara tarihlendirmiştir⁴⁰⁶.

3.8. Geç Roma Dönemi Kandiller

Tralleis batı nekropolünden çıkan kandillerden Geç Roma Dönemi olarak adlandırdığımız kandilleri diğer gruplardan ayırarak burun formlarına göre değil dönemselsel olarak değerlendirdik. Bu grup altındaki kandilleri Walters düz burunlu ve yekpare kulplu geç veya yarı Hristiyanlık tipleri altında değerlendirirken, Bailey Asya: Ephesos altında değerlendirmiştir⁴⁰⁷. Baldıran 7. Grup⁴⁰⁸ altında, Barın grup III altında⁴⁰⁹ ele alırken, Civelek, Geç Roma Dönemi kandilleri⁴¹⁰ olarak incelemiştir. Metin ise Geç Roma Erken Doğu Roma kandilleri altında ele almıştır⁴¹¹.

Geç Roma Dönemi kandilleri olarak nekropol alanından toplam 15 adet (**K.37-K.51**) kandil ele geçmiştir. İncelediğimiz kandillerin büyük çoğunluğu sondaj 3'ün farklı seviyelerinden ele geçmiştir. Sonda 3 dışında, 3 nolu taş sanduka mezar ile açma 1'den kandiller bulunmuştur. Ayrıca bir adet kandilin buluntu yeri bilinmemektedir. Ele aldığımız kandillerden **K.37, K.39, K.40, K.41, K.43, K.45, K.46, K.47, K.48, K.49, K.50** ve **K.51** No'lu kandiller sondaj 3'ten ele geçmişken; **K.38** No'lu kandil, 3

⁴⁰⁰ Walters 1914, Plate XXXIV, no. 1204-1206, 1214-1215; Perlzweig 1961, Plate 8, no. 236, 238, 243, 244.

⁴⁰¹ Walters 1914, 182.

⁴⁰² Perlzweig 1961, Plate 8, no. 236, 238, 243, 244.

⁴⁰³ Perlzweig 1961, 92.

⁴⁰⁴ Civelek 2001, 48-52.

⁴⁰⁵ Civelek 2001, Levha XXI, K 120, 223.

⁴⁰⁶ Civelek 2001, 95-96.

⁴⁰⁷ Bailey 1988, 366 vd.

⁴⁰⁸ Baldıran 1990, 37-38.

⁴⁰⁹ Barın 1995, 12 vd.

⁴¹⁰ Civelek 2001, 57-63.

⁴¹¹ Metin 2012, 156 vd.

nolu taş sanduka mezarda ve **K.42** No'lu kandil açma 1 kesme blok taştan -87 cm. uzaklıkta bulunmuştur. **K.44** No'lu kandilin ise buluntu yeri bilinmemektedir.

Ele aldığımız kandiller az mika katkılı olup genel olarak kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astarlıdırlar. **K.39, K.40, K.41, K.42, K.43, K.45 K.46, K.47, K.48, K.49, K.50** ve **K.51** No'lu kandiller kırmızımsı sarının farklı tonlarında (2.5 YR 6/6, 2.5YR 6/8, 5YR 6/6, 5YR 6/8, 5YR 7/6, 5YR 7/8, 7.5YR 6/6,) hamura ve kırmızının farklı tonlarında (2.5YR 5/6, 2.5YR 5/8, 10R 4/8, 10R 2/8, 10R 4/6) astara sahiptir. **K.36** No'lu kandil zeytin-yeşilimsi sarı (2.5Y 6/6), **K.38** No'lu kandil açık sarımsı kahverengi (2.5Y 6/3) hamurlu ve her iki örnek de çok koyu gri (10YR 3/1) astarlıdır. **K.44** No'lu kandil ise astarsızdır.

Kalıp yapımı olan Geç Roma Dönemi kandilleri genel olarak 10.4 cm. ile 6.8 cm. uzunluklarında, 6.4 cm. ve 4.7 cm. genişliğindedir. Yükseklik olarakta 3.3 cm. ile 1.9 cm. arasında değişmektedir. Genel olarak sağlam ele geçen örneklerimizden **K.41, K.42** ve **K.50** No'lu kandillerin burun, omuz gövde ve kaide bölümlerinde kırık ve eksik vardır. **K. 47** ve **K.51** No'lu kandilin burun kısmında ve **K.49** No'lu kandilin ise burun ve gövde bölümünde kırık ve eksik bulunmaktadır. Örneklerimizden **K.43, K.44** ve **K.48** No'lu kandillerin dışındakilerin omuz bölümlerinde bezemeler görülmektedir. **K.39** ve **K.47** No'lu kandillerin ise diskus bölümlerinde de bezeme yer almaktadır. Kulpsuz örneklerin (**K.37 - K.38**) dışındaki kandiller genel olarak tutamak kulp ile yüzük kulpa sahiptir. **K.45** No'lu örneğimizde palmet kulpludur. Kandillerimiz genel olarak düz diplidir.

K.37 No'lu Kandil sondaj 3, -126 cm.'den ele geçmiş olup sağlamdır. Kalıp yapımı kandil zeytin-yeşilimsi sarı hamura ve çok koyu gri astara sahiptir. Gövdesi dairesel formludur. Diskusun ortasında geniş yağ deliği yer almaktadır. Yağ deliğinin etrafında ise bir bölümü silik olarak nokta bezeme görülmektedir. Diskusu çevreleyen eğimli omuzda 23 adet çizgi (ışın) bezeme bulunmaktadır. Kulpsuz olan örneğimizin hafif yüksek yuvarlak kaidesinde dökülmeler vardır. Burunda yanma izi olup astarda dökülmeler görülmektedir. Örneğimiz daha önceki yıllarda yapılan Tralleis kazılarında çıkan örnekle birebir benzemektedir. Olasılıkla bizim örneğimiz benzer bu kandil ile aynı kalıptan çıkmış olmalıdır. Civelek daha önceki Tralleis kazılarından çıkan bizim

örneğimiz ile benzer kandili⁴¹² Geç Roma Dönemi kandilleri⁴¹³ altında değerlendirmiş, M.S. 4. yüzyıla tarihlenmiştir⁴¹⁴.

K.38 No'lu kandil 3 nolu taş sanduka mezardan ele geçmiş olup kalıp yapımıdır. Sağlam olan örneğimiz açık sarımsı kahverengi hamura ve **K.37** No'lu kandilde olduğu gibi çok koyu gri astara sahiptir. İçbükey diskusun ortasında geniş yağ deliği yer almaktadır. Diskusu çevreleyen eğimli omuzda 17 adet çizgi (ışın) bezeme bulunmaktadır. Kulpsuz örneğimizin hafif yüksek yuvarlak kaidesinde kırık ve eksik vardır. Burunda yanma izi olup astarda dökülmeler görülmektedir. K.36 No'lu kandil gibi bu örneğimizde daha önceki yıllarda yapılan Tralleis kazılarında birebir benzer örneği çıkmıştır. Yine örneğimiz bu kandille aynı kalıptan çıkmış olmalıdır. **K.37** No'lu kandil gibi Geç Roma Dönemi kandilleri altında değerlendiren Civelek, benzer form ve özellikteki kandili⁴¹⁵ M.S. 4. yüzyıla tarihlenmiştir⁴¹⁶.

K.39 No'lu kandil sondaj 3, -73 cm.'den ele geçmiş olup sağlamdır. Kalıp yapımı örneğimiz kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. İçbükey diskus ve burun bir hat ile birbirine bağlantılıdır. Diskusta ortada yağ deliği ve onu çevreleyen 6 adet çiçek yaprağı motifi yer almaktadır. Onun etrafında da geometrik bezeme bulunmaktadır. Solda diskus halkası üzerinde de nokta bezemeler görülmektedir. Eğimli omuzda 14 adet yumurta dizisi vardır. Omuzdan tutamak kulpludur. İç içe çemberler ile çevrili yuvarlak kaidenin ortasında ayak izi (planta pedis) yer almaktadır. Burunda yanma izi olup astarda dökülmeler vardır. Örneğimiz ile benzer bezeme özellikte örnekler Kibyra⁴¹⁷ ve Laodikeia'dan⁴¹⁸ ele geçmiştir. Ancak buralarda görülen örneklerin diskus ile burun bölümleri bağlantısız iken bizim örneğimiz bir kanal ile bağlantılıdır. Şimşek, Laodikeia'dan çıkan bizim örneğimiz ile benzer form ve özellikteki kandili M.S. 4. yüzyılın 2. yarısı –M.S. 5. yüzyılın 3. çeyreğine

⁴¹² Civelek 2001, Levha XXII, K 130, 224.

⁴¹³ Civelek 2001, 57-63.

⁴¹⁴ Civelek 2001, 98.

⁴¹⁵ Civelek 2001, Levha XXII, K 129, 224.

⁴¹⁶ Civelek 2001, 97-98.

⁴¹⁷ Metin 2012, K555-564, 820-822.

⁴¹⁸ Şimşek 2011, Katalog no: 1262, 957.

tarikhlemiştir⁴¹⁹. Metin diskusu bitkisel bezemeli ve monogramlılar altında değerlendirdiği benzer örnekleri M.S. 6. yüzyıla tarihlemektedir⁴²⁰.

K.40 No'lu kandil örneğimiz sondaj 3, -126 cm.'den gelmiş olup sağlamdır. Kalıp yapımı olan kandil kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. Bezemesiz içbükey diskusun ortasında yağ deliği yer almaktadır. Eğimli omuzda diskus etrafında toplam 35 adet çizgi (ışın) bezeme bulunmaktadır. Omuzdan alta inen yüzük kulpa sahiptir. Düz dipli kandilin burun ile diskusu bağlantısız olup burunda yanma izi görülmektedir.

K.41 No'lu kandil sondaj 3, -126 cm.'den ele geçmiş olup kalıp yapımıdır. Burun, omuz ve kaide bölümlerinde kırık ve eksik olan örneğimiz kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. Bezemesiz içbükey diskusun ortasında yağ deliği yer almaktadır. Bir bölümü kırık eğimli omuzda diskus etrafında, **K.40** No'lu kandilde olduğu gibi toplam 30 adet çizgi (ışın) bezeme bulunmaktadır. Burun ile diskus bağlantısız olan kandilin burun kısmı eksiktir. Tamamen kırık ve eksik olan kaide bölümü ise **K.40** No'lu kandil gibi düz olmalıdır. Örneğimiz omuzdan tutamak kulpa sahip olup astarda dökülmeler vardır.

K.40 ve **K.41** No'lu kandilleri, Barın grup VII altında⁴²¹ değerlendirdiği bizim örneğimiz ile benzer kandili⁴²² M.S. 6.-7. yüzyıla tarihlendirirken⁴²³; Metin Kibyra'dan çıkan benzer form ve özellikteki örnekleri grup 3 dar diskuslular altında⁴²⁴ ele almış ve M.S. 6. yüzyıla tarihlendirmiştir⁴²⁵. Şimşek ise Laodikeia'dan çıkan benzer formdaki örneği M.S. 4. yüzyılın 2. yarısı –M.S. 5. yüzyılın 3. çeyreğine tarihlemiştir⁴²⁶.

K.42 No'lu kandil örneğimiz açma 1 kesme blok taştan -87 cm. uzaklıktan ele geçmiş olup kalıp yapımıdır. Burun, gövde ile kaide bölümleri kırık ve eksik olan kandil, kırmızımsı sarı hamurlu, kırmızı astarlıdır. İçbükey diskusa sahip olup diskus ile

⁴¹⁹ Şimşek 2011, 957.

⁴²⁰ Metin 2012, 211.

⁴²¹ Barın 1995, 48.

⁴²² Barın 1995, lev. 38 c-d.

⁴²³ Barın 1995, 49.

⁴²⁴ Metin 2012, 222 vd.

⁴²⁵ Metin 2012, 634, 641.

⁴²⁶ Şimşek 2011, 958.

burun bir kanal ile birbirine bağlantılıdır. Eğimli, korunan omuz bölümünde bitkisel bezeme yer almaktadır. Yivli tutamak kulpludur. Astarı iyi korunamadığından dökülmüştür. Brants Smyrna'dan ele geçen benzer formdaki örneği⁴²⁷ grup XXVIII altında değerlendirmiş olup M.S. 3 - 4. yüzyıla tarihlenmiştir⁴²⁸.

K.43 No'lu kandil sondaj 3, kuzeydoğu -171 cm.'den bulunmuştur. Sağlam ve kalıp yapımı örneğimiz kırmızımsı sarı hamur ile kırmızı astara sahiptir. Gövdesi oval formu, eğimli omuza sahiptir. İçbükey diskus ile burun bir kanal ile bağlantılıdır. Bezemesiz diskusun ortasında yağ deliği bulunmaktadır. Eğimli omuzdan yivli tutamak kulpludur. Altta tutamak ile kaide arasında 3'er adet çizgi hat vardır. Yuvarlak düz diplidir. Burunun alt kısmında 2'şer adet çizgi hat yer almakta olup burunda yanma izi görülmektedir. Astar da dökülmeler vardır. Bailey Asya: Ephesos altında⁴²⁹ değerlendirdiği benzer örnekleri⁴³⁰ M.S. 550-650 yılları arasına tarihlenmiştir⁴³¹.

K.44 No'lu kandilin buluntu yeri bilinmemektedir. Sağlam olarak ele geçen örneğimiz kalıp yapımıdır. Kırmızımsı sarı hamura sahipken astar görülmemektedir. Bezemesiz içbükey diskusun ortasında yağ deliği olup diskus ile burun bir hat ile birbirine bağlantılıdır. Bezemesiz eğimli omuza sahiptir. Omuzdan, hafif eğimli yivli tutamak kulpludur. Yuvarlak düz diplidir. Astarsız olup burunda yanma izi görülmektedir. Bailey Asya: Ephesos altında⁴³² değerlendirdiği benzer örnekleri⁴³³ M.S. 550-650 yılları arasına tarihlenmiştir⁴³⁴. Civelek benzer form ve özellikteki kandili⁴³⁵ M.S. 4. yüzyıla tarihlenmiştir⁴³⁶.

K.45 No'lu kandil sandaj 3, -130 cm.'den ele geçmiş olup sağlamdır. Kalıp yapımı örneğimiz kırmızımsı sarı hamura ve açık kırmızı astara sahiptir. İçbükey diskusa sahip olup diskus ve burun bir hat ile birbirine bağlantılıdır. Diskusta ortada yağ deliği bulunmaktadır. Diskus ile burun arasında sağda ve solda iki adet nokta bezeme

⁴²⁷ Brants 1913, Plaat VII, no. 1121.

⁴²⁸ Brants 1913, 63 vd.

⁴²⁹ Bailey 1988, 366 vd.

⁴³⁰ Bailey 1988, Q 3187, Q 3209.

⁴³¹ Bailey 1988, 390, 393.

⁴³² Bailey 1988, 366 vd.

⁴³³ Bailey 1988, Q 3187, Q 3209.

⁴³⁴ Bailey 1988, 390, 393.

⁴³⁵ Civelek 2001, Levha XXV, K 144.

⁴³⁶ Civelek 2001, 101.

görülmektedir. Eğimli omuzda bitkisel bezeme (?) yer almaktadır. Tutamak kulp üzeri bitkisel bezeme ile bezenmiştir. Tutamak ile diskus hattı arasında üç adet nokta bezeme bulunmaktadır. İç içe çemberlerle çevrili halka dibin ortasında iki adet ayak izi (planta pedis) bulunmaktadır. Tutamaktan kaideye inen yivli kabartma bir hat vardır. Burunda yanma izi olup astarda dökülmeler görülmektedir. Bailey benzer form ve özellikteki kandilleri⁴³⁷ M.S. 550 ile 650 yılları arasına tarihlemiştir⁴³⁸. Barın grup III altında⁴³⁹ değerlendirdiği benzer formdaki kandilleri⁴⁴⁰ M.S. 550-650 yıllarına tarihlendirir⁴⁴¹. Metin ise bitkisel ve plastik kabartma kandiller⁴⁴² altında incelediği benzer kandilleri⁴⁴³ M.S. 6. yüzyıl-M.S. 7. yüzyılın ilk yarısına tarihlemektedir⁴⁴⁴.

K.46 No'lu kandil sondaj 3, -120 cm.'den ele geçmiş olup sağlamdır. Kalıp yapımı örneğimiz açık kırmızı hamura ve kırmızı astara sahiptir. İçbükey diskusa sahip olup altta yağ deliği bulunmaktadır. Eğimli omuzda ve diskus ile burun arasında bitkisel bezeme yer almaktadır. Omuzdan alta kadar inen yivli yüzük kulpa sahiptir. Düz diplidir. Burunda hafif yanma izi görülmekte olup astarda yer yer dökülmeler vardır. Örneğimizi formsal özelliklerinden dolayı M.S. 5.-6. yüzyıllarına tarihlemek mümkündür.

K.47 No'lu kandil sondaj 3, kuzeydoğu -171 cm.'den bulunmuş olup burun bölümü kırık ve eksiktir. Kalıp yapımı olan örnek kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. İçbükey diskusa sahip olup ortada yağ deliği, onu çevreleyen yedi yapraklı çiçek motifi ve onun etrafı da bir çember ile sınırlandırılmıştır. Buruna doğru aşağıda ise hava deliği bulunmaktadır. Diskus ve burun bir hat ile birbirine bağlantılıdır. Eğimli omuzda etrafı dalgalı bir çizgi hat ile sınırlandırılmış altı adet üzüm salkımı yer almaktadır. Ayrıca burunun olduğu bölümde bitkisel (?) bezeme vardır. Omuzdan, hafif eğimli tutamak kulpludur. İçbükey halka diplidir. Altta gövdede, kulpa doğru olan bölümde iki adet volüt görülmektedir. Astarada dökülmeler mevcuttur. Bailey Asya:

⁴³⁷ Bailey 1972, Plate 15 d; Bailey 1988, Plate 114, Q 3210.

⁴³⁸ Bailey 1972, 21; Bailey 1988, 393.

⁴³⁹ Barın 1995, 12 vd.

⁴⁴⁰ Barın 1995, Levha 4 a-d, Çizim 10 a-d.

⁴⁴¹ Barın 1995, 12.

⁴⁴² Metin 2012, 186 vd.

⁴⁴³ Metin 2012, K 411-412, 797.

⁴⁴⁴ Metin 2012, 489-490.

Ephesos altında⁴⁴⁵ değerlendirdiği benzer örneği⁴⁴⁶ M.S. 500-600 yılları arasına tarihlemektedir⁴⁴⁷. İnanan ise bu tip kandilleri Brooneer tip XXIX-4. Grup kandilleri altında değerlendirmiştir⁴⁴⁸. Bizim örneğimiz ile benzer form ve özellikteki kandilleri İnanan, M.S. 6 ve 7. yüzyıllara tarihlemiştir⁴⁴⁹.

K.48 No'lu kandil Sondaj 3, -126 cm.'den ele geçmiş olup sağlamdır. Kalıp yapımı örneğimiz kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. İçbükey diskusta sağda ve solda iki adet yağ deliği bulunmaktadır. Eğimli omuzda 18, diskus ile burun arasında da bir adet olmak üzere toplam 19 adet içi noktalı halka bezeme yer almaktadır. Omuzdan tutamak kulpludur. İçbükey yuvarlak diplidir. Burun ile diskus bağlantısız olup burunda yanma izleri görülmektedir. Astar da dökülmeler vardır. Bailey Asya: Ephesos altında⁴⁵⁰ değerlendirdiği benzer örneği⁴⁵¹ M.S. 500-600 yılları arasına tarihlemektedir⁴⁵². Baldıran 7. Grupta⁴⁵³ incelediği benzer form ve özelleklikteki kandilleri⁴⁵⁴ M.S. 4. yüzyıl-M.S. 5. yüzyıl'a tarihlendirir⁴⁵⁵. Metin ise grup 2 hayvan figürlüler altında⁴⁵⁶ değerlendirdiği benzer formdaki örneği M.S. 5. yüzyılın ikinci yarısı ve M.S. 6. yüzyıla tarihlendirmektedir⁴⁵⁷.

K.49 No'lu kandil sondaj 3 kuzeydoğu -171 cm.'de ele geçmiş olup burun ve gövde bölümlerinde kırık ve eksik vardır. Kalıp yapımı örneğimiz kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. İçbükey diskusu çevreleyen korunmuş 16 adet nokta bezeme görülmektedir. Bezemesiz eğimli omuzdan yüzük kulpa sahiptir. Düz diplidir. Astar da aşırı dökülmeler görülmektedir.

K.50 No'lu kandil örneğimiz sondaj 3 -120 cm.'den bulunmuştur. Kalıp yapımı olan kandilin burun, omuz ve kaide bölümlerinde kırık ve eksik vardır. Bezemesiz

---

⁴⁴⁵ Bailey 1988, 366 vd.

⁴⁴⁶ Bailey 1988, Plate 105, Q 3115.

⁴⁴⁷ Bailey 1988, 383.

⁴⁴⁸ İnanan 2004, 108-111.

⁴⁴⁹ İnanan 2004, 111.

⁴⁵⁰ Bailey 1988, 366 vd.

⁴⁵¹ Bailey 1988, 106, Q 3122

⁴⁵² Bailey 1988, 384.

⁴⁵³ Baldıran 1990, 37-38.

⁴⁵⁴ Baldıran 1990, Resim 160, 163

⁴⁵⁵ Baldıran 1990, 38.

⁴⁵⁶ Metin 2012, 199-206.

⁴⁵⁷ Metin 2012, 201.

diskusun ortasında bir bölümü kırılmış yağ deliği yer almaktadır. Omuzda diskus etrafında çizgi (ışın) bezeme bulunmaktadır. Omuzdan yüzük kulpa sahiptir. Burun ile diskus birbiriyle bağlantılı olduğu görülmektedir. Astarta dökülmeler vardır. **K.49** ve **K.50** No'lu örneklerimiz buluntu kompleksi ile formsal özelliklerinden dolayı M.S. 5-6. yüzyıllara tarihlenmek mümkündür.

K.51 No'lu kandi sondaj 3'ten bulunmuştur. Kalıp yapımı kandilin burun bölümü kırık ve eksiktir. İçbükey diskusa sahip olup ortada yağ deliği bulunmaktadır. Diskus deliğini çevreleyen dokuz yapraklı çiçek bezemesi yer almaktadır. Eğimli omuzda 3 adet nokta bezeme görülmektedir. Burun bölümünde solda bir adet daha nokta bezeme olmalıdır. Ancak kırıldığından dolayı korunamamıştır. Omuzdan yivli yüzük kulpa sahip örneğimizin korunan kaide bölümü düzdür. Astarta aşırı dökülmeler görülmektedir. Bailey Kıbrıs'tan ele geçen benzer form ve özellikteki kandili⁴⁵⁸ M.S. 4 – 5. yüzyıla tarihlendirmiştir⁴⁵⁹.

3.9. Tipoloji Dışı Kandiller

Tipoloji dışı olarak değerlendirdiğimiz Tralleis batı nekropolü alanından toplam bir adet kandil bulunmaktadır. Ele aldığımız **K.52** No'lu örneğimiz açma 1 -90 cm.'den ele geçmiştir.

Tipoloji dışı kandiller az mika katkılı olup kırmızımsı sarı (5YR 6/6) hamura ve kırmızı (10R 4/8) astara sahiptir. **K.52** No'lu kandilimiz kalıp yapımıdır. Örneğimiz 6.1 cm. uzunluğunda ve 4.5 cm genişliktedir. Yükseklik olarak ise 2.7 cm. yüksekliğe sahiptir. **K.52** No'lu kandilimizin kulp ve diskus bölümü bulunmaktadır.

K.52 No'lu kandil açma 1 -90 cm.'den ele geçmiş olup kalıp yapımıdır. Burun, gövde ve kaide bölümleri kırık ve eksiktir. Korunmuş olan diskusu içbükey olup bezemesiz olarak görülmektedir. Korunan omuz bölümü ise eğimlidir. Omuzdan yüzük kulpludur. Astarı dökülmelerden dolayı korunamamıştır. Yüzeyinde kireçlenmeler görülmektedir. **K.52** No'lu kandil örneklerimizi tarihlleme konusunda Roma Dönemi içinde değerlendirmek mümkündür.

⁴⁵⁸ Bailey 1988, Plate 44, Q 2069.

⁴⁵⁹ Bailey 1988, 252.

SONUÇ

Tralleis antik kenti batı nekropolünde 2007 yılında yapılan kazılar sonucunda bulunan kandiller değerlendirilmiştir. Kazı çalışmaları sırasında batı nekropolünde kandiller yoğunluk olarak 1 No'lu açmada açığa çıkarılan dromoslu oda mezar içinden gelmiştir. Dromoslu oda mezar dışında çatı kiremitli mezarlardan, taş sanduka mezarlardan, sondajlardan ve situla gömülerden de kandil buluntuları yer almaktadır. Kandil buluntuları M.Ö. 2. yüzyıl ile M.S. 6. yüzyılları arasına tarihlendirilmiştir. Bu dönem içinde batı nekropolünden beşi çark yapımı ve 47 adeti ise kalıp yapımı olmak üzere toplamda 52 adet kandil tüm ve tüme yakın olarak ele geçirilmiştir.

Genel olarak kandiller burunlarına göre tipolojik olarak sınıflandırılırken, bir bölümü ise dönemselsel olarak analogileri belirlenip tarihlendirilmiştir. Ancak bir grup kandil formsal özelliğine göre (kulaklı kandiller) ayrılarak ele alınmış bir grupta tipoloji dışı olarak incelenmiştir. Tralleis batı nekropolünden çıkan kandil buluntuları dokuz ana grup altında incelenmiştir. Bunlar; Ephesos tipi kandiller, kalp burunlu kandiller, kulaklı kandiller, volütlü kandiller, yuvarlak burunlu kandiller, U burunlu kandiller, açılabilir burunlu kandiller, Geç Roma Dönemi kandilleri ve tipoloji dışı örneklerdir.

Ele aldığımız kandiller yoğun olarak kırmızımsı sarı hamura ve kırmızı astara sahiptir. Hamur olarak kırmızımsı sarının yanı sıra beş adet örnek kırmızı, üç adet açık sarımsı kahverengi, bir adet açık zeytuni kahverengi, bir adet grimsi kahverengi, bir adet pembe ve bir adet kandil de zeytin-yeşilimsi sarı hamura sahiptir. Astar olarak da kırmızının dışında beş adet gri ve iki adet ise kahverengi astara sahip örneğimiz bulunmaktadır. Ancak bir adet kandilimiz astarsızdır. Örneklerimiz az mika katkı dışında herhangi bir katkı maddesi içermemektedir.

Ephesos tipi olarak toplam 13 adet kandil ele geçmiştir. Bunlardan 8 adeti mızrak uçkudur. Kandillerimizden bir bölümü bezemeliyken bir bölümünde herhangi bir bezeme görülmemektedir. Değerlendirdiğimiz Ephesos tipi kandillerden özellikle **K.5, K.6, K.7, K. 8, K.11, K.12** ve **K.13** No'lu örnekler daha önceki yıllarda Tralleis'te yapılan kazılarda çıkan kandiller ile birebir benzemektedir. Özellikle bu örnekler daha önceki yıllarda çıkan kandillerle aynı kalıptan çıkmış olmalıdır ve bunlar

Tralleis'in yerel üretimidir. Değerlendirdiğimiz örneklerden **K.1**, **K.2** ve **K.3** No'lu örnekler keskin ok ucu formunda burna sahiptirler ve bu örneklerimiz ithal olmalıdır. Genel olarak Ephesos tipi kandillerimiz benzer örnekleriyle karşılaştırılmaları sonucunda M.Ö. 2. yüzyıl ile M.Ö. 1. yüzyıllarına tarihlendirilmektedir.

Kalp burunlu olarak batı nekropolü alanından beş adet kandil değerlendirilmiştir. Örneklerimiz omuz veya diskus bölümlerinde bezemeler görülmektedir. Ele aldığımız örneklerden özellikle **K.14** No'lu kandil diskus bezemesi ile dikkat çeker. Sürüsünü otları çoban figürü birçok merkezde görülsede bizim örneğimiz ile benzer değildir. Genel olarak M.S. 1.yüzyılın ikinci yarısı ile M.S. 2. yüzyıla tarihlenen örneklerimiz ithal yerine yerel üretim olmalıdır.

Kulaklı kandil grubundan beş adet kandil değerlendirilmiştir. Örneklerimizden **K.21** No'lu kandilin dışındakiler bezemesizdir. **K.21** No'lu örneğimizde ise çiçek bezemesi görülmektedir. M.S. 1. yüzyıl ile 2. yüzyıllarda yaygın olarak kullanılan kulaklı kandillerin bizim örneklerle benzerleri Atina, Ephesos ve Miletos gibi birçok merkezde görülmektedir.

Volütlu kandillerden toplam altı adet kandil nekropol alanından ele geçmiştir. Genel olarak bezemeli diskusa sahip örneklerimizin benzerlerine Tarsus, Stratonikeia, Kıbrıs, Atina, Mısır ve Kyzikos gibi birçok merkezde rastlanılmıştır. Örneklerimiz bu merkezlerdeki örnekler ile karşılaştırılarak değerlendirilmiş ve M.S. 1. yüzyıl içine tarihlendirilmiştir.

Yuvarlak burunlu olarak dört adet kandil bulunmuş olup **K.33** No'lu örnek dışındakiler bezemelidir. Diskus veya omuz bölümlerinde bezeme görülen örneklerimiz birçok merkezde karşımıza çıkmaktadır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda bu grubu M.S. 1. yüzyıl ortaları ile M.S. 2. yüzyıla tarihlemek mümkündür.

U burunlu olarak batı nekropolünden iki adet kandil bulunmuştur. Bezemesiz diskus ve omuza sahip örneklerimizin burunlarının sağında ve solunda birer adet nokta bezeme olmalarıyla dikkat çeker. Genel olarak birçok merkezde bulunan U burunlu kandiller Tralleis nekropolünden az çıkmasıyla bu kandillerin ithal olabileceklerini düşündürmektedir. Örneklerimiz genel form özellikleri ve diğer merkezlerle

karşılaştırmaları sonucunda M.S. 1. yüzyılın 2. yarısına – M.S. 2. yüzyıl'a tarihlendirilmiştir.

Açısal burunlu olarak değerlendirdiğimiz nekropol alanında ele geçen bir adet kandilimiz bulunmaktadır. Diskus ve omuz bölümü bezemeli olarak görülen örneğimiz Taralleis dışında birçok kentte sevilerek kullanılmıştır. Ancak U burunlu kandiller gibi az sayıda ele geçmesi örneğimizin yerel üretimden çok ithal üretim olabileceğini güçlendirse de daha önceki yıllarda Tralleis kazılarında birçok açısız burunlu kandil ele geçtiğinden yerel üretim olduğunu göstermektedir. Bu kandil grubu genel olarak M.S. 2. yüzyılda yaygın olarak kullanılmıştır.

Nekropol alanından çıkan kandil grupları içinde büyük çoğunluğunu oluşturan Geç Roma Dönemi kandillerinden toplam 15 adet ele geçmiştir. Bezemeli ya da bezemesiz olarak görülen bu grup genel geç dönem kandillerinin özelliklerini taşımaktadır. Roma dönemi kandillerine nazaran bu kandiller kaba işçiliğe sahiptir. Örneklerimizden özellikle **K.37** ve **K.38** No'lu kandillerin birebir benzer örnekleri daha önceki yıllarda Tralleis'ten çıkmıştır. Olasılıkla bu kandiller ile bizim örneklerimiz aynı kalıptan olmalıdır. Genel olarak baktığımızda bu kandiller M.S. 4. yüzyıl ile M.S. 6 yüzyılları arasında yaygın Tralleiste kullanılmış ve üretilmiştir.

Batı nekropolünde ele geçen kandillerin benzer örnekleri Ephesos, Laoedeikia, Stratonikeia, Miletos, Atina, Korith, Tunus, Mısır, Knidos, İtalya ve Anadolu'nun çeşitli kentlerinde bulunmuştur. Tezde incelenen çark ve kalıp yapımı kandiller, kronolojik olarak M.Ö. 2. yüzyıl ile M.S. 6. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir. Fakat genel olarak M.Ö. 2. yüzyıl ile MS. 2. yüzyıl arasında yoğunluk olduğu görülmekte olup, MS. 3 yüzyıl ile M.S. 4. yüzyıl arasına tarihlenen örnek saptanamamıştır. Ancak M.S. 4. yüzyıldan sonra özellikle M.S. 6. yüzyıla tarihlenen kandil sayısının arttığı görülmektedir. Bu durumda özellikle Tralleisin batı nekropolünün uzun bir dönem içinde yaygın olarak kullanıldığını göstermektedir.

Tralleis'de daha önceki yıllarda ele geçen kandil örnekleri ile batı nekropolünde bulunan kandillerin bir bölümü benzer hatta aynı kalıp yapımıdır. Bu da kentte yoğun olarak kandil üretiminin yapıldığını ve batı nekropolü kazılarında bulunan bazı

kandillerin Trallies'in yerel üretimi olduğunu göstermektedir. Bunun dışında özellikle Anadolu, kentlerinden ithal örneklerin de görülmesi, Yunanistan ve İtalya ile benzer formlara sahip kandillerin olması, Tralleis'in diğer kentler ile ticaret ve sanatsal olarak etkileşim içinde olduğunu gösterir niteliktedir.

KATALOG

K. 1 : Lev. No: V, Çiz: a-b, Res: K.1

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 52

Müze Env. No: 7906

Buluntu Yeri : 4 Nolu Kline Güney Bölüm

Rengi : Hamur: Açık sarımsı Kahverengi (2.5Y 6/3)

Astar: Çok Koyu gri (Gley 1/ 3)

Ölçü : Uz: 13.6 cm; K. Ç: 4.4 cm; Gen: 6.6 cm;

B. Ç: 1.8 cm; Yük: 3.7 cm;

Y.D.Ç: 1.4 cm; D.Ç: 4.8 cm.

Tanım : Kaide bölümü kırık ve eksik, kalıp yapımı,

gövdesi dairesel formlu, eğimli omuza sahiptir. Yüksek içbükey diskusa sahip olup ortada geniş yağ deliği ve onun etrafında 3 adet küçük hava deliği yer almaktadır. Diskus etrafında 16 adet, burun ile diskus arasında ise bir adet silik halde bezeme (?) bulunmaktadır. Omuzdan, yüksek yivli halka kulpludur. Hafif yüksek yuvarlak düz kaide kırık ve eksik olup ortada rozet bezemesi vardır. Burunda dökülmeler olduğu için yanma izleri görülmemektedir. Astar da dökülmeler görülmektedir.

Benzerleri : Howland 1958, Plate 49, no. 657; Kassab-Sezer, 1995, no. 290, 292;

Civelek 2001, Levha IV, K 13, 208.

Tarihi : M.Ö. 2. yüzyıl sonu - M.Ö. 1. yüzyıl başı

K.2 : Lev. No: VI, Çiz: a-b, Res: K.2

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 39

Müze Env. No: 7896

Buluntu Yeri : 3 Nolu Klinenin Kuzeyinden 100 cm Güneyde

Rengi : Hamur: Açık zeytuni kahverengi (2.5Y 5/4);

Astar: Zeytuni gri (5Y 5/2)

Ölçü : Uz: 11.2 cm; K. Ç: 4.2/4.5 cm; Gen: 6.4 cm;

B. Ç: 2.0 cm; Yük: 3.0 cm;

Y.D.Ç: 1.4 cm; D.Ç: 4.8 cm.

Tanım : Kulp kırık ve eksik, diskus etrafında ve omuzda kırıklar var. Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, eğimli omuza sahiptir. Yüksek içbükey diskusa sahip olup ortada geniş yağ deliği ve onun etrafında 3 adet küçük hava deliği yer almaktadır. Diskus çevresinde omuzda sağda 8, solda 5 adet olmak üzere sağdan sola birbirini takip eden ok ucu bezemsi olup omuzda kırık ve eksik vardır. Kulp kırıktır. Hafif yüksek yuvarlak düz kaideye sahiptir. Burunda aşırı yanma izleri görülmektedir.

Benzerleri : Goldman 1950, Plate 94, no. 47; Howland 1958, Plate 49, 650-652; Bailey 1980, Plate 32, 164-165; Bailey 1988, Plate 150, Q 173 bis; Kassab-Sezer, 1995, no. 290; Civelek 2001, Levha V, K 10, 207, Levha VI, K 13, 208; Çevik-Bulut 2010, Res. 144d, 107.

Tarihi : M.Ö. 2. yüzyıl sonu - M.Ö. 1. yüzyıl başı

- K.3** : Lev. No: VII, Çiz: a-b, Res: K.3
 Adı : Kandil
 Cinsi : Pişmiş Toprak
 Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 41
 Müze Env. No: 7898
 Buluntu Yeri : 2 Nolu Kline Kuzey Köşe
 Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6);
 Astar: Kırmızı (2.5YR 4/8)
 Ölçü :Uz: 12.5 cm; K. Ç: 4.3 cm; Gen: 6.5 cm;
 B. Ç: 1.6 cm; Yük: 3.0 cm;
 Y.D.Ç: 0.8 cm; D.Ç: 4.4 cm.
 Tanımı : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, eğimli omuza sahiptir. İçbükey diskus çember biçimiyle sınırlandırılmış olup ortada yağ deliği vardır. Diskus ile burun arasında boğa başı biçiminde başlığı olan uzun sakallı insan portresi yer almaktadır. Diskus çevresinde omuzda toplam 20 adet ikili ok ucu şeklinde geometrik bezeme bulunmaktadır. Diskustan omuza bağlanan yivli halka kulpa sahiptir. Hafif yüksek halka kaide ortasında silik olarak A (alfa) harfi vardır. Burunda yanma izi görülür. Astar da ise hafif dökülmeler vardır.
 Benzerleri : Kassab-Sezer, 1995, no. 304-305.
 Tarihi : M.Ö. 2. yüzyılın sonu - M.Ö. 1. yüzyıl

K.4 : Lev. No: VIII, Çiz: a-b, Res: K.4

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 43

Müze Env. No: -

Buluntu Yeri : 2 Nolu Kline Güney

Rengi : Hamur: Açık sarımsı Kahverengi (2.5Y 6/3)

Astar: Çok Koyu gri (Gley 1/ 3)

Ölçü :Uz: 12.9 cm; K. Ç: 4.7 cm; Gen: 7.3 cm;

B. Ç: 1.6 cm; Yük: 5.7 cm;

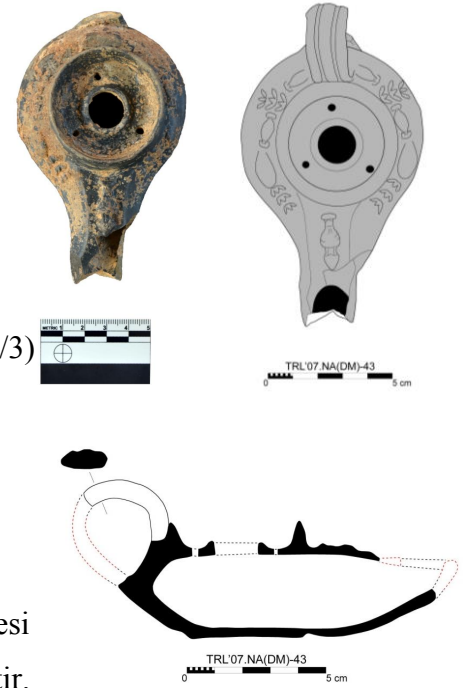
Y.D.Ç: 1.5 cm; D.Ç: 5.0 cm.

Tanımı : Kulp ve burun kırık, kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, eğimli omuza sahiptir.

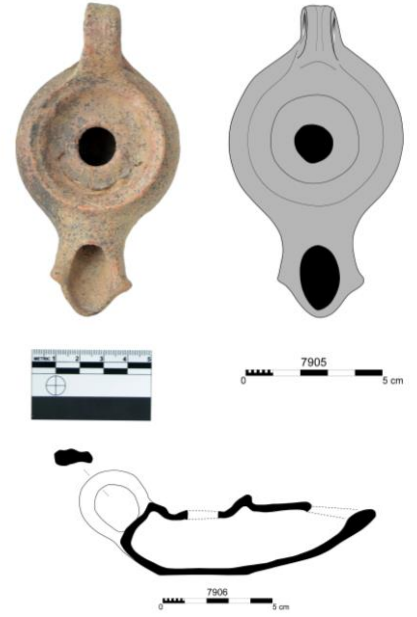
Diskus çember biçimiyle sınırlandırılmış olup ortada geniş yağ deliği vardır. Yağ deliğinin etrafında 3 adet küçük hava deliği yer almaktadır. Diskus ile burun bir kap yer almaktadır. Diskus çevresinde omuzda bitkisel bezeme bulunmaktadır. Omuzdan yüksek yivli halka kulpa sahiptir. Hafif yüksek kaidelidir. Yüzeyinde kireçlenmeler görülmektedir.

Benzerleri : Hayes 1980, Plate 7, 55; Gürlü 1994, Lev. 32, no. 172; Lev. 40, no. 183.

Tarihi : M.Ö. 2. yüzyıl

- K.5** : Lev. No: IX, Çiz: a-b, Res: K.5
 Adı : Kandil
 Cinsi : Pişmiş Toprak
 Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 51
 Müze Env. No: 7905
 Buluntu Yeri : 1 Nolu Kline Kuzey Köşe
 Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (7.5YR 7/8)
 Astar: Kırmızı (10R 4/6)
 Ölçü : Uz: 11.5 cm; K. Ç: 4.1 cm; Gen: 6.4 cm;
 B. Ç: 2.6 cm; Yük: 3.5 cm;
 Y.D.Ç: 1.5 cm; D.Ç: 5.0 cm.
 Tanım : Sağlam, çark yapımı, gövdesi dairesel formlu, eğimli omuza sahiptir. Yüksek içbükey diskusa sahip olup ortada geniş yağ deliği bulunmaktadır. Diskustan omuza bağlanan yüksek halka kulpu vardır. Hafif yüksek yuvarlak kaidelidir. Kaidede çark izleri görülmektedir. Burunda az yanma izleri olup astarda dökülmeler vardır.
 Benzerleri : Kassab-Sezer, 1995, no. 303; Civelek 2001, Levha V, K 19, 209.
 Tarihi : M.Ö. 2. yüzyıl sonu - M.Ö. 1. yüzyıl başı

- K.6** : Lev. No: X, Çiz: a-b, Res: K.6
 Adı : Kandil
 Cinsi : Pişmiş Toprak
 Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 53
 Müze Env. No: 7907
 Buluntu Yeri : 4 Nolu Kline
 Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (7.5YR 6/6);
 Astar: Kırmızı (2.5YR 5/6)
 Ölçü : Uz: 11.2 cm; K. Ç: 4.2 cm; Gen: 5.8 cm;
 B. Ç: 2.2 cm; Yük: 3.5 cm;
 Y.D.Ç: 1.4 cm; D.Ç: 4.6 cm.
 Tanım : Sağlam, çark yapımı, gövdesi dairesel formu, eğimli omuza sahiptir. Yüksek içbükey diskusa sahip olup ortada geniş yağ deliği bulunmaktadır. Diskusta çark izleri görülmektedir. Diskustan omuza bağlanan yüksek halka kulpu vardır. Hafif yüksek yuvarlak kaidelidir. Burunda yanma izi olup astarda dökülmeler vardır.
 Benzerleri : Kassab-Sezer, 1995, no. 303; Civelek 2001, Levha V, K 21-22.
 Tarihi : M.Ö. 2. yüzyıl sonu - M.Ö. 1. yüzyıl başı

K.7 : Lev. No: XI, Çiz: a-b, Res: K.7

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 47

Müze Env. No: 7903

Buluntu Yeri : 2 Nolu Kline

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 7/6)

Astar: Kırmızı (2.5YR 5/8)

Ölçü : Uz: 10.2 cm; K. Ç: 4.2 cm; Gen: 6.5 cm;

B. Ç: 2.6 cm; Yük: 3.8 cm;

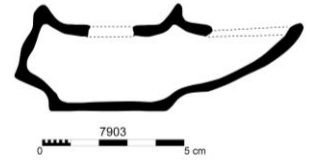
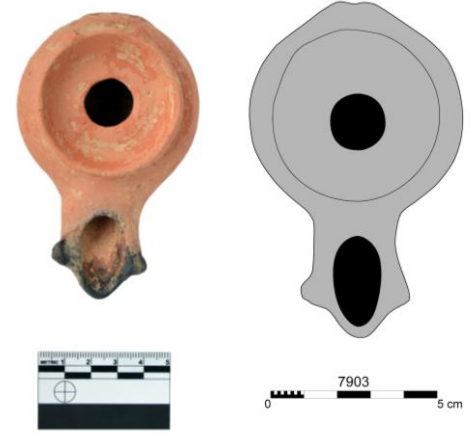
Y.D.Ç: 1.6 cm; D.Ç: 5.0 cm.

Tanım : Kulpu kırık ve eksik, çark yapımı, gövdesi

dairesel formlu, eğimli omuza sahiptir. Yüksek içbükey diskusa sahip olup ortada geniş yağ deliği bulunmaktadır. Çark izleri görülmektedir. Kulpu kırık ve eksiktir. Hafif yüksek yuvarlak kaidelidir. Burunda yanma izleri olup astarda yoğun olarak dökülmeler vardır.

Benzerleri : Rudolph 1978, Plate 31, no. 51; Kassab-Sezer, 1995, no. 303; Civelek 2001, Levha IV, K 16, K 18, 208, Levha V, K 19, 209.

Tarihi : M.Ö. 2. yüzyıl sonu - M.Ö. 1. yüzyıl başı

K.8 : Lev. No: XII, Çiz: a-b, Res: K.8

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 49

Müze Env. No: -

Buluntu Yeri : 2 Nolu Kline

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (7.5YR 7/8)

Astar: Kırmızı (10R 4/6)

Ölçü : Uz: 9.0 cm; K. Ç: 6.6 cm; Gen: 6.3 cm;

B. Ç: 1.8 cm; Yük: 3.8 cm;

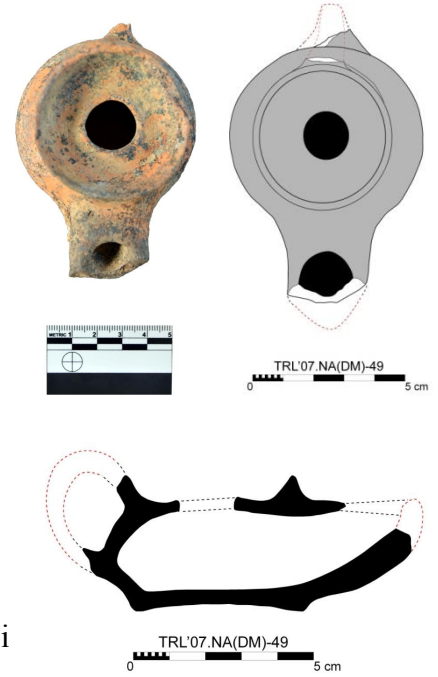
Y.D.Ç: 1.6 cm; D.Ç: 4.8 cm.

Tanım : Kulp kırık ve eksik, çark yapımı, gövdesi dairesel formu, eğimli omuza sahiptir.

Yüksek içbükey diskusa sahip olup ortada geniş yağ deliği bulunmaktadır. Çark izleri görülmektedir. Kulpu kırık ve eksiktir. Hafif yüksek yuvarlak kaidelidir. Burunda yanma izleri olup astarda yoğun olarak dökülmeler vardır.

Benzerleri : Rudolph 1978, Plate 31, no. 51; Kassab-Sezer, 1995, no. 303; Civelek 2001, Levha IV, K 16, K 18, 208, Levha V, K 19, 209.

Tarihi : M.Ö. 2. yüzyıl sonu - M.Ö. 1. yüzyıl başı

K.9 : Lev. No: XIII, Çiz: a-b, Res: K.9

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 238

Müze Env. No: 7961

Buluntu Yeri : 5 Nolu Situla

Rengi : Hamur: Kırmızımsı Sarı (5YR 6/6);

Astar: Kırmızı (2.5YR 5/6)

Ölçü : Uz: 9.0 cm; K. Ç: 3.8 cm; Gen: 5.4 cm;

B. Ç: 1.6 cm; Yük: 3.2 cm; Y.D.Ç: 1.6 cm;

D.Ç: 3.8 cm.

Tanım : Kaide bölümü kırık ve eksik, çark yapımı,

gövdesi küresel formludur. Bezemesiz

içbükey diskusa sahip olup ortada geniş yağ deliği bulunmaktadır. Eğimli

bezemesiz omuzludur. Burun deliği ile diskus dış çemberi bağlantılıdır.

Omuzdan, yüksek halka kulpludur. Hafif yüksek yuvarlak kaide kırık ve

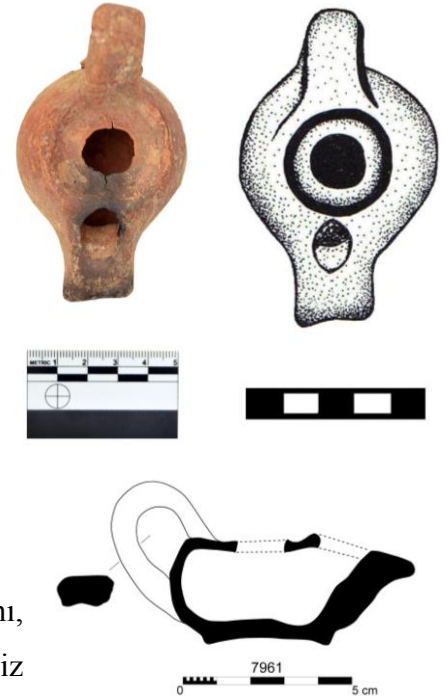
eksiktir. Kaide bölümünde çark izleri vardır. Burun ve diskusta yanma

izleri olup astarda dökülmeler görülmektedir.

Benzerleri : Hellström 1971, Plate 22, 26-29; Hayes 1980, Plate 3, no. 22; Kassab-

Sezer 1995, no. 240; Çokay 1998, Levha 29, no. 23, 224.

Tarihi : M.Ö. 2. Yüzyılın 2. yarısı - M.Ö. 1. yüzyıl

K.10 : Lev. No: XIV, Çiz: a-b, Res: K.10

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 76

Müze Env. No: 7917

Buluntu Yeri : 4 Nolu Kline Güney Bölüm

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (7.5YR 6/6)

Astar: Kırmızı (10R 4/8)

Ölçü : Uz: 18.2 cm; K. Ç: 6.0 cm; Gen: 11.4 cm;

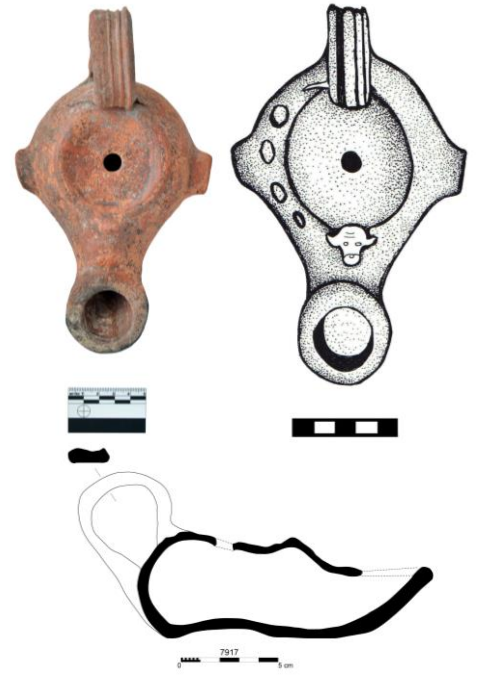
B. Ç: 3.0 cm; Yük: 5.7 cm;

Y.D.Ç: 1.0 cm; D.Ç: 6.2 cm.

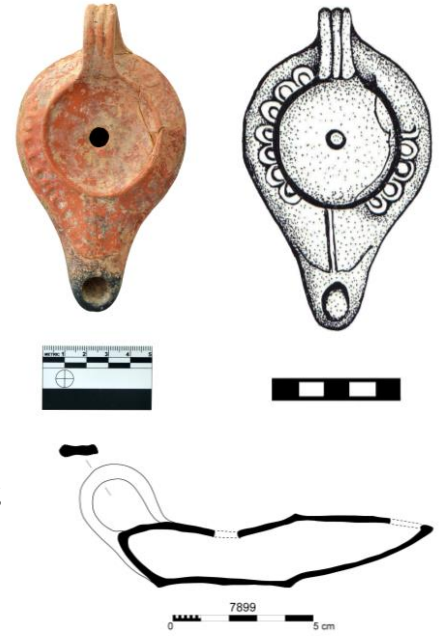
Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi oval formludur. İçbükey diskusa sahip olup ortada yağ deliği bulunmaktadır. Eğimli omuzda silik olarak 4 adet büyük nokta kabartma bezeme vardır. Omuzda dışa taşkın olarak kulakçıklar bulunmaktadır. Diskus ile burun arasında, diskus çemberine bağlantılı olarak bir boğa başı yer almaktadır. Omuzdan, yüksek yivli halka kulpludur. Hafif içbükey yuvarlak diplidir. Geniş burun deliği etrafında yanma izleri görülmekte olup astarda yer yer dökülmeler vardır. Pişirmeden dolayı alacalıdır.

Benzerleri : Kassab-Sezer, 1995, no. 290, 368; Barın 1995, Levha 3 b.

Tarihi : M.Ö. 2. yüzyıl sonu - M.Ö. 1 yüzyıl başı

- K.11** : Lev. No: XV, Çiz: a-b, Res: K.11
 Adı : Kandil
 Cinsi : Pişmiş Toprak
 Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 42
 Müze Env. No: 7899
 Buluntu Yeri : 4 Nolu Kline Güney Köşe
 Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 7/6);
 Astar: Kırmızı (2.5YR 4/6)
 Ölçü : Uz: 12.6 cm; K. Ç: 4.8 cm; Gen: 7.4 cm;
 B. Ç: 1.2 cm; Yük: 2.6 cm;
 Y.D.Ç.: 0.8 cm; D.Ç: 5.0 cm.
 Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi oval formlu kesik konik haznelidir. Eğimli omuza sahiptir. İçbükey diskusa sahip olup ortada yağ deliği vardır. Diskus etrafında omuzda bezeme yer alıyor. Diskus ile burun arasında bir hat vardır. Diskus çemberinden omuza bağlı, yivli yüksek halka kulpa sahiptir. İçbükey yuvarlak kaideli olup ortada usta işareti bulunmaktadır. Burunda yanma izi vardır. Astar da dökülmeler görülür.
 Benzerleri : Civelek 2001, Levha II, K 1, 206, Levha VII, K 34, 221
 Tarihi : M.Ö. 2. yüzyıl sonu - M.Ö. 1. yüzyıl başı

K.12 : Lev. No: XVI, Çiz: a-b, Res: K.12

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (ÇT) 67

Müze Env. No: 7914

Buluntu Yeri : 13 Nolu Çatı Kiremitli Mezar

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 7/4);

Astar: Kırmızı (10R 5/6)

Ölçü : Uz: 12.0 cm; K. Ç: 4.5 cm; Gen: 6.6 cm;

B. Ç: 2.0 cm; Yük: 2.7 cm;

Y.D.Ç: 0.7 cm; D.Ç: 4.2 cm.

Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi oval formlu, kesik konik haznelidir. İçbükey diskusa sahip olup ortada yağ deliği bulunmaktadır. Eğimli omuzda, bezemesiz diskusun etrafında 12 adet çiçek yaprağı (?) bezemesi vardır. Diskus ile burun arasında iki adet çizgi hat yer alır. Omuzdan, yivli yüksek halka kulpa sahiptir. Hafif yüksek yuvarlak kaidelidir. Burunda yanma izleri olup astarda yer yer dökülmeler görülmekte ve kandil üzerinde kireçlenme vardır.

Benzerleri : Civelek 2001, Levha II, K 1, 206, Levha VII, K 34, 221.

Tarihi : M.Ö. 2. yüzyıl sonu - M.Ö. 1. yüzyıl başı

K.13 : Lev. No: XVII, Çiz: a-b, Res: K.13

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 474

Müze Env. No: 7965

Buluntu Yeri : -

Rengi : Hamur: Grimsi Kahverengi (10YR 5/2);

Astar: Sarımtırak Kırmızı (5YR 5/6)

Ölçü : Uz: 11.9 cm; K. Ç: 4.6 cm; Gen: 6.8 cm;

B. Ç: 2.2 cm; Yük: 2.8 cm;

Y.D.Ç: 0.7 cm; D.Ç: 4.2 cm.

Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi oval formlu, kesik konik haznelidir. Bezemesiz içbükey diskusa sahip olup ortada yağ deliği bulunmaktadır. Eğimli omuzda, diskus etrafında bitkisel bezeme (?) vardır. Pişirmeden dolayı omuzun bir bölümünde yanma izi görülmektedir. Diskus ile burun bağlantısız olup arada çizgi hatlar yer almaktadır. Omuzdan, yivli yüksek halka kulpludur. Hafif yüksek düz yuvarlak kaidelidir. Burunda yanma izi olmayıp astarta dökülmeler vardır.

Benzerleri : Hayes 1980, Plate 15, no. 154-155; Civelek 2001, Levha VII, K 34, 211.

Tarihi : M.Ö. 2. yüzyıl sonu - M.Ö. 1. yüzyıl başı

K.14 : Lev. No: XVIII, Çiz: a-b, Res: K.14

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 90

Müze Env. No: 7919

Buluntu Yeri : 4 Nolu Klinenin Güney Bölümü

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6);

Astar: Kırmızı (2.5YR 4/6)

Ölçü : Uz: 12. 2 cm; Gen: 8.9 cm; K. Ç: 4. 5 cm;

B. Ç: 1.6 cm; Yük: 3.3 cm; Y.D.Ç: 0.9 cm;

D.Ç: 6.8 cm.

Tanım : Omuz bölümü kırık, kalıp yapımı,

dairesel formlu gövdelidir. İçbükey diskus, ortasında yağ deliği, yağ deliğinin sağında elinde Khitara ile oturur durumda koyunlarını otlatan bir çoban, figürlü betimin arkasında palmiye dalı yer alır. Khitara üzerinde bir kuş, kuşun arkasında kuşa bakar durumda bir tilki, tilkinin altında bir koç, koçun önünde oturan bir çocuk bulunur. Altta ise yatan bir köpek tasvir edilmiştir. Kırık ve eksik olmakla birlikte, diskus etrafında 36 adet yumurta dizisi bulunmaktadır. Omuzdan yivli halka kulplu kandil, yuvarlak diplidir. Pişirmeden dolayı rengi alacalı olup, astarda dökülmeler burunda ise yanma izleri görülür.

Benzerleri : Walters 1914, fig. 239, No. 1125, 170.

Tarihi : M.S. 2 - 3. yüzyıl

K.15 : Lev. No: XIX, Çiz: a-b, Res: K.15

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 46

Müze Env. No: 7902

Buluntu Yeri : 1 Nolu Kline Tuğla Gömü Üzeri

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (7.5YR 6/6);

Astar: Kırmızı (10R 4/8)

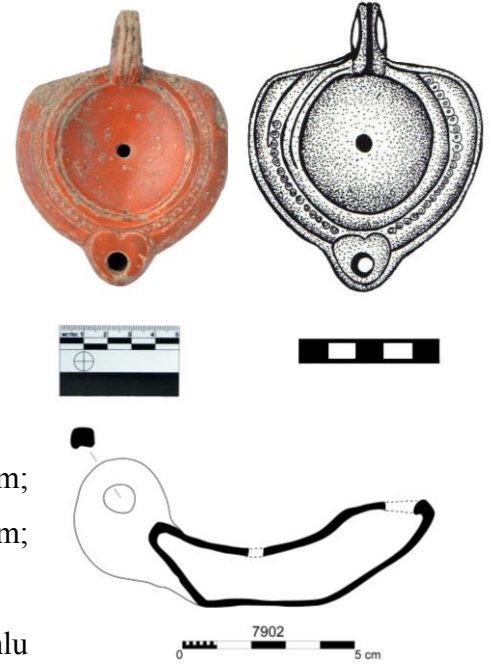
Ölçü : Uz: 10.4 cm; K. Ç: 3.8 cm; Gen: 8.2 cm;
B.Ç: 0.8 cm; Yük: 2.9 cm; Y.D.Ç: 0.5 cm;
D.Ç: 6.0 cm.

Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi oval formlu

olup kulpun olduğu bölüm keskin hatlıdır. Eğimli omuza sahiptir. İçbükey diskus çember biçimiyle sınırlanır ve ortada yeğ deliği yer alır. Diskusun etrafı inci dizisiyle (22+21) bezelidir. Eğimli omuzdan (diskus çemberinden) tabana inen yivli yüzük kulpludur. Yuvarlak kaidelidir. Astar da dökülmeler olup gövdede kireçlenme vardır.

Benzerleri : Walters 1914, Plate XXXIII, Fig. 248, No. 1178, 177; Bailey 1988, Plate 103, Q 3075.

Tarihi : M.S. 1 yüzyıl sonu 2. yüzyıl başı

K.16 : Lev. No: XX, Çiz: a-b, Res: K.16

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 118

Müze Env. No: 7923

Buluntu Yeri : Dromoslu Mezarın Zemini

Rengi : Hamur: Kırmızı (2.5YR 5/6);

Astar: Kırmızı (2.5YR 5/8)

Ölçü : Uz: 10.4 cm; K. Ç: 3.6 cm; Gen: 7.6 cm;

B. Ç: 1.0 cm; Yük: 3.2 cm; Y.D.Ç: 0.4 cm;

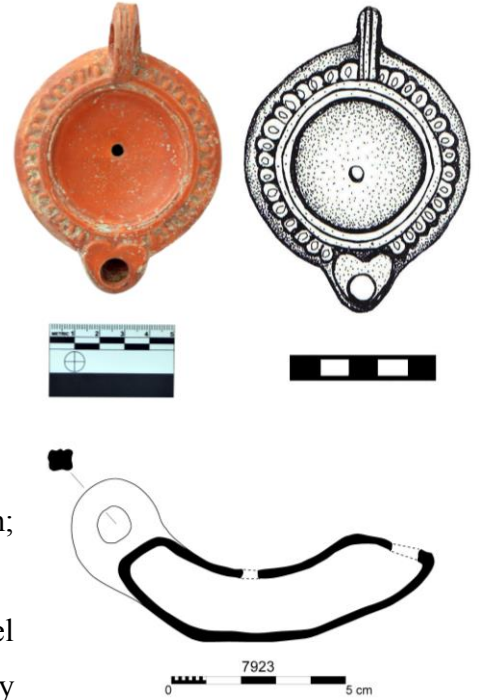
D.Ç: 5.9 cm.

Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi dairesel

formlu, kesik konik haznelidir. İçbükey diskus iç içe çemberlerle sınırlanır. Eğimli omuzda, diskus çevresinde sağda 15, solda 16 adet yumurta dizisi bezemesi yer almaktadır. Diskusta ortada yağ deliği bulunmaktadır. Diskus çemberi ile bağlantılı, omuzdan gövdeye kadar inen yivli yüzük kulpa sahiptir. Halka diplidir. Kaide bölümünde astarda dökülmeler görülmektedir. Burun ile diskus bağlantısız olup burunda hafif yanma izi vardır.

Benzerleri : Bailey 1988, Plate 103, Q 3084, 380; Baldıran 1990, Lev. LV, çiz. 1, 150; Civelek 2001, Lev. VIII, K. 42; Metin 2012, K149, 753.

Tarihi : M.S. 2. yüzyılın ilk yarısı

K.17 : Lev. No: XXI, Çiz: a-b, Res: K.17

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 87

Müze Env. No: 7918

Buluntu Yeri : 2 Nolu Klinenin Kuzey Köşesinden

85 cm Güneyde

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/8);

Astar: Kırmızı (10R 4/6)

Ölçü : Uz: 10.7 cm; K. Ç: 4.5 cm; Gen: 8.1 cm;

B. Ç: 1.3 cm;Yük: 3.2 cm;Y.D.Ç: 0.6 cm;

D.Ç : 6.0 cm.

Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi dairesel

formlu, kesik konik haznelidir. Hafif eğimli omuza sahiptir. İçbükey diskus iç içe çemberlerle sınırlanır. Diskus ve burun bağlantısızdır. Bezemesiz diskusun ortasında yağ deliği yer almaktadır. Diskus etrafında omuzda silik halde toplam 40 adet nokta bezeme bulunmaktadır. Omuzdan, yüksek halka yivli kulpudur. Yuvarlak düz diplidir. Burunda yanma izleri görülmekte olup astarda yer yer dökülmeler vardır.

Benzerleri : Bailey 1988, Plate 103, Q 3084, 380; Baldıran 1990, Lev. LV, çiz. 1, 150; Metin 2012, K149, 753.

Tarihi : M.S.1. yüzyılın 2. Yarısı - M.S. 2. yüzyılın ilk yarısı

K.18 : Lev. No: XXII, Çiz: a-b, Res: K. 18

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (ÇT) 126

Müze Env. No: 7924

Buluntu Yeri : 11 Nolu Çatı Kiremitli Mezar

Kesme Blok Taştan -45 cm

Rengi : Hamur: Kırmızı (10R 5/8);

Astar: Kırmızı (10R 4/8)

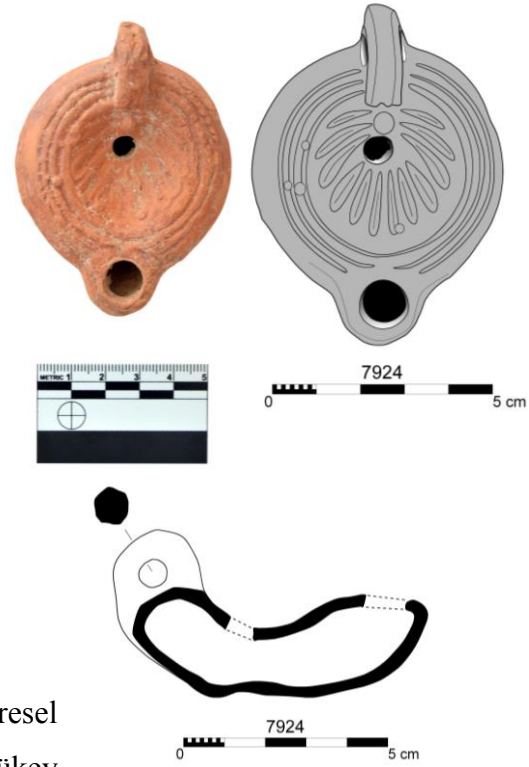
Ölçü : Uz: 7.7 cm; K. Ç: 2.8 cm; Gen: 6.0 cm;
B. Ç: 1.1 cm; Yük: 2.7 cm; Y.D.Ç: 0.6 cm;
D.Ç: 4.4 cm.

Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi dairesel formu, hafif eğimli omuza sahiptir. İçbükey

diskus iç içe çemberlerle sınırlanır. Diskusta ortada istiridye kabuğu bezemesi yer almakta olup kulpa doğru yukarıda ise yağ deliği bulunmaktadır. Diskustan kaideye kadar inen yivli yüzük kulpludur. Kulpta kaidenin olduğu bölümde yivler görülmektedir. İç içe çemberleri olan yuvarlak kaidelidir. Astar korunmuş olup burunda yanma izleri yoktur.

Benzerleri : -

Tarihi : M.S. 2. yüzyıl

K.19 : Lev. No: XXIII, Çiz: a-b, Res: K.19

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 35

Müze Env. No: 7892

Buluntu Yeri : 1 Nolu Kline Kuzey Köşe

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6);

Astar: Kırmızı (2.5YR 4/6)

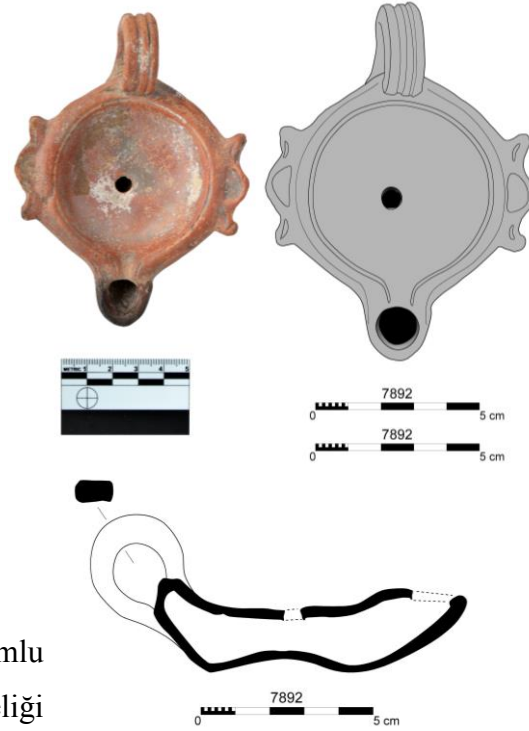
Ölçü : Uz: 10.9 cm; K.Ç: 4.3 cm; Gen: 8.5 cm;
B.Ç: 1.3 cm; Yük: 2.9 cm; Y.D.Ç: 0.7 cm;
D.Ç: 5.6 cm.

Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, dairesel formlu gövdelidir. İçbükey discus, ortada yağ deliği

yer alır. Discus ve burun bir kanal ile birbirine bağlantılıdır. Bezemesiz omuz dışa taşkın kulakçıklıdır. Omuzdan yivli yüksek halka kulpludur. Yuvarlak düz kaidenin ortası hafif içe girinti yapar. Pişirmeden dolayı rengi alacalalı olup astarta dökülmeler, burunda ise yanma izleri görülür.

Benzerleri : Loeschcke 1919, Plate XVII, no. 637; Broneer 1930, plate X, no. 473; Perlzweig 1961, Plate 4, no. 84, 245; Plate 13, no. 400, 403; Szentleky 1969, no. 44, 53; Hayes 1980, Plate 22, no. 220, 180; Goethert-Polaschek 1985, Tafeln 67, no. 611-612; Civelek 2001, Lev. XIV, K 78, 216.

Tarihi : M.S. 1 yüzyılın ilk yarısı

K.20 : Lev. No: XXIV, Çiz: a-b, Res: K.20

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 69

Müze Env. No: 7915

Buluntu Yeri : Güney Kesit Situla B

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6);

Astar: Kırmızı (2.5YR 5/6)

Ölçü : Uz: 10.8 cm; K. Ç: 4.7 cm; Gen: 8.6 cm;

B. Ç: 1.5 cm; Yük: 3.4 cm; Y.D.Ç: 0.7 cm;

D.Ç: 6.9 cm.

Tanım : Kulp kırık ve eksik, kalıp yapımı, gövdesi

dairesel formludur. İçbükey diskusa sahip olup

diskus ve burun bir kanal ile birbirine bağlantılıdır. Geniş bezemesiz

diskusta altta yağ deliği vardır. Bezemesiz düz omuzda kulakçıklar yer

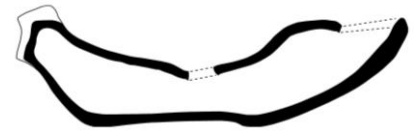
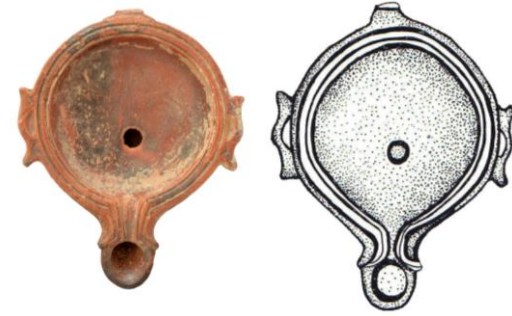
almaktadır. Kulp kırık ve eksiktir. 3 parçaya bölünmüş halka kaideye

sahiptir. Pişirmeden dolayı alacalı ve astarda dökülmeler görülmektedir.

Burunda yanma izleri vardır.

Benzerleri : Brants 1913, Plate IV, no. 417; Barın 1995, Levha 9 b.

Tarihi : M.S. 1 ve 2. yüzyıl

K.21 : Lev. No: XXV, Çiz: a-b, Res: K.21

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 207

Müze Env. No: 7957

Buluntu Yeri : 2 Nolu Klinenin Kuzeybatı köşesi

Rengi : Hamur: Kırmızımsı Sarı (7.5YR 6/6);

Astar: Koyu Kahverengi (7.5YR 5/6)

Ölçü : Uz: 10.8 cm; K. Ç: 4.7 cm; Gen: 8.5 cm;

B. Ç: 1.6 cm; Yük: 3.8 cm; Y.D.Ç: 0.8 cm;

D.Ç : 6.8 cm.

Tanım : Kulp kırık ve eksik, kalıp yapımı, gövdesi küresel gövdeli, basık konik haznelidir.

İçbükey derin diskusa sahip olup ortada yağ deliği onun etrafında 26 yapraklı çiçek motifi yer almaktadır. Burun ile diskus arasında iki volüt arasında 4 yapraklı çiçek motifi bulunmaktadır. Düz omuzda kulakçıklar vardır. Kulp kırıktır. Yuvarlak halka diplidir. Pişirmeden dolayı alacalıdır. Burunda yanma izi olup astar korunmuştur.

Benzerleri : Baldıran 1990, Res. 146d.

Tarihi : M.S. 1. yüzyılın ikinci yarısı – M.S. 2. yüzyıl

K.22 : Lev. No: XXVI, Çiz: a-b, Res: K.22

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 84

Müze Env. No: -

Buluntu Yeri : Dromoslu Mezar

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6);

Astar: Kırmızı (2.5YR 4/6) (?)

Ölçü : Uz: 8.9 cm; K.Ç: 3.7 cm; Gen: 8.0 cm;

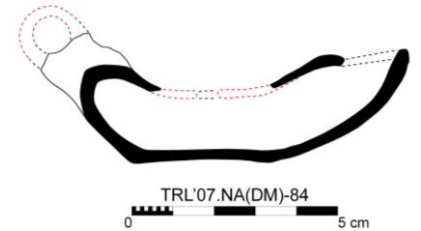
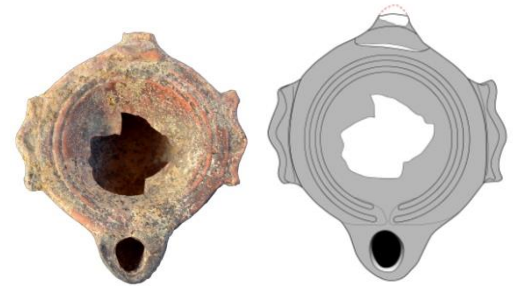
B.Ç: cm; Yük:3.0 cm; Y.D.Ç: -;

D.Ç: 5.5 cm.

Tanım : Diskus bölümü kırık, kalıp yapımı, dairesel formlu gövdeli, kesik konik haznelidir. İçbükey discus, yağ deliği bölümü kırıktır. Discus ve burun bir kanal ile birbirine bağlantılıdır. Bezemesiz omuz dışa taşkın kulakçıklıdır. Omuzdan kulp kırık ve eksiktir. Yuvarlak düz kaideye sahiptir. Pişirmeden dolayı rengi alacalalı olup astarda dökülmeler vardır. Yüzeyinde aşırı kireçlenme burunda ise yanma izleri görülür.

Benzerleri : Brants 1913, Plate V, 726; Heimerl 2001, Tafel 6, no. 238.

Tarihi : M.S. 1 yüzyılın ilk yarısı

K.23 : Lev. No: XXVII, Çiz: a-b, Res: K.23

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 88

Müze Env. No: -

Buluntu Yeri : 3 Nolu Klineden 180 cm Kuzeyde

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6);

Astar: Kırmızı (2.5YR 4/6)

Ölçü : Uz: 8.2 cm; K.Ç: 4.4 cm; Gen: 7.4 cm;

B.Ç: -; Yük: cm; Y.D.Ç: 0.9 cm;

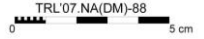
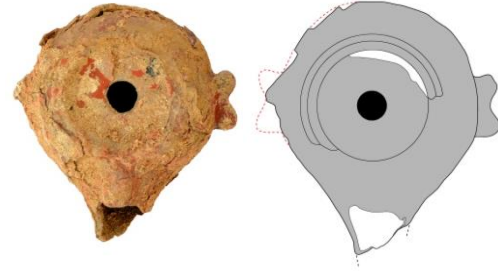
D.Ç: 5.6 cm.

Tanım : Burun ile kulakçık kırık ve eksik, kalıp

yapımı, dairesel formlu gövdeli, kesik konik haznelidir. İçbükey discus, ortada yağ deliği yer alır. Bezemesiz omuz dışa taşkın kulakçıklıdır. Halka kaideye sahiptir. Aşırı kireçlenmeden dolayı yüzeyinde dökülmeler görülmektedir.

Benzerleri : -

Tarihi : M.S. 1 yüzyılın ilk yarısı

K.24 : Lev. No: XXVIII, Çiz: a-b, Res: K.24

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 37

Müze Env. No: 7894

Buluntu Yeri : 2 Nolu Kline Kuzey Köşe

Rengi : Hamur: Pembe (5YR 7/4);

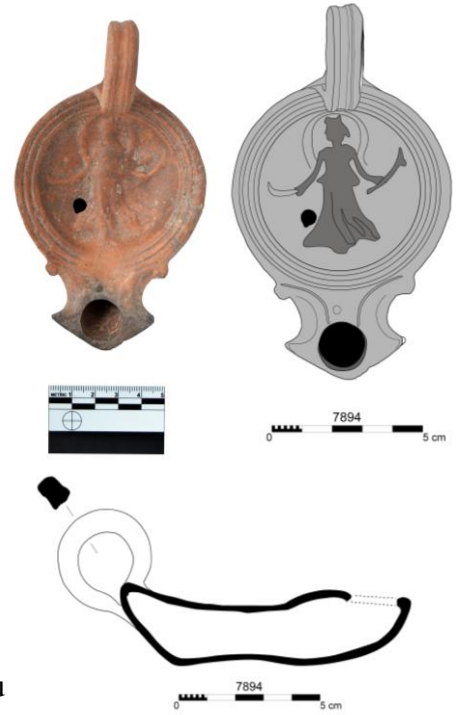
Astar: Sarımsı kırmızı (5YR 5/6)

Ölçü : Uz: 12.5 cm; K. Ç: 4.0 cm; Gen: 7.5 cm;
B. Ç: 1.6 cm; Yük: 2.9 cm; Y.D.Ç: 0.5 cm;
D.Ç: 6.5 cm.

Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, dairesel formlu gövdeli, kesik konik haznelidir. İçbükey discus iç içe çemberlerle sınırlananır. Diskusta ortada başında hale, ellerinde meşale tutan Hekate? figürü, Hekate'nin sağında ve solunda meşalelerin olduğu bölümde birer adet kuş yer almaktadır. Hekate'nin sağında aşağıda yağ deli vardır. Omuzdan yivli halka kulpludur. Yuvarlak düz kaide hafif içe girinti yapar. Pişirmeden dolayı rengi alacalalı olup burunda yanma izleri görülür.

Benzerleri : Godman 1950, Plate 98, no. 139; Bern 1977, Tafeln 2, no. 166, Tafeln 41, no. 215; Tozkoparan 1998, Res. 33 sol, 83; Civelek 2001, Lev. X, K 54, 233, Lev. XI, K 57, 234.

Tarihi : M.S. 1. yüzyıl

K.25 : Lev. No: XXIX, Çiz: a-b, Res: K.25

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 45

Müze Env. No: 7901

Buluntu Yeri : 4 Nolu Klinenin Güneyi

Rengi : Hamur: Açık kırmızı (2.5YR 6/8);

Astar: Kırmızı (10R 4/6)

Ölçü : Uz: 12.2 cm; K. Ç: 4.4 cm; Gen: 8.2 cm;

B. Ç: 1.7 cm; Yük: 2.4 cm; Y.D.Ç: 0.6 cm;

D.Ç: 6.8 cm.

Tanım : Kulp kırık ve eksik, kalıp yapımı, gövdesi

dairesel formlu, düz omuzludur. İçbükey

diskus iç içe çemberlerle sınırlanır. Diskusta ortada bir teke ve onun üzerinde eros yer almaktadır. Eros sol eliyle tekenin boynuzunu, sağ

eliyle de ensesini tutmuş, teke ise yürür vaziyette tasvir edilmiştir.

Tekenin ayakları arasında aşağıda yağ deliği bulunmaktadır. Kulp

kırıktır. Hafif yüksek yuvarlak düz kaideye sahiptir. Burunda yanma

izleri görülmekte olup volütlüdür. Astar da dökülmeler vardır.

Benzerleri : Loeschcke 1919, Tafeln III, no. 448; Perlzweig 1961, Plate 4, no. 99,

102; Hayes 1980, Plate 38, no. 318; Bailey 1988, Plate 2, Q 1517; Plate

63, Q 2400-2401; Plate 64, Q 2428-2429; Civelek 2001, Levha XIII, K

68, K 72.

Tarihi : M.S. 1. yüzyıl ortaları

K.26 : Lev. No: XXX, Çiz: a-b, Res: K.26

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 44

Müze Env. No: 7900

Buluntu Yeri : 2 Nolu Kline Köşesi

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6);

Astar: Kırmızı (2.5YR 5/8)

Ölçü : Uz: 11.4 cm; K. Ç: 4.2 cm; Gen: 7.7 cm;

B. Ç: 1.5 cm; Yük: 2.6 cm; Y.D.Ç: 0.7 cm;

D.Ç: 6.4 cm.

Tanım : Kulp kırık ve eksik, kalıp yapımı, yuvarlak

gövdeli, kesik konik haznelidir. İçbükey diskus çember biçimiyle sınırlanır. Diskus bölümünde sağ eli dirsekten yere dayalı, sol eli ise havaya doğru kaldırılmış, yatar vaziyette iki ayağı, karşısında arka ayakları üzerinde duran bir domuzun ön ayakları arasından boynuna dayalı duran çıplak bir kadın ile domuzun ilişki sahnesi betimlenmiştir. Domuz ile kadın arasında yağ deliği vardır. Kulp kırıktır. Yuvarlak düz kaideye sahiptir. Burunda yanma izi olup yanma izleri diskusa doğru devam etmekte ve burun üzerinde volutler yer almaktadır. Astar da yer yer dökülmeler görülür.

Benzerleri : Perlzweig 1961, Plate 4, no. 99-104; Szentleky 1969, Plate 25, 102a, 106a; Hayes 1980, Plate 38, 312-315, 318, 196; Civelek 2001, Levha XIII, K 67.

Tarihi : M.S. 1. yüzyıl ortaları

K.27 : Lev. No: XXXI, Çizim:a-b, Res: K.27

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 91

Müze Env. No: 7920

Buluntu Yeri : 2 Nolu Kline

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (7.5YR 6/6)

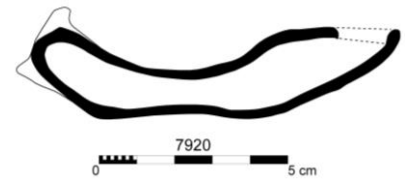
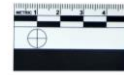
Astar: Kırmızı(2.5YR 4/6)

Ölçü : Uz: 10.2 cm; K. Ç: 4.2 cm; Gen: 7.3 cm;
B. Ç: 1.3 cm; Yük: 2.5 cm; Y.D.Ç: 0.6 cm;
D.Ç: 6.3 cm.

Tanım : Kulp kırık ve eksik, kalıp yapımı, gövdesi dairesel formludur. İçbükey diskusta ortada silik olarak bir insan (?) figürü yer almakta olup solda ise yağ deliği bulunmaktadır. Eğimli omuzda dökülmeler vardır. Kulp kırıktır. Hafif içbükey yuvarlak diplidir. Burun ile diskus bağlantısız olup burun üzerinde volütler yer almaktadır. Burunda yanma izi görülmektedir. Pişirmeden dolayı alacalı olup astarda dökülmeler vardır.

Benzerleri : Walters 1914, Plate XXI, no. 789; Plate XXV, no. 775-776-782; Bailey 1976, Plate 85, no. 1412; Öztürk 2003, Levha 15 b – c.

Tarihi : M.S. 1. yüzyılın 2. yarısı – M.S. 2. yüzyıl başı

K.28 : Lev. No: XXXII, Çiz: a-b, Res: K.28

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 75

Müze Env. No: 7916

Buluntu Yeri : 4 Nolu Kline Güney Bölüm

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6)

Astar: Kırmızı (10R 4/8)

Ölçü : Uz: 13.0 cm; K. Ç: 4.4 cm; Gen: 7.0 cm;

B. Ç: 1.7 cm; Yük. : 3.6 cm; Y.D.Ç: 0.7 cm;

D.Ç: 5.0 cm.

Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi dairesel

formlu, kesik konik haznelidir. İçbükey diskusa sahip olup diskus ile burun bağlantılıdır. Burun ile diskus arasında küçük hava deliği bulunmaktadır. Diskusta ortada yağ deliği vardır. Yağ deliği etrafını çevreleyen bir bölümü silik çiçek motifi vardır. Eğimli omuzda, diskus etrafında toplam 8 adet büyük yumurta dizisi bezemesi yer almaktadır. Omuzdan, yüksek yivli halka kulpa sahiptir. Yuvarlak halka kaidelidir. Kandil üzerinde yer yer kireçlenmeler görülmekte olup astarda dökülmeler vardır. Volütlü burunda yanma izleri görülür.

Benzerleri : Civelek 2001, Levha XII, K 65, 216.

Tarihi : M.S. 1. yüzyıl

K.29 : Lev. No: XXXIII, Çiz: a-b, Res: K.29

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 40

Müze Env. No: 7897

Buluntu Yeri : 2 Nolu Klineden 51 cm Kuzeyde

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (7.5YR 6/6);

Astar: Kırmızı (2.5YR 5/6)

Ölçü : Uz: 11.3 cm; K. Ç: 5.5 cm; Gen: 8.2 cm;

B. Ç: 1.2 cm; Yük: 3.0 cm; Y.D.Ç: 0.5 cm;

D.Ç: 6.6 cm.

Tanım : Kulp kırık ve eksik, kalıp yapımı, gövdesi

dairesel formlu kesik konik haznelidir. İç içe

çemberlerle sınırlanan içbükey diskusun ortasında yağ deliği yer

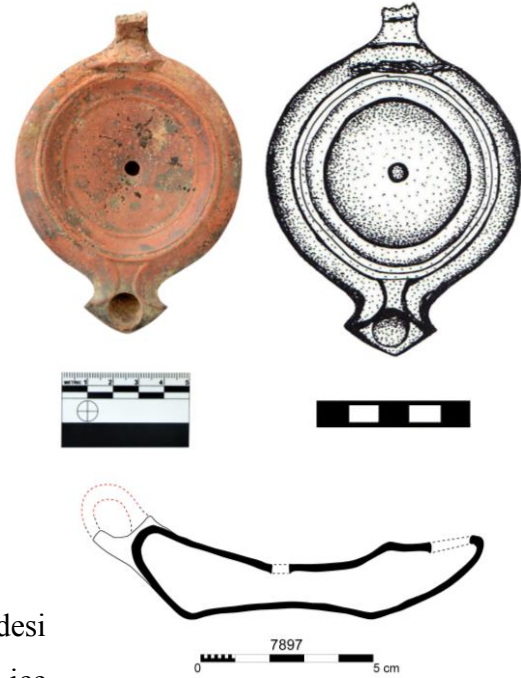
almaktadır. Kulp kırıktır. Yuvarlak düz halka kaide hafif içe girinti yapar.

Burunda yanma izleri olup iki yanında volüt bulunmaktadır. Pişmeden

dolayı alacalı ve astarta yer yer dökülmeler vardır.

Benzerleri : Barın 1995, Levha 7 c.

Tarihi : M.S. 1. yüzyılın 2. yarısı

K.30 : Lev. No: XXXIV, Çiz: a-b, Res: K.30

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 36

Müze Env. No: 7893

Buluntu Yeri : 1 Nolu Kline Güney Sol Taraf

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6);

Astar: Kırmızı (2.5YR 5/8)

Ölçü : Uz: 10.0 cm; K. Ç: 3.8 cm; Gen: 7.9 cm;
B. Ç: 1.1 cm; Yük: 2.8 cm; Y.D.Ç: 0.5 cm;
D.Ç: 5.5 cm.

Tanım : Burun ucu kırık ve eksik, kalıp yapımı, dairesel

formlu gövdelidir. Yuvarlak içbükey diskusun sağında, solunda ve tutamak kısmında 3 adet mask yer almakta olup ortada yağ deliği bir çember ile sınırlandırılmıştır. Bezemesiz omuz dikdörtgen panellerle bölünmüştür. Az eğimli omuzdan tabana inen yivli yüzük kulplu, yuvarlak kaidelidir. Burun ile diskus bağlantılı ve burunda yanma izleri vardır.

Benzerleri : Walters 1914, Fig. 268, No. 1230; Bailey 1988, Plate 116, Q 3243; Heimerl 2001, Tafel 16, 685.

Tarihi : M.S. 2. yüzyıl

K.31 : Lev. No: XXXV, Çizim: a-b, Res: K.31

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 66

Müze Env. No: 7913

Buluntu Yeri : 3 Nolu Kline Kuzeyden 180 cm

Rengi : Hamur: Kırmızı (2.5YR 5/6);

Astar: Kırmızımsı Kahverengi(2.5YR 5/4)

Ölçü : Uz: 9.6 cm; K. Ç: 3.5 cm; Gen: 6.8 cm;

B. Ç: 1.1 cm; Yük: 3.0 cm; Y.D.Ç: 0.6 cm;

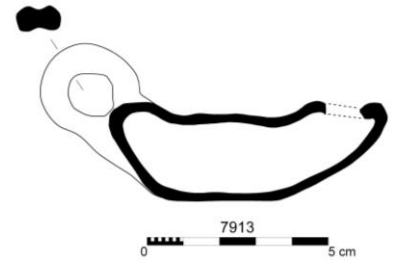
D.Ç: 5.0 cm.

Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi dairesel

formlu, hafif eğimli omuza sahiptir. İçbükey diskus içi içe çemberle sınırlanmıştır. Diskus ve burun bağlantısızdır. Diskusta ortada bir yatak ve ya kanape ve onun üzerinde ayakta duran sağa bakar vaziyette tasvir edilmiş bir oğlak yer almaktadır. Diskusta sağ altta ise yağ deliği bulunmaktadır. Omuzdan yivli yüksek halka kulpa sahiptir. Yuvarlak düz diplidir. Burunda hafif yanma izi görülmektedir.

Benzerleri : Baldıran 1990, Res. 145a, 371.

Tarihi : M.S. 1. yüzyılın ikinci yarısı – 2. yüzyıl

K.32 : Lev. No: XXXVI, Çiz: a-b, Res: K.32

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 137

Müze Env. No: 7928

Buluntu Yeri : Sondaj 3, -120

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6)

Astar: Kırmızı (2.5YR 5/6)

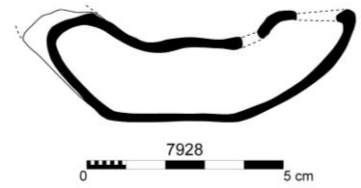
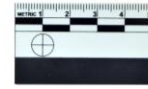
Ölçü : Uz: 8.6 cm; K. Ç: 3.7 cm; Gen: 6.9 cm;
B. Ç: 1.1 cm; Yük: 2.9 cm; Y.D.Ç: 0.5 cm;
D.Ç: 5.1 cm.

Tanım : Kulp kırık ve eksik, kalıp yapımı, gövdesi

dairesel formlu, kesik konik haznelidir. İçbükey diskus çember biçimiyle sınırlanır. Diskusta ortada yürür şekilde sağa doğru bakan boğa figürü onun altında da yağ deliği yer almaktadır. Düz omuzda, diskusu çevreleyen bir kısmı silik toplam 34 adet yumurta dizisi bulunmaktadır. Kulp kırık ve eksiktir. Yuvarlak diplidir. Burun ile diskus bağlantısız olup burunda yanma izleri görülmektedir. Astar da dökülmeler vardır.

Benzerleri : Perlzweig 1961, Plate 5, no. 134; Ezer 1988, Res. 15, 115; Civelek 2001, Levha XVIII, K 99, 220.

Tarihi : M.S. 1. yüzyıl ortaları

K.33 : Lev. No: XXXVII, Çiz: a-b, Res: K.33

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 130

Müze Env. No: -

Buluntu Yeri : Açma 1 Kesme Blok Taştan 6.34 cm.

Güneydoğu 1.05 cm.

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6)

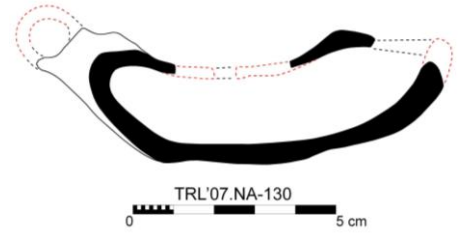
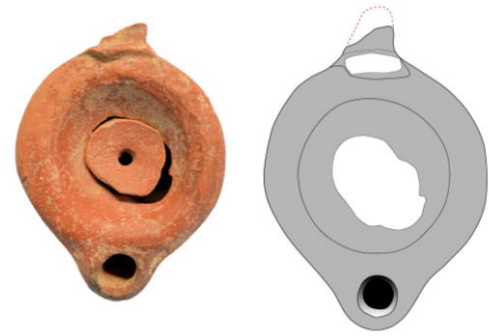
Astar: Kırmızı (2.5YR 5/6)

Ölçü : Uz: 10.2 cm; K. Ç: 4.5 cm; Gen: 7.4 cm;
B. Ç: 1.1 cm; Yük: 3.4 cm; Y.D.Ç: 0.6 cm;
D.Ç: 5.1 cm.

Tanım : Kulp kırık ve eksik, diskus bölümünde kırık var. Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, kesik konik haznelidir. İçbükey bezemsiz diskus da ortada yağ deliği yer almaktadır. Bezemesiz omuz hafif eğilidir. Kulp kırık ve eksiktir. Yuvarlak düz diplidir. Burun ile diskus bağlantısız olup burunda yanma izleri görülmektedir. Astar da dökülmeler vardır.

Benzerleri : Bailey 1988, Plate 102, Q3049, Q3050; Civelek 2001, Levha XVIII, K 100, K 102; Heimerl 2001, Tafel 6, no. 249.

Tarihi : M.S. 1. yüzyıl ortaları

K.34 : Lev. No: XXXVIII, Çiz: a-b, Res: K.34

Adı : Kandil

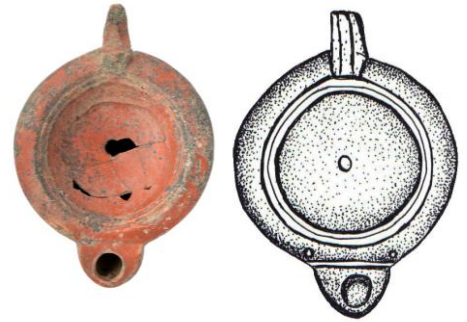
Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 48

Müze Env. No: 7904

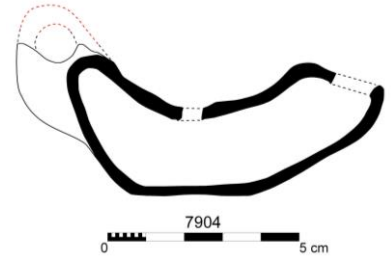
Buluntu Yeri : 1 Nolu Kline

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (7.5YR 6/6)

Astar: Kırmızı (10R 4/8)

Ölçü : Uz: 9.6 cm; K. Ç: 3.6 cm; Gen: 6.9 cm;
B. Ç: 1.0 cm; Yük: 3.5 cm; Y.D.Ç: 0.6 cm;
D.Ç: 5.4 cm.

Tanım : Kulp ile diskusta kırık ve eksik, kalıp

yapımı, gövdesi dairesel formlu, kesik

konik haznelidir. İçbükey diskus iç içe çemberlerle sınırlandırılmıştır.

Bezemesiz diskusta kırık ve eksikler olup ortada yağ deliği vardır. Eğimli

omuz bezemesizdir. Omuzdan yüzük kulp kırık ve eksiktir. Burun ile

diskus bağlantısızdır. Burun ile diskus arası bir çizgiyle sınırlandırılmış

olup sağında ve solunda birer adet nokta bezeme bulunmaktadır. Düz

hafif yüksek yuvarlak diplidir. Burunda yanma izi görülmemektedir.

Astar ise korunmuştur.

Benzerleri : Perlzweig 1961, Plate 7, no. 176; Hayes 1980, Plate 26, no. 243, 184,

Plate 33, no. 275, 191; Bailey 1980, Plate 57, Q 1213-1214; Bailey 1988,

Plate 5, 1569, Plate 101, Q 3040; Civelek 2001, Levha XVI, K 91, 218;

Heimerl 2001, Tafel 8, 329; Thür 2005, Tafel 176, K 417, K 419; Güngör

2011, Kat. No. 21, 134.

Tarihi : M.S. 1. yüzyılın 2. yarısı – M.S. 2. yüzyıl

K.35 : Lev. No: XXXIX, Çiz: a-b, Res: K.35

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 243

Müze Env. No:

Buluntu Yeri : 3 Nolu Kline

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (7.5YR 6/6)

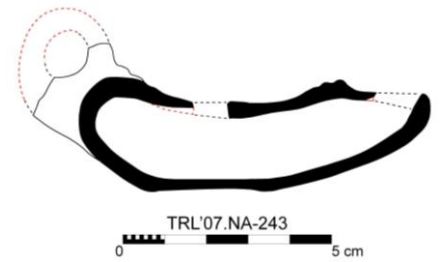
Astar: Kırmızı (10R 4/8)

Ölçü : Uz: 9.6 cm; K. Ç: 4.6 cm; Gen: 7.3 cm;
B. Ç: 1.0 cm; Yük: 3.5 cm; Y.D.Ç: 0.6 cm;
D.Ç: 5.2 cm.

Tanım : Kulp ile diskusta kırık ve eksik, kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, kesik konik haznelidir. İçbükey diskus iç içe çemberlerle sınırlandırılmıştır. Bezemesiz diskusta kırık ve eksikler olup ortada yağ deliği vardır. Eğimli omuz bezemesizdir. Omuzdan yüzük kulp kırık ve eksiktir. Burun ile diskus bağlantısızdır. Burun ile diskus arası bir çizgiyle sınırlandırılmış olup sağında ve solunda birer adet nokta bezeme bulunmaktadır. Düz hafif yüksek yuvarlak diplidir. Burunda yanma izi görülmemektedir. Astar ise dökülmeler vardır.

Benzerleri : Perlzweig 1961, Plate 7, no. 176; Hayes 1980, Plate 26, no. 243, 184, Plate 33, no. 275, 191; Bailey 1980, Plate 57, Q 1213-1214; Bailey 1988, Plate 5, 1569, Plate 101, Q 3040; Civelek 2001, Levha Levha XVII, K 92-93, 218; Thür 2005, Tafel 176, K 417, K 419; Güngör 2011, Kat. No. 21, 134.

Tarihi : M.S. 1. yüzyılın 2. yarısı – M.S. 2. yüzyıl

K.36 : Lev. No: XL, Çizim: a-b, Res: K.36

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (DM) 38

Müze Env. No: 7895

Buluntu Yeri : 4 Nolu Kline 1 Nolu Duvardan 223 cm,
2 Nolu Duvardan 225 cm Uzaklıkta.

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6);

Astar: Açık kırmızı (2.5YR 6/8)

Ölçü : Uz: 9.7 cm; K. Ç: 3.7 cm; Gen: 7.8 cm;
B. Ç: 0.9 cm; Yük: 2.9 cm; Y.D.Ç: 0.5 cm;
D.Ç: 4.9 cm.

Tanımı : Sağlam, kalıp yapımı, dairesel formlu

gövdeli, kesik konik haznelidir. İçbükey diskus çember biçimiyle sınırlandırılmış olup ortada pelerinli sola doğru dönük yürür vaziyette bir figür, figürün arkasında aşağıda ise yağ deliği yer almaktadır. Diskus etrafında ortası dikdörtgen panellerle kesilmiş yumurta dizisi bulunmaktadır. Az eğimli omuzdan tabana inen yüzük kulpludur. Yuvarlak düz kaidenin ortası hafif içe girinti yapar. Burun ile diskus arasında diskusa doğru daralan kabartma paneli vardır. Diskus ile burun etrafında kireçlenme olup astarda dökülmeler, burunda ise yanma izleri görülür.

Benzerleri : Walters 1914, Plate XXXIV, no. 1204-1206, 1214-1215; Perlzweig 1961, Plate 8, no. 236, 238, 243, 244; Civelek 2001, Levha XXI, K 120, 223.

Tarihi : M.S. 2. yüzyıl

K.37 : Lev. No: XLI, Çiz: a-b, Res: K.37

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (SM) 240

Müze Env. No: 7962

Buluntu Yeri : Sondaj 3, -126

Rengi : Hamur: Zeytin-Yeşilimsi sarı (2.5Y 6/6);
Astar: Çok koyu gri (10YR 3/1)

Ölçüleri : Uz: 10.3 cm; K. Ç: 4.3 cm; Gen: 6.8 cm;
B. Ç: 2.1 cm; Yük: 3.3 cm; Y.D.Ç: 1.8 cm;
D.Ç: 2.7 cm.

Tanım : Sağlam, kaide bölümünde dökülmeler var.
Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formudur.

Diskusun ortasında geniş yağ deliği yer almaktadır. Diskusu çevreleyen eğimli omuzda 23 adet çizgi (ışın) bezeme bulunmaktadır. Kulpsuzdur. Hafif yüksek yuvarlak kaidede dökülmeler vardır. Burunda yanma izi olup astarta dökülmeler görülmektedir.

Benzerleri : Goldman 1950, Plate 105, no. 299, 307-308; Civelek 2001, Levha XXII, K 130, 224.

Tarihi : M.S. 4. yüzyıl

K.38 : Lev. No: XLII, Çiz: a-b, Res: K.38

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. (SM) 179

Müze Env. No: 7950

Buluntu Yeri : 3 Nolu Taş Sanduka Mezar

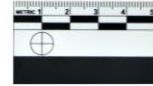
Rengi : Hamur: Açık sarımsı Kahverengi (2.5Y 6/3);
Astar: Çok koyu gri (10YR 3/1)

Ölçüleri : Uz: 9.9 cm; K. Ç: 4.4 cm; Gen: 6.4 cm;
B. Ç: 2.4 cm; Yük: 3.2 cm; Y.D.Ç: 1.8 cm;
D.Ç: 2.9 cm.

Tanım : Kaide bölümünde kırık ve eksik, kalıp yapımı, gövdesi dairesel formludur. İçbükey diskusa sahiptir. Diskusun ortasında geniş yağ deliği yer almaktadır. Diskusu çevreleyen eğimli omuzda 17 adet çizgi (ışın) bezeme bulunmaktadır. Kulpsuzdur. Hafif yüksek yuvarlak kaidede kırık ve eksik vardır. Burunda yanma izi olup astarda dökülmeler görülmektedir.

Benzerleri : Townsend 1995, Plate 55, no. 278; Civelek 2001, Levha XXII, K 129, 224.

Tarihi : M.S. 4. yüzyıl

K.39 : Lev. No: XLIII, Çiz: a-b, Res: K.39

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 134

Müze Env. No: 7927

Buluntu Yeri : Sondaj 3, -73 cm

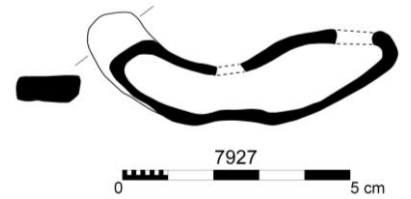
Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (7.5YR 6/6);
Astar: Kırmızı (2.5YR 5/6)

Ölçü : Uz: 6.8 cm; K. Ç: 2.9 cm; Gen: 4.8 cm;
B. Ç: 0.9 cm; Yük: 2.3 cm; Y.D.Ç: 0.6 cm
D.Ç. : 3.5 cm.

Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi oval formlu kesik konik haznelidir. İçbükey diskus ve burun bir hat ile birbirine bağlantılıdır. Diskusta ortada yağ deliği ve onu çevreleyen 6 adet çiçek yaprağı motifi yer almaktadır. Onun etrafında da geometrik bezeme bulunmaktadır. Solda diskus halkası üzerinde de nokta bezemeler görülmektedir. Eğimli omuzda 14 adet yumurta dizisi vardır. Omuzdan tutamak kulpludur. İç içe çemberler ile çevrili yuvarlak kaidenin ortasında ayak izi (planta pedis) yer almaktadır. Burunda yanma izi olup astarda dökülmeler vardır.

Benzerleri : Şimşek 2011, Katalog no: 1262, 957.

Tarihi : M.S. 4. Yüzyılın ikinci yarısı ile M.S. 5. - 6. yüzyıl.

K.40 : Lev. No: XLIV, Çiz: a-b, Res: K.40

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 138

Müze Env. No: 7929

Buluntu Yeri : Sondaj 3, -126 cm

Rengi : Hamur: Kırmızımsı Sarı (5YR 7/8);

Astar: Kırmızı (2.5YR 5/6)

Ölçü : Uz: 8.3 cm; K. Ç: 3.6 cm; Gen: 4.7 cm;

B. Ç: 1.1 cm; Yük: 2.7 cm; Y.D.Ç: 1.0 cm;

D.Ç: 2.4 cm.

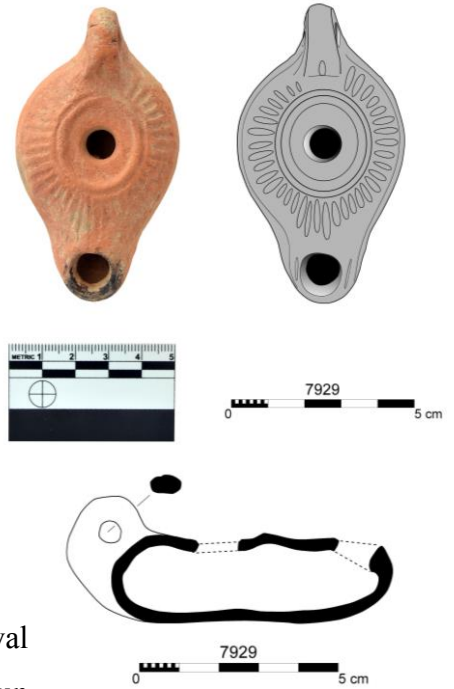
Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi oval

formludur. Bezemesiz içbükey diskusun

ortasında yağ deliği yer almaktadır. Eğimli omuzda diskus etrafında toplam 35 adet çizgi bezeme bulunmaktadır. Omuzdan alta inen yüzük kulpa sahiptir. Düz diplidir. Burun ile diskus bağlantısız olup burunda yanma izi görülmektedir. Astar da yer yer dökülmeler vardır.

Benzerleri : Barın 1995, lev. 38 c-d; Şimşek 2011, Katalog no: 1266, 958; Metin 2012, K672-K673,K842.

Tarihi : M.S. 4. Yüzyılın ikinci yarısı

K.41 : Lev. No: XLV, Çiz: a-b, Res: K.41

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 133

Müze Env. No: -

Buluntu Yeri : Sondaj 3, -120 cm

Rengi : Hamur: Kırmızımsı Sarı (5YR 7/8);

Astar: Kırmızı (2.5YR 5/6)

Ölçü : Uz: 6.3 cm; K. Ç: - ; Gen: 4.9 cm;

B. Ç: - cm; Yük: 3.1 cm; Y.D.Ç: 0.8 cm;

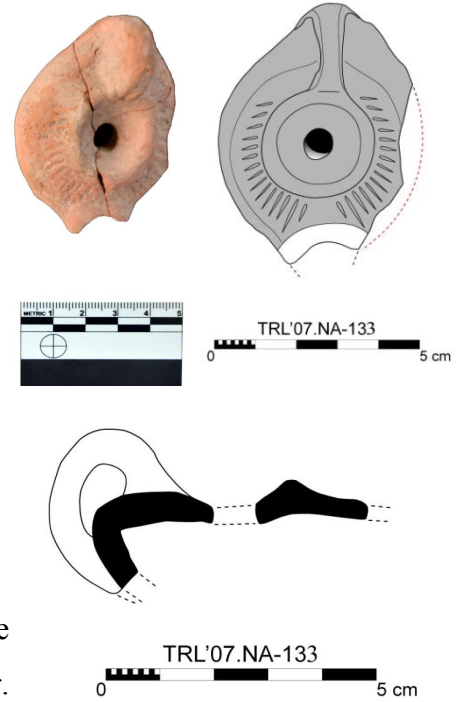
D.Ç: 2.8 cm.

Tanım : Burun, omuz ve kaide bölümlerinde kırık ve eksik vardır. Kalıp yapımıdır.

Bezemesiz içbükey diskusun ortasında yağ deliği yer almaktadır. Eğimli omuzda diskus etrafında toplam 30 adet çizgi bezeme bulunmaktadır. Burun ile diskus bağlantısızdır. Omuzdan tutamak kulpa sahiptir. Astar da dökülmeler vardır.

Benzerleri : Barın 1995, lev. 38 c-d; Şimşek 2011, Katalog no: 1266, 958; Metin 2012, K672-K673,K842.

Tarihi : M.S. 4. Yüzyılın ikinci yarısı – M.S. 6. yüzyıl

K.42 : Lev. No: XLVI, Çiz: a-b, Res: K.42

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 127

Müze Env. No: -

Buluntu Yeri : Açma 1 Kesme Blok Taştan – 87 cm.

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6)

Astar: Kırmızı ? (10R 4/8)

Ölçü : Uz: 7.5 cm; K. Ç: - ; Gen: 4.6 cm;

B. Ç: - ; Yük. : 2.2 cm; Y.D.Ç: 0.6 cm;

D.Ç: 3.2 cm.

Tanım : Burun, gövde ve kaide bölümleri kırık ve

eksik, kalıp yapımıdır. İçbükey diskusa

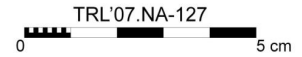
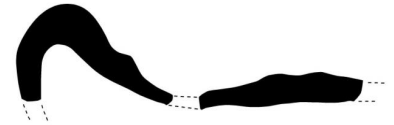
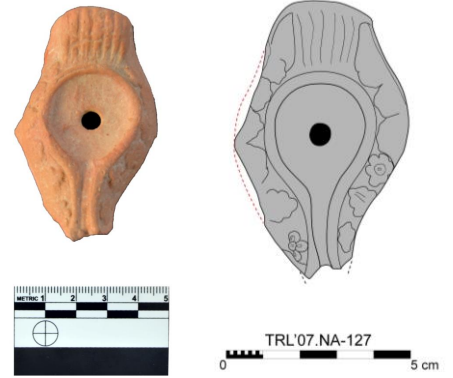
sahip olup diskus ile burun bağlantılıdır.

bölümünde bitkisel bezeme yer almaktadır.

Astarı dökülmelerden dolayı korunamamıştır.

Benzerleri : Brants 1913, Plaat VII, no. 1121.

Tarihi : M.S. 3. - 4. yüzyıl

Eğimli, korunan omuz bölümünde bitkisel bezeme yer almaktadır. Yivli tutamak kulpludur.

K.43 : Lev. No: XLVII, Çiz: a-b, Res: 43

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 143

Müze Env. No: 7931

Buluntu Yeri : Sondaj 3, Kuzeydoğu -171

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (7.5YR 7/6);

Astar: Kırmızı (2.5YR 4/8)

Ölçü : Uz: 7.5 cm; K. Ç: 2.7 cm; Gen: 4.9 cm;

B. Ç: 0.8 cm; Yük: 3.3 cm; Y.D.Ç: 0.7 cm;

D.Ç : 3.4 cm.

Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi oval

formlu, eğim omuza sahiptir. İçbükey diskus ile burun bir kanal ile bağlantılıdır. Bezemesiz diskusun ortasında yağ deliği bulunmaktadır. Eğimli omuzdan yivli tutamak kulpludur. Alttı tutamak ile kaide arasında 3'er adet çizgi hat vardır. Yuvarlak düz diplidir. Burunun alt kısmında 2'şer adet çizgi hat yer almakta olup burunda yanma izi görülmektedir. Astarı dökülmeler vardır.

Benzerleri : Bailey 1988, Q 3187, Q 3209.

Tarihi : M.S. 6. yüzyıl

K.44 : Lev. No: XLVIII, Çiz: a-b, Res: K.44

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 473

Müze Env. No: 7964

Buluntu Yeri : -

Rengi : Hamur: Kırmızımsı Sarı (7.5YR 7/6);

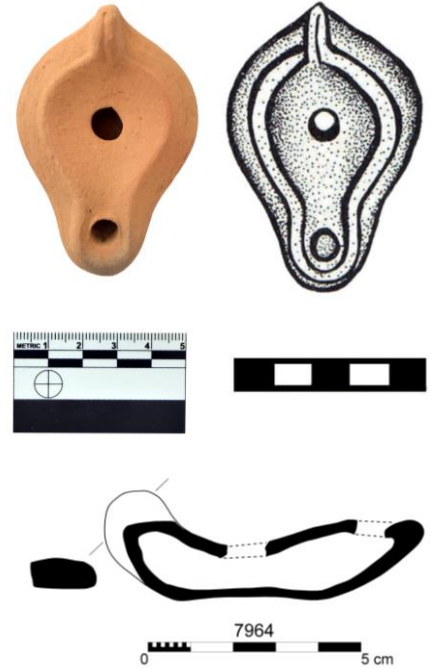
Astar: X

Ölçü : Uz: 7.5 cm; K. Ç: 2.7 cm; Gen: 5.1 cm;
B. Ç: 0.7 cm; Yük: 1.9 cm; Y.D.Ç: 0.9 cm;
D.Ç: 3.7 cm.

Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi oval formu, kesik konik haznelidir. Bezemesiz içbükey diskusun ortasında yağ deliği olup diskus ile burun bir hat ile birbirine bağlantılıdır. Bezemesiz eğimli omuza sahiptir. Omuzdan, hafif eğimli yivli tutamak kulpludur. Yuvarlak düz diplidir. Astarsız olup burunda yanma izi görülmektedir.

Benzerleri : Bailey 1988, Q 3187, Q 3209; Civelek 2001, Levha XXV, K 144.

Tarihi : M.S. 6. yüzyıl

K.45 : Lev. No: XLIX, Çiz: a-b, Res: K.45

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 145

Müze Env. No: 7932

Buluntu Yeri : Sondaj 3, -130 cm

Rengi : Hamur: Kırmızımsı Sarı (7.5YR 7/6);

Astar: Açık Kırmızı (2.5YR 6/6)

Ölçü : Uz: 10.4 cm; K. Ç: 3.1 cm; Gen: 4.9 cm;
B. Ç: 1.0 cm; Yük: 2.5 cm; Y.D.Ç: 0.7
cm; D.Ç : 2.3 cm.

Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi oval

formlu, kesik konik haznelidir. İçbükey diskusa sahip olup diskus ve burun bir hat ile birbirine bağlantılıdır. Diskusta ortada yağ deliği bulunmaktadır. Diskus ile burun arasında sağda ve solda iki adet nokta bezeme görülmektedir. Eğimli omuzda bitkisel bezeme (?) yer almaktadır. Palmet kulpludur. Palmet kulp ile diskus hattı arasında 3 adet nokta bezeme mevcuttur. İç içe çemberlerle çevrili halka dibin ortasında iki adet ayak izi (planta pedis) bulunmaktadır. Tutamaktan kaideye inen yivli kabartma bir hat vardır. Burunda yanma izi olup astarda dökülmeler görülmektedir.

Benzerleri : Bailey 1972, Plate 15 d; Bailey 1988, Plate 114, Q 3210; Barın 1995, Levha 4 a-d, Çizim 10 a-d; Metin 2012, K 411-412, 797;

Tarihi : M.S. 6. yüzyıl

K.46 : Lev. No: L, Çiz: a-b, Res: K.46

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 139

Müze Env. No: 7930

Buluntu Yeri : Sondaj 3, -120 cm

Rengi : Hamur: Açık kırmızı (2.5YR 6/8);

Astar: Kırmızı (2.5YR 5/6)

Ölçü : Uz: 9.0 cm; K. Ç: 3.1 cm; Gen: 4.7 cm;

B. Ç: 1.0 cm; Yük: 2.2 cm; Y.D.Ç: 0.6 cm;

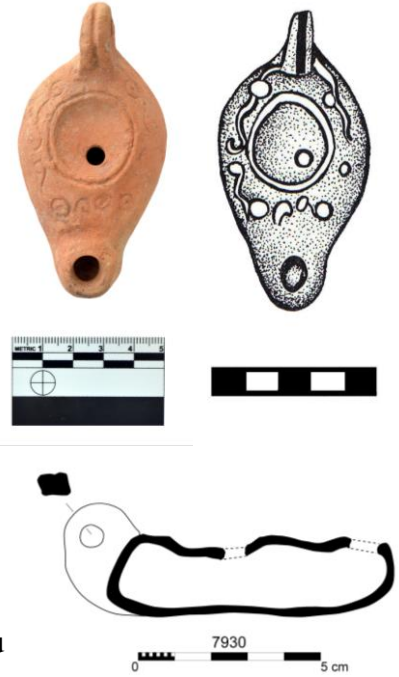
D.Ç: 2.7 cm.

Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi oval formlu

kesik konik haznelidir. İçbükey diskusa sahip olup altta yağ deliği bulunmaktadır. Eğimli omuzda ve diskus ile burun arasında bitkisel bezeme yer almaktadır. Omuzdan alta kadar inen yivli yüzük kulpa sahiptir. Düz diplidir. Burunda hafif yanma izi görülmekte olup astarda yer yer dökülmeler vardır.

Benzerleri : -

Tarihi : M.S. 5-6. yüzyıl

K.47 : Lev. No: LI, Çiz: a-b, Res: K.47

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 132

Müze Env. No: 7926

Buluntu Yeri : Sondaj 3, Kuzeydoğu -171 cm

Rengi : Hamur: Kırmızımsı Sarı (7.5YR 6/6);
Astar: Kırmızı (2.5YR 5/8)

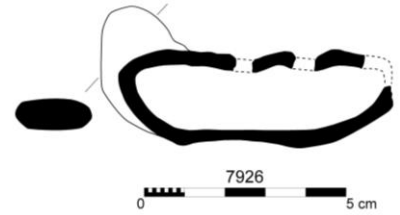
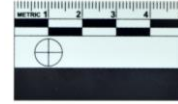
Ölçü : Uz: 7.2 cm; K. Ç: 3.3 cm; Gen: 6.1 cm;
B. Ç: 1.2 cm; Yük: 2.5 cm; Y.D.Ç: 0.6 cm;
D.Ç: 3.3 cm.

Tanım : Burun kırık ve eksik, kalıp yapımı,
gövdesi dairesel formudur. İçbükey

diskusa sahip olup ortada yağ deliği, onu çevreleyen 7 yapraklı çiçek motifi ve onun etrafı da bir çember ile sınırlandırılmıştır. Buruna doğru aşağıda ise hava deliği bulunmaktadır. Diskus ve burun bir hat ile birbirine bağlantılıdır. Eğimli omuzda etrafı dalgalı bir çizgi hat ile sınırlandırılmış 6 adet üzüm salkımı yer almaktadır. Ayrıca burunun olduğu bölümde bitkisel (?) bezeme vardır. Omuzdan, hafif eğimli tutamak kulpludur. İçbükey halka diplidir. Altta gövdede, kulpa doğru olan bölümde iki adet volüt görülmektedir. Astar da dökülmeler mevcuttur.

Benzerleri : Bailey 1988, Plate 105, Q 3115; İnanan 2004, Resim 62-64.

Tarihi : M.S. 6. yüzyıl

K.48 : Lev. No: LII, Çiz: a-b, Res: K.48

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 129

Müze Env. No: 7925

Buluntu Yeri : Sondaj 3, -126 cm

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6)

Astar: Kırmızı (2.5YR 5/6)

Ölçü : Uz: 7.8 cm; K. Ç: 2.6 cm; Gen: 5.6 cm;

B. Ç: 1.1 cm; Yük: 2.8 cm; Y.D.Ç: 0.8 cm;

D.Ç: 3.9 cm.

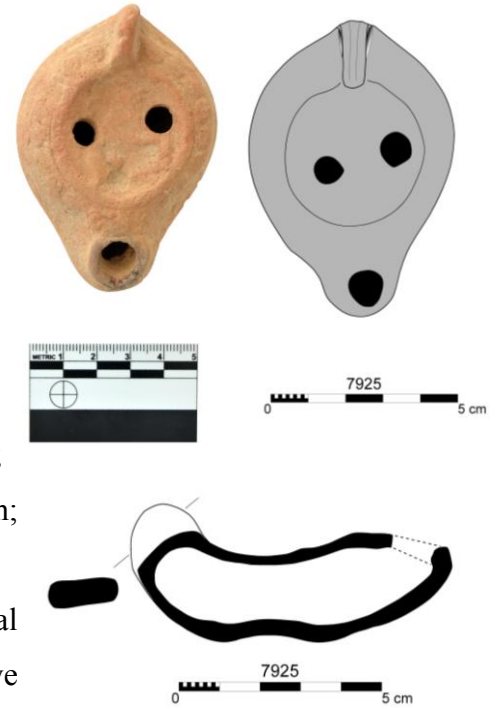
Tanım : Sağlam, kalıp yapımı, gövdesi oval

formludur. İçbükey diskusta sağda ve

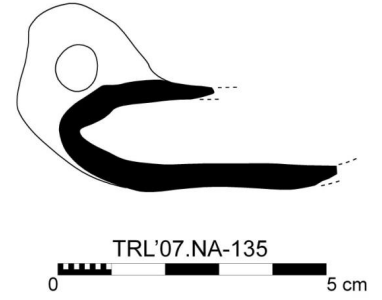
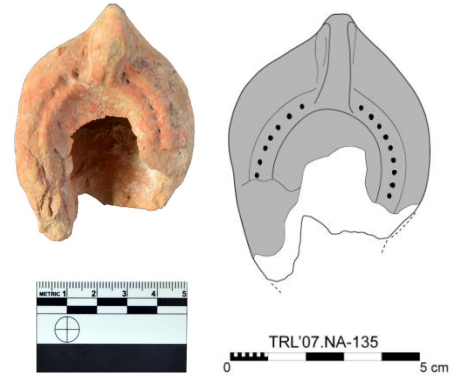
solda 2 adet yağ deliği bulunmaktadır. Eğimli omuzda 18, diskus ile burun arasında da 1 adet olmak üzere toplam 19 adet içi noktalı halka bezeme yer almaktadır. Omuzdan tutamak kulpludur. İçbükey yuvarlak diplidir. Burun ile diskus bağlantısız olup burunda yanma izleri görülmektedir. Astar da dökülmeler vardır.

Benzerleri : Bailey 1988, Plate 106, Q 3122; Baldıran 1990, Resim 160, 163; Metin 2012, K 489, 810.

Tarihi : M.S. 6. yüzyıl

- K.49** : Lev. No: LIII, Çiz: a-b, Res: K.49
 Adı : Kandil
 Cinsi : Pişmiş Toprak
 Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 135
 Müze Env. No: -
 Buluntu Yeri : Sondaj 3 Kuzeydoğu, -171 cm
 Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6)
 Astar: Kırmızı (2.5YR 5/6)
 Ölçü : Uz: 7.1 cm; K. Ç: 4.5 cm; Gen: 5.2 cm;
 B. Ç: - ; Yük: 3.5 cm; Y.D.Ç: - ;
 D.Ç: 3.9 cm.
 Tanım : Burun ve gövde bölümünde kırık ve eksik vardır. Kalıp yapımıdır. İçbükey diskusa sahiptir. Diskusu çevreleyen nokta bezeme görülmektedir. Bezemesiz eğimli omuzludur. Omuzdan yüzük kulpa sahiptir. Düz diplidir. Astar da aşırı dökülmeler vardır.
 Benzerleri : -
 Tarihi : M.S. 5 – 6. yüzyıl

K.50 : Lev. No: LIV, Çiz: a-b, Res: K.50

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 144

Müze Env. No: -

Buluntu Yeri : Sondaj 3, -120 cm

Rengi : Hamur: Kırmızımsı Sarı (5YR 7/8);

Astar: Kırmızı (2.5YR 5/6)

Ölçü : Uz: 7.6 cm; K. Ç: - ; Gen: 4.8 cm;

B. Ç: - cm; Yük: 3.5 cm; Y.D.Ç: 0.9 cm;

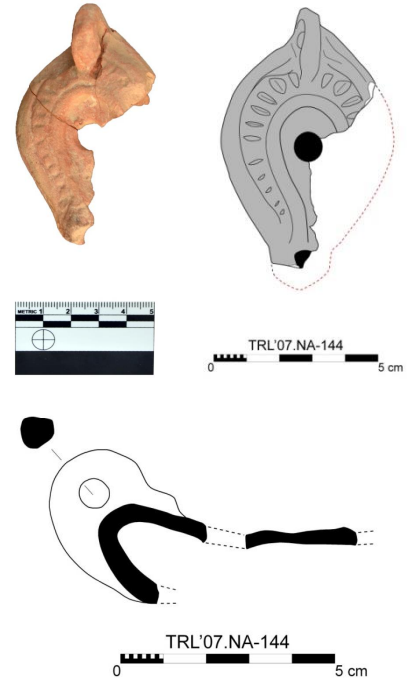
D.Ç: 2.5 cm.

Tanım : Burun, omuz ve kaide bölümlerinde kırık ve eksik vardır. Kalıp yapımıdır.

Bezemesiz diskusun ortasında yağ deliği yer almaktadır. Omuzda diskus etrafında çizgi bezeme bulunmaktadır. Omuzdan yüzük kulpa sahiptir. Burun ile diskus bağlantılıdır. Astar da dökülmeler vardır.

Benzerleri : -

Tarihi : M.S. 5 – 6. yüzyıl

K.51 : Lev. No: LV, Çiz: a-b, Res: K.51

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 125

Müze Env. No: -

Buluntu Yeri : Sondaj 3

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6)

Astar: Kırmızı (2.5YR 5/6)

Ölçü : Uz: 6.2 cm; K. Ç: 3.2 cm; Gen: 4.2 cm;

B. Ç: - ; Yük: 2.9 cm; Y.D.Ç: 0.7 cm;

D.Ç: 3.3 cm.

Tanım : Burun bölümü kırık ve eksik, kalıp

yapımı, gövdesi oval formudur. İçbükey

diskusa sahip olup ortada yağ deliği bulunmaktadır. Diskus deliğini

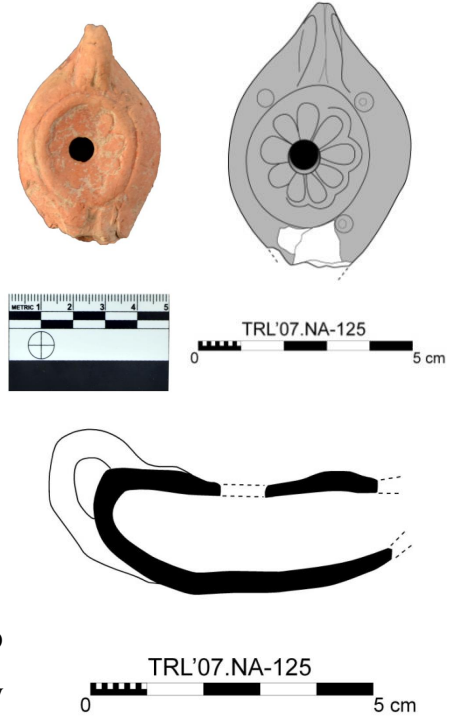
çevreleyen 9 yapraklı çiçek bezemesi yer almaktadır. Eğimli omuzda 3

adet nokta bezeme görülmektedir. Omuzdan yivli yüzük kulpa sahiptir.

Düz diplidir. Astar da aşırı dökülmeler vardır.

Benzerleri : Bailey 1988, Plate 44, Q2069.

Tarihi : M.S. 4.-5. yüzyıl

K.52 : Lev. No: LVI, Çiz: a-b, Res: K.52

Adı : Kandil

Cinsi : Pişmiş Toprak

Kazı Env. No : TRL. 07. NA. 123

Müze Env. No: -

Buluntu Yeri : Açma 1, -90 cm.

Rengi : Hamur: Kırmızımsı sarı (5YR 6/6)

Astar: Kırmızı ? (10R 4/8)

Ölçü : Uz: 6.1 cm; K. Ç: - ; Gen: 4.5 cm;

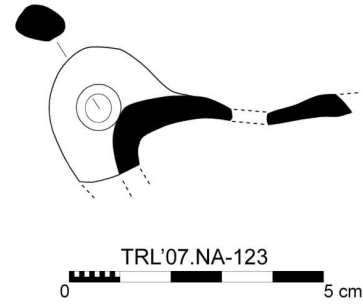
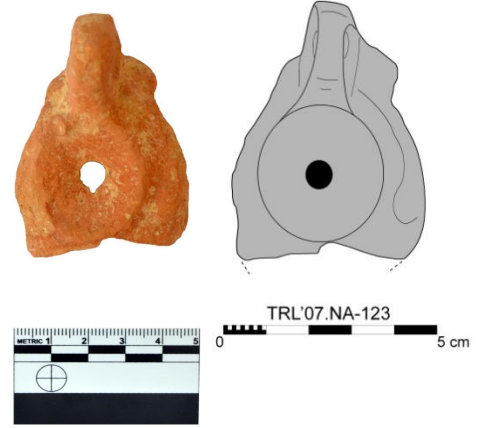
B. Ç: - ; Yük. : 2.7 cm; Y.D.Ç: 0.7 cm;

D.Ç: 3.2 cm.

Tanım : Burun, gövde ve kaide bölümleri kırık ve eksik, kalıp yapımıdır. İçbükey diskusa sahiptir. Korunan omuz bölümü eğimlidir. Omuzdan yüzük kulpludur. Astarı dökülmelerden dolayı korunamamıştır. Yüzeyinde kireçlenmeler görülmektedir.

Benzerleri :-

Tarihi :

KAYNAKÇA

- Akdeniz, E. (1997) “1995 Yılı Büyük Menderes Ovası ve Çevresi Yüzey Araştırmaları”, *AST* s.XIV, c.II, ss.233 – 254.
- Alp, S. (2003) *Hitit Güneşi*, Semih Ofset: Ankara.
- App. Mith. Appianos, *Rhomaika – Syriake (Appian’s Roman History - Syriake)*, (çev. H. White), I– V, London: 1912 – 1913.
- Arrian. Anab. Arrianos, *Anabasis*, (çev. H. Örs), İstanbul: 1945.
- Arslan, M. (2007) *Mithradates VI Eupator Romanın Büyük Düşmanı*, Odin Yayıncılık, İstanbul: 2007.
- Asie Mineure (1978) *L'Année épigraphique*, 164-175.
- Altan, S. (1993) *GreK Sikkeleri (Arkaik – Klasik - Hellenistik)*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları: İstanbul.
- Aydın Tavukçu, Z. (2006) *Parion Nrkropolu 2005 Yılı Buluntuları, Doktora Tezi*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzurum.
- Bailey, D.M. (1972) *Greek and Roman Pottery Lamps*: Oxford.
- Bailey, D.M. (1975) *A Catalogue of the Lamps in the British Museum I. Greek Hellenistic and Early Roman Pottery Lamps*: Londra.
- Bailey, D.M. (1980) *A Catalogue of the Lamps in the British Museum II. Roman Lamps Made in Italy*: Londra.
- Bailey, D.M. (1988) *A Catalogue of the Lamps in the British Museum III. Roman Provincial Lamps*, Londra.
- Baldıran, A. (1990) *Stratonikeia Nekropol Buluntuları*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.

- Barattolo, A. (1995) “The Temple of Hadrian-Zeus at Cyzicus. A New Proposed Reconstruction for a Fresh Architectonic and Ideological Interpretation”, *IstMitt* 45, ss.57–107.
- Barış, Ş. (2011) *Bolu Müzesi Bizans Dönemi Eserleri*, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Barın, G. (1995) Aydın ve Milet Müzesi’ndeki Üzeri Kabartmalı Hellenistik – Roma Dönemi Kandiller, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.
- Barresi, P. (2003) “Province Dell’Asia Minore: Costo Dei Marmi, Architettura”, *Pubblica e Committenza, Studia Archaeologica* 125, L’Erma di Bretschneider: Roma.
- Bates, W. N. (1910) “Archaeological News”, *AJA* s.19, c.1, ss.83-119.
- Brants, J. (1913) *Antieke Terracotta Lampen*: Leiden.
- Broner, O. (1930) *Terracotta Lamps, Corinth Volume IV, Part II*, ASCSA, Harvard University Press: Cambridge.
- Broner, O. (1972) *ISTHMIA, Terracotta Lamps, Volume III*: New Jersey.
- Broughton, T. R. S. (1935) “Some Non-Colonial Coloni of Augustus”, *TransactAmPhilAss* 66, 18-24.
- Broughton, T. R. S. (1936) “On Two Passages of Cicero Referring to Local Taxes in Asia”, *AJP* 57, 2, 173-176.
- Burnett, A. vd.–Amandry, M.–Ripolles, P. P., (1992) *Roman Provincial Coinage, From the Death of Caesar to the Death of Vitellius, I*, British Museum Press: London.
- Caes. Civ. C. Julius Caesar, *The Civil Wars (De Bello Civili)*, (çev. A.G. Peskett), New York:1921.
- Chandler, R. (1825) *Travels in Asia Minor and Greece*, Clarendon Press: Oxford.
- Civelek, A. (2001) *Tralleis Nekropolisini Buluntuları Işığında Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği*, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.
- Coşkun, D. (2007) *Konya Ereğli Müzesinde Bulunan Roma Dönemi Kandilleri*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.

- Çokay, S. (1996) *Antik Çağda Aydınlanma Araçları ve Perge Pişmiş Toprak Kandilleri*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Çokay, S. (2000) *Antik Çağda Aydınlanma Araçları*, Eski Çağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları: İstanbul.
- Çevik, N. – Bulut, S. (2010) ‘İkinci Kazı Sezonunda Myra ve Limanı Andriake’, *Arkeolojisinden Doğasına Myra/Demre ve Çevresi* (ed. N. Çevik), ss. 25-118.
- Dinç, R.(1998) “Tralleis Kazısı (1996)”, *KST XIX, II*, Kültür Bakanlığı, Milli Kütüphane Basımevi: Ankara, 205 – 236.
- Diod. Diodorus Siculus, *Bibliothèque (Diodorus of Sicily)*, (çev. R.M. Geer), London: 1947.
- Durutürk, B. (2010) *Ionia Bölgesinde Roma Dönemi Pagan Sembollü Kandiller*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Enstitüsü, Güzel Sanatlar Enstitüsü: İzmir.
- Edhem Bey, (1904) “Fouilles de Tralles (1902–1903)”, *BCH* 28, 1, 54 – 92.
- Eilers, C. (2001) “The Proconsulship of P. Cornelius Scipio (Cos. 16 B.C.)”, *The Classical Quarterly* 51, 1, 201-205.
- Erol, D. (2004) *Tralleis Kenti Kazılarında Ele Geçen Baskılı Terra Sigillata*, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Aydın.
- Ezer, S. (1988) ‘Anadolu Medeniyetleri Müzesinden Bir Grup Kandil’, *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1987 Yıllığı*: Ankara, ss. 102-115.
- Fellows, C. (1852) *Travels and Researches in Asia Minor, More Particularly in the Province of Lycia*, Albemarle Street: London.
- Foss, C. (1977) “Archaeology and the “Twenty Cities” of Byzantine Asia”, *AJA* 81, 4, 469-486.
- French, D. (1988) *Roman Roads and Milestones of Asia Minor*, BAR International Series, Oxford Publishing: England.
- Frothingham, A.L. (1888) “Archaeological News”, *The American Journal of Archaeology and of the History of Fine Arts* 4, 4, 472 – 530.

- Goldman, H. (1950) *Excavations At Gözli Kule, Tarsus Volume I – Text The Hellenistic and Roman Periods*, Princeton University Press: New Jersey.
- Gülay Tuluk, G. (1996) *İonia Bölgesi'nde Hellenistik Dönem Kandiller*, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.
- Gülbay, O. (2009) *Anadolu'da İmparator Hadrianus Dönemi İmar Faaliyetleri*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.
- Günel, S. (2003) "Aydın Bölgesi Yüzeysel Araştırmaları Işığında Çatalkaya, Dedekuyusu ve Bahçetepe Yerleşimler" , *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 20, 1, 53 – 70.
- Güngör, E. (2005) *Metropolis Kenti Ada 7 İçerisindeki Konut Seramiği*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.
- Güngör, E. (2011) *Metropolis'te Bulunan Roma Dönemi Kandilleri*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.
- Gürler, B. (1994) *Metropolis'in Hellenistik Dönem Seramiği*, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.
- Gürler, B. (2004) "Tire Müzesi'nden M.S. 5.-7.Yüzyıllara Ait Kandiller", *Bulleten LXVIII*, 613-620.
- Hayes, J. W. (1980) *Ancien Lamps in the Royal Ontario Museum I: Greek and Roman Clay Lamps*: Toronto.
- Hayes, J. W. (2008) *Roman Pottery Fine-Ware Imports, The Athenian Agora XXXII*, Princeton Academic Pres: New Jersey.
- Head, C. V. (1894) "C. Septimius, Proconsul of Asia, BC. 56-55", *The Classical Review* 8, 420-421.
- Heimerl, A. (2001) *Die Römischen Lampen Aus Pergamon*: Berlin.
- Hellström, P. (1971) *Labraunda Pottery of Classical and Later Date, Terracotta Lamps and Glas*: Sweden.
- Hom. II. Homeros, *İlyada*, (çev. A.Erhat – A. Kadir), İstanbul: 1984.
- Howgego, C. (1998) *Sikkelerin Işığında Eskiçağ Tarihi* (Çev. O. Tekin), Homer Kitapevi: İstanbul.
- Humann, C.- Doerpfeld, W. (1893) *Ausgrabungen in Tralles*, *AM XVIII*, 395-413.
- Hussey, G. B. (1890) "The Distribution of Hellenic Temples". *The American Journal of Archaeology and of the History of Fine Arts*. 6, 1/2, 59–64.

- Hübinger, U. (1993) *Die Antiken Lampen des Akademischen Kunstmuseums der Universität Bonn*: Berlin.
- İlter, F. (2009) *Ören/Adramytteion Antik Kenti Pişmiş Toprak Kandilleri*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sakarya.
- İnanan, F. (2004) *İzmir, Tire, Bergama ve Ödemiş Müzelerindeki Bizans Dönemi Pişmiş Toprak Kandilleri*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.
- Iványi, D. (1935) *Die Pannonischen Lampen Eine Typologisch-Chronologische Übersicht*: Budapest.
- Kan Şahin, G. (2008) *Asos Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönem Kandilleri*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi: Çanakkale.
- Kassab, D.T.-Sezer, T. (1995) *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu*, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü: İstanbul.
- Kaya, M. A. (2000) *Anadolu'daki Galatlar ve Galatya Tarihi*, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Keil, J. – Premerstein, A. (1914) Bericht Über Eine Dritte Reise in Lydien un den Angrenzenden Gebieten Doniens, Ausgeführt 1911, *Denkschr Wien* 57, In Kommission bei A. Hölder, Wien.
- Kınal, F. (1969) Kaunos Adak Lambaları, *Belleten* XXXIII, Ankara, 113-117.
- Knibbe, D – Meriç, R. – Merkelbach, R. (1979) “Der grundbesitz der Ephesischen Artemis im Kaystrostal” , *ZPE* 33, 139 – 147.
- Laumonier, A. (1958) *Les Cultes Indigenes en Carie*, E. De Boccard Editeur: Paris.
- Leake, W.M. (1824) *Journal of A Tour in Asia Minor, With Comparative Remarks on the Ancient and Modern Geography of That Country*, Albemarle Street: London.
- Lewis, D.M. (2008) *The Cambridge Ancient History Volume: 4*: Cambridge.
- Levick, B. (1971) “The Beginning of Tiberius' Career”, *The Classical Quarterly* 21, 2, 478-486.
- Loeschcke, S. (1919) *Lampen aus Vindonissa ein Beitrag zur Geschichte von Vindonissa und des antiken Beleuchtungswesens*: Zürich.
- Ludlow, T.W. (1885) “News Departments”, *The American Journal of Archaeology and of History of Fine Arts* 1, 1, 71 – 103.

- Magie, D. (1950) *Roman Rule in Asia Minor: To the End of the Third Century After Christ*, Princeton University Press: New Jersey.
- Magie, D. (2001) *Anadolu'da Romalılar I, Attalos'un Vasiyeti* (Çev. N. Başgelen – Ö. Çapar), Arkeoloji ve Sanat yayınları: İstanbul.
- Malay, H- Sılay, H. (1991) *Antik Devirde Gladyatörler*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları: İstanbul.
- Mc Fayden, D. (1921) "The Princeps and the Senatorial Provinces", *CP* 16, 1, 34-50.
- McMurtry J. W. (1889) "Excavation by the American Scholl at the Theatre of Sikyon. General Report of the Excavations", *The American Journal of Archaeology and of the History of Fine Arts* 5, 3, 267 – 286.
- Meriç, R. – Merkelbach, R. – Şahin, S. (1979) "Der Antike Name des Heutigen Tire" , *ZPE* 33, 191 – 200.
- Metin, H. (2012) *Kibyra Kandilleri*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzurum.
- Millar, F. (1966) "The Emperor, the Senate and the Provinces", *JRS* 56, 1-2, 156-166.
- Munsell (2000) *Munsell Soil Color Charts*.
- Okunak, M. (2005) *Hierapolis Kuzey Nekropolü (159D Nolu Tümülüs) Anıt Mezar ve Buluntuları*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Denizli.
- Ölmez, F. (1997) "A New Inscription From Tralleis", *Arkeoloji Dergisi* V, 177.
- Ölmez, F. (2000) *Tralleis Nekropolünden Bir Mezar ve Buluntuları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Aydın.
- Özgan, R. (1982) *Yunan ve Roma Devri Tralleis Heykeltraşlığı*, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, Selçuk Üniversitesi: Konya.
- Özgan, R. (1995) Die griechischen und römischen Skulpturen aus Tralleis, Forschungsstelle Asia Minor im Seminar für Alte Geschichte der Westfälischen Wilhems-Universität Münster, *AMS* 15, Dr. Rudolf Habelt: Bonn.
- Öztürk, N. (2003) *Kyzikos Kandilleri*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzurum.

- Özkul, A. (1991) *Patara Kandilleri*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzurum.
- Paljakaov, F. B. (1989) “Die Inschriften von Tralleis und Nysa”, *Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien* 36, 1, Dr. Rudolf Habelt, Bonn.
- Pausanias *Descriptio Graecia (Description of Greece)*, (çev. W. H. Jones), I-V. London: 1918.
- Perlzweig (1961) *Lamps Of The Roman Period, The Athenaian Agora VII. Period: New Jersey.*
- Plin. Nat. Pliny the Elder, *Naturalis Historia*, (çev. H.R. Rachham), London: 1958.
- Plut. Caes. Plutarkhos, *Caesar*.
- Goethert-Polaschek, K. G. (1985) *Katalog der römischen Lampen des Rheinischen Landesmuseums Trier: Mainz am Rhein.*
- Polyb. Histories Polybios, *Histories (The Histories)*, (çev. H.R. Rackham – W.H.S. Jones – D.E. Eichholz), London: 1971.
- Ramsay, W. M. (1887) “Antiquities of Southern Phrygia and the Border Lands I” , *AJA* 3,344 – 368.
- Ramsay, W. M. (1930) “Anatolica Quaedam” , *JHS* 50, 2, 263 – 287.
- Raubitschek, A. E. (1954) “Epigraphical Notes on Julius Caesar”, *JRS* 44, 65-75.
- Rayet, O. – Thomas, A. (1997) *Bir Karia Kenti Tralleis*, (Çev. O. Saçıkara), Özen Ofset: Aydın.
- RE VI (1937) Ruge, W., “Tralleis”, 2094 – 2128.
- Saraçoğlu, A. (1997) Erzurum Müzesi’nden Bir Grup Kandil, *Türk Arkeoloji Dergisi*, s. XXXI: Ankara, ss. 307-330.
- Saraçoğlu, A.-Çekilmez, M. (2011) “Tralleis Batı Nekropolis ve Konut Alanı Hellenistik Dönem Seramiği: 2006-2007 Buluntuları”, *CollAn* 10, 219-248.
- Sekunda, N. (1991) “Achaemenid Settlement in Caria, Lycia, and Greater Phrygia”, *Achaemenid History VI, Asia Minor and Egypt, Old Cultures in a New Empire, Proceedings of the Groningen 1988 Achaemenid History Workshop*, Leiden, 83 – 143.
- Shier, L. A. (1935) *Terracotta Lamps from Karanis, Egypt*: Michigan.
- Strabon Strabon, *Geographica (Antik Anadolu Coğrafyası Kitap: XII-XIII-XIV)* (çev. Adnan Pekman), İstanbul:2000.

- Şahan, M. (2006) *Yeni Tralleis Kazılarında Bulunan Hamam Rölyefleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Aydın.
- Şimşek, C. (2011) *Laodikeia Çalışmaları 1.1, Laodikeia Nekropolü (2004 – 2010 Yılları) Metin*, Ege yayınları: İstanbul.
- Şimşek, C. (2011) *Laodikeia Çalışmaları 1.2, Laodikeia Nekropolü (2004 – 2010 Yılları) (Katalog)*, Ege yayınları: İstanbul.
- Szentléleky, T. (1969) *Ancient Lamps*: Amsterdam.
- Tacitus Tacitus, *Annales*, (çev. J. Jackson), New York: 1931-1937
- Tekçam, T. (2007) *Arkeoloji Sözlüğü*, Alfa Basım: 2007.
- Texier (1862) *Asie Mineure Description Geographique, Historique et Archeologique, Des Provinces et des Villes de la Chersonnese D'Asie*, Firmin Didot Fereres, Fils et C. Editeurs, Imprimeurs de L'Institut de France.
- Thonemann, P. (2011) *The Meander Valley, A Historical Geography from Antiquity to Byzantium*, Cambridge University Press: New York.
- Toynbee, A. J. (1910) On Herodotus III. 90 and VII, 75, 76, *The Classical Review* 24, 8, 236 – 238.
- Tozkoparan, A. M. (1998) Stratonikeia Akdağ Nekropolünde 7 Mezar ve Buluntuları, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Tül, Ş. (2013) *Bitek Topraklar Üstünde Aydın*, Ege Yayınları: İstanbul.
- Tül, Ş.- Aydaş, M. (2011) “Mesogis Üstündeki Larisa – Derira – Siderus”, *Ege Defterleri* 2, ss. 3-19.
- Umar, B. (1982) *Türkiye Halkının İlkçağ Tarihi*, Ege Üniversitesi: İzmir.
- Üreten, H. (2005) “Roma Dönemine Kadar Tralleis Tarihi ve Attaloslar ile İlişkileri” , *Ankara üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi* XXIV, 38, ss. 195 – 212.
- Vessberg, O. (1953) *Opuscula Atheniensia*, Lund, ss.115-129.
- Vitruvius Vitruvius, *De Architectura (Mimarlık Üzerine On Kitap)*, (çev. Dr. Suna Güven), İstanbul: 1990.
- Yaylalı, A. (2008) ‘2007 Yılı Tralleis Antik Kenti Kazı Çalışmaları’, *KST*, XXX: Ankara, c. 3. ss. 17-41.

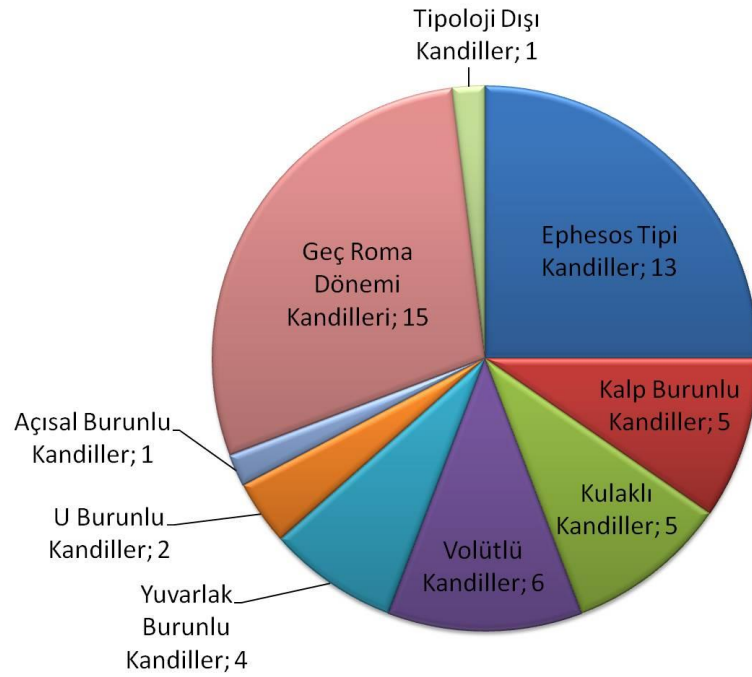
Waddy, L. (1963) “Did Strabo Visit Athens” , *AJA* 67, 3, 296 – 300.

Walters, H.B. (1914) *Catalogue of the Greek and Roman Lamps in the British Museum*,
Londra.

Xen. Hell. Xenophon, *Hellenika* (Yunan Tarihi), (çev. Prof.Dr. Suat Sinanoğlu),
TTK basımevi, Ankara: 1999.

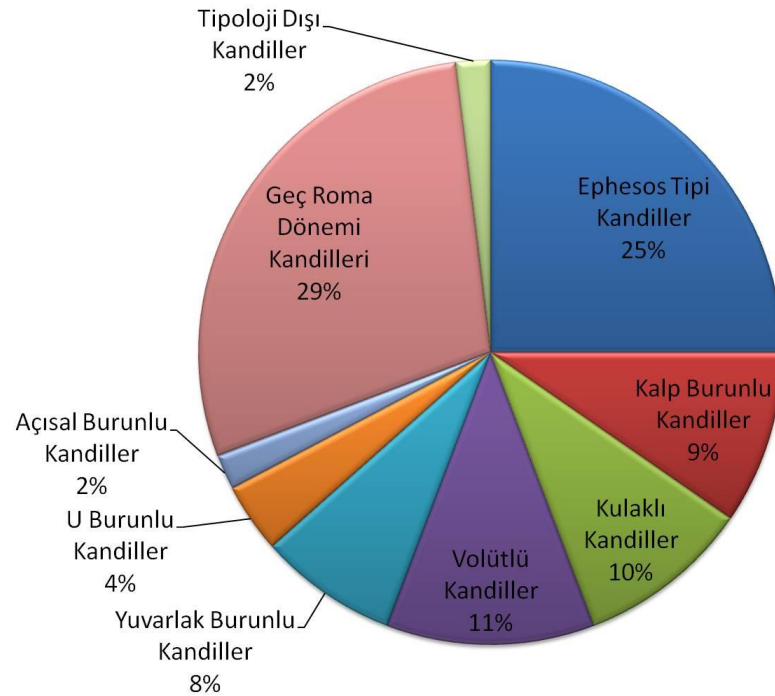
GRAFİKLER

Kandillerin Tipoloji Dağılımı

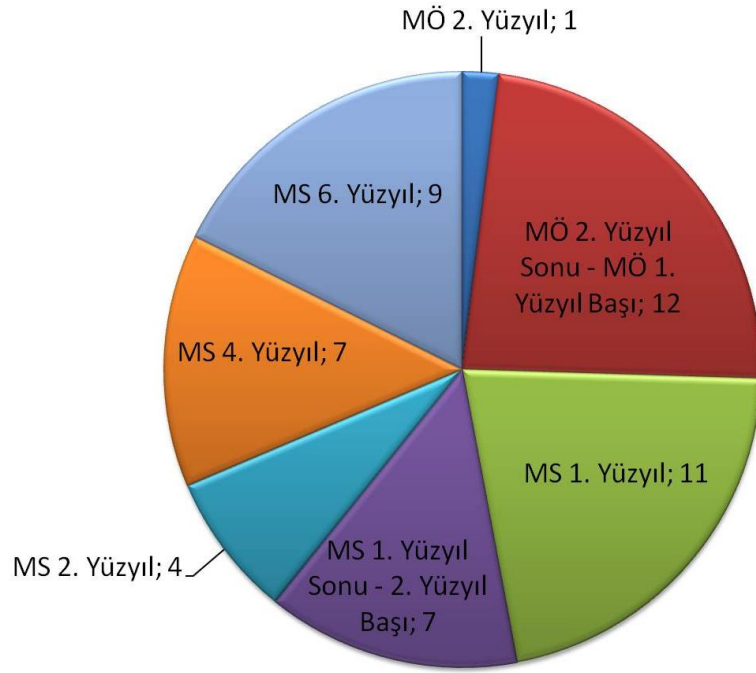
Grafik: 1

Kandillerin Tipoloji Dağılımı

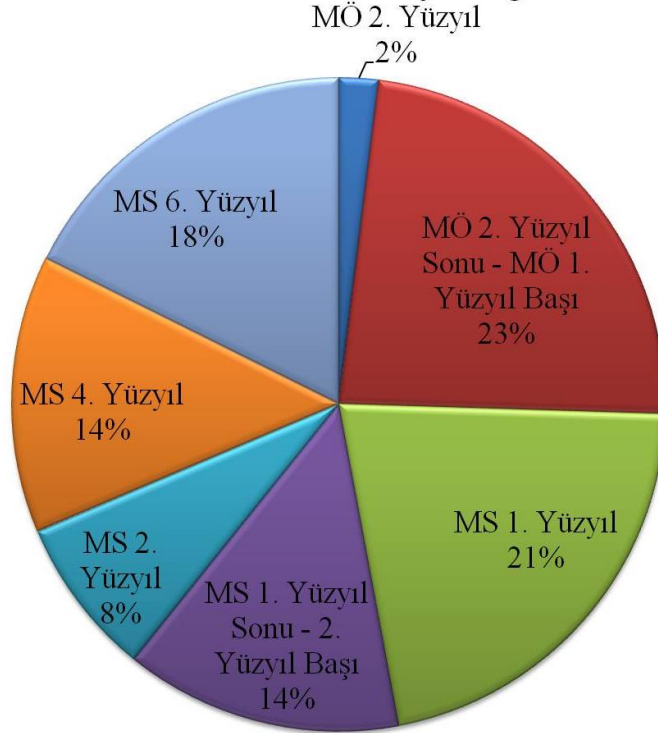
Grafik: 2

Kandillerin Kronolojik Dağılımı

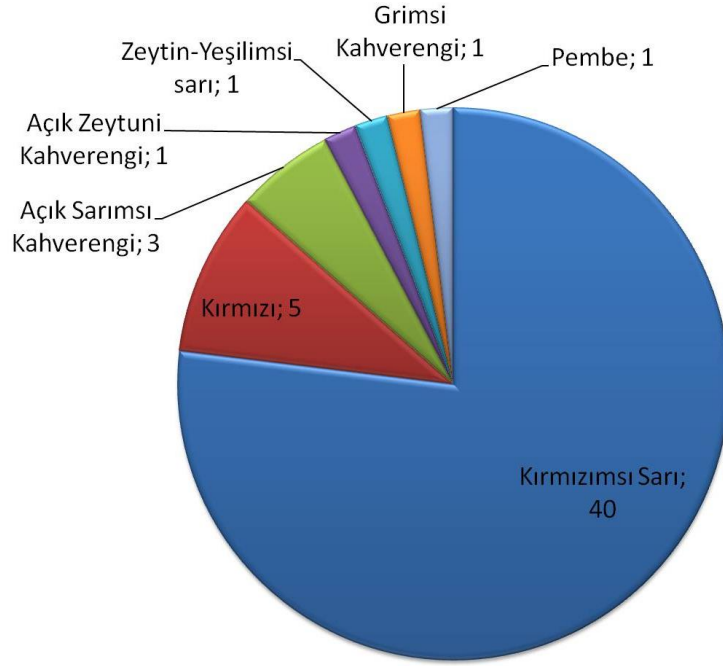
Grafik: 3

Kandillerin Kronolojik Dağılımı

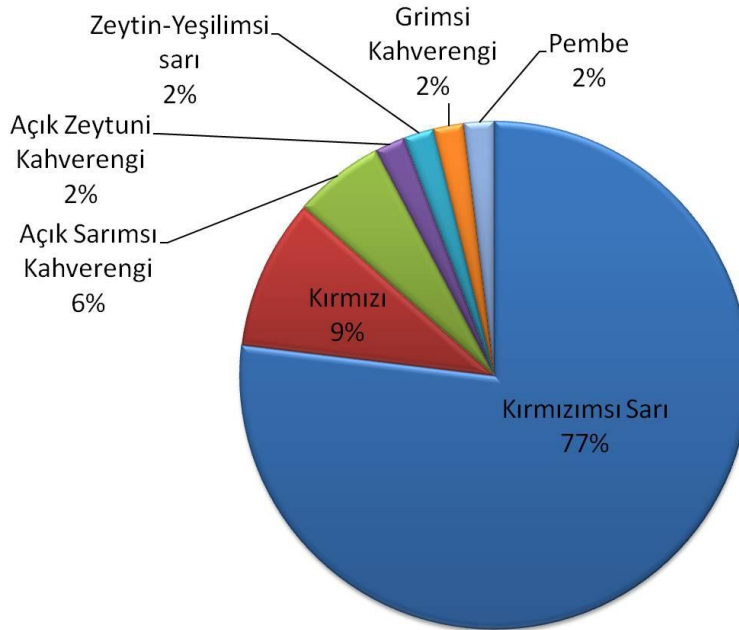
Grafik: 4

Kandillerin Mansell Kataloğuna Gore Hamur Renk Dağılımları

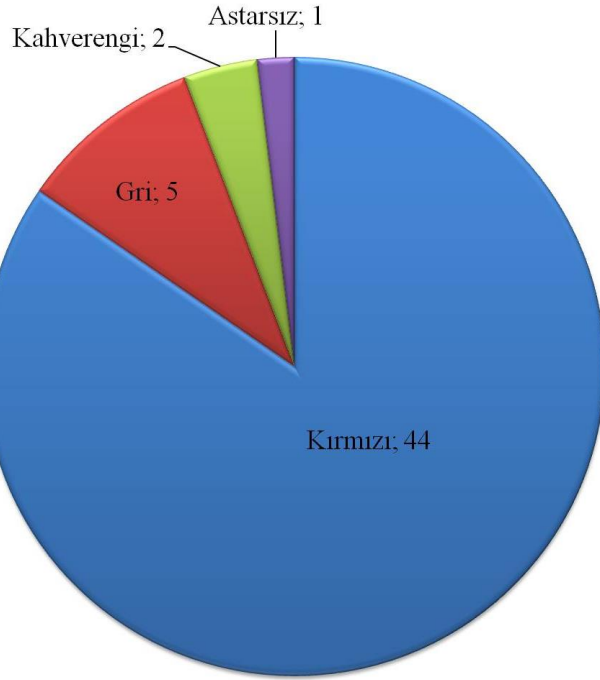
Grafik: 5

Kandillerin Munsell Kataloğuna Gore Hamur Renk Dağılımları

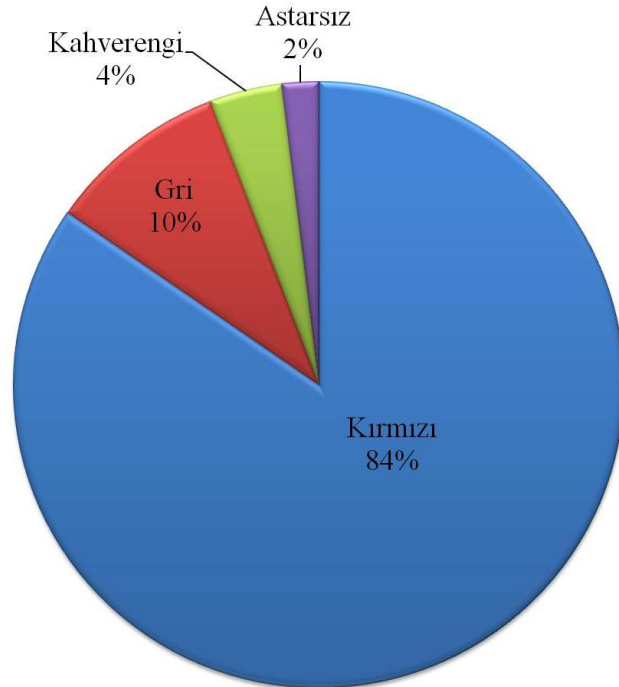
Grafik: 6

Kandillerin Munsell Kataloguna Göre Astar Dağılımı

Grafik: 7

Kandillerin Munsell Kataloguna Göre Astar Dağılımı

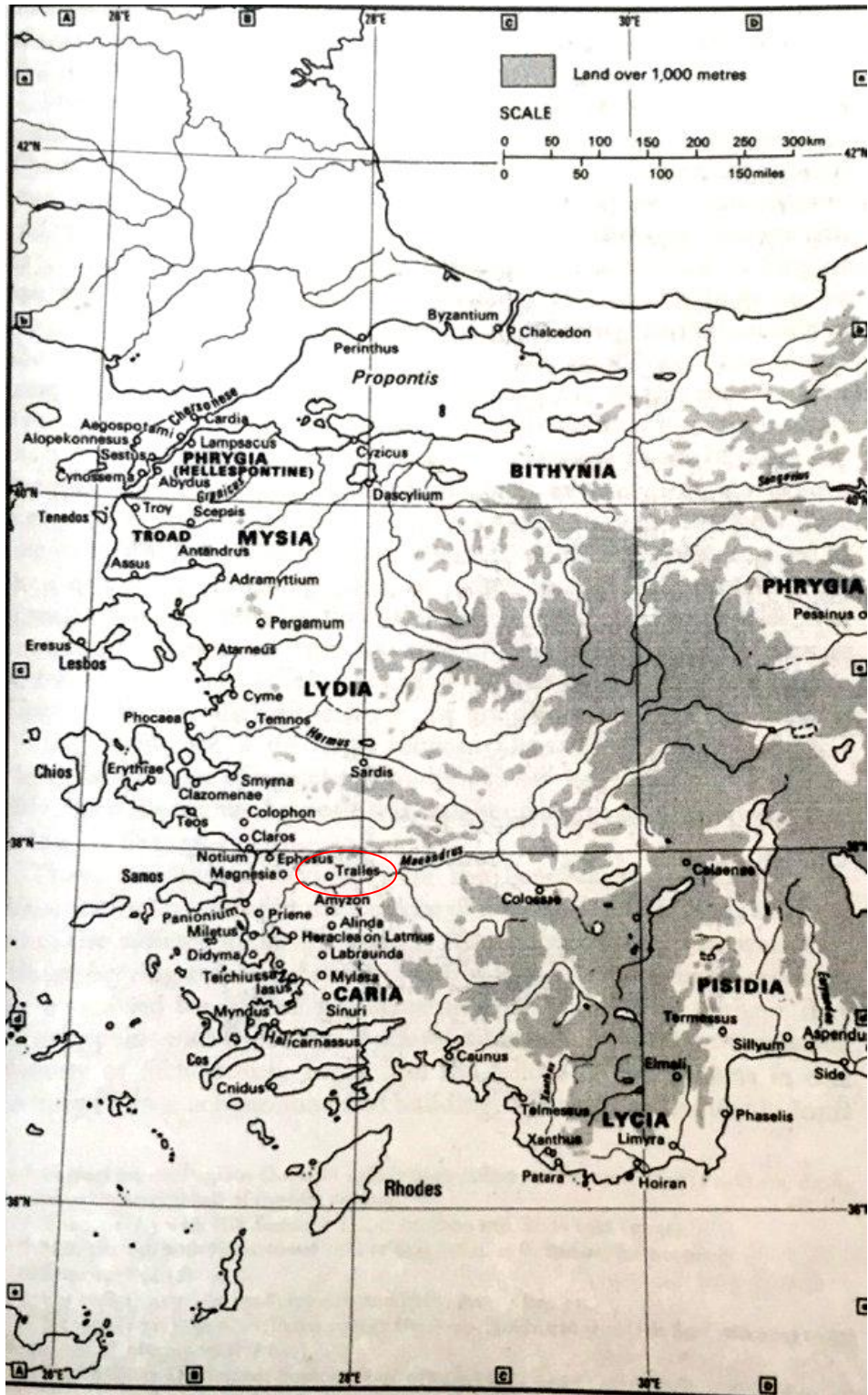

Grafik: 8

LEVHALAR

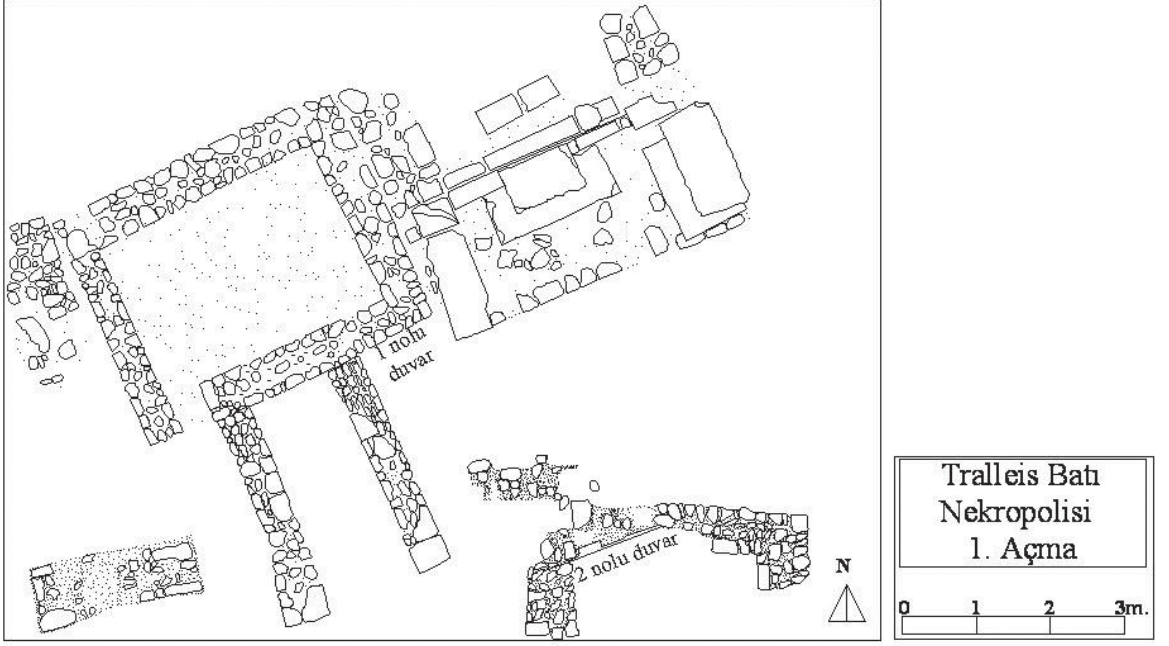

LEVHA I

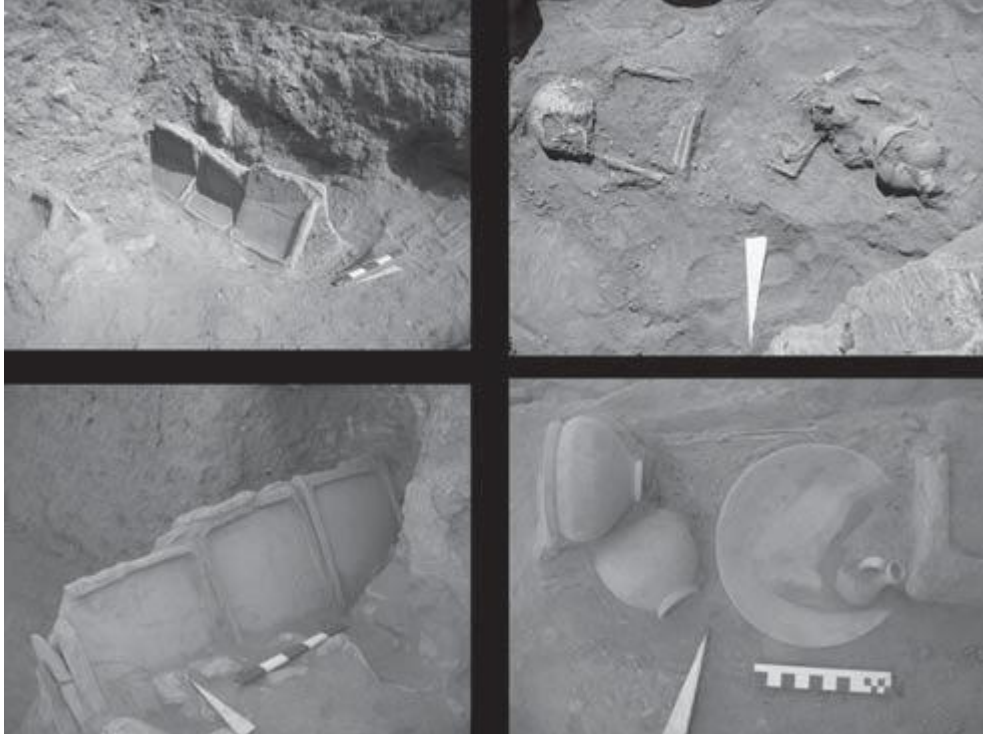

Harita: 1

LEVHA II

Çizim: 1

Resim: 1

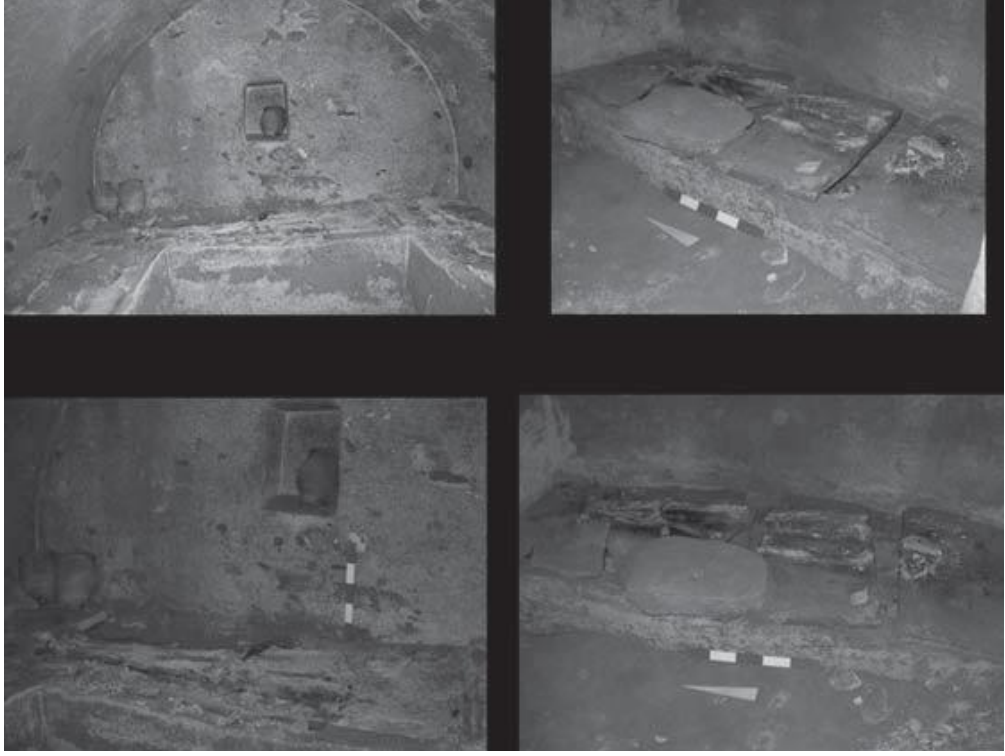
LEVHA III

Resim 1

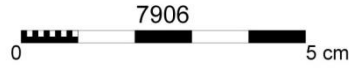
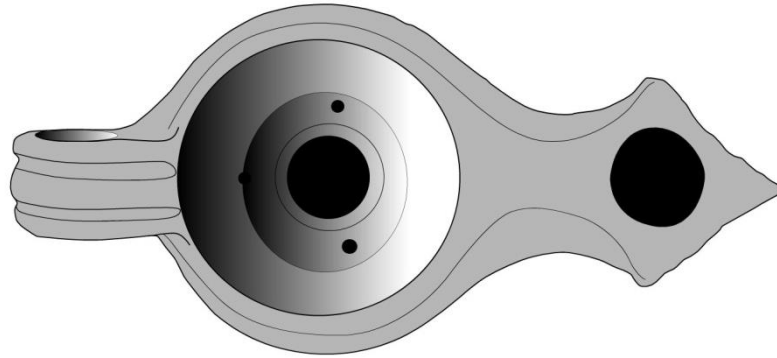
Resim 2

LEVHA IV**Resim 1**

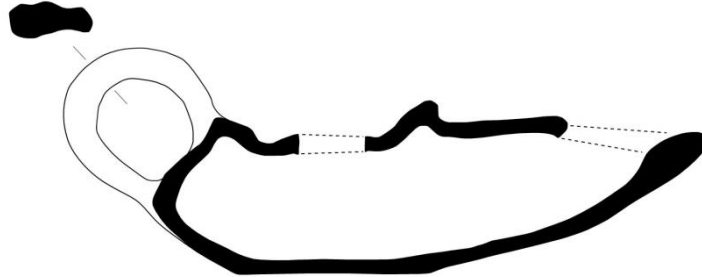
LEVHA V

K.1

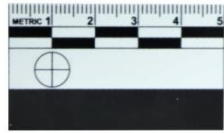

Çizim: a

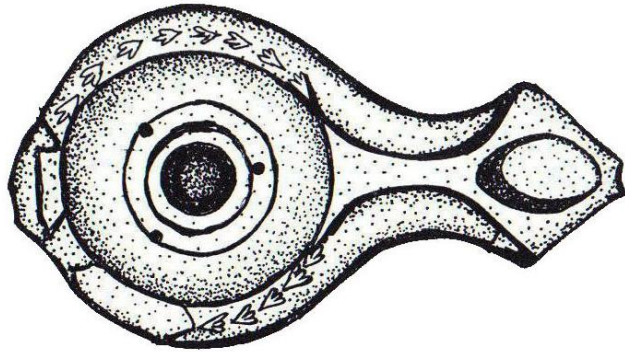

Çizim: b

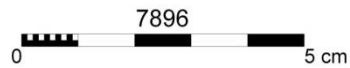
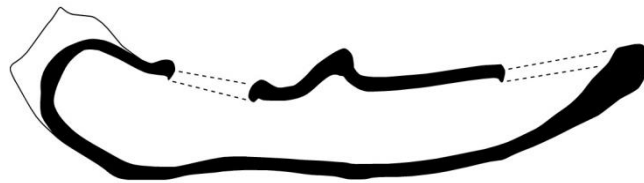
LEVHA VI

K.2

Çizim: a

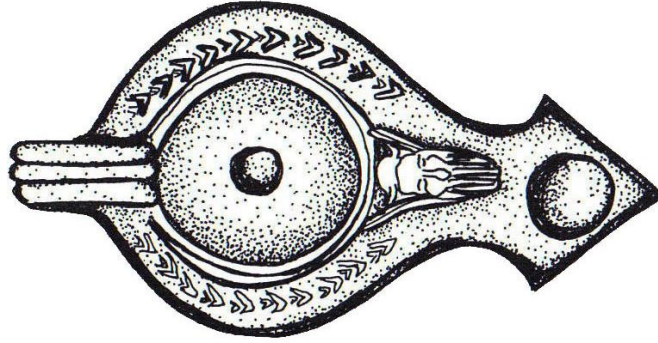

Çizim: b

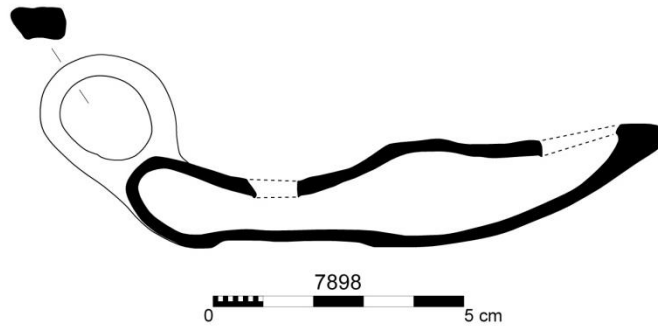
LEVHA VII

K.3

Çizim: a

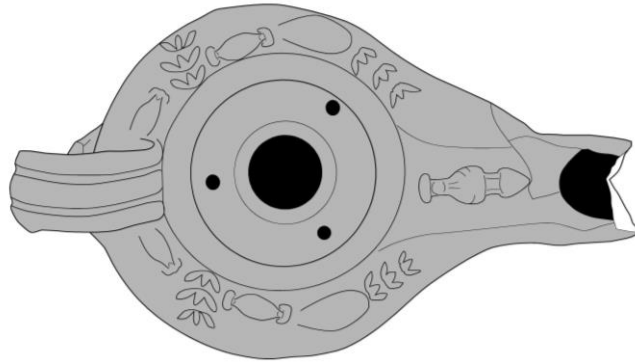
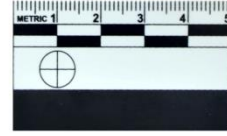

Çizim: b

LEVHA VIII

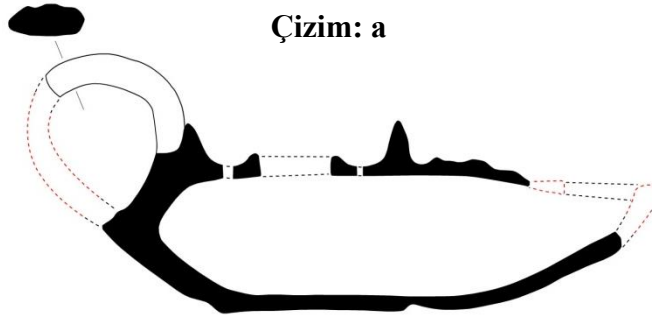

K.4

TRL'07.NA(DM)-43
0 5 cm

Çizim: a

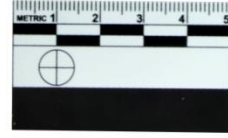

TRL'07.NA(DM)-43
0 5 cm

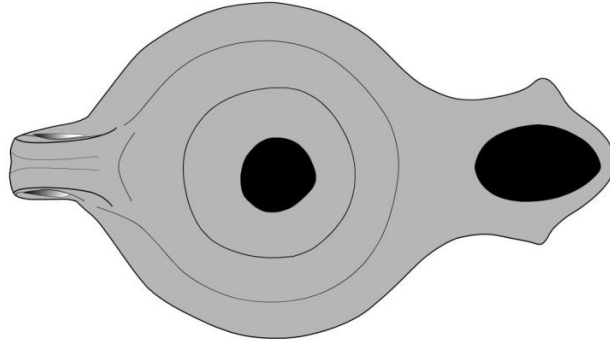
Çizim: b

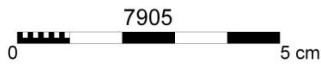
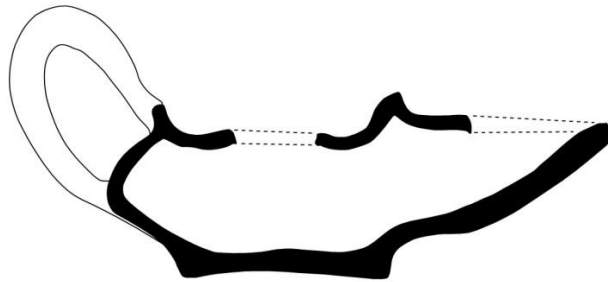
LEVHA IX

K.5

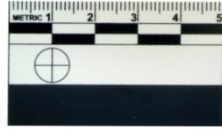

Çizim: a

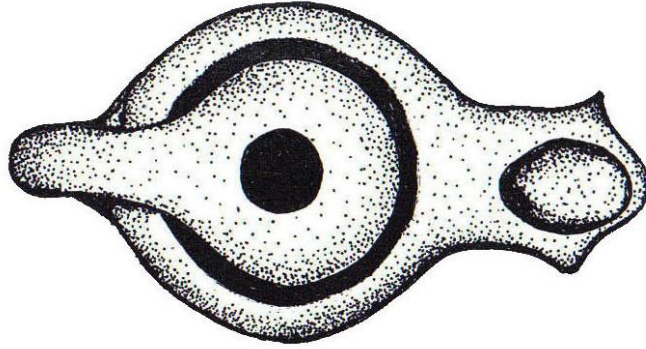
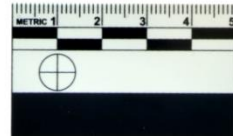

Çizim: b

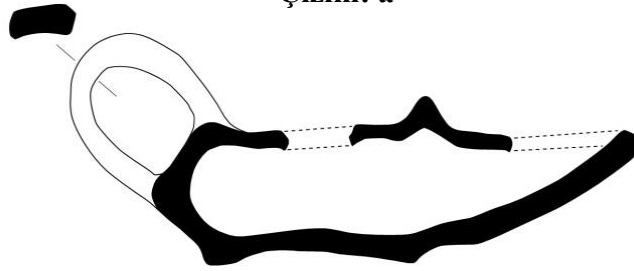
LEVHA X

K.6

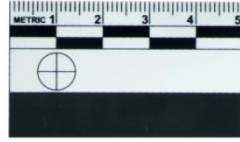

Çizim: a

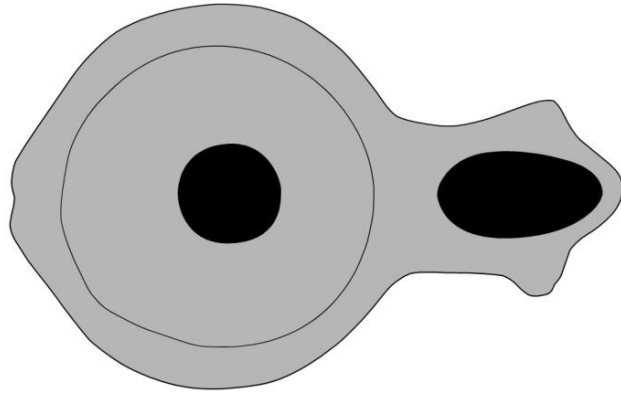

Çizim: b

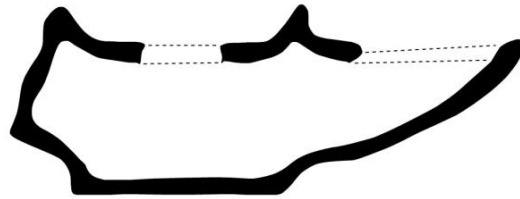
LEVHA XI

K.7

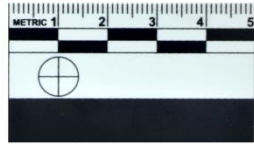

Çizim: a

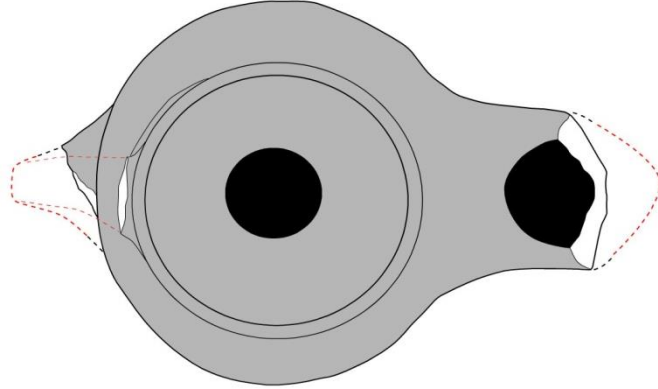

Çizim: b

LEVHA XII

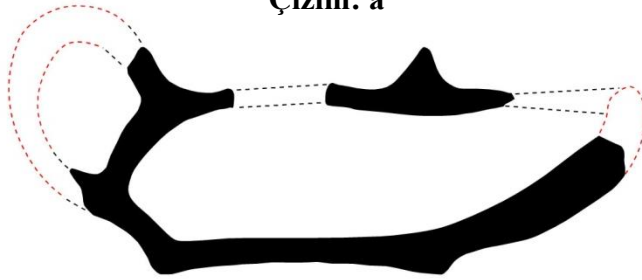
K.8

TRL'07.NA(DM)-49

0 5 cm

Çizim: a

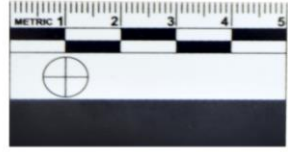

TRL'07.NA(DM)-49

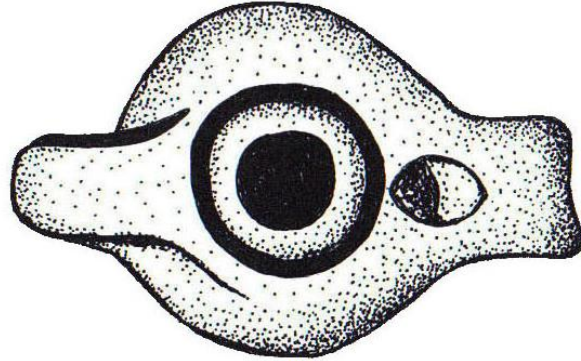
0 5 cm

Çizim: b

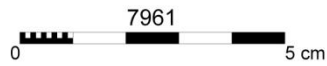
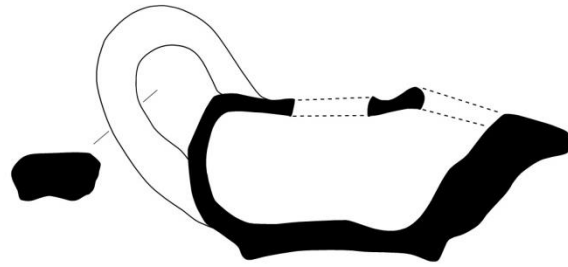
LEVHA XIII

K.9

Çizim: a

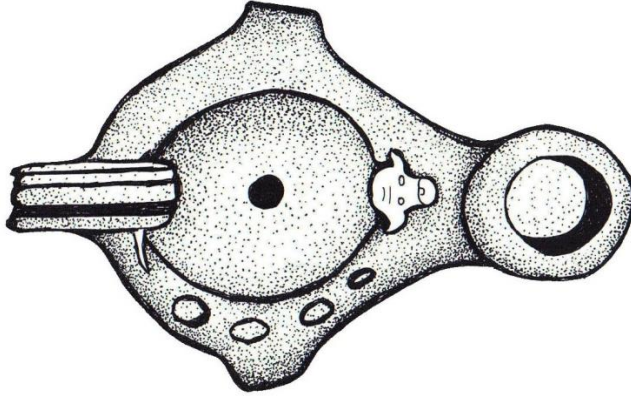

Çizim: b

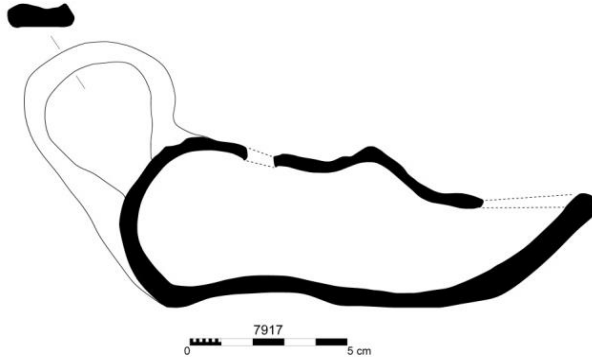
LEVHA XIV

K.10

Çizim: a

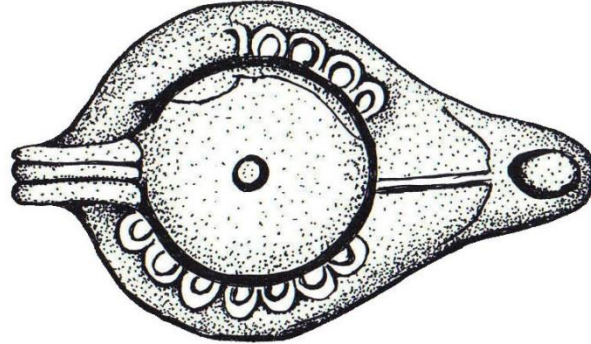

Çizim: b

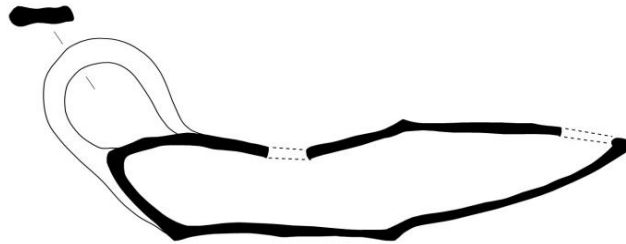
LEVHA XV

K.11

Çizim: a

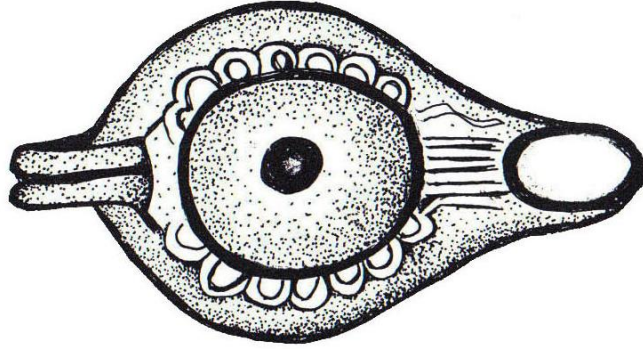

Çizim: b

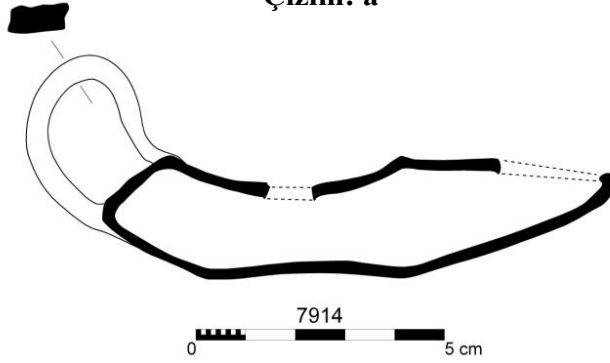
LEVHA XVI

K.12

Çizim: a

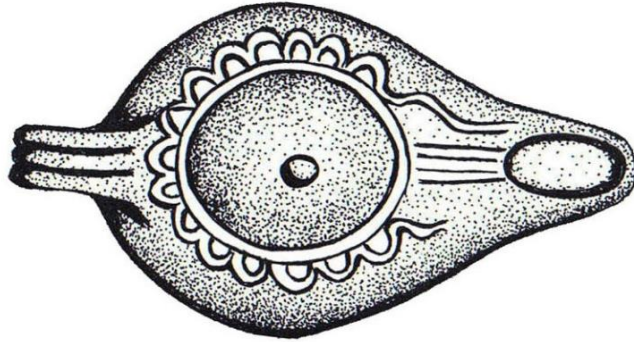
Çizim: b

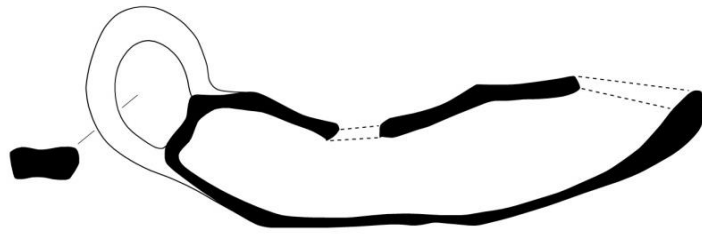
LEVHA XVII

K.13

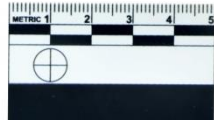

Çizim: a

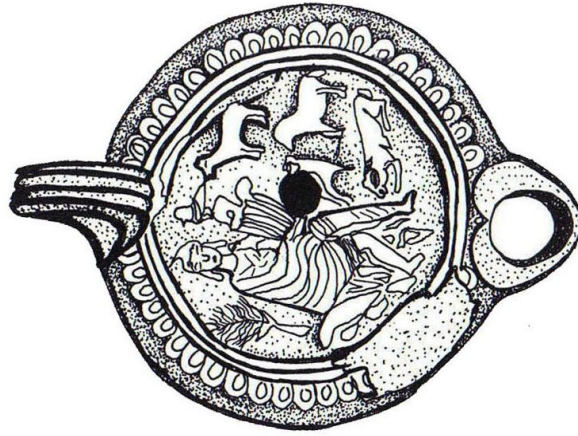

Çizim: b

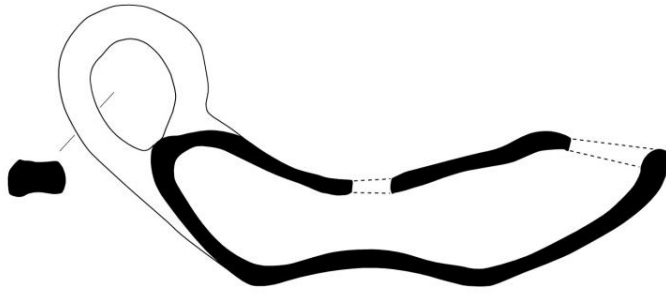
LEVHA XVIII

K.14

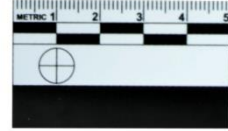

Çizim: a

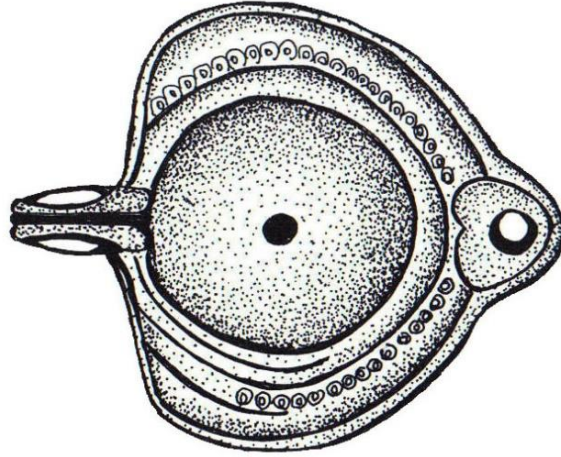

Çizim: b

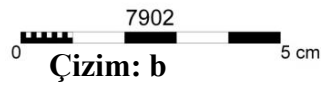
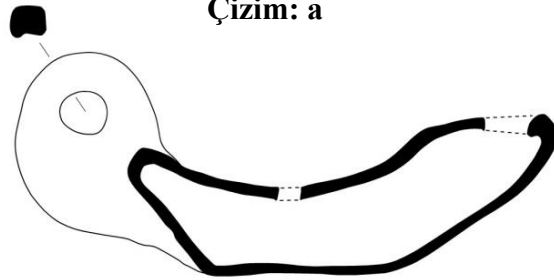
LEVHA XIX

K.15

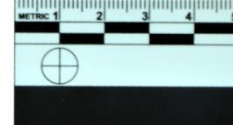
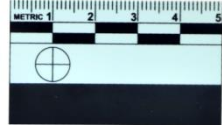

Çizim: a

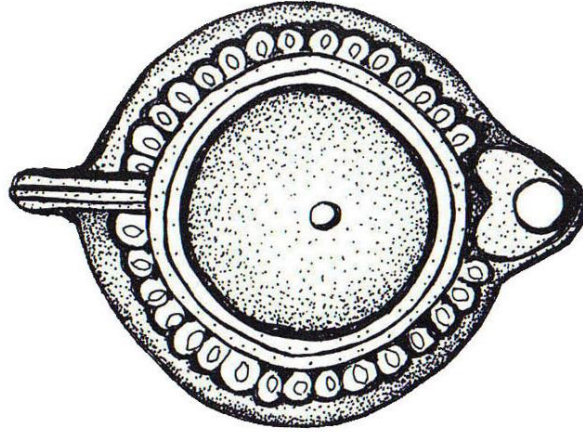

Çizim: b

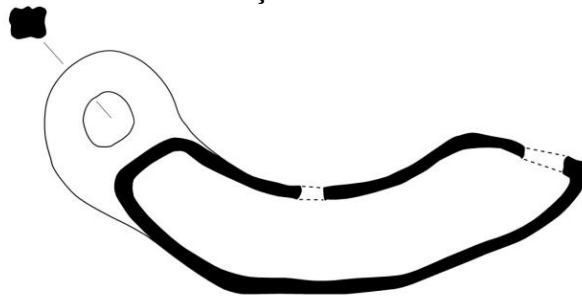
LEVHA XX

K.16

Çizim: a

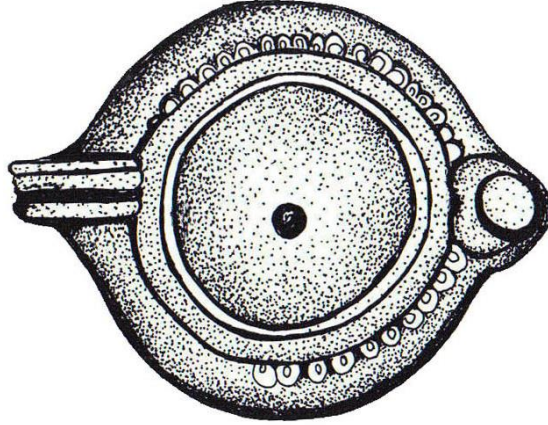

Çizim: b

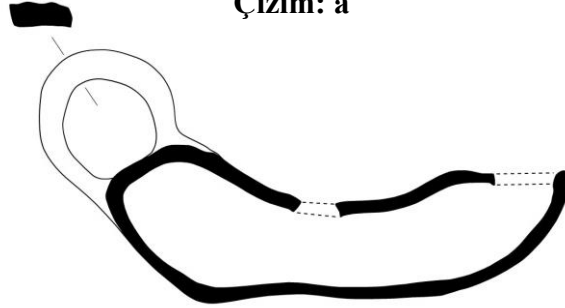
LEVHA XXI

K.17

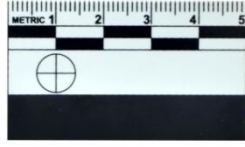

Çizim: a

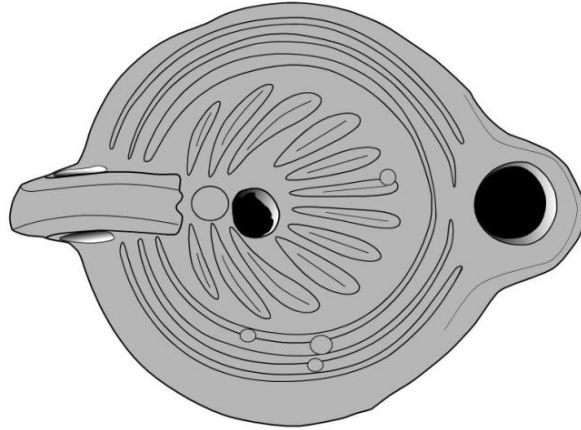
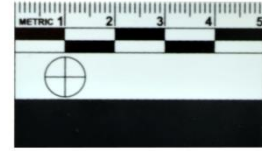

Çizim: b

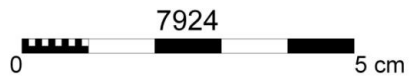
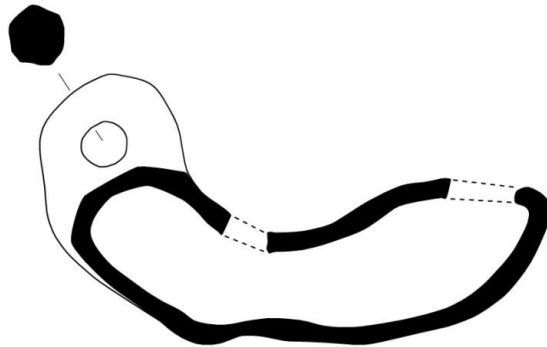
LEVHA XXII

K.18

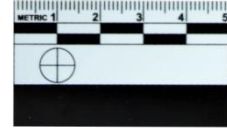
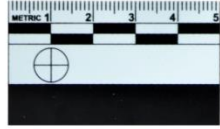

Çizim: a

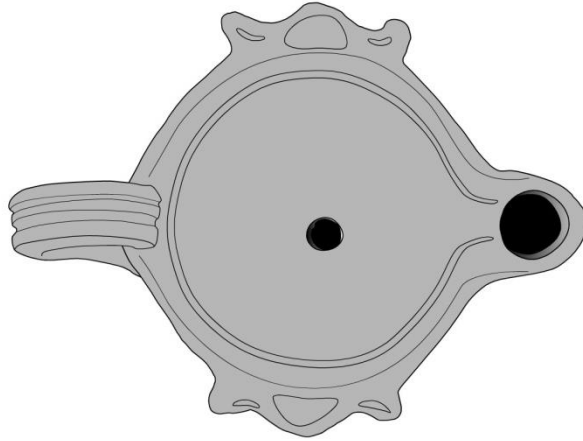

Çizim. b

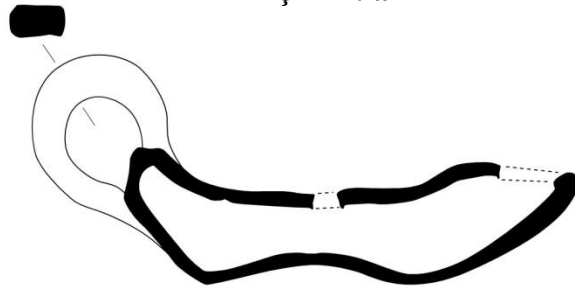
LEVHA XXIII

K.19

Çizim: a

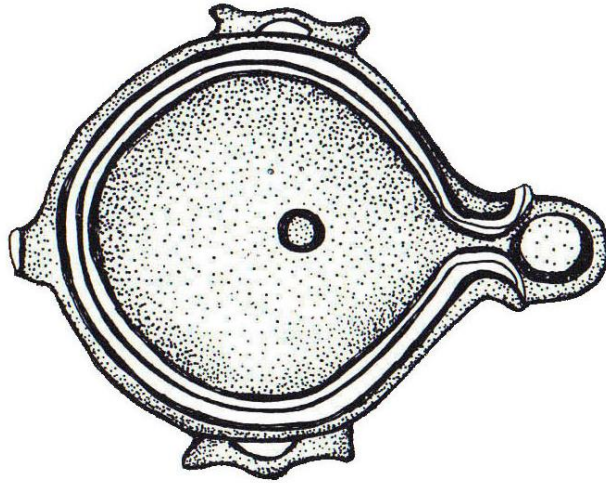

Çizim: b

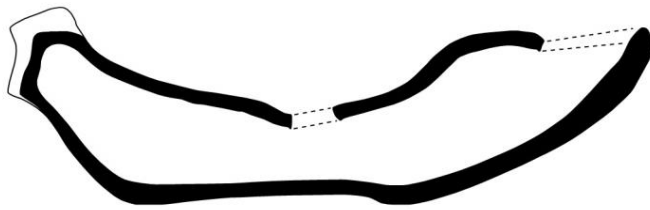
LEVHA XXIV

K.20

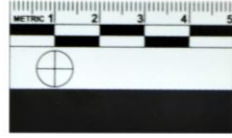
Çizim: a

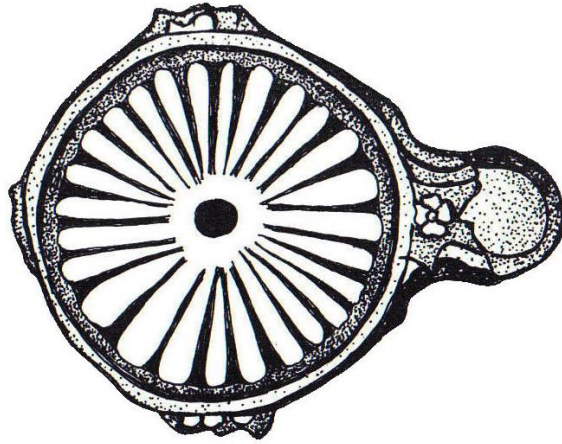
Çizim: b

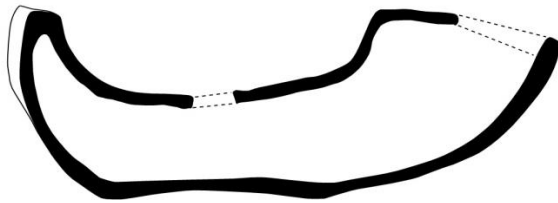
LEVHA XXV

K.21

Çizim: a

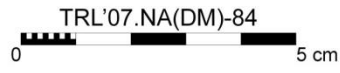
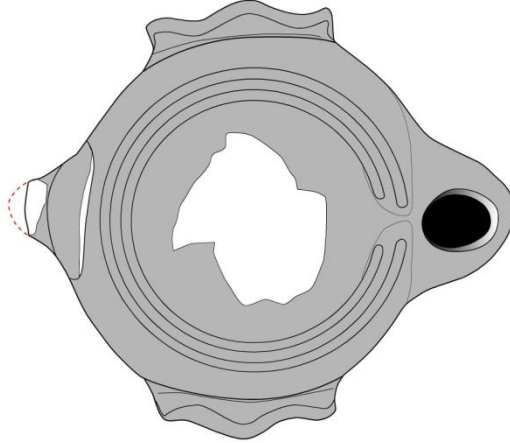

Çizim: b

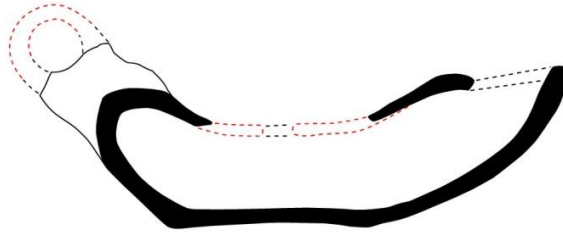
LEVHA XXVI

K.22

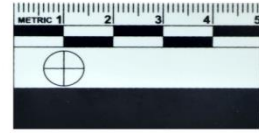

Çizim: a

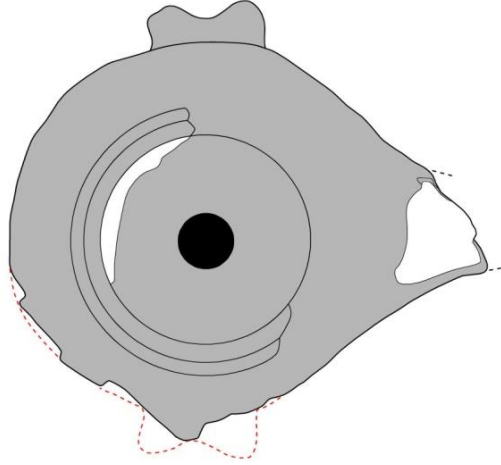

Çizim: b

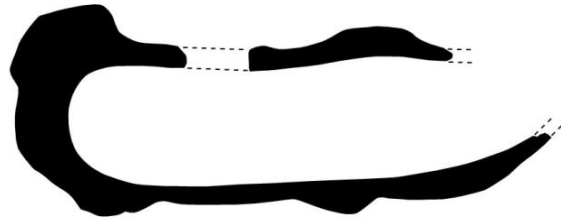
LEVHA XXVII

K.23

Çizim: a

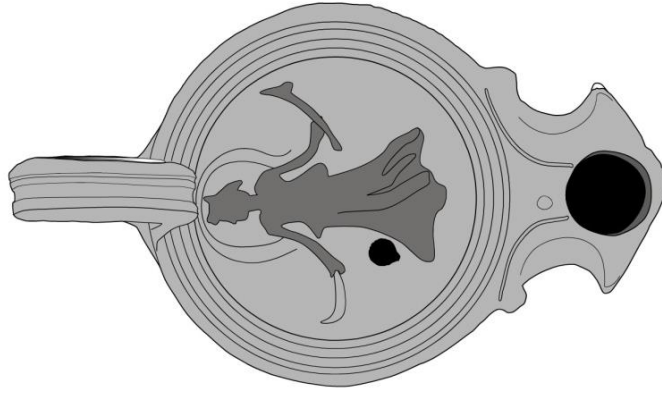

Çizim: b

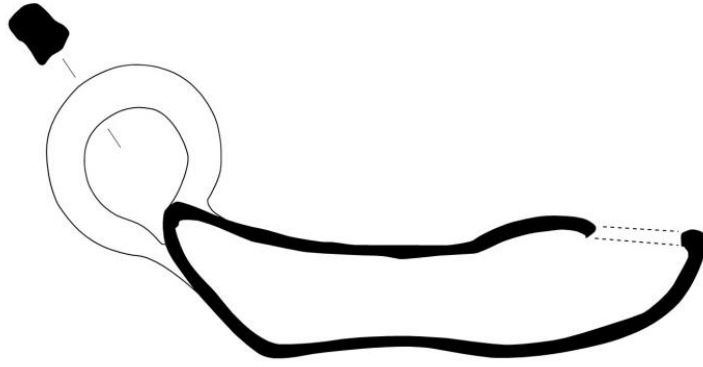
LEVHA XXVIII

K.24

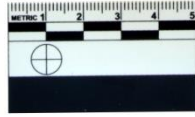

Çizim: a

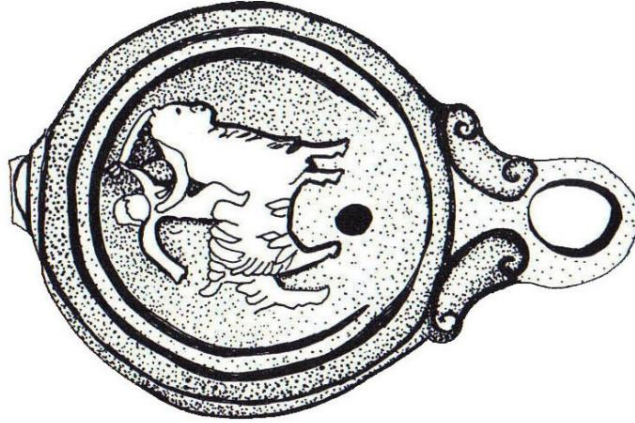

Çizim: b

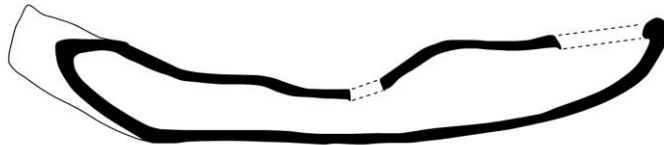
LEVHA XXIX

K.25

Çizim: a

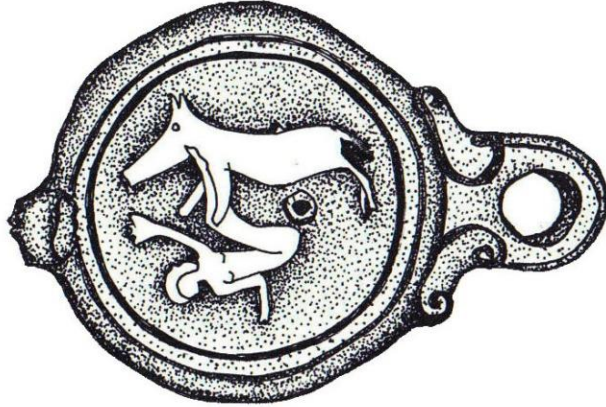

Çizim: b

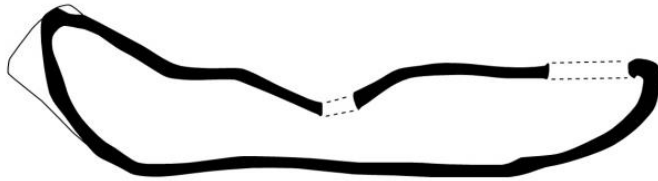
LEVHA XXX

K.26

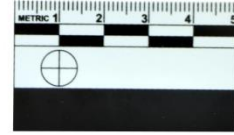

Çizim: a

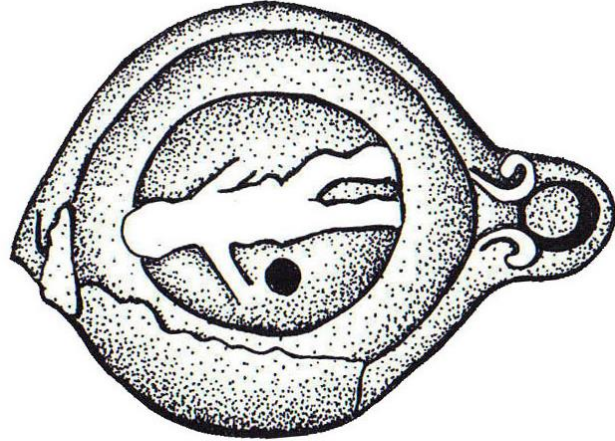

Çizim: b

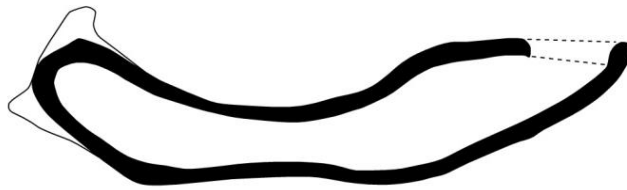
LEVHA XXXI

K.27

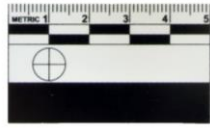

Çizim: a

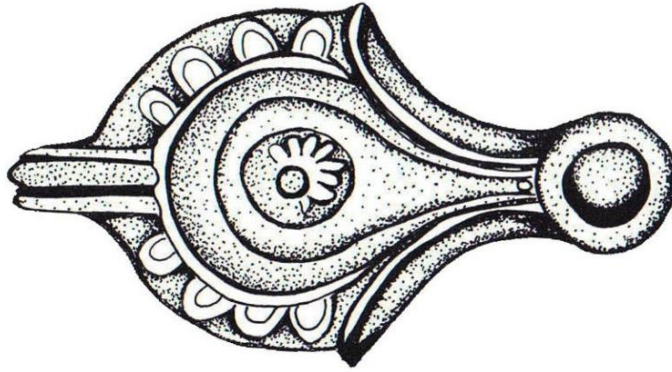

Çizim: b

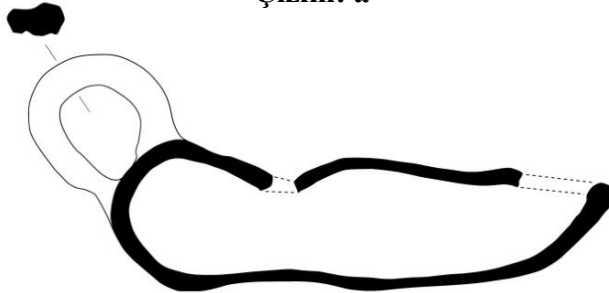
LEVHA XXXII

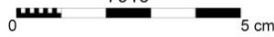
K.28

Çizim: a

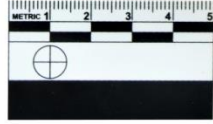

Çizim: b

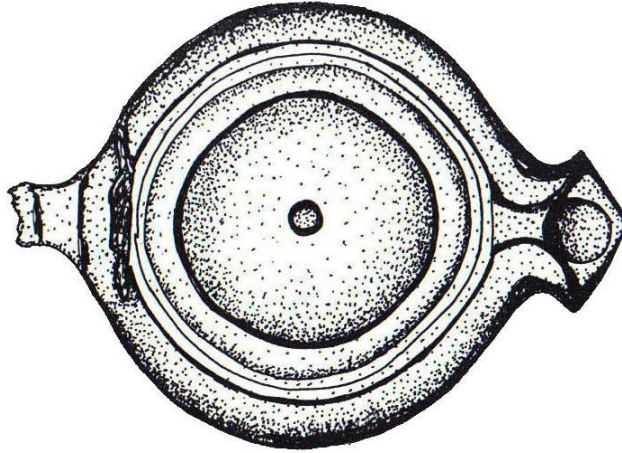

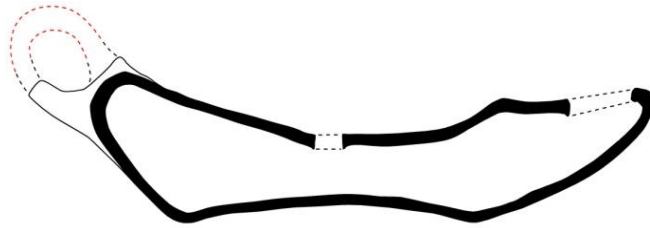
LEVHA XXXIII

K.29

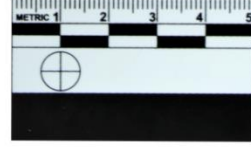

Çizim: a

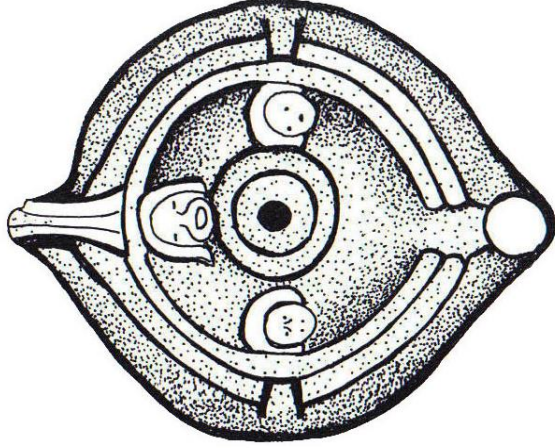

Çizim: a

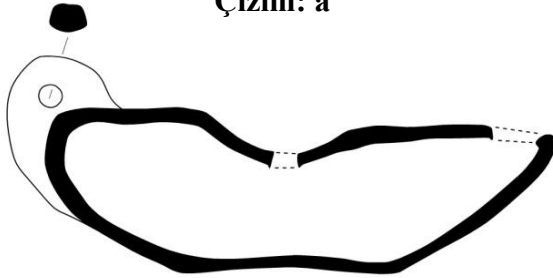
LEVHA XXXIV

K.30

Çizim: a

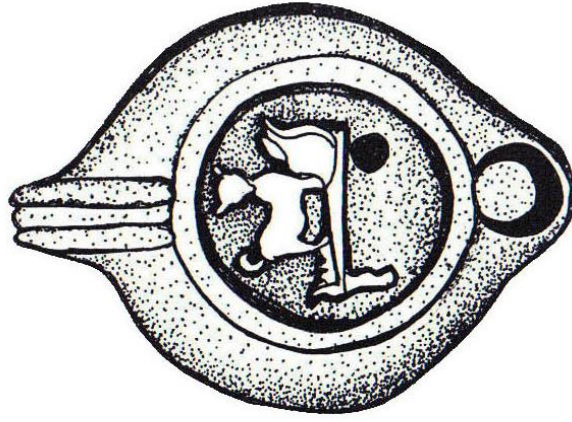

Çizim: b

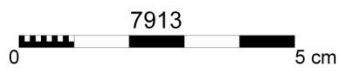
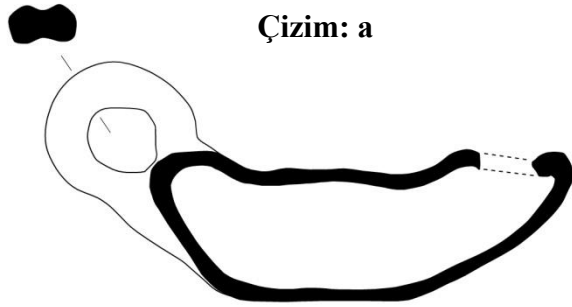
LEVHA XXXV

K.31

Çizim: a

Çizim: b

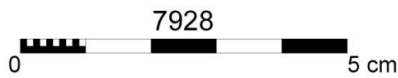
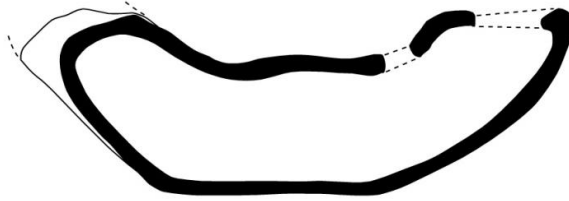
LEVHA XXXVI

K.32

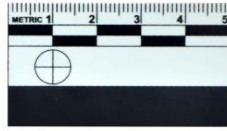

Çizim: a

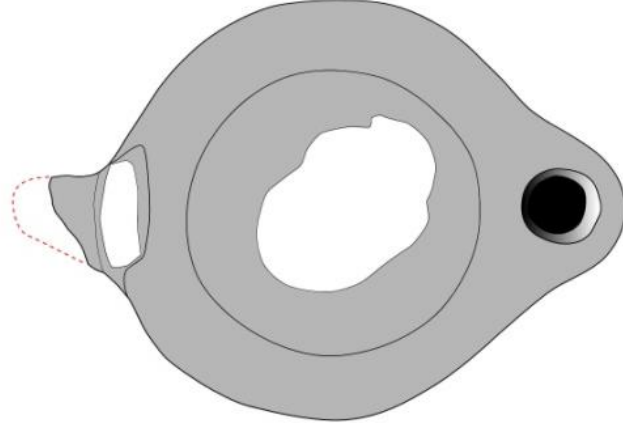

Çizim: b

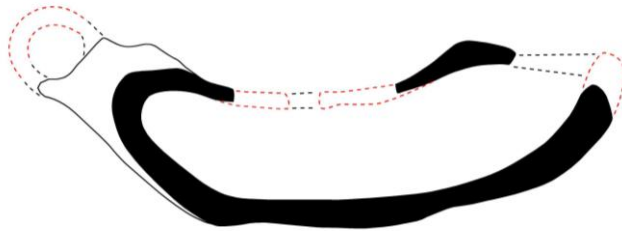
LEVHA XXXVII

K.33

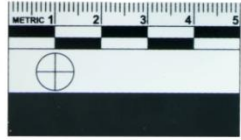

Çizim: a

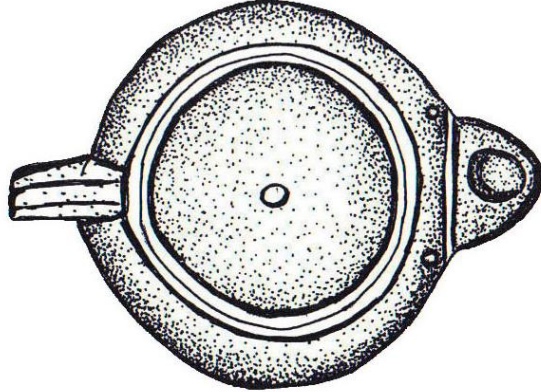

Çizim: b

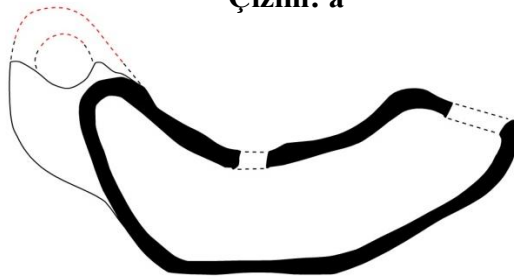
LEVHXXXVIII

K.34

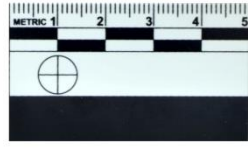

Çizim: a

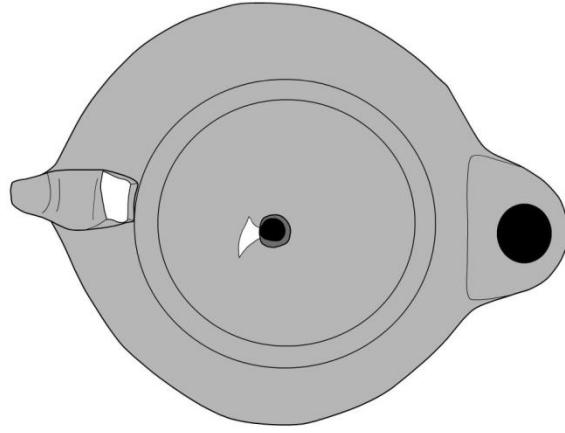

Çizim: b

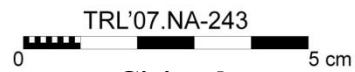
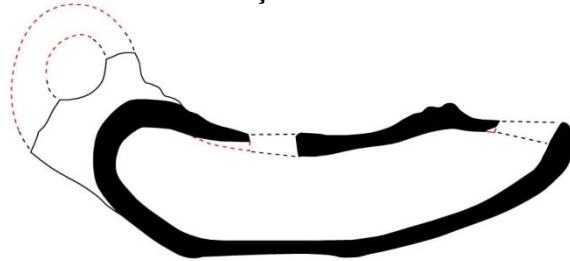
LEVHA XXXIX

K.35

Çizim: a

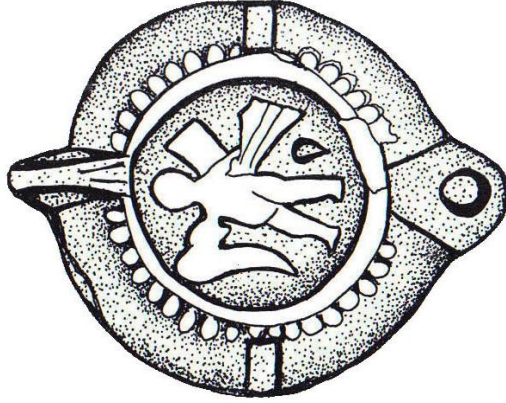

Çizim: b

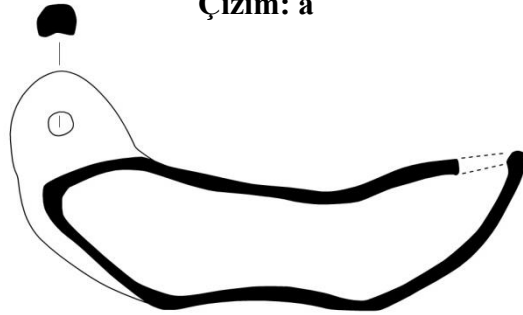
LEVHA XL

K.36

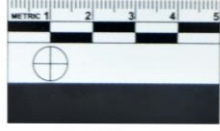
Çizim: a

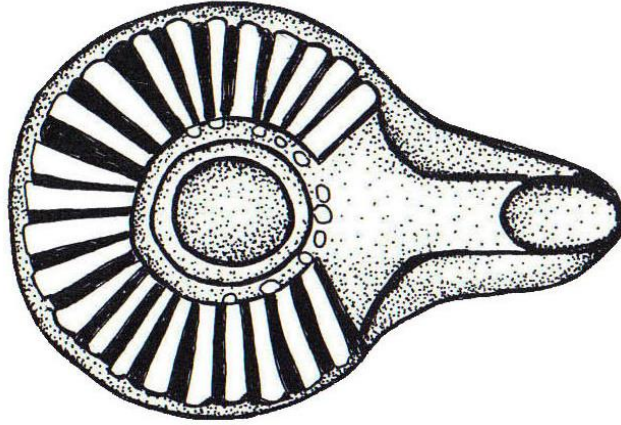
Çizim: b

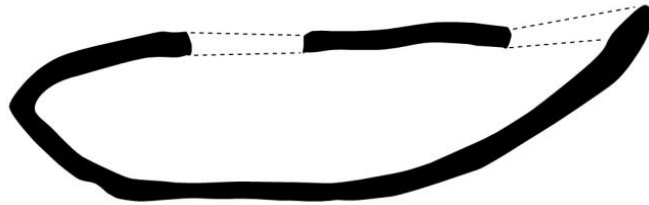
LEVHA XLI

K.37

Çizim: a

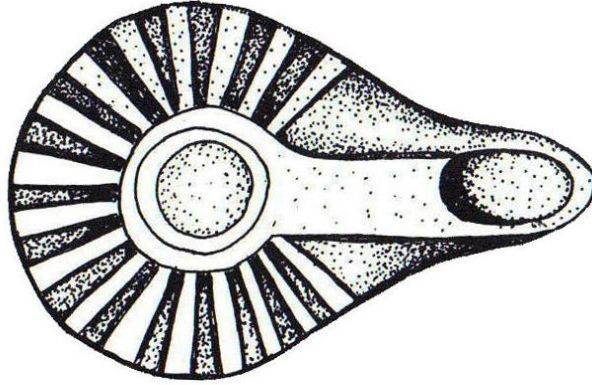

Çizim: b

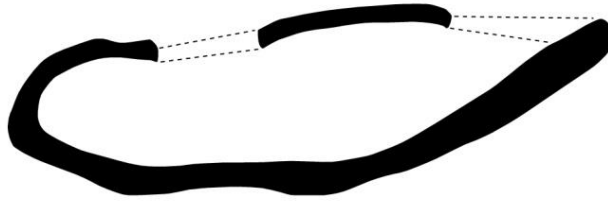
LEVHA XLII

K.38

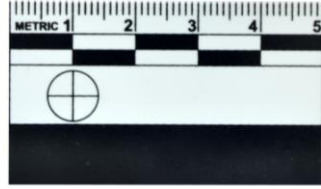

Çizim: a

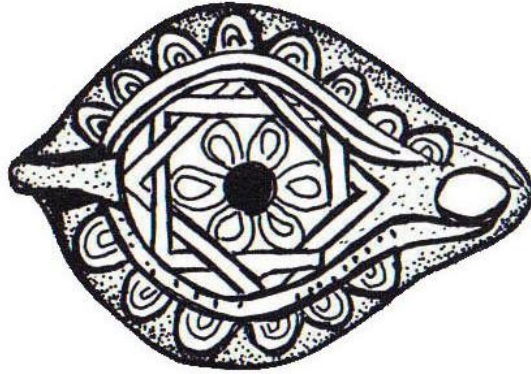
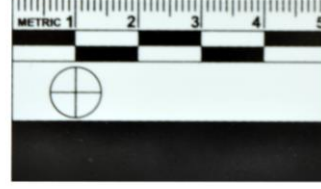

Çizim: b

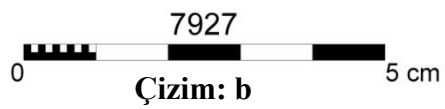
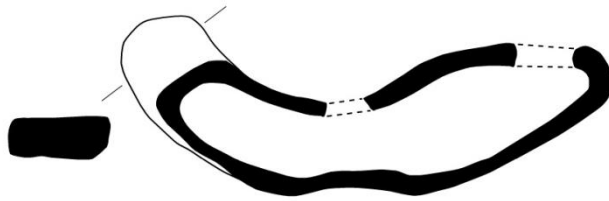
LEVLA XLIII

K.39

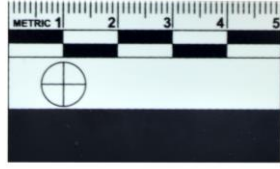

Çizim: a

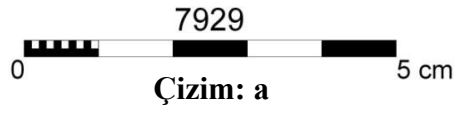
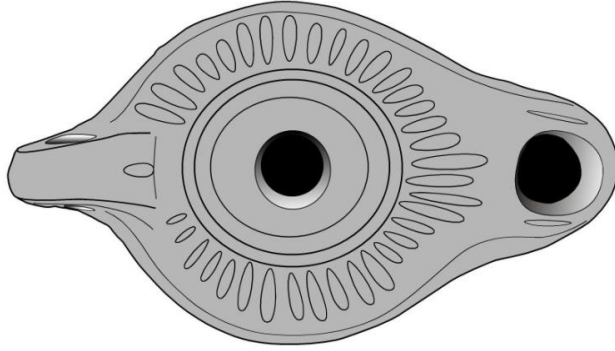
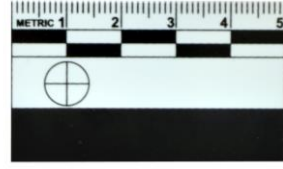

Çizim: b

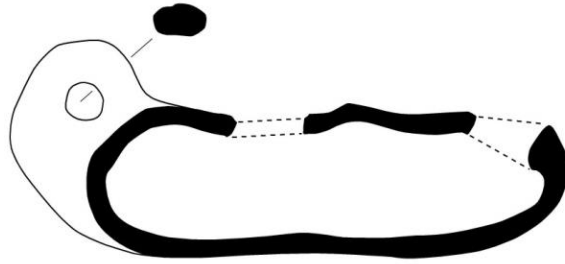
LEVHA XLIV

K.40

Çizim: a

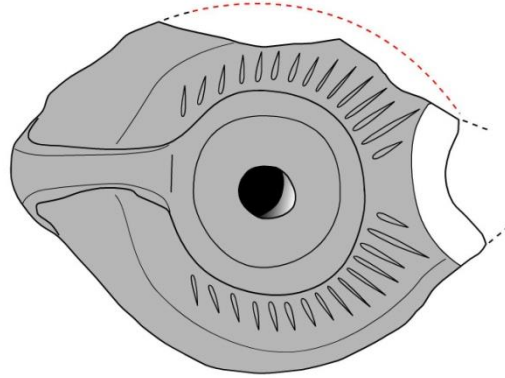

Çizim: b

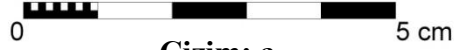
LEVHA XLV

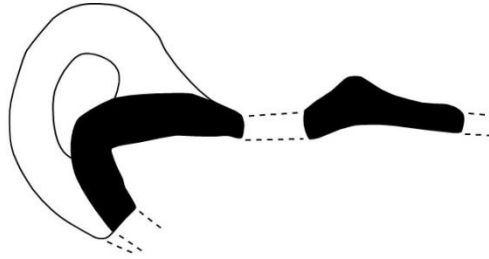
K.41

TRL'07.NA-133

Çizim: a

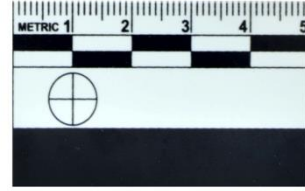
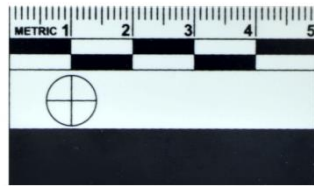

TRL'07.NA-133

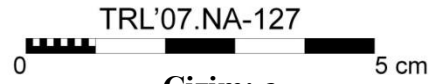
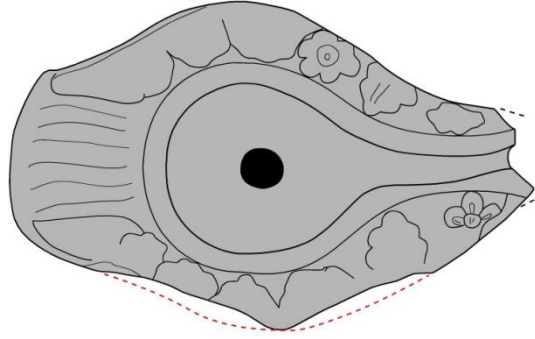

Çizim: b

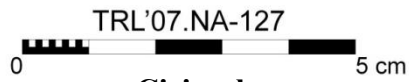
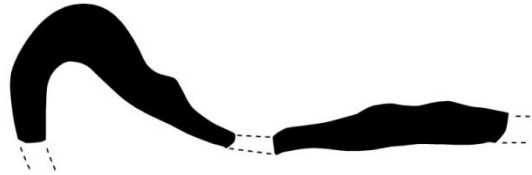
LEVHA XLVI

K.42

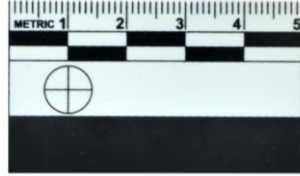

Çizim: a

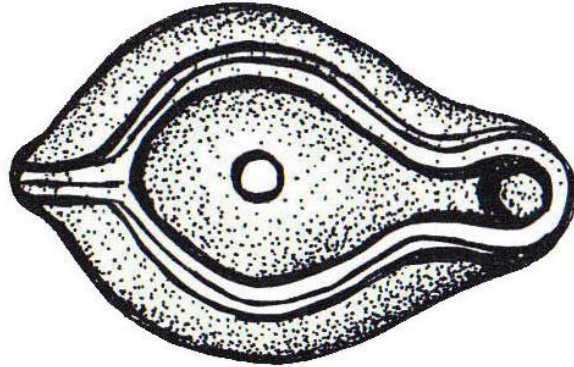
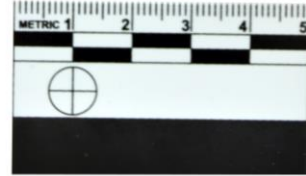

Çizim: b

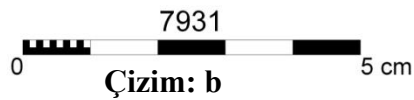
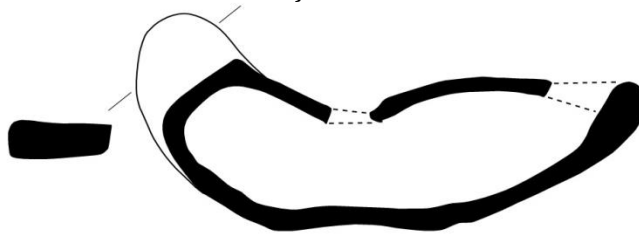
LEVHA XLVII

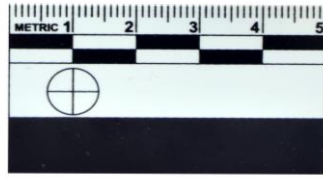
K.43

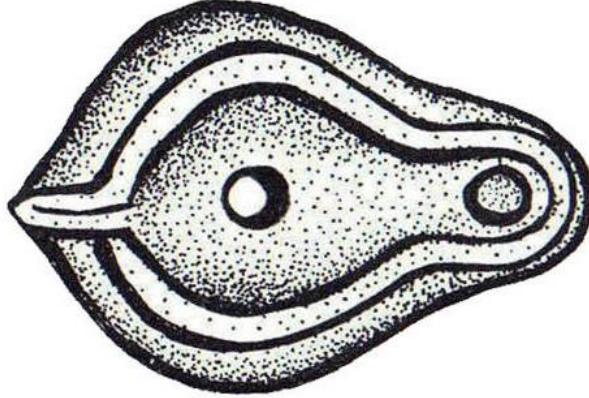
Çizim: a

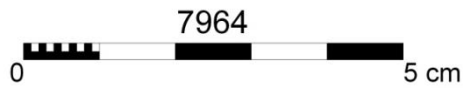
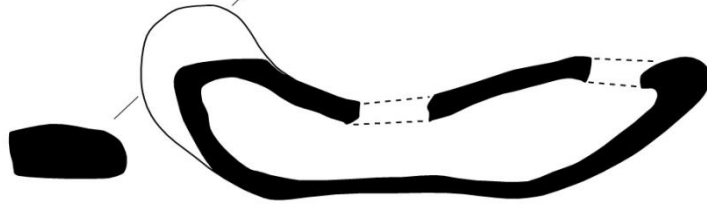
LEVHA XLVIII

K.44

Çizim: a

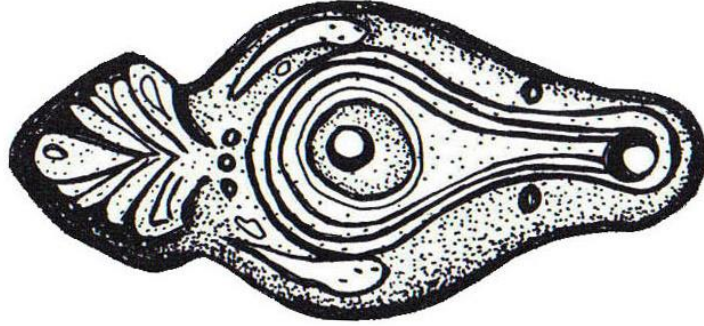
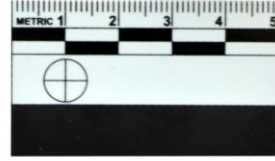
Çizim: b

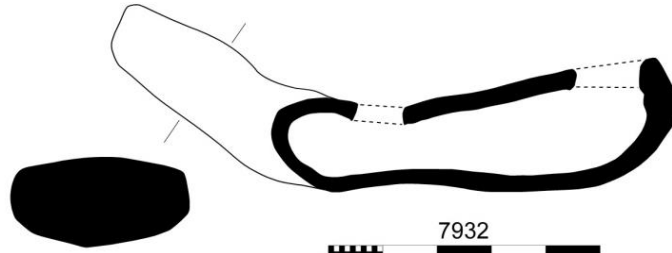
LEVHA XLIX

K.45

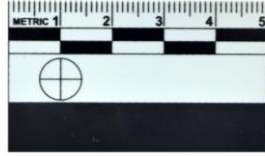

Çizim: a

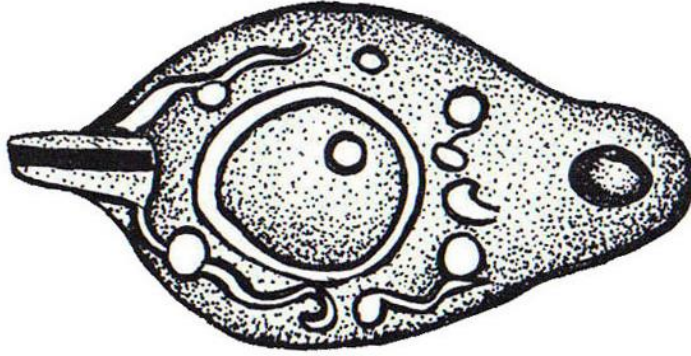

Çizim: b

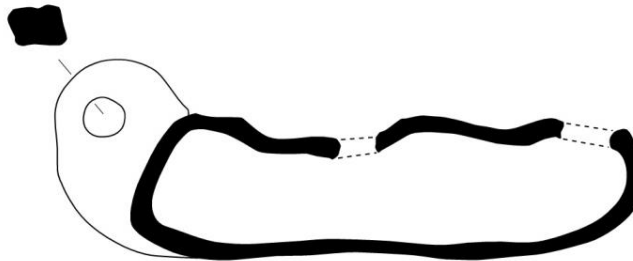
LEVHA L

K.46

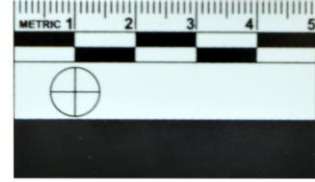

Çizim: a

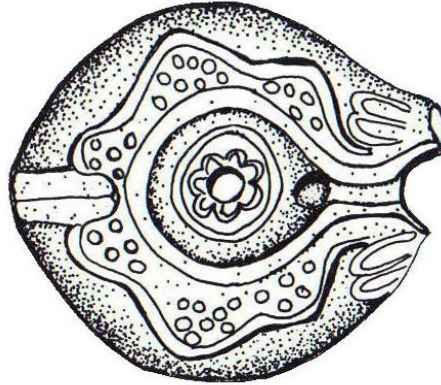

Çizim: b

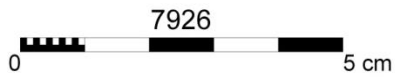
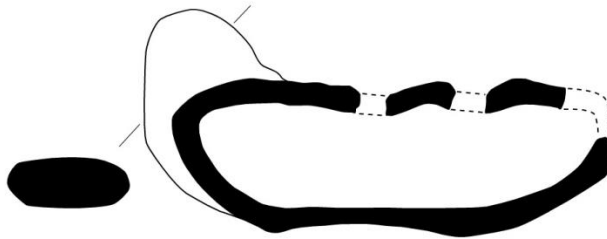
LEVHA LI

K.47

Çizim: a

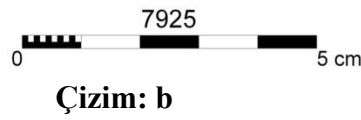
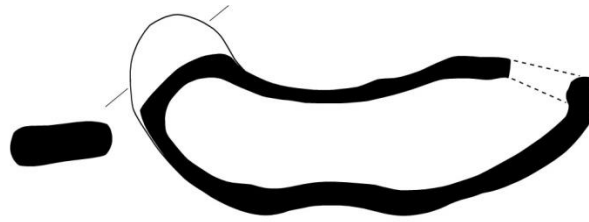
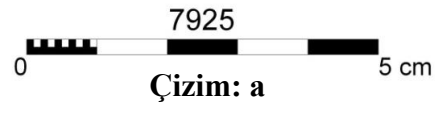
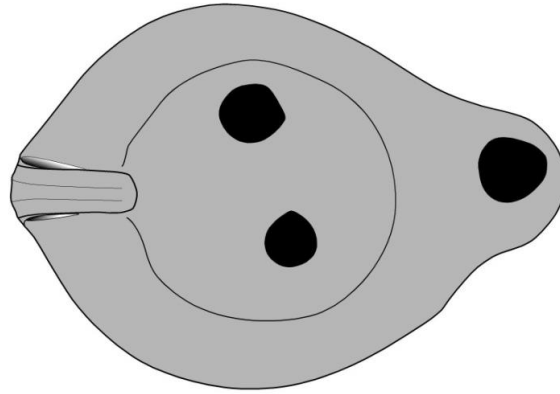

Çizim: b

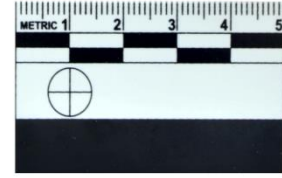
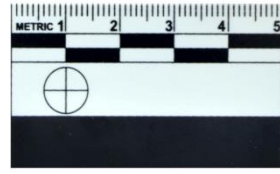
LEVHA LII

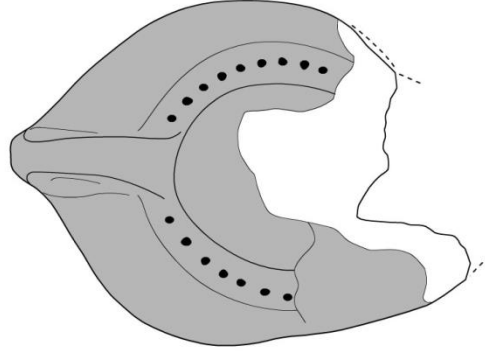
K.48

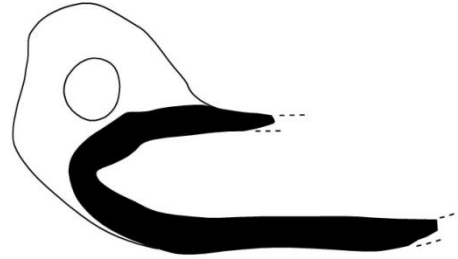
LEVHA LIII

K.49

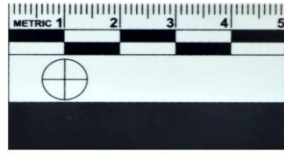
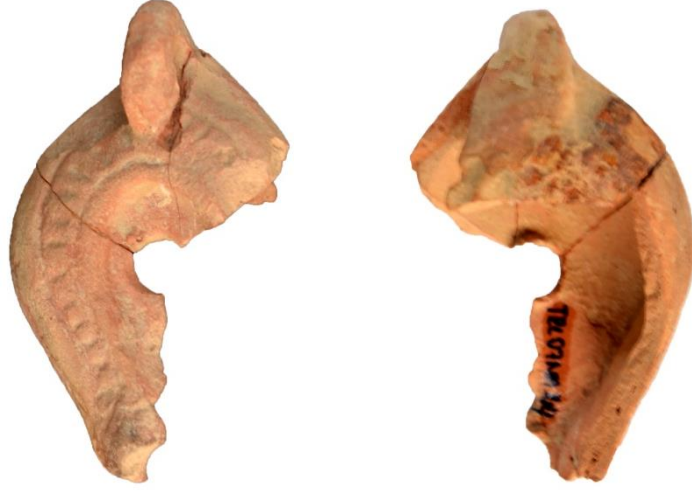

Çizim: a

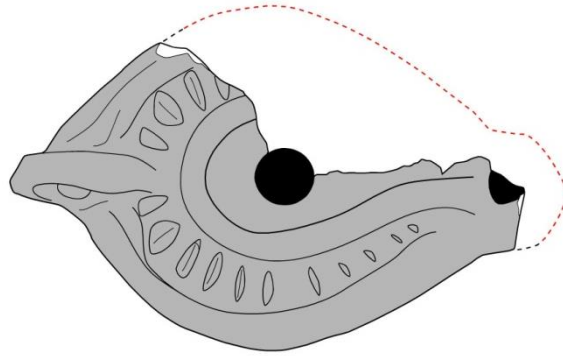

Çizim: b

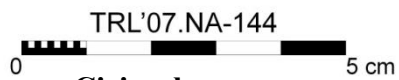
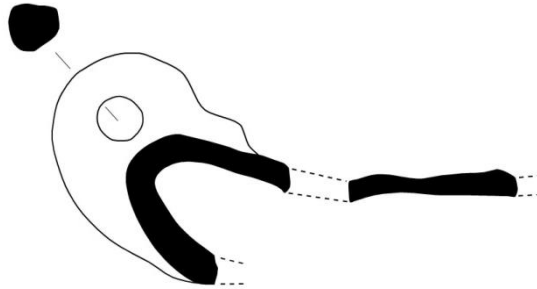
LEVHA LIV

K.50

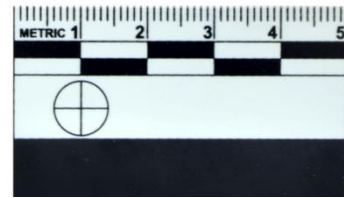
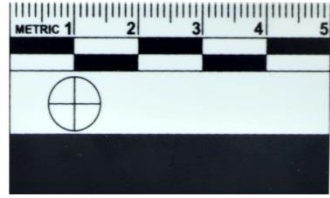

Çizim: a

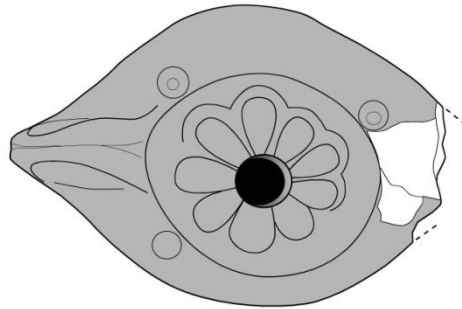

Çizim: b

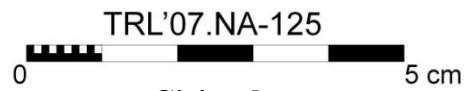
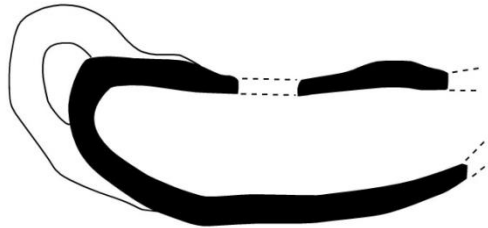
LEVHA LV

K. 51

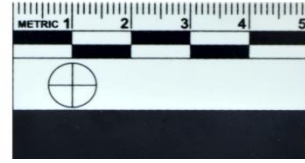
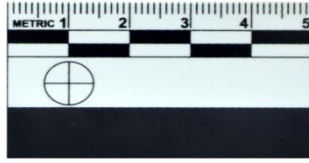

Çizim: a

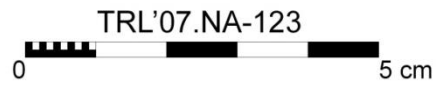
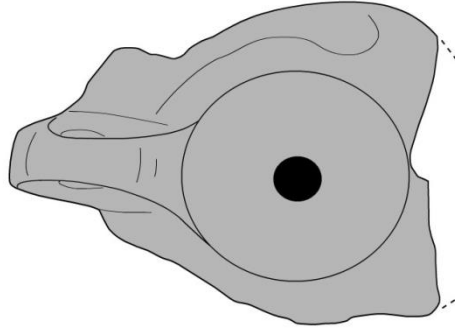

Çizim: b

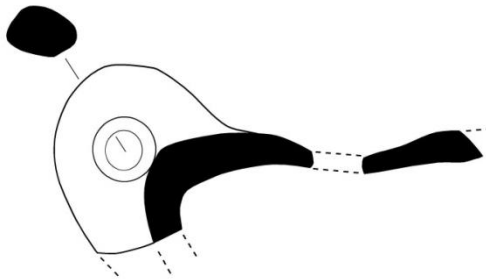
LEVHA LVI

K.52

Çizim: a

Çizim: b

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :Osman AYDIN
Doğum Yeri ve Tarihi :Fethiye/14.09.1987
Eğitim Durumu
Lisans Öğrenimi :Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat
Fakültesi Arkeoloji Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi :Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim
Dalı
Bildiği Yabancı Diller :İngilizce

İletişim

e-posta Adresi : aydin.087@hotmail.com